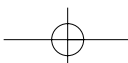
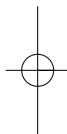
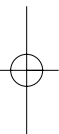

Ivan Kopecký

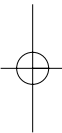
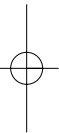
Čas fizlů

Ivan Kopecký

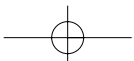
Čas fízlů

HAFAN LIBRI 2008

© Ivan Kopecký, 2008

ISBN 978-80-904084-1-8

Podivuhodné záměny

Jeden můj přítel, a není to nikdo jiný než Bohumil Jirout, ano, ten s nosem jak salátová okurka, mne tak dlouho zneklidňuje, že jsem se rozhodl o něm napsat. Ano, ano, vím. Každý máme nějakého svého Bohumila. Známého, neznámého, chytrého, mazaného, hloupého, s fištrónem, s dluhy, s nápady, třeba i s nosem jako... Musím ale říci, že mému Bohumilu nikdy jeho vady na kráse a charakteru nevadily, zato začaly mně.

B. J. je člověk jako každý, jen trochu jinačí. Umí překrásně vyprávět, je pln historií a příběhů, co staly se jemu i jiným, ba, možná, se teprve přihodí, ale on už o nich dojista ví, nebo je alespoň tuší a předznamenává si je po kouskách nejen do svého života. Však jedině on si zapamatuje všechno, co kdy bylo vysloveno v jeho přítomnosti, ale i třeba za jeho zády nebo zavřenými dveřmi, a tak nikdy nevím, zda tento můj Bohu. Jirout mi vyprávěl skutečnou příhodu, nebo zda jen vyslabikoval záznam postřehu, bliknutí nezachyceného, vždyť někdy to samo o sobě stačí... Uzavřené příběhy se často neudávají, obvykle se jen načnou, nakousnou a – nedovrou čelist. Proto nás tak často míjejí, nezaznamenány v prvopočátku, ztraceny v zapomnění, jež zapomněním není, když nic pořádně nezačalo a není si tak co pamatovat, natož zapomínat...

Náznakům je třeba pomoci, jak to uměl jen můj Bohumil – často si jen drobenko něčeho mihotavého zapovšiml, cosi jej zarazilo při běžné práci – a už byl nakažlivý.

Jako dnes. V jedné ulici oprýskaného města hlavního

města republiky hodil na mne Boh. O. Jir. vzdálenou nudli a k tomu výstražně a dusivě zakašlal... Míjel jsem právě člověka, nesl drátěnou tašku, vlastně ne tašku, spíše košík. A ne! Byla to klec, drátěná klec, již ono zvláštní zavazadlo připomínalo nejvíce.

A já za tím člověkem musel, z neznámého důvodu, přesto s jakousi bohumilou pohnutkou jít, vydat se za jeho šlápotami, pachem, klátivými pohyby, anatomickými podivuhodnostmi, zvláštnostmi projevu i budoucího jazyka. Co mně zbývalo?

A tak jsem ho začal špiclovat.

Ale ne tím známým neznámým způsobem.

Jinak.

Byl jsem totiž tímhle člověkem a jeho zavazadlem okouzlen (září kolem hlavy jemu podobných se jednou bude říkat charisma), byl jsem zasažen nejen jeho klecovitým batohem, ve kterém bych očekával cizokrajného pestrobarevného ptáčka, ale podivme se! Ona tam namísto zpěvavého nebo mluvícího papouška tančila láhev od smíchovského desetistupňového piva a tak podivně poskakovala, až jsem byl udiven. Dráty klece, možná tyčky či nějaké umělohmotné náhražky, byly pevné, ale současně jako by odpružovaly a zpětně tak dozadu vzhůru odrážely kroky onoho zamyšleného chodce, jeho chůzi podivuhodně přebíraly, kopírovaly a dělaly z pouhých několika poblázněných kroků průvod. (Dozadu vzhůru se dříve nesprávně překládalo jako Kupředu levá.) Klec pochodovala jako opilá podivuhodným vítězstvím: krok, hup, krok, hup a znovu tatáž písnička. Občan trochu napadal na levou nohu a pravou mírně vysekával špičkou ven. Láhev s potranou

vinětou v drátěné kleci nadskakovala, uhýbala, přebírala arytmií nosičovy chůze, až se já chvílemi vskutku mohl domnívat, že se přece jen jedná o napodobeninu ptačího letu, že opilecký pochod vskutku může nadlouho znamenat pro budoucí generace lidí sjednocený krákor nešťastně uhnízděných blbých ptáků... Při troše metaforického uvažování to jistě bylo možné. Nosič mohl být zasloužilým výzkumníkem, možná budoucím vědcem. Pracovníkem ústavu, třeba toho o prognózách, co bude, až se pootevřou klece... Jaké bude třeba vymyslet tašky s podobnými dvířky, čímže přistříhovat křídélka, jak z ústavu převzít moc těch, kteří doteď jak blbí nosí si klece se svými ochočenými dravými ptáčky i na procházky, do schůzí i televize... Záhy jsem ani nechtěl vidět, jak hodně jsem se mýlil. Objekt zašel do krámku s potravinami. Ani jsem nečekal, s jakým nákupem se objeví, zjevně nebylo moje další sledování už podstatné, dotyčný vážil zcela banální cestu za žrádlem.

Ukončil jsem pozorování jeho činění. Netušil jsem, žel, že jsem se, nezkušený, chvilku nečinný, minul úsudkem a že sledování jsem subjektivně neměl zastavit, natož přerušit.

Snad i proto se tento můj, zatím dosud nedosti pochopený, natož vyhodnocený postřeh úzce promítl do jaksi mnou přejaté zkušenosti, o níž mi později, určitě jen jakoby mimochodem, možná ale i z nějakého titulu, ledabydle vyprávěl kamarád Boh. Jir. O...rek. I jeho totiž častokrát překvapovaly podivuhodné záměny jmen, míst, činů a profesí ukotvených v určitých událostech, které naplňovaly následné děje jinak, než jim bylo před-

určeno. Třeba říkal: „Jména mají původně zaznamenávat konání či zvláštní rysy svých nositelů. Možná ještě místo, odkud pocházejí či proč se za humny jen mihli, ale podívejme se, co z toho dnes máme za chaos... Dochází k obzvláštním kombinacím jmen, profesí a míst, v nichž se všichni pohybují, potkávají a občas se i dotýkají.“ I mne, blbého, mohlo napadnout, z koho vznikl vlastně onen B. J. odkud se vzal tenhle soudruh, jednou řidič nákladního autotaxi, jindy zahradník v České Třebové, nádražní zřízenec v Peci pod Sněžkou, v budoucnu možná i razič tunelů, dnes profesí falešný skladník... Na první pohled je zřejmé, že jméno Bohouše Jirouta zažilo a dojista ještě prožije další vývoj. (I když rychlé stárnutí s nosem jako okurek, doplněné chlastem, může růstem vykonat mnohé nazpět.)

V průběhu sledování jsem zjistil, že všechno jako bych někdy slyšel, dokud jsem slyšel. (Nebo viděl?) Všechno jsem zapomněl, dokud jsem ještě aspoň trochu myslel... Copak někdo v budoucnu uvěří, že jsme chodili na procházku s klecemi plnými maličkých zpěvavých ptáčků až do jejich ochraptění pylovou alergií? A cožpak stojí maličkosti způsobené několika drobnými změnami, vystavěnými navíc nad něčím hotovým a přesto uzavřeným, jako je třeba jméno, cožpak stojí za nějaký další zájem? Odfouklý háček nad prvním písmenem, zapomenutá čárka za nadávkou, zkomolená zkratka původně plnohodnotného a znělého člověka?

Vždyť se vlastně jedná o oslovení cizího!

Bůhví, že podivuhodné záměny jmen a osudů, s nimiž se v životě setkáváme, se odehrávají vskutku denně. To jeden pak stojí zkoprnělý, je u vytržení, čučí, co

všechno se může stát, pomotat či docela zaměnit, krouží hlavou nad drzostí aktérů, zírání nad zátočinami vývoje profesí, umů a schopností, jež nepředány končí v absolutním neumětelství potomků či učedníků, a nechápe pak, jak různé pradivné osudy se dokážou potkávat nebo úplně naopak, s jakou překvapivostí, předbívavostí, ba s úprkem někam docela jinam se jim podaří navzájem navždy ztratit, utéct jim samým před sebou samými... Teprve až rozebrání takových osudových kiksů případně komické, a proto i částečně poučné.

Aha, přítel Jirout... Sám toho moc nenamluví, je jen tichý inspirátor, dodavatel impulzů a popisovatel obrazů z nich vzniklých. Jakže je zastihl vypozerovat a potkat se s nimi těsně před nenávratným rozchodem v opačné strany příběhů? Třeba když po dlouhé denní směně vycházel ze svého krycího skladu textilií:

Zapadající červnové slunce zalévá ulici dosud nevychladlým žářem. Bystrému skladníkovi stačí jediný pohled a v rázném rozkročení spodku očividně unaveného těla do žhavého pichlavého světla si svrškem rázem připadá jako honák kdesi v Texasu... Stojí na pevné, ale přece jen od kopyt koní rozrušené hrudkovité rudé zemi, půdě plné železa. Teď se zapřel, zašlápl ostruhy vedle podkov svého koně, hnědáka. A vida! Je jen pouhým stínem – natolik ostré je tam kdesi v Texasu slunce – rozkročeným v rozhalené košili a zvláštních modrých kalhotách s pevnými švy na zadních kapsách do W, nahoře zajištěných dvěma blyskavými cvoky pro dvě kapsy... Takovým způsobem nabírá Bohumil Jirout podněty a podklady k vyprávění, obtahuje jím kontury života, jež mu sice nepatří, avšak on si je dokáže nejen

představit, ale i vstoupit do nich, jako by odjakživa byl jejich součástí. Při troše dobré vůle, a v tomto případě jí muselo být zatraceně, se do zn. Lewi Strauss vešel ve zmíněném palčivém slunci i můj přítel Bohumil Jirout. A přesvědčil mě, vysvětlil podstatu vývoje a přeměňování náhod v životní inspiraci, až jsem, že jsem čuměl... A dlouho.

Pak už stačilo jen naznačit, kam se dívat, za čím jít a koho třeba, někdy i s váhavým rozmyslem, následovat. Prý ale brzy, možná, zčistajasna, nedlouho poté, překvapivě i vzápětí, prostě příslovečně určeně jednou že konečně pochopím, jak je vlastně všechno kolem prosté, jak si lze cizí snadno přivlastnit, využít možností záměny a změny, v sobě asi i... Jen události správně vidět, opatrně a zlehýnka dýchat, nekřenit se, nerozhlížet se a pozorovat jen to, co se smí či může, neschovávat se za podezřelé věci, neposuzovat jejich bytí dočasné umístění, nevěšet plakáty, zúčastňovat se nezúčastněně.

Jako nedávno. Kráčel jsem s přítelem B. J...outem hlavní košířskou ulicí, sám tudy chodívám denně jako tupec a nadávám, jaká že je špinavá, nudná, oprýskaná a smrdutá... Bohumil mrkl po fasádě jednoho z šedivých domů a šeptl: „Koukni. Za některými starými firmními štíty heká dosud jejich nezdravý minulý život.“ Nato mi zamával, rozeběhl se ulicí a naskočil do přívěsného vozu tramvaje číslo 9, jejíž dávný zadní Křížíkův vůz se jmenoval Krasín. Jméno mu slušelo tehdy a i doteď by, kdyby jezdil. Tahle spádová ulice bývala hlavní dopravní tepnou v Košířích, v hlavním městě, v republice Československo. A v některých je-

jích tmavých a špinavých domech stále a nepochopitelně cosi skrytého a živého skutečně bylo.

Nepojmenováno, čekalo ve špinavé ulici na mne.

Třeba onen krejčovský salon, obchod či dílna, již jsem v dětství vydychával nevšímavě.

Totíž!

Míjeje krejčovnu, hnal jsem oči i s jejich nenechavými pohledy do vitrín s fotografiemi z černbl. filmů, přeplněných pohyblivými snímky dvojic a záznamy jejich vztahů, mládeži do patnácti či osmnácti let zapovězených. Hltal jsem sdělení o filmech tehdy promítaných v biu LIDO, jež na šikmé ploše, vlastně na padajících schodech s odpočivadly, střídaných s betonovými šupy dolů k ulici Vrchlického, nabízelo všem pubertálním pokles do světa lechtivých černobílých obrázků... Řítili jsme se tam všichni po hlavě, odkrvení, zmámeni už názvem biografu KINO LIDO, vždyť samotné jméno bylo, panečku, něco! Jinde v hlavním městě promítala tytéž filmy kina či bia Svět, Mír, Oko, Maják, Čas, Záře, Svornost, Sevastopol, Moskva, Praha, Paříž, Tatra, Sofia, Varšava...

Ale Lido bylo v Košířích a dodnes je prý už jen v Benátkách.

Kdo z nás by v takovém velkosvětě tehdy mžiknul do auslágu krejčovského družstva s polonahou, přesto teple oblečenou dřevěnou pannou, jejíž šálem zahalené poprsí se vůbec nemohlo hrabat na to Mariny Vladyové, téměř odhalené, jež jsem prvně a neúplně v biu Lido na mžik zahlédl. Vpustili mě totiž, biletáři, až když scéna na plátně proběhla.

Dnes vím, a měl jsem to tušit už tenkrát, že v nepří-

stupných, a tedy pro mne vlastně nenatočených filmech, z nichž uviděl jsem stejně jen dvě, tři, pět fotografií v prosklené oznamovací nástěnce, že v těch filmech nic hanbatého nebývalo... Pohyblivé obrázky ze života mužů a žen tu byly všelijak směšně popleteny, třeba když dospělý muž vzlykal na obrovských řadrech filmové herečky, místo aby ji za ně držel a díval se, zdali to, a jestli vůbec, vidíme i my ostatní kluci.

Několik takto pojatých uměleckých scén v zapovězených filmech, na něž jsem se často dostal s nasazením všech svých dovedností a figlů, jsem přece jen shlédl. Domníval jsem se tehdy, že jsem už dostatečně poučen, a tak tyhle podivuhodné projekce ovlivnily můj život natolik, že z původního záměru stát se kýmkoliv, hlavně ale vystudovaným, začlo mi být pojednou volné stát se blbcem, vždyť proč bych se měl tolik snažit o studia, když jsem se nejspíše narodil nevzdělatelným, můžu se přece kdykoliv propašovat do biografu a všechno o životě vidět na vlastní oči a bez přičinění.

Po krátké prázdninové návštěvě lesa u rybníka Dářko na Českomoravské vrchovině a horkém odpoledni s náhodně potkanou čtrnáctiletou dívkou z blízké vsi jsem po chvíli ze smrčiny zahanbeně vyběhl, v nahatém rozkroku zkušené venkovanky jsem totiž nedokázal nalézt ono správné hluboké místo, zaměnil jsem hledané s jiným a zanevřel tak na filmy s nepřístupnou tematikou a přestal podplácet senilní trhače lístků v biu LIDU. (Nebo v bio... LIDU?)

Zmoudřel jsem a začal se rozhlížet kolem.

Nad kinem byl, jak zmíněno, krejčovský salon. Majitel, krejčí, noblesní pán, s jehož popisem se nechci zdr-

žovat, každý jsme v nějaké době byli někým jiným, než bychom byli v době, která by byla naše a jinaká zas pro jiné, ale je-li to nutné... A ne! Snad si ještě dovedeme představit bývalého majitele módního salonu, jak v pojednou družstevním podniku pracuje před penzí jako poslední krejčík... Nadřazeným soudruhem krejčím je mu umožněno přijímat zákazníky, dávat jim míru, ale i cenu, protože to vlastně nikdo jiný v tomhle podivuhodném kšeftě nad kinem LIDO neumí... Hezký smutný člověk to byl, s vysokým čelem, šedivými skráněmi, vzpřímeným držením těla, s nezbytným krejčovským metrem kolem mírně sehnutého krku. Snad jej smím pojmenovat pravým jménem: pan Pavel Pavel, mistr krejčí, dávající míru a cenu. Obdivoval jsem jej od prvního pohledu, vyzařovalo z něho cosi zakázaného, stále byl nezpochybnitelným majitelem salonu, a mohlo být v kanceláři za zkušebnou pět úředníků, špicl z osobního i soudruh ředitel a všichni tam seděli do slova k hovnu.

Pan Pavel P. jednou rozměřoval mně a mému staršímu bratroví kalhoty z předválečné anglické látky a s objednanými dvěma zipsy na chlapeckých zadcích. Ach, to byla doba, kdy jsme si sami vymýšleli střihy kalhot! P P. P. našim nápadům vždy velmi pozorně naslouchal a rád je realizoval, však podobné kalhoty – nejmódnější výstřelek rock and rollových hvězd a zlaté mládeže z Anglie a rádia Luxemburg – přišly k nám do republiky až po čase. Když vyslechl naše přání, zmizel na chvíli kdesi ve skladu vystrčeném nad terasami kina LIDO a brzy se vrátil s několika stožky látek, přeloženými, jak látky bývají přeloženy, tedy v šíři 140 cm,

dvakrát po 70 cm... Štůsek vždy záhadně obratným grifem nadhodil, nechal několikrát prosmeknout vzduchem a na krejčovském stole se vzápětí rozvinula tesilová lidovědemokratická látka v plné kráse, šíří i délce.

Jenomže naše maminka, snad nevědomky, ale spíše vzteky, rozložila na vál vlastní nabídku a způsobila tak záměnu látek. „Ach, madam, kdybych býval tušil, že máte předválečnou materii, ani bych si netroufal vám cokoliv současného, více chemického než vlněného, navíc spřáteleného, nabízet...! Ohó! To bude prácička, to bude radost! Jujda, jakou jste mi udělala střížní, šicí i cenovou radost! Díky... Chlapci, budeme měřit!“

Odhlédnou-li od této docela zásadní příhody, která jaksí, řečeno po tehdejších, ukovala vztah mezi naší rodinou a panem Pavlem, znovu si připomenu vhled (v budoucnu motto) svého současného zamyšlení, jak pan Pavel Pavel vytěžil z nezáměny jmen, ze ztotožnění svého jména s příjmením, vše, co mohl... Soudruhům z krejčovského družstva trvalo dlouho, než odstranili vývěsní štít soukromého krejčího Pavla Pavla, a tak prostý košířský občan, i ten z lopoty v Tatrovce unavený, si třeba za jízdy v tramvaji č. 9 nebo 15 všiml neobyčejnosti jména a příjmení, příjmení a jména, a každý, snad i nablblý jako já, si položil otázku, co kdyby se sám jmenoval takhle zvláště, nepovedeně, možná i podivně, ale zapamatovatelně – Bedřich Bedřich, mlékař, Alva Alva, vynálezce, Tesla Tesla, vynálezce, Smetana Smetana, skladatel, Pýr Pýr, drážní doručovatel, Já Já, přítel Bohumila Jirouta. Pavel Pavel, krejčí a uvaděč v biografu...

Jednou se vytrasím s příběhem složeným ze samých

jmen na hřbitovních náhrobcích. Upoutal mě nedávno nápis na omšelé pískovcové hrobce: Jan Loukota, velkostatkář a mistr ve střelbě. A hned vedle ležel pod žulovou deskou s celou svojí rodinou Bohumil Jirout, majitel garsoniery v Nuslích a tlumočnick příběhů, a pak už pod starým kaštanem byl připraven můj hrob, kam jednou neochotně půjdu a dopředu si tam nechám do mramoru vytesat: Já, Pýr Pýr, šeptal cizích historií.

Krejčovský salon pana Pavla Pavla přitahoval právě díky dvojaké výjimečnosti. Vstupovali tak do něho i zákazníci, kteří by si obvykle kupovali pláště nebo kalhoty v podřadných obchodních domech, ale jakmile z tramvaje uviděli a stačili přechít i jen několik liter vývěsního štítu Pavel Pavel, družstvo Střih, na příští stanici vystoupili a šli se podívat. Je to Pavla Pavla, nebo je to družstva Střih? Díky zvědavosti nešlo jít domů. A šlo to snadno, stačilo nasednout a dalo se jet... Vychytalý krejčí si ještě v bývalém režimu usmyslel, že by mu před krámem mohla tramvaj zastavit, a tak prosadil zřízení nové zastávky mezi Zvonem a Klamovkou, přímo naproti biu LIDO... Jó, to bývaly krásné a bezúplatné staré dobré časy.

I moje maminka jednou podlehla nechtěnému kouzlu podivuhodného názvu krejčovského družstva Střih, ovšem až u stanice Klamovka, a musela jít několik drahných stovek metrů cestou zpět, přesvědčit se, komu co patří... Dva roky jsme pak všichni byli oblékáni v salonu pana P. P. a režimem poučený krejčí se stal téměř rodinným přítelem. Všechny naše u něho uschované předválečné látky byly ve velmi krátké době prošity, postřihány a použity. (Nejspíše i pro uvaděčky kina LIDO.)

Vážili jsme si nové situace. Máme krejčího, i v této době, a panečku! Ne ledajakého! Některé rozešité obleky jsme po celé týdny nechávali u pana P. P. ve výloze, on je navlékl na dřevěné figuríny, které byly dobře vidět z jedoucích tramvají, a lákal odpracované cestující na fangličku čehosi tajemného, skoro zakázaného, vždyť kdo měl vlastní a vlastně současně cizí krejčovský salon, ke všemu viditelný z tramvaje už nikam nepřestupujících, tedy pouze vystupujících cestujících!? Tehdy na krásiny i nové tramvaje čtyřky hadimršky nenavazovaly autobusy a do našich kopců se šlapalo po svých.

Všichni jsme byli na výsost spokojeni. Obleky, pláště i kostýmy neměly vadný steh, chybičku, nic, co by zahanbovalo jméno salonu pana P. P., natož vrhalo sebe-menší stín na kvalitu látek, tvídů, koverkotů, saténů a hedvábných podšívek. A tak po čase naše šaty vyplnily všechny auslágy až ke kinu LIDO, nezbývalo místo na filmové fotografie, měli jsme rozpracováno mnoho oděvů a svršků, celá naše rodina, já sám si už na všechny nenošené a u mistra Pavla Pavla uložené modely nevzpomínám, to jen občas mi vytane vzpomínka, výčitka i možná, když zrovna nemám co na sebe, protože jsme to všechno v družstvu Střih nechali, možná jen z podivuhodné představy o luxusu, ale i ten, což nám uniklo, zaznamenal záměnu a stal se uniformovanou šedí.

Posmutněle vzpomínám, jak mě jednou, nedospělého, táhlo sako vzadu nad hýždí do levé strany. Posmutněle vpomínám proto, že dnes už mohu přiznat, čím mne vzrušovala krejčovská, tehdy docela nahá panna pana Pavla, stojící v příšeří salonu. V klíně měla temné kadeřavé chlupy a mně se, mladíkovi, postavilo přiro-

zení tak zostra, až celé sako táhlo k jedné straně, a udivený Pavel Pavel vzrušeně řekl: „Paninko, takhle nemůžeme nechat toho chlapce navštěvovat ani základní školu, natož doporučit studium na gymnázium, ten tah musíme upravit, ale kdoví, dneska tihle mladí mají raději všechno jinak než my! Já, s prominutím, bych neušil pánské kalhoty s nosičem údu vpravo, od toho by dotyčnému mohly nastat motorické potíže, dostavily se závratě, deprese, impotence, smrt možná i. V každém případě by váš chlapec těžko v dnešní době nalézal na pravé straně, ehm, uplatnění.“

Tak dlouhou větu jsem od krejčího nikdy neslyšel, ovšem i v tom případě mohlo jít o záměnu, vždyť jak by mohl obyčejný krejčí takhle mluvit bez přinucení, jiného úmyslu či lékařského vzdělání? Jakmile totiž vstoupil na uzounký a nezpevněný břeh řeky, v níž se mohl hnedle utopit, zpozorněl a rozhlédl se po prázdné zkušebně, jako by se pojednou zalekl, cože to z něho vlastně vypadlo nahlas. Zapletl se ve své řeči, již vůbec neměl formulovat, ale zasažen nepodařenou záměnou profesí, nebyl totiž řečníkem, ale krejčím, chtěl především mamince sdělit, že saka hned tak nebude šít, a vzal to přes kalhoty pubertálního chlapce... Že prý saka už nefrčí, jen ty manšestrové revoluční, a na ně jsme nedodali vhodnou látku. A že dnes jsou módnější jen takové šik pracovní vestičky, jen volné, velice volně projmuté k pasu a tam utažené. A u opasku že se nosí průkazy, pracovní knížky, sbírečky revoluční poezie, vše je podle nejnovějších módních časopisů takto přísně, a přesto moderně striženě, a řka to, krejčík polkl a strčil mamince před nos zahraniční časopis, mne

dloubl silně prstem pod pravá žebra a já se ho začal pojednou bát, obavy už jsem sice cítil dříve, ale dnes bych si takovou újmu docela jistě zaznamenal... Změnil se, mistr krejčí, snad musel, ale ne přece i před námi, kteří si sami navrhovali, co si přáli ušít! O nás jistě dopodrobna věděl, že žádné módní vestičky s kapsami pro stranické knížky nosit nebudeme, a že už vůbec nechceme šít podle nějakého pitomého endéráckého časopisu! To raději budeme chodit jen v tom, co máme. Změnil se pan Pavel Pavel, jen jeho inspirativní jméno mu zůstalo.

Při poslední zkoušce, jíž jsem se zúčastnil, mně z jakési rozržitosti nastehoval zadní kapsu texasek ke kůži mého vychrtlého studentského zadku, a to bolelo. Nedalo se to vydržet. Mělo se už tenkrát konečně něco namítnout! Já ale jen přerývaně křičel a pustil z rukou mosazné nýtky, které měly zpevnit kapsy nových kalhot na prdeli.

Zavření krejčovského mistra Pavla Pavla proběhlo bez záměny čehokoli. Přišli pro něho najisto a vzali s ním i vše rozešité. Obvinili ho z rozkrádání socialistických látek, vlastnictví všeho lidu, tedy i vlastnictví naší předválečné a shánčlivé rodiny... Texasky, později rifle, jsem si mohl koupit až po několika letech v Tuze-xu. Mnohé, ne všechno, se přesto začalo měnit.

Jako dorůstajícího mě příkladně fascinovala asociativní značka rádia Philips, věhlasná značka několika-lampových rozhlasových přijímačů, superhetů, které když radioamatér potřeboval opravit, rozkryl zadní desku, zhlédl žhavení lamp, diagnostikoval neprůchodnost, jakousi chřípku kondenzátorů, a hned se sám ujal

náročné opravy, přestože se mu mohl vymstít špatný odhad ledabyle určené nemoci... Tehdy ale bylo vše trochu jinak. Radioamatér býval nejprve unesen rozsahem zadání a až teprve vzápětí bytostně zasažen registrací neodvratitelných poruch a chyb rádiového systému. Měl příkladně vyměnit nádherné a modře svítící lampy Phillips za rudě a ke všemu navíc přerušovaně blikající elektronky sovětské výroby, které spíše svítily, než žhavyly, ale znalému technikovi stačil pohled, zapomněl na ruské žárovky, zahleděl se do jasu a temně oranžového žhavení elektrických lamp Phillips, jež si hověly v chassis jako dámy u barového pultu a lehce se hubbou z vlastní produkce natřásaly v patičkách. Takovou lampu nešlo rozbít, vyměnit, vyřadit, vytrhnout ji z portálu, vychvátit lampu, sochu z podsady, z chassis, a sebrat jí vlastnost jemného žhavení, v němž přeměňuje tajemně vlnné úkoly a impulzy rozhlasových zpráv jedinečným způsobem, jak jí bylo před mnoha lety vynálezcem uloženo a později potvrzeno pracovníky firmy Phillips, kteří je instalovali do patek jako do elektricky nabíjených rakviček, vlastně jamek s podivuhodně důmyslně umístěnými, všelijak, dírkami... Takto se lampy v rozhlasových přístrojích měly ukládat, a ne do nich cpát malé a baňaté ruské elektronky s vnitřním stříbrným přelivem přes kebuli, nečitelným nápisem v azbuce a s nožičkami rozcapenými jako při prvních krocích na dětském hřišti.

I proto stále promýšlím a i přetavuji svůj názor na podstatu podivuhodných oněch záměn, vždyť rozhlasový přístroj by nehrál, kdyby dírky v patičkách byly obráceně, a nedej Bůh, kdyby nějaký pracovník úmysl-

ně třeba, záškodnický možná i, zaměnil různodruhové lampy v předem určených rakvičkách... Při takto usilovném přemýšlení o podstatě záměn se jistě nejenom mně na mysl vkrade, možná připlete, příklad neproměňování nadějí a šancí životních. Tento nerudný exámen se snaží chovat, jako by on byl tím nejpravějším proměnlivým, tou nejmatematictější proměnlivou, tedy občas i falešnou, ale hodnotou. Pro průměrně blběho nakonec jen vzpomínkou bez valné ceny.

Ale panečku! Jsou i jiné!

Třeba příběh mého staršího spolužáka Zdeňka Uhlíře, který měl otce téhož jména i profese (vida, jak podivuhodná záměna nezáměna z kraje úvahy přisedá, a už si i kecla).

Starý Uhlíř, říkalo se mu Brbínek, těžce pracoval při rozvážce a skládání uhlí, briket a koksu. Natolik se sžil s celodenní dřinou, že prázdnu putnu nosil s sebou až do postele. Pomačkaná nádoba byla součástí jeho pracovního oděvu, patřila k němu jako čepice a boty křusky s podkovanou špičkou. Pan Brbínek ale, ještě než došel z každodenní uhelné šichty domů, hodně po odpolednách pil. Do úplné (na)pito(mo)sti se napojil v restauraci U zeleného stromu, a aby se ve vyhlášené košířské knajpě nestal jen kulečnickovým nebo karetním virtuosem, seděl celý svůj zbytečný večer jen na půli zadku, protože na lavici za ním odpočívala putna. Uhlíř Brbínek byl pan Uhlíř a jistil svou profesi tímto způsobem. Jinak to neuměl. Nenapsali mu to do výučního uhlířského listu. A i kdyby napsali, Brbínkovi se nechtělo číst, navíc neměl ani kousek střízlivého času, a zapomínal tak i na důležitější věci.

Jednou mu, již zcela podroušenému, přiopilí spolustolovníci, karbaníci a mistři v kulečnicku při závěrečném čištění pivních trubek napojili odpočívající putnu proudem vody přímo od pípy a pomotanému panu Brbínkovi, když se zpitý zvedal k odchodu z hostince, připadlo, že je pět ráno a bude třeba hlásit se ke každodenní uhelné práci na Smíchovském nádraží v Uhelných skladech. Vstal, zaplatil a vydal se i s putnou tam, kam musel jako každý jiný uhlíř každé ráno. Jenomže byla neděle, a tak se Brbnk., celý popletený, musel vrátit z uzavřených skladů domů...

Denní dynamický stereotyp uhlíře Brbínka: fusekle, podvlíkačky, boty, ulíznout vlasy, otřít ksicht, přehodit šrák putny, zhasnout, zamknout, mazat do šichty, namazat se u Zelenému stromu... Odemknout, zhasnout, odložit šrák putny, boty, podvlíkačky... A tak pořád, jen večer se mu to pletlo.

Cesta k Brbínkům vždy byla a i dodnes je hodně do kopce. Tři kopce vzhůru protínají tři příčné poklidné ulice.

Uhlíř bydlel až v ulici Na Závratí, nezaměnitelné ulici na vrcholu Košíř, dříve Smíchova. Dům získal darem od národního výboru jako konfiskát po nezvěstné rodině kolaborantských Židů (ano, takto se vždycky chlubil, možná jej alkohol popletl, snad to měl v dekretu, kdo ví).

A tehdy, jistě unaven výnosem putny, třeba se mu i hlava zamotala po dvou třech těsně před odchodem z hostince zaražených do těla tuzemských rumech, u nich na kopci, snad už v židovském nebi, mezi sebrnými a darovanými vilami, padl Brb. zpět na záda a na

svoji putnu, z níž se rázem vylila všechna voda od pípy Zeleného stromu, pomalu stékala třemi kopcí dolů a mířila zpět k mateřské hospodě. V kolejích devítky a patnáctky se ztratila a vydechla až u kina LIDO...

Vytekla jako míza a vzala s sebou i život starého uhlíře Uhlíře.

Ráno, když šli hořejší sousedé do práce, našli Uhlíře Brbínka zemřelého vedle prázdné putny. (Později na náhrobku bude mít uvedeno: Josef Brbínek, uhlíř, nosič vody a majitel domu. Že jednou bude po jeho synovi neoficiálně pojmenována i ulice, nikdo v té chvíli nevěděl.) Mnozí ani netušili, že Uhlíř skonal v důsledku váhy vody, již nesl, nemrzlo totiž a neklouzalo, a voda při vraždě sebevraždě nezanechává stop. Horší bylo, že sousedé patrně mrtvého pana Brbínka bezděčně minuli, však ho takhle po drahnou dobu dobře znali, usínal totiž na samém vrcholu našich třech kopců často a v různých souřadnicích, vědělo se i, že se vracívá, zmožen, z hostince U zeleného stromu se železnou put..., ne, se železnou pravidelností, a takto vleže na zádech nebo na boku, s rukou podloženou pod hlavou, v nejhorším případě na bříše, pomočen a někdy i zesrán, si přispává noc, aby mohl být ráno včas a schopný práce v Uhelných skladech, nár. p., tedy v 5 hod. ráno, na Smíchovském nádraží, u píchaček natolik uhlířskými prsty začerněných, že stejně případnou kontrolou nelze přecíst, kdy a odkud ten který uhelňák dorazil do práce.

Smrt uhlíře Uhlíře zastihla mladého Brbínka nezaměnitelně. Takto podivuhodně totiž zemře jediný člověk ze stamilionů, a stalo se tak otci mého spolužáka, staršího spolužáka, před lety vynikajícího a velmi slavného

střelce vzduchovou puškou... Mladý Zdeněk Uhlíř měl svoji pušku schovanu zcela bezelstně. Bez obavy o její nepředvídatelný, a tedy pro ni nebezpečný osud ji ukryl ve sklípku pod uhlím, možná bych měl napsat správněji pod Uhlím... Ve tmě, v černé tmě. V rodině Uhlířů tak byla flinta, uložená v Uhlí, uschována jakoby pod svícnem. Nikdo by ji tam samozřejmě nehledal, přestože se vědělo, že někde být musí. Však Brbínci byli známí košířští pytláci. Často chodili kopcem s pravou nohou nataženou, jako by koleno podpírala endoprotéza s právě nataženým kohoutkem.

Dříve bych se možná i vsadil, že ve střelbě vzduchovou puškou nemůže a nemělo by docházet k záměnám a podivuhodným okolnostem, jež by stavěly vystřelené a někdy i jen postřelené věci do světla a hned je zase zahalily tmou, na hlavu a zase zpět... Vystřelené oko, rozprsknutá žárovka, štětinka v zadnici, nehledal jsem k nim metafory. A přece: na jednu jsem si vzpomněl. Když jsme jednou přemýšleli, na kom tu novou zahraniční štětinku zkusit, zvolili jsme Magdu Scháňkovou. Protože ji měla největší. Jako klisna. Jako kolo od vozu. Džber na nádobí. Protože měla prdel jak na výstavu střeleckých terčů.

Co k tomu říct, když mnohé se stalo jinak.

Mladý Zdeněk Uhlíř dokázal ve střelbě vzduchovou puškou, že on, král košířských střelců, potře drzé úvahy, ba kecý Bohuše Jirouta, že před činem je potřeba vznětu, jakéhosi rádiového impulzu, pak že tedy, možná, teprve a tak dále... Já se to snažil už brzy na věčnost odcházejícímu příteli vysvětlit ve chvílích důvěrnějších. „Záměrně přisuzuješ malicherným příhodám a ni-

cotným událostem více smyslu a zdánlivé filozofické hloubky, než je zdrávo. Dávej si pozor na hubu! Tvým přičiněním k vyprávěnému bývá nezdravě dusno, a to není dobře. To je blbě.“

Začal jsem sám, zatím jen pomalu a soukromě, přehodnocovat řadu Bohušových teorií a zaručených návodů a chystal se přejinačit si na ně, na všechny, názor.

I proto zmiňuji historii střelby Zdeňka Uhlíře, jeho ostrá vojenská cvičení, odehrávající se v uvedených příčných ulicích naší čtvrti, v Košířích, v hlavním městě republiky, v přilehlých hájcích a remízkách zeleného břevnovského pruhu, jimiž se tehdy chodilo za město. Ve vzpomínkách na střelecké hody Brbínka Uhlíře ml. je dnes už mnoho zveličeného. Zpamatované (tohle slovo může mít základ nejen v paměti, ale i v šachu) jsem poupravil, provedl drobné, možná jen pitoreskní, ale přesto zaznamenáníhodné úpravy, a snad jsem se tak i já částečně podílel na podivuhodné záměně zmíněných jmen a osudů.

Co se tedy při památné střelbě mladého Brbínka opravdu stalo?

Jak říkám. Celá událost je už zachycena poněkud jinak, než by dokázal posoudit, možná i pochopit můj nedávno předčasně zesnulý Bohuš Jiroutů. Zvláště když trochu lžu a neumím osobní zážitek zobecnit, ošťastnit. Byl jsem vždy jen na lidi a tuhle smutnou práci nechci opustit. (Ke vši slotě: Jiroutů jsou sousedi, házejí nám přes plot spadané hrušky na jídlo a my jim červivé ryngle do kořalky. A to pořád, přestože Bohuš už není mezi námi.)

I tak zde stojí vše poněkud převráceně, na hlavě, ja-

koby nasáto razítkovací barvou. Přesto dodává smyšlenému záruku, punc, šťávu, a z tohoto obráceného pohledu, v štemplovacím světle, ve stínu člověka, Uhlíře ml., v otisku jeho života, se dnes, po čase, jeví vše přece jen zvláštěně.

Mladého Brbínka vzduchová puška předválečné výroby byla krutě poznamenána. Zásluhou životu nebezpečných střeleckých půtek mezi buržoazními kluky z Břevnova a lidovědemokratickými z Košíř byla ohnuta v zámku, znásilněna, zdeformována v samotném nejdůležitějším středu, v pohlaví pušky. Stala se tak k ničemu, natož ke střelbě. Možná kdysi dávno mazaný otec Uhlíř Brbínek na flintu naschvál položil putnu s briketami a zmenšil tak současně objem putny, možná pušku jako uvědomělý rakousko-uherský blb vztekle zohýbal, aby syna povychoval a udělil mu řádnou uhlířskou lekci, vždyť takové příklady jsou pro naši mládež potřebné a působí jako francovka nacmrndaná do bolavé rány..

Kurva! Semínko poezie! Pálí, vlastní šťávu rozlévá, léčivou, v široké škále uzdravovací podstaty: od palčivosti bolavého místa přes zklidnělé zateplení horních vrstev vědomí až po blahý pocit úlevy od prvotní bolesti – převýchovy nesnáží v pohodu a radost. Působí bolest a často zní jen šepem... Ne všichni jsou připraveni slyšet křik, kterým utrpení řve do vlastního těla.

A tak Zdenovi, jak jsme našemu kamarádu všichni říkali, nezbyvalo nic jiného než převychovat svoji bohatě zářezy a cvočky zdobenou pušku na vzduchový přetlak, na kousek luftu zavřeného v hlavni, nezbylo mu nic lepšího než provést s umírajícím kvěrem zásadní

změnu osudu a naučit jej znovu střílet. Jak raněnou srnu chodit, prdlou prakovou gumu navázat.

A náš Zdena Jonáš Brbínek to dokázal. (Jonáš je košířsky hrdina, ogar, zbojník, živel.)

Když se to tenkrát stalo, bylo v naší ulici krásné nedělní odpoledne. Zvláštní, připadá mně, že u nás se události nikdy neodehrávaly v dešti. V ulici jsme bývali všichni kamarádi, bydleli jsme se svými sourozenci a výrostky sousedů napřeskáčku, rodiče některých z nás chodili do práce na směny, my tak v horku bývali sami i spolu, popletení rodiče byli po práci i před ní zaměstnáni na zahrádkách a otomanech a nevěděli o nás téměř nic, pranic... A my byli tak mladí, nehotoví ještě, nezralí, přitom dychtiví stát se svědky podivuhodných změn životních. Aniž bychom tušili, že se jedná už o závažné otázky, chtěli jsme povyrůst ze slepičích skořápek, očistit boty od hnoje předzahrádek a nakouknout do světa sice s adolescentním dluhem, ale už platnými odpověďmi. Toužili jsme stát se svědky změn! Připravených proměn, které byly z tehdejšího pohledu neuskutečnitelné, ale v našich myslích už se jim pootevíral šuplík, snad zprvu ještě poloprázdný, zato dychtivý, chystající se na něco, co musí konečně už přijít! Protože my teď a tady dospíváme a jsme připraveni na vše, co ve starých skříních či psacích stolcích bývá uschováno a určeno jako poklad k objevení.

Neznáte to? Cožpak jste nikdy neotevírali štelářky po mrtvých, kteří život jen tak odžili, a proto ani nemohli pořádně zemřít?

Znovu se zastavím u Bohuše Jirouta, pomalu už jsem i vůči jeho památce nazloben, čertí mě jeho úpenlivě

presvědčení, že dojmy, vzněty, příkazy se dlouhodobě mohou jevit jako součet faktů, že všem nám mladým se v Jiroutově zorném úhlu nepodařilo vospět natolik, jak se to docela jistě povedlo Zdenovi Uhlřřovi, sirotkovi po alkoholikovi, otrlěmu už od pubertálních let. Jemu se totiž v té krásné horké památeční neděli povedlo dozrát v dospělěho během několika minut.

Přišel toho odpoledne, pušku naleštěnou, v zámku zlomenou a spuštěnou jako před lovem padouchů v románech Jamese Coopera. Cvočky zbraně se tolik blyštěly v ostrém červencovém slunci, že nebylo poznat, odkud co vlastně svítí. V okolí nastalo ticho, blřzci sousedě nechali své nedělní práce na zahrádkách, jiní slezli z kavalců a vyklonili se z oken. Všichni, kteří nebyli kdesi už na procházkách nedělních odpolední, zůstali přikováni, povolily jim gummy od trenek, ztratili řeč i předchozí návaznosti. A sotva se nadechli, nestačili s překvapeným luftem z těla ven.

Prostředkem naší příčné ulice přicházel kovboj z ostřého texaského slunce, náš Zdena... Blřzil se pomalu, osvícený ostrým texaským sluncem, prostředkem naší ulice. Nechtělo se uvěřit, ale byl to opravdu Zdena. (Koukněme, jak slovosled proměňuje náladu, štých, a vlastně i hodinu, kdy Brbínek přišel.) V případě prvním to bylo odpoledne, v druhém, když osvícený, musel být shora, takže v poledne. Možná to bylo obráceně, ale v té době? Takové obrázky a otázky? Ke všemu na ulici, a ne v nepřístupném nebo zakázaném biografu?

Ale Z. B. už se zastavil, a právě naproti domu, kde bydlel milovník církevních obřadů Matouš Kadlec s rodinou. M. K. stál mezi pokrčenými hrušněmi, na jeho

zahradu kdysi nechtěně zalétly křížaly planých hrušek, a prohlížel nalité a některé již rozkvétající pupence... A téměř zničehonic, vlastně náhodou, snad závanem starých dobrých větrů, stal se v onom zastaveném okamžiku tím nejvhodnějším terčem pro právě zaměřenou hlaveň vzduchové pušky Zdeňka Uhlíře, syna uhlíře. Byl pojednou hlavní postavou podivuhodné proměny odpolední siesty v nerovný souboj. V mžiku se stal cílem útoku zdivočelého sirotka, jehož střelecké zálibě nebožtík otec Uhlíř nepřál. To bylo tehdy ale v naší divotvorné ulici málo platné, a nejvíce pro Mat. Kadlece.

Nedostudovaný mladý uhlíř Brbínek si vychutnával hrůzu v očích katolíka Matouše, jak nejlépe uměl a byl dojista i primitivně spokojen, ovládal situaci, možná jen chvilkový zlovolný nápad... V tom okamžiku se mnoha hrdlům z oken a ze zahrádek napřeskáčku chtělo volat: „Uhlíři, uhlíři! Grázle jeden, syčáku hanebná, ani trochu se nestydíš? Mířit na nevinného!“

Jako by to nechtěl slyšet, zdvihl v té chvíli Zdeno Brbínek pušku, krátce zamířil přímo na hlavu milovníka obřadů a chladnokrevně zmáčkl kohoutek.

Z plané hrušně, z té nejplanější v rohu zahrady, poměrně daleko od domu i Mtš. Kadlece, ze stromu, který se v dlouhotrvajícím tichu nepohnul, ani lístečkem nešpitl, ze špice starého ovocného zplanělého velikána spadl vrabec, sestřelený neuvěřitelně zahnutou vzduchovou puškou kovboje Brbínka, jehož otec ji ve vzteku, opilosti a zlobě nad synovou vášní přehnul přes vyčnělé unavené koleno, schoval pod uhlí a tam ji až po letošní mrazivé zimě mladý Zdena našel a naučil se s ní střílet, jinam než mířil, a to mistrně... Zaměnil tak osud

pušky a po produkci si vykračoval, pyšný a namyšlený, vždyť vypálil rybník celému osazenstvu naší čtvrti, vystrašil věřícího a odešel středem našich cest ze školy i výstupu jeho otce ke smrti. Uspěl v životě, přestože byl žákem nevalného prospěchu, zato majitelem dobré mušky a zlaté ruky střelcovy.

To není všechno o Zdenu Uhlířovi.

Po letech jsem ho znovu uviděl. Stal se řidičem dálkového autobusu, milionářem, kilometrovým milionářem a majitelem milionářské plakety, již osobně obdržel od sdrh. ministra dopravy. Postavil si domek v Otrokovicích (nebylo to v Uhlířských Janovicích?) a radost mu dělaly tři dcery, co usmívaly se na mne z fotografie, když se Zdena chlubil.

Já se ho optal, jak hluboce má ve své mysli zatknut ten dávný příběh, tu podivuhodnou změnu jeho terčů, zahnutých hlavní a potažmo i osudů těch, na něž mířil, ale trefoval jiné... Jen na mě tak nějak divně, nechápavě pohlédl, zařadil u dálkového autobusu oblejskanou hlavou šaltpáky rychlost a odejel, nechaje mě zkoprnělého a ovanutého hydraulickými uzávěry dveří rychlíkového autobusu. A ty se, potvory, díky stlačenému a kdesi v útrokách přesně ovládanému množství vypouštěného vzduchu poněkud hlučně, přesto rychle uzavřely... Jako vzpomínka, třeba právě na vzduchovou pušku, vzpomínka, která se vytrácí z mysli rychleji, než se tam usadí... Přestože někomu jinému připravila podivuhodný zážitek, výchovný prvek, vznět, krystálek čehosi, čím duše se plní jak dějiny událostmi, jak život stejnostmi, jež udávají se jiným jiné a jsou vlastně, možná, někým někomu udané... Možná se jimi postupně a zbytečně za-

plňují jakési utajené archivy. Jako ledviny, když ztrácí mnoholetým používáním schopnost zpracovávat odpady produkované nespalováním jedovatých sloučenin a duševních stavů a sytí se fosfátovými usazeninami, pískem a fantaskními kaménky, které jsou všelijak pichlavé a drásají duši i přiřazené orgány.

Uvědomil jsem si tehdy, že různí lidé si zapamatovávají ze společných prožitků jen věci různé, v nejhorším nic, a pochopil jsem, že i Zdena Uhlíř Jonáš Brbíněk zapomněl na dávné a slavné vítězství, na svůj střelecký majstrštyk z krásného nedělního odpoledne. Možná si tehleten dálkový autobusák pamatoval jen horko, a to ještě jestli vůbec. Ale nám některým ostatním tato událost nejen že občas tane na mysli, ale vryla se do našich paměti a možná i vytvořila záchytné poutko pro pochopení podivuhodných zákonitostí při záměnách osudů, životů, terčů... A cílů, na něž jsme se později snažili dosahovat, jak za hruškami když dnes šplhají, na plané, vnuci milovníka církevních obřadů Matouše Kadlece.

Dlouhá prodleva (1980–2007) od zaznamenání ostrostřelby Uhlíře Brbínka způsobila, že ji musím doplnit o to, co se v zahradě Kadleců stalo po několika letech. Synové milovníka obřadů si na zahradě, v korunách prvorepublikových planých hrušní, postavili skryš. Ani ne dvanáctiletý souseď Honzík se chtěl zúčastnit jejich hry. Podle pozdějšího dušování se chlapců Kadlecových, pravděpodobně i ministrantů, nesměl, ale přesto se odvážil... Slunce probleskovalo mezi listy, Honzík mžoural, aby ve větvích rozeznal kamarády, skryté skrčence přimknuté ke kmeni největší hrušně. Pak se zastavil, oslněn sluncem. V tom okamžiku nejstarší

mladý Kadlec zmáčkl spoušť a diabolkou, kterých bylo v pozinkované krabičce koupené v prodejně družstva Myslivna už jen zbylých 249 ks, vystřelil sousedovic Honzíkovi pravé oko.

Výčet prapodivných příběhů a potkaných událostí, nepochopitelných snad zprvu, později ale vylouhovaných do běla, bych nepřipomenul celý, kdybych se nezmínil o sexuální proměně Jandy Pulíkové. Ta mi své osudové vyprávění předložila v jedné už zapomenuté nonstop vinárně nevalné žižkovské pověsti...

Dusím v sobě ale neutuchající potřebu předběhnout její doznání a zmínit se nejprve o uzavřeném životě cikána Lájoše, jehož příjmení jsem zapomněl, možná jsem je ani neznal, nebo Lájoš nebylo jeho křestní jméno, nevím. Tuhle delikátní historii uchovávám v tajnosti před Bohušem... Při utajování jsem ovšem nemohl vědět, že mi zemře. Jirout neměl rád zdánlivě nic nevyprávějící osudy, pro něho banality. Podle mého nazírání jde však o proměny životní, a přestože bývají i nepravdělně náhodné, jsou to kopírované obrázky, psaníčka složená do papírových vlaštovek, klíčky a přešlapy občanů sociálně či mentálně slabších, zranitelnějších. Mají duši, tedy mají místo i v mojí.

Ach ano, vím! Je třeba se podrobněji zmínit o Jandě Pulíkové, připomenout ji, svobodnou matku, kdysi dívku vlastně... Později lehkou ženu, která ponejprve se mně nabídla před několika lety. Oh! Jak to zní obecně! Jak je to lascivní už jen v prostých číslovkách! Chudák Janda. Ponejprve, podruze, znovu, počasté...! Smysl zdá se druhotný, numera sama o sobě nebývají podstatná, důležitý je fakt, který se v daném údobí udál.

Janda se mně ponejprve (oh!) nabídla v úzké uličce Starého Města hlavního města republiky. Není jich k této činnosti mnoho vyvolených, ale já do jedné z možných přesto, či právě proto vešel... Nezkoušený mladík a panic? Jistě, ovšem! Přehuštený dobře myšlenými radami Bohuše J. jak balon nad Petřínem, přesto šestým smyslem veden k opatrnosti a důkladnému předbádání nabízeného objektu... Vše nakonec skončilo před koncem, někdy se i nejlépe myšlený záměr vybarví podivně. Sotva se dotkne důvodu ke změně, nepředpokládánosti, už je mu doporučeno či nově nařízeno obrátit se, potočit. Být prostě trochu jinak.

Jako bych byl Jandou Pul. vybrán z množiny uličkou právě procházejících paniců. Dle dřívějších pedagogických osnov z úhrnného součtu algebraických veličin zmocněných v právě probíhající hodině matematiky. Zjednodušeně řečeno jsem byl číslem vylosovaným v loterii... Janda se hned začala lísat, jak to staré kurvy umějí. Proběhly jakési praktické věty, zřejmě jsme si ujasňovali podmínky vloženého vkladu do osudí, ale to pro mne nebylo až tak zajímavé... Hlavně jsem upíral plamenné panické oči na veliké Jandiny prsy. Kdesi vzadu v hlavě jsem si připustil i sprostší název, že totiž Janda Pulíková má obrovské kozy, po nichž se určitě bude krásně slézat dolů, k Venušinu pahorku a dále... Jak daleko a hluboko jsem ale nedokázal domýšlet, bylo mi horko a dušno k zalknutí.

Tahle vzpomínka, když ji dnes, zkušenější, hodnotím, mně připadá jako záznam pokusu o nehezký obchod, o výměnu, záměnu jakousi čehosi za cosi. Pokusu, při němž možná něco tratím, ale za ztrátu budu muset za-

platit určitou sumu. Navíc odstupňovanou podle množství úkonů, které se mi podaří uskutečnit. Ale co když nepodaří!? A znám já ty úkony? Takový hokus, věděl jsem již při onom slovním handrkování, nemohu nikdy dovést do zdárného konce, protože jsem jednak zahlédl žalé bliknutí lampičky v Jandině oku, jednak vím s určitostí, že trpím předčasným výronem semene, a budu tak hradit vše domluvené určitě zbytečně.

Prožil jsem tehdy (už po několikáté) ztrátu panictví jen pomyslnou. Poprvé se to prý mnoha chlapcům stejně nepovede, takže jsem tu hrůzu vlastně měl (už po několikáté) za sebou.

Po všem nepříjemném jsem vzal Jandu Pulíkovou pod paží, jako bychom si odjakživa patřili, jako by samo sebou a často se mezi námi odehrávalo vše milenecké, ba už i živočišné, jako by dávno byl dohotoven nenamalovaný obraz nás dvou jako spojených osob a jejich aktů, nádob, na něž pasují všemožné fyzikální zákony a jiné se popírají, když ústa i pohlaví v jednom jsou a propojeny, jako jinde krám se skladem, okurka v nálevu, šíp v toulci, párek v rohlíku, ruka v rukávě...

Leč nenamalováno, pouze řečeno... Ani kousíček písku ve válci, hrotu pera v inkoustu, stopky v jablku, jen za chůze vyškytaná ejakulace v úzké uličce lásky. Přesto natolik výjimečná, že napomohla proměně chlapce v muže. Představa styku s lehkou ženou byla zřejmě natolik silná, že ke ztrátě panictví určitě došlo, vždyť úkon lze uskutečnit i změnou stavu duše, ba může být završen jen pouhým pocitem. Styk je proto lépe neuskutečnit, aby ztráta poctivosti chlapce nebyla rozpačitá více, než je pro další vývoj muže zdravé a žádoucí.

O fyziologické proměně chťice v upřímný cit jsem při procházce nočním městem hlavního města republiky chtěl tehdy s Jandou P. hovořit, ale ona přede vším rozumným toužila pít alkohol. Poté, co jsem za její chlast už dávno utratil více, než bylo ústně domluveno za něco docela jiného, se Janda v jednom přizemním lokále na městské periferii rozpovídala, zvyprávěla se ze všeho svého naruby, a já tak pochopil, kdy a kde a proč se přesně stala její osobnostní a záhy i profesní změna... Podivuhodná záměna potřeby zkusit si lásku v nejčistší podobě se sprostou náhodou udála tak rychle, že pro připamatování si prvotní touhy po ní nezůstal ani záblesk... Přitom vše se přihodilo ve správném věku, v čase dychtivém a lechtivém. Ten je fyzickým a fyzikálním pokusům a jejich ověřování určen, vytváří předpolí pro proměňování života v dalších údobích, kuje jedinečný řetězec náhod, zkoušek, proměn a činů, jimž ovšem nelze odolávat bez náležité průpravy, neboť přicházejí nečekaně, přiházívají se často v nepochopitelných souvislostech, stávají se prostě jinak, než by měly, než by z nich mělo být dobře...

Janda mi vyprávěla prostý příběh první milenecké schůzky, při níž se měla s vybraným chlapcem jen seznámit a hlavně vůbec nezkoušet, jak chutná dospělost, kde jsou její hranice, kam až se za ně může jít a neztratit při tom pel mládí. Dramatizace byla i přes Jandinu profesi věrohodná, citově zabarvená, občas slzami doprovázená...

Při oné oťukávací a nezávazné schůzce padla jako kruté předznamenání následných událostí Jandě do osudu h r u š k a . Nahnilá hruška máslovka, přežralá

vlastní dospělostí natolik, že padla ze špice hrušně ve svažitém sadu, v místě, jež si Janda s nápadníkem vybrali k procházce... Jandě v té chvíli ani nepřišlo na mysl volání prvních nesmělých erotických signálů, s hochem se ani ještě nevedla za ruku, mládencovo jméno ve svém vyprávění neuváděla, možná je ani neznala, nebylo času se představit... Ale jak hruška spadla, do té chvíle šťastná a nic netušící Janda po ní nešťastně uklouzla. Jisté tak bylo, že mladík měl dívku po klouznutí zničehonic a bez vlastního přičinění docela příhodně položenou. Pulíková ke všemu padla tak šťastně nešťastně, že poloha jejího voňavého těla a míra shrnutého oblečení i prádla vytvořily neopominutelnou nabídku, ba výzvu. Vzápětí tak bez velkých okolků došlo k neodvratitelné defloraci panenské blány Jandy Pulíkové, a to ani ne tak promyšleným splétáním pavučinových vláken mužského chtíče onoho bezejmenného mladíka, jako spíše pouhou primitivní ztečí zcela náhodně připraveného bitevního pole.

Některé bitvy se tak vyhrávají dodnes.

Smutné bylo, že vše se odehrálo nadmíru rychle. Sklouznutím dopadla do vysoké trávy nejprve měkká J. Pulíkové zadnice, po několikerém zahrábnutí nohama po rozstříknuté hrušce povolila stehna, ještě předtím se o jakýsi z louky trčící lopuch popotáhly, postáhly vlastně, kalhotky, dostaly se až ke stopce hrušky, nasládly ovocnou šťavou, ještě více tak útočnickovi zavoněly, a Janda, byla by sama proti své přirozenosti, v takové poloze nedokázala účinně (proč taky) oddalovat očekávání podivuhodné změny, která se s ní měla v následné krátké chvíli stát.

Jenže chlapec, výrostek jakýsi, milý snad na první pohled, určený ale jen k procházce sadem, truhlářský učeň a floutek, byl i fantasta a lhář... Janda žila se svojí matkou v malém městečku dosud velice počestně, stará Pulíková se poctivě starala o rozšiřování všech zvěstí v okolí šeptandou, mladá je nevyvracela, obě byly proto oblíbeny a současně i v nemilosti... Až! Ten zlovorný ucmrndavač rozhlásil po pubertálním zážitku s hruškou a svojí chabou stopkou, že mladá Pulíková je kurva...! Janda se tak dostala do řečí a notně zatočila hlavou i vlastní matce, protože stará Pulíková byla nejzkušenější doručovatelkou podobných zpráv. Pomluva se stala pravdou a Janda, nešťastná a navíc otěhotnělá, se dala na špatnou cestu a vydala se na ni i s malým kufríkem a navždy opustila rodnou ves.

A to je téměř vše o zásadní proměně života Jandy Pulíkové, již pohnula osudem podivuhodná náhoda způsobená spadnutím přezrálé hrušky.

Ani se nechce věřit, že taková náhlá příhoda, každý jsme si podobnou víceméně příbuzným způsobem prožil, udělala z mladičké adeptky ztráty poctivosti poběhlici... Já už ji, žel, takovou potkal a nešlo docela nic udělat pro její záchranu, nedokázal jsem jí na natolik už zšíkmělé ploše podat pomocnou ruku, nebyl jsem ostatně zase tolik naplněn chutí dělat v tomto případě dobrý skutek, ani jsem koneckonců netrpěl mimořádnou láskou k Jandě, vždyť sám jsem potřeboval naněkolikrát zbavit se vlastního mladického údělu, vystřelujícího z bolavých neukojených varlat až do hlavy, a ta se v takových chvílích proměňovala v zánět celého těla a bolela nepopsatelně... Tehdy jsem konečně pochopil prin-

cip spojených nádob a taky proč jsem tenkrát v osmičce dostal dvojku, když jsem před zkoušením mačkal Scháňkové v šatně kozičky a vzal jsem si na to nové kalhoty od krejčího Pavla.

Stačil jsem si tak ovšem lépe do paměti zaznamenat Jandinu osudovou příhodu, způsob změny mladého života, přeložení větévky křížem, který se jí původně náhodně dostal mezi nohy a v dialektice dalšího vývoje společnosti ovlivnil vše, co Janda pak nedokázala ani dobrým chováním vykoupit, zodpuskovat, protože, ať chci nebo ne, Janda Pulíková prostě ráda mrdala. S náhodnými chodci, s opilci v pochybných hostincích, se starými nadržеныmi muži, v nouzi i s mladíky, kteří toužili přijít o dětství. Zvykla si a netoužila po změně, nedokázala na ni už ani pomyslet, natož vybavit si život obyčejné ženské, třeba pradleny, prodavačky, uklízečky, prostě pravidelně doma souložící manželky z lásky k vlastnímu muži.

Žila, podle jejího, pravý a naplněný život, který ji těšil a uspokojoval.

Teď nevím. Vše podivuhodné je ve své podstatě prosté, jen pochopit jinakost odlišného. Se svým životem si může nakládat každý po svém, ne tak, že se mu kdosi uchystá vyžehlit ho jak kalhoty, puky totiž napaří kdejaký pomínutý krejčík z okrajové čtvrti hlavního města republiky, jeho jméno není v tomto směru vůbec zajímavé, vše se odehrává v souvislostech, víceméně hlavních, pro vážnější pohled však nedůležitých. Přelévají se nahoru, dolů, opačně a nepochopitelnými směry... Plytká řeka s povodněmi a suchy. Ani peřej, ani jez, ani tišina, ani tůň. V souvislostech banálních, pito-

reskních, transcendentálních, poetických, živoucích jako biologické kultury v chemikálních směskách Danone, jež se na trhu republiky po letech objeví a nikdy nenahradí staré dobré selské jogurty ve slepecké lahvičce s centimetrem jahodové marmelády u dna sklenice, již bylo třeba deset minut míchat, aby osladila kyselou lidovědemokratickou jogurtovou kulturu. „Ale pak to bylo žrádlo, že jo, vy, kteří pamatujete, pamětníci. A vy, kteří ne, zkuste si někdy na dvacet let nastrčit před oči tak silné brejle!“

Události tehdy padaly do chřtánu dychtivého a hltavě polykajícího pohledu Bohuše Jirouta (už umíral, smutné, že to nevěděl), ale on nikdy nevěnoval nečekaným jevům a jejich přírodním i osudovým proměnám pozornost. Možná proto se přežíral a krmil se i zbytky, už kýmsi vyplivnutými... O to úpěnlivěji vyhledával a pečlivě evidoval nové objekty a napomáhal tak ke stále novým a novým záměnám, někdy i znásilněním provedeným jinými naturščiky. Pokoušel je jak neposedné dítě míček, co na gumičce má z pouti uvázaný, a třefoval se jím do věcí i osob, srážel je ze svých podestavců a služebně dosažených funkcí a postů, dokud se míček či Bohuš sám jednou nepotrhá a nevyhřezne jako shnilá hruška, když sama sebou řízne do trávníku.

Blíží se závěr mého záznamu, tolik poznamenaného přítomností podnětů, chvění myšlenek i nahlas artikulovaných výkřiků mého bývalého přítele Bohuše Jirouta o neplánovaných záměnách, jež se jen na divadelních prknech dařívají, a to ještě jen občas, ve ztemnělé scéně, když neviditelní černí kulisáci přenášejí skříně a truhlice, donášejí barokní vrata vesnických stavení

a umělé sudy bez vody, připravené pro budoucí déšť. Pozorný divák ve tmě zahlédne zakopvšího o budoucí chodník návsi herce, možná však jen prchajícího a vytrácejícího se z předešlé scény. Uvidí tak snad, co neměl. I kulisu nadzvedávat popatří, rovněž tak tichou domluvu bezejmenných stavěčů scény zachytí, zaslechne i důrazné pokyny provaděčů, našeptavačů, napovědačů změn, nejen divadelních.

Jako poznámku pod čarou bych rád do růžku nástěnky z hobry alespoň napínáčkem přichytil zmínku o nešťastném osudu vzpomenuťého cik. Lájoše, sociálního slabocha a klavírního virtuosa.

Před časem jsem se seznámil s obdivuhodným člověkem jiskrných, trochu posmutnělých a často na dlouhou dobu uzavíraných očí, jež jako by více spaly či možná jen dopředu vzpomínaly na uviděné... Vlastně je to už více než dost dávno. Přesně před čtrnácti lety jsem postupně počal rozprodávat své vzpomínky na předky, památky na rodinu, jejíž jednotliví členové, jako všichni staří lidé, mě postupně po jednom opustili, a já tu zbyl s jejich věcmi, nyní vlastně podivuhodně přeměněnými ve věci a majetky moje... Zůstal jsem s nimi sám, plný prachu z haraburdí, ale i zavalen vzpomínkami, zasycen smutkem, že vlastně nevím, co si s nimi ze smutného čistajasna počnu, vždyť doteď sloužily dobře jiným a najednou zapatřily mně, a já, pravda, k některým měl vytvořen vztah z dřívějška, toužil jsem i možná, podvědomě, po nich, vlastně jsem si byl téměř jistý, že mně jednou budou patřit.

K jiným jsem ovšem necítil vůbec nic, obtěžovaly mě hmotností, pachem, zbytečností, nedokázal jsem roz-

luštit a pojmenovat jejich svědectví, odkaz, neměly škrtkátka ani vzněty. Příběh, který každá z těch věcí zažila, pro mne byl neplatný a nic nesdělující.

Chtěl jsem se jich zbavit a nabídl je inzerátem.

Jednalo se veskrze o předměty staré, zanedbané, rozviklané, odřené a prošlapané, ale když přišel, nejprve se ovšem telefonicky ohlásil, cikánský pán pan Lájoš, teprve jsem si uvědomil, že pro začínajícího skromného člověka vlastně nabízím téměř kompletní vybavení bytu. Dvě místnosti v našem domě byly tehdy pro mě nepotřebnými věcmi téměř zaplněny. Bez ladu a skladu nebudily ucelený dojem, ale jistě se při dobré vůli mohly určitým způsobem sestavit, doplnit jinými, zkompletovat, připravit vyviklané nohy i vytrhané zámky u šuplíků. (Ty jsem přece nemohl poctivě nechat uzamčené a prodat jejich nejistou tmu inzerátem.)

Pro člověka, který žije tichý a často uzavřený život, mohlo být uvedené vybavení více než obstojné. Pánko Lájoš ode mne také vše tehdy koupil, tedy nekoupil, pouze se zavázal ke koupi, a udělal to především kvůli okamžitému obdivu k pianinu Koch a Korselt, starému kousku ověnčenému kubickým půlmetrem ozdobných lišt, bohatě řezbovaným pultem pro notový materiál a osvětleným mosaznými svícny s filigránsky rytými ozdobami a zalitými prachstarým voskem. (Kurva! To je jazyk!)... Pianino bylo obslouženo vídeňskou mechanikou, a tak klaviatura byla o půl či snad o celou oktávu kratší. Nikdo z koncertujících či teprve ve hře se zdokonalujících pianistů je v hlavním městě republiky kvůli tomuto nedostatku nechtěl. Ne tak Lájoš... Ořechově hnědý smutný hudební kus nábytku

jej oslovil na první pohled, avšak znenáhla, jak se na nástroji rozehrával, oblíbil si i všechny ostatní věci kolem a židle a šuplíky a cukřenky a rozhodl se přislíbit koupit vše... Odjel a dlouho o sobě neposkytl žádnou zprávu. Až po několika měsících obdržel jsem poštou dopis, v němž nebylo mnoho napsáno, ale i těch pár slov bylo jasnou odpovědí, proč se můj přítel Lájoš tak dlouho neozval, natož objevil, chystav se uskutečnit koupi. V psaní stálo, že cik. L. byl jako už poněkolikáté v životě znovu nespravedlivě uzavřen, ale že naše dohoda svatosvatě platí, vždyť po volbě příštího prezidenta republiky určitě z Hradu vyhlásí amnestii, a že ho při té příležitosti jistě pustí. Sice jsem nevěřil, že by stávající prezident republiky byl na umření, přesto jsem Lájošovu naději uvítal, právě jako jsem si postupně sám sobě namluvil, že ckn. Lájoš je ve vězení určitě neprávem, vždyť jeho potemnělé, často uzavřené oči měly v sobě tolik hnědého a přitom jiskrného jasu! A i jeho hladké a snědé prsty pianistovy by jen ztěžka dokázaly něco pokrást. Lájoš nic zlého jistě neprovedl, a tak těšil jsem se potají, že prezident brzy zemře.

Nezemřel a zatím ještě ani totálně nezblbnul, ale já se dočkal! A jinak! A jak jinak než že podivuhodně... Lájoš po několika měsících přijel, ani jsem ho nemohl poznat, zdál se mi jakoby vyměněný, příznám se ale, že při dřívějších návštěvách jsem zase jeho podobu tak dopodrobna nezaznamenával, vždy si sedl k pianinu a hrál, z paměti, bez listu, nemusel jsem mu ani notové sešity obracet, stál jsem většinou za ním a do obličeje mu moc neviděl. Nikdy jsem jej prostě neměl dlouho na očích,

nebylo ani důvodu si jeho podobu příliš ukládat do paměti, vždyť všichni Lájošové jsou jsi tak podobní!

Po roce přijel znovu, složil zálohu na všechny k prodeji dohodnuté věci a omlouval se, že má smůlu v onom neblahém, častějším, skoro periodickém uzavírání, že ale dozajista já mu musím především věřit. Že obvinění a další právní kroky vůči němu nejsou způsobeny jeho zásluhou, on se necítí vinným. Inu, pomalu jsem mu to přestával, ač nerad, baštit, už jsem někdy býval natolik popleten, že i mně připadlo, jako by Lájoš tím uzavřeným a už tolik let mezi námi probíhajícím obchodem, neukončeným vlastně, mládl, osvěžoval se, zatímco mně už všechny ty skříňky, noční stolky, nábytky i pianino Koch a Korselt šly notně na nervy, navíc v mém malém bytě po rodičích překážely. Do větší části našeho domu se totiž nastěhovali noví cizí lidé, jeden z mých příbuzných opustil hranice republiky a přišel o kus domu, který nám nejprve patřil všem, a po jeho útěku tak jeho, bratrancova, část – dva pokoje s verandou v prvním patře a s dekretem – propadla ve prospěch úplně všech obyvatel republiky, z nichž byli vybráni dva nejblbější, zato zasloužilí, staří a tlustí, a ti tenhle díl našeho domu získali do vlastnictví. Patrně jim nikdo nesdělil, že i já jsem částečný vlastník a chovali se ke mně jako k podnájemníkovi v jejich domě.

Ke všemu jsem měl podezřelé styky s Lájošem.

Přes stísněnou situaci jsem spřádal sny, že po prodeji si zařídím byt podle nejnovějších katalogů bytových architektů zasláných mně z n. p. Sektor Písek. Jejich nápady by se ve skromných lidovědemokratických poměrech daly skromně realizovat, a možná i na novoman-

želskou půjčku. Jenomže jsem držel, zadržoval vlastně stále doma, Lájošovo vybavení do panelákového bytu 2+1 kdesi na Slovensku a připadal jsem si už uzavřen v tom zmatku poskládaných židlí, stolečků, botníků a hrců, křesílek kdysi noblesně polstrovaných a pérovaných, otomanů proleželých, deček rozpáraných, talířů otlučených a i jiného harampádí. Všechno totiž bylo předmětem dávné kupní smlouvy a nic se nesmělo ztratit, prodat nebo rozbít, byla stanovená cena brutto.

Když opět, a není to z dnešního pohledu ani tak dávná, možná šest sedm let, přijel Lájoš ze své pravidelné několikaměsíční uzavřenosti, měl s sebou ženu, vlastně dívku, mladou a chutnou jako sicilská broskev. Zaplatil 600 Kčs, a že si sežene auto a že všechno bere, jak stojí a leží, jak bylo domluveno, a že ledva, ne! Len co sežene nákladiáčik, aby mu jeho riadič veškeré zařízení odvezol na hlávné nádraží hlávného města republiky. Že totiž vagonem pojede všetko spolem, neurekom... Poslední slovo vyslovil tajemně, zřejmě znamenalo, že všechno platí. Pianino bude ale treba zabalit do dek, pokrývok po jejich, a všetko naše obchodování už terazky půjdě šupom a naozaj, dnešného večera odýdď všetko spolu, rychlíkovým vlakom do nevjýchodnějšiho kraje našej respúbliky, až na samý její okraj, a já že už mohu tedy konečně považovat dlouhodobý obchod za uzavřený, uzatvorený, dlhodobě uzatvorený, ukončený, neurekom... Naozaj, dodal znovu záhadně.

A opravdu! Po několika hodinách se Lájoš vrátil, vyskočil z korby malého nákladáčku – jeho krásná žena Jolana zůstala v kabině – a cikánsky jemně kolohnátil a rukama zalamoval, jako by mu vše patřilo, a k tomu

snad i celý svět, nejenom tahle část naší Příčné ulice, z níž se stěhoval můj nábytek... Ck. Lájoš mně v té chvíli připadal jako majitel kolejnic severozápadní, jihovýchodní i východní dráhy, patřila mu křižení kolejí, semaforey, perony všech nádraží, přivlastnil si i pohublého malého řidiče malého nákladáčku... Nasupil se ten človíček, když přehlédl objem stěhovaného majetku, nač že se to nechal zlákat, patře na celou tu 2 + 1 výbavu, a tvářil se zlostně, ale i povolně, však pro tuto chvíli Lájošovi patřil, byl zakoupený, proměněný onou zvláštní cikánskou samozřejmostí, a když ze závoznického okýnka vykoukla snědá Jolanina paže, upadl do cikánského nebe.

Přesto ale Lájoš pořád naoko a kolem dokola všechny kolemjdoucí kaštanovými pohledy prosil, stavěl se nemajetným, oči uzavíral, jako by dlouze a z jakéhosi důvodu do svého temně hnědého nitra plakal, a jeho žena se víc a více vykláněla z okýnka kabiny a broskvovým úsměvem, jenž ji jistě jemně šimral chloupky v koutcích rtů, natolik změkčila řidiče nákladního automobilu, že se přestal zpěčovat, nejspíše si i uvědomil, že nemá zbylí a musí nakládat... Lájošova žena jej občas jemně ponoukla úsměvem té nejkrásnější červenožlutomasé broskvoňové odrůdy Spring Lady, zrovna spadlé do červené hlíny v daleké vísce kdesi poblíž Syrakus...

Po hodince a půl celá moje stará domácnost trčela jak vyhřezlé vnitřnosti vybombardovaného bytu do všech stran, tak přepadávala přes sajtny nákladáčku.

Lájoš se usmíval, neodolatelně, jako italský umělec nebo faulující fotbalista.

Mně nastaly chvíle prozření z náhlého prožitku sku-

tečné a již nevratné záměny... Usedl jsem zlomeně na kamenný pouliční obrubník, jehož chlad brzy začal postupovat celým mým tělem, a díky zebnoucímu zadku jsem si alespoň trochu, natruc událostem, přece jen začal plánovat novou, nyní sice zatím zcela prázdnou, ale už moji domácnost, a jak jsem byl současně zčásti veselý i na sebe rozezlený a chladem čím dál více rozechvělý, musel jsem si udělat nějakou okamžitou radost... Takže jsem vynesl ze sklepa kompot, který jsem se původně chystal ochutnat až o Velikonocích. Sedě na žulovém podlouhlém kameni, pochutnával jsem si na jemně navinulých broskvích z loňské sklizně, chudé... Ano, je ji třeba pojmenovat, celkem jsem zavařil pouhé tři půllitrové lahvičky, z nichž dvě jsem poslal Lájošovi do jeho uzavřenosti k loňským Vánocům, a tahle právě otevřená mi zbyla jako poslední vzpomínka na broskvoň uprostřed zahrady... Letos nebo vloni, ani nevím, ji ranila mrtvice, tak jako ranívá meruňky, ale na broskvoni se podobná nemoc v širém okolí neobjevila, přesto se tak mně a jí, stromu po mých rovněž všelijak chorých a nakažených předcích, stalo. Pravda, jiného ovoce jsme sklízivali více, ale broskvoň byla jediný strom, který na mne při novém dělení parcely našeho bývalého domu s příslušenstvím zbyl. Ostatní naše stromy dali porazit kvůli přesahujícím větvím do jejich nové zahrady noví nabyvatelé větší části sousedního domu, příbuzní jakéhosi sdrh. Hň., toho, který na blízkých Hřebenkách získal nejkrásnější vilu z okolí snad jen proto, že byl jakýmsi rozhlasovým činovníkem... Silnější větve a kmen památeční broskvoně nám přehodili přes plot, abychom měli na uzení.

A tak jsem si vsedě, na chodníku naší Příčné ulice, labužnický polykal naše poslední půlené broskve. S mírně nahořklou pachutí v ústech jsem se po chvíli chystal odebrat domů, do podivuhodně vyprázdněného bytu, a přeslechl jsem řinčení domovního zvonku... Křenil jsem se totiž po rozkousnuté pecce z mrtvicí raněné naší broskve, sťaté příb. Hň. údajně pro beznadějnou suchotu kmene, jak jsem předem prozradil... Navíc sťaté především díky pobořenému plotu, který př. Hň. v zimě posunuli o metr a ani nečekali na jarní broskvové pupeny... Asi ještě neviděli ovocný strom v zimě.

Ale pojednou jako by přijel do naší klidné Příčné ulici cirkus...! Zřízenci v policejních livrejích dokonce rozrazili neuzamčená dvířka do předzahrádky! Malý řidič nákladáku prskal a příslušník Veřejné bezpečnosti hlavního města naší republiky mě legitimoval. Jen Lájoš tu chyběl, a hned jsem se dozvěděl proč. Že totiž právoplatným nabyvatelem nábytkového břemene dle naší dávné smlouvy s Lájošem nebyl Lájoš, ale jeho mladší bratr Peter a že Peter i jeho žena Júlia jsou ode dneška uzavřeni a že abych si okamžitě tu již odvezenou domácnost zase vyložil zpět nejprve na chodník a pak, pokud seženu někoho k pomoci, odnosil společně s ním zase ty věci zpět do mé části domu, že obchod ten uzavřený, cikánský, je neplatný od samého prvopočátku, a že peníze stržené za prodej pianina Koch a Korselt musím vrátit do haléře... Cikánskému mladíkovi Petérovi a jeho čtrnáctileté nemanželské ženě Júlii totiž nepatřily, protože byly ráno ukradené v obchodním domě Perlička, a jen co se vše vyšetří, určitě na už ve vazbě plačící mladý slovenský cikánský pár padne klec, ale

do soudu všechny náklady musím uhradit já, smluvní partner v obchodu.

A já tak pomalu dohlédal celou škálu podivuhodných souvislostí, záměn jmen a podob všech těch mne občas navštěvujících cikánských mladíků... Klavírních virtuosů, kteří v pravidelných cyklech, jak v rodině dorůstali do výsledné, přibližně stejné podoby k jejich možná i nevlastnímu bratru Lájošovi, mne navštěvovali jako kupci, umělci a obchodníci v jednom, vlastně jako zjedinečný kupec máchající smlouvu o smlouvě budoucí... Ano, byli to dozajista mladší vlastní i nevlastní bratři mého oblíbeného Lájoše Bájoše. A všichni byli postupně poštou ze vzdálené Lájošovy uzavřenosti pověřováni dávno dohodnutou koupí uskutečnit, prezident republiky neumíral, jenom se mu kalil zrak jako ocel, a musel proto mít projevy napsány tak velikými písmeny, že při každoročním novoročním kázání s sebou přinesl do televizního studia celou tlustou knihu jednotlivých formátů A5, na nichž měl na jednotlivých listech, mým odhadem, napsáno z vlastního projevu tak 6 až 8 řádek, a už musel obracet... Pokud se trefil, četl dál, jako já bych se býval třevoval, kdyby přítel Lájoš náhodou potřeboval ke klavírní hře sledovat stránky notového materiálu a hrál by podle toho, jak já bych mu obracel nebo uhlíř Brbínek střílel... Krásná to byla doba, trefená, potrefená, trefná...

Jen některé detaily zaváněly uzavřeností. Jiné potřebností.

Když mi později hlavou defilovali všichni Lájošovi sourozenci, jak mi v paměti zatanuli, vzpomněl jsem si, jak mi Lájoš zasněně vyprávěl, že pianino bude zá-

kladem jejich rodinného orchestru, šramlíčku, jak tehdy jemně a láskyplně řekl... Jistě myslel na své mladší dorůstající bratry a podotkl, že jich má pět... Pět malých bratkov, neurekom, přeložil jsem si v duchu. (Vterajší prezident jim všem říkal súškyasúhovia.) Tehdy jsem ještě netušil, že bratkové přicházeli ke mně rok po roce – jako stupínky – uskutečnit obchod načatý jejich nejstarším uzavřeným bratkem, súškem. Přijížděli, jistě i načerno, vlakem z Trebišova či Michalovců vyplnit sen, přání, podivuhodně usilovnou touhu jejich bratra Lájoše založit rodinný orchestr a stát se lepším. Lájoše, dlouhodobě uzavřeného recividistu, potíživistu, snad dokonce živla, nepřítel republiky, nevím.

Milost nikdy nedostal.

A já v té chvíli, přeplněn dojmy a úvahami až po pás, jako sud s nešťastně zkvašeným, a tedy zkaženým vinným moštem, já, nepovedený burčák, byl jsem znovu uchvácen oděrem i vizáží obludných a nehezkých starých věcí, které se mi nechťěně a nečekaně navracely, a ucítil jsem více zloby než chuti vzít vše zpět... Rapl mě ohromný a nezadržitelný vztek na tu nejpodivuhodnější, protože přímo mě zasahující záměnu osob, jmen, věcí a událostí, patřících přece v tom okamžiku ne mně, ale už jiným. Rozzlobil jsem se, jak vším svým samozřejmým, ale falešným konáním, přitom bezelstně a i neupřímně, mě cikánští bratkovia léta obelhávali, jak tiše a hebce se vemlouvali, využívajíce sociální slabosti, neumdlévající lidské krásy, aj teskných, v koutcích se pouzavírajících očí...

A tak mě popadla zloba vůči všem vlastně i zákoni-

tým nebo obvyklým změnám a záměnám úmluv, svazků a dohod, při jejichž uzavírání často dochází k nahodilostem, proměnám pravdy v lež a opačně, a člověk, je-li takto trvale obelháván a zpětně znovu upraven, a já zvláště, nemůže, a já zvláště, posléze rozeznat pravdu od lži, upřímnost od falše, obchod od okradení, přestože jsou to věci v našem životě a v této době plynutí času republiky tak zřejmé, samozřejmé a každodenně obyčejné, že jeden by se ani nepozastavil, kdyby právě přišel o peněženku a pospíchal by klidně bez ní dál. (Jednou bude vědět, že vrátí-li se, možná ji najde v nejbližším koši na odpadky. Vyprázdněnou o nejpodstatnější, poctivě vrácenou...)

Zapisuji sen o cestě do zapadlé dědiny kdesi na východě republiky: kodrcám se na nárazníku nákladního vlaku do Ruska, vnímám divokou krajinu v okolí Trebišova, Michalovců, už vidím věže Užhorodu a přitom, stále pln zloby i strachu, se obávám, abych touto cestou nepočal konečně uzavření všech svých chyb a nechtěných životních náhod, jimž nyní říkám, přizposraně, záměny... Kurva! Jsou to omyly, přešlápnutí, kotrmelce, veletoleč, nové kabáty, životopisy... Všechno se může!

Možná tudy, jenom obráceně, jednou poputují naše malé dějiny.

Brzy nastal krátký Čas změn. (Dobrý titul pro knihu, ne?) Tehdy jsem konečně nastartoval ve mně dlouhou dřímající a pevné rozhodnutí nesetkat se již nikdy s bývalým přítelem Bohušem Jiroutem ani jeho myšlenkami. Mjr. B. J. nakazil neuvěřitelně mnoho nešťastných lidí jedovatými viry, které jim, nám všem ostatním, vědomě dodával do života. Mohl je trvale léčit, zkoušet

a rozmnožovat na kryších, ale i to by bylo špatně... Ve vlastní agonii se je – a i nás – naučil trápit, vykořeňovat a ničit. Netušil ovšem, že takovým množstvím jedů, karcinogenů a nahnilých třísek si chystá i svůj vlastní osud.

Zpět ke mně. Napsal jsem tenkrát v těch svobodných časech stížnost. Nač jsem si stěžoval, raději už nevím. Vyřizovala se až do časů nesvobodných, ale pak to šlo ráz naráz. Nečekal jsem, že můj oprávněný nárok, díky budoucím okolnostem už vlastně jen jakési příkrčené přání, bude tak rychle vyřízen. Mýlil jsem se. Došlo k tomu mimořádně drzou, a samozřejmě příslušným úřadem hlavního města republiky potvrzenou stížností nových majitelů větší části našeho bývalého rodinného domu, příbuzných manželů Hň., rozvětvené slovenské rodiny odkudsi z Čsl. rozhlasu, na mě.

R o z h o d n u t í :

ONV Praha 5, č. j. 14598 (zn. Pýr) odb. vntřch. vc., ze dne 16. 8. 1970 :

Na základě dobrovolného vystěhování movitých věcí bývalého spolumajitele domu č. p. 1460 v ulici Příčné, č. or. 68, příslušného městskému obvodu Košíře, dříve Smíchov, zaniká právo bývalého uživatele k užívání bytu 1. + k. k. v přízemí uvedeného rodinného domu, které by, dojista, v nejbližším období stejně zaniklo díky oprávněné a šetřením prokázané žalobě příbuzných manželů Hň., majitelů ideálních 3/4 výše uvedeného rodinného domu (domku), a to zejména a hlavně za porušování příslušných předpisů občanského soužití ve společném vlastnictví ze strany odsouzeného, mařícího navíc všechna jednání o řádném spoluužívání společ-

ného socialistického vlastnictví. Uvedený bývalý uživatel je spoluobčan s problémy, nesouhlasí se vstupem a jednou by mohl možná i něco hanlivého podepsat nebo i jinak škodit.

Dáno a vyvěšeno na úřední tabuli. Podpis: předseda ONV Praha 5, Hňup Vladimír, v. r.

Na Olšanské hřbitovy mě doprovázeli všichni moji Lájošové. Měli s sebou trumpety, několikery housle i cimbálek a několika mým bývalým sousedům zahráli tři cikánské symfonie. Muzicírovali, uzavírali všechny své hnědé oči, a když jsem to po nich v rakvi taky tak napevno zkusil, rozkutálely se mi po tvářích slzy.

Pianino Koch a Korselt se nedochovalo. Rozštíпали ho Hňupovi. Když štípačkami přerušovali rezonanční struny, jedna z nich ustřelila jednomu z vnuků jejich rozvětvené rodiny jedno levé ucho.

Janda byla v práci v jakési továrně a neměla do čeho píchnout.

Brbínek ochrnul za volantem a jenom leží.

Text jsem psal v minulém století, kdy cikáni ještě byli cikány. Romům se omlouvám.

A nezlobte se, musím už jít. V LIDU dávají nový černobílý film.

Hráči karet

V lázeňských městech, je takových u nás v republice mnoho si podobných, jsou nejkrásnějšími a nejvýstavnějšími skvosty prvorepublikové léčebné pavilony. A jejich depandance jakbysmet. Zatímco v jiných městech republiky vládne ruch, v lázeňských pak jeho opak, odpočinkový neruch. A v depandancích? Och? Ach! Pavilony bývají se svojí depandancí přece milenci, sourozenci, přinejmenším přátelé... I proto v nich nalezneme podobné terasy, podobné zimní zahrady, okopírované apeninské mramorové schody, podobné trvanlivé květiny i podivuhodně podobné lázeňské hosty. V depandancích nebývají jídelny, neodbývají se procedury, zde se pouze odpočívá a mělo by se tu nabývat zdánlivě už nevratně odstraněných sil. Možnosti pro vylepšení dalšího života jsou ale téměř liché...

A já jednou, právě se tetelil vlahý červnový podvečer, jsem v takovémto až konspirativním objektu byl čehosi účasten. Dole v lázních – depandance bývají na vrších – lehce poblikávala žlutavá světla objasňující zábavní a taneční podniky, restaurace a koncertní sál. Ten bývá v našich lázeňských městech pouze jeden, většinou se mu říká lázeňský kulturní dům a už si nevzpomínám, proč jsem si takovou poznámku vůbec zapsal.

Cítil jsem se vysoko nad lázněmi ponejprv poklidně, ale brzy mne cosi nutkavého přimělo vstoupit prosklenými oprýskanými dveřmi do salonku – depandance mívají jen malé salonky – nedůležité zdánlivě, a proto možná nebyly v minulých letech přejmenovány nějakým příhodnějším názvem.

V přítmi seděli tři lázeňští hosté. Hráči karet, kteří si toto místo a možná i veškerý volný čas mezi procedurami, na něž snad, na některé, ani nechodili, vyhradili pro svoji hráčskou zálibu, vášeň, snad už až chorobnou závislost... Uvidíme.

Já rovněž miluji karty, sbírám je jako obrázky a těší mě geometrické rozvržení jejich symbolů, znaků, srdíček, lupínek a křížků jak z válečných výprav ve jménu Božím. Obzvláště si cením posledního obznačení karetního – hanbatých kár jak z počmáraných dětských zdí a pánských záchodků. Především ale obdivuji postavy vyšších karetních hodnot, krále, princezny, ale i ty, co jsou jednou dole a pak zase nahoře, lidově se jim říká filkové, chlapíci jsou to, junáci... Zajímavé, že nikdo z nich neudělal, a měl na to dost času, svazáky. Bylo by to dojemné, ke svazákům by musely dialekticky přistoupit i následné funkce, tajemníci, jejich manželky, nakonec i utajená esa – a tím by celé dávné karetní hry ztratily původní smysl, nehrálo by se v lázních, ale jen v sekretariátech a různých významnějších úřadech republiky... Jak by se funkcionářům při hře či třeba jen prosté nabídce karetní sady k volbě říkalo? Soudruhu vedoucí hráči? Soudružko z osobního, neschovááš pod sukní kárové eso? Tuty, boty, kalhoty? Fóry, čachry, přehmaty?

Kdyby někdo příčinnivý proměnil zaběhlé označení vysokých karet, muselo by se v různých dobách hrát se Zápotockým, Bacílkem, Čepičkou, později Novotným, Štrougalem, ještě později znovu Štrougalem, Biřákem, Husákem či Indrou, a mlátit s jejich majestáty do pivem pobryndaného stolu... Raději se tedy zachoval, byl trpěn,

buržoazní přežitek hrát karty s jejich původními hodnotami. Přestože se mnohé přejinačilo, přejmenovalo, karty zůstaly, byly třeba všem... Určité hry se podařilo zatišit, utlumit frekvenci jejich hraní, a jako se přestaly na bálech zpívat jisté písně, nutili kulturní referenti v lázeňských lokálech a saloncích k zapomenutí taroků, bridge, na jistý čas i žolíků... Ale hledme: v karetní sbírce mám kanastovou sadu od fy Piatnik a synové, Wien, na níž žolík nápadně připomíná mnohem později vzniklého dědu Mráze... Milé, že?

S kartami se mydlí, plácá, tříská, flekuje. Jedny změnou stavu trpí, jiné jásají. Rozdány z hromádky, původně lícem do stolu, ocitnou se podivuhodným obratem, náhlou proměnou, v chytré ruce, z níž zase brzy, vrženy na špinavý stůl, již bez spojení s hráčem, padnou shůry a kdosi cizí je převrátí na karetní čumák a dělá si z nich novou hromádku. Shora přichází – a nejen v karetních hrách – nejvíce překvapení, dole se pak počítají výsledky a následky z nich... I proto jsem milovníkem a obdivovatelem trumfování, přebíjení, pěstních i šermířských soubojů karetních herců, králů i es, ale i těch bezejmenných, hodnotově nižších figur, jež v určitých případech mohou a smějí králům a i jejich pro tyto funkce nepřipraveným manželkám, dcerám a synům ušetřit karetní facku, pohanit je, získat štych a mrsknout potentátem či jeho starou o stůl hlavou dolů, až si rozbije ksicht... V kratičkém průběhu dalšího míchání karet se musí všichni natolik zbesrovat, aby byli připraveni dostat přes držku znovu. A znovu a znovu! Po celý večer, dokud stačí většině desetníky a jeden či dva je změni i za platidla papírová. A bum a báb

a flek, tuty, boty a tak dále, to je ran, co schytají jen za to, že se naporují vysokým postavením! A schytávají to od nádražáků, opilců, studentů, povalečů, hospodských i budoucích prezidentů. Král je odhozen, často sčítán žabařským a početně nedoučeným hráčem, a jakýsi kmán, příkladně sedma zelená, desítka červená, filcek zelený, vršek zamilovaný, štváček křížový, čaj listový, kára nadržená, pojednou vyhrávají bez ohledu na zásluhy hlavy státu, rady poradců, špitot našeptavačů, mžourání a grimasy kibiců, rozhodnutí orgánů, stanoviska odborářů, sportovců, brigád práce... S kartami se řeže, mydlí hlava nehlava, král nekrál, funkce nefunkce, lépe naopak... Všichni tohle vědí a vybíjejí si při kartách vztek na jiné.

Jako by si neuvědomovali kauzalitu násilných her.

Karty mají úžasnou schopnost i při různých pravidlech a odchyldkách ve způsobu hry fascinovat zdánlivě nic neříkajícím kupením, podobně jako mraky před bouřkou, šperky před nevýhodným prodejem, vytrhané listy ze skicáku před neumělým kreslířem. Ze stolu se, rubem obrácené, usmívají všechny, až na ty cinknuté, skoro stejnostejně. Lícem bručí basu s hráčem a k tomu vyvolávají srdeční záchvaty, v rubu skryté... Kolik elektrokardiograficky nezachycených infarktů muselo zasáhnout karetní hráče nad listem a pak, třeba jen o několik hodin později, někteří zemřeli na následky zdánlivě drobné hádky s manželkou? Nikdo tuhle tragickou evidenci nespočítá, raději hraje dál a účastňuje se nevědomky výzkumu, který se samozřejmě oficiálně nikdy neuskuteční. Však je hluboce ukotven v pravidlech. Kdo by se karbaníků ptal na zdraví a hrách na

zed' házel proti kamenným hradbám obličejů účastníků slavnostního představení? Karetní hráči stejně nehovoří, jen lehce mžikají řasami, často ani to ne, jen občas překryjí už tak bezvýznamně malé průzorové škvírky těžkými žaluziemi víceek s nashromážděnými tukovými přebytky či žlutavými koncentráty nespáleného cholesterolu a pak, jakoby bez zájmu, zašustí kartami – velmi kvalitními originály avantgardních umělců z pekla.

I mě docela pobláznily. Často nejsem ani schopen zapst si do deníku, co říkaly, vyloženy večer na otomanu: 32 nahatých holek označených tajemnými šiframi a kódy! Kouličky, kundičky, srdce! Listové eso pokrývá královnin klín, křížová trojka se stydí v erotickém kukátku, rabínovo žaludské eso jako pedagogická pomůcka, kulový junák ležící stojící... Ajta! Jak karty hovoří nejen samy o sobě! Vysvlékají se, odhalují, radovánky nabízejí, ale my, zaslepení karbaníci, slepě sledujeme jen svoji právě rozehranou hru... Někdy, pravda, zvítězíme nad králi a tajemníky v desetníkovém mariáši, ale hra o život je těžší partie. Kdysi jediné zářivé v obličejí – naše oči – jsou po letech prohraných her bludné, vybledlé, těkavé. Některým snad zůstal v pohledu úkosem náznak barevného jiskřivého pablesku z dávných modrých, černých, hnědých, teď už jen falešných hráčských zornic... Obličejje karbaníků hrou vrásnějí a sesychají do urputných a zlostiných pavučin vrostlých do tváří, víčka se krabatí úpěnlivým soustředěním v touze přežít hru. I jinde po těle to je podobné. Potrhaný opasek stahuje břuch, z původního smíchu drzé přezky zůstal bolestný škleb. Zadrhnul se tupou špicí na předposlední dírce, chvílku před odhodláním ukončit marnost z uta-

hování... Ale kdež! Není přece tak zle. Ještě se může hrát!

Jako ti tři, kteří se ke hře chystají v lázeňském doupěti. Právě uzavřeli nedoléhající okna zimní terasy depandance Jánošík, pobočné ubytovací jednotky Lázeňského domu Šumava, a z nízkých oblych sklenic popíjejí, spíše jen posrkávají, prozlátlou kořalku. Fernet říznutý koňakem, řekl bych na první pohled.

Kdo se v chutích lázeňských hostů má vyznat!

Pivo pijí z kulovitých džbánů, naschvál skleněných, průhledných jak sonda do žaludků. Každý z oněch tří pozdvihuje džbán jinačí. Podlouhlejší, baňatější, docela kulatý... Jako by byli účastníky delegace ve sklárnách a tam každému extra návštěvníkovi vyfoukli, vděční skláři, jedinečný exemplář. Anebo je už jako slavnostní džbány měli připravené, aby je naschvál po prohlídce provozů prohráli v kartách. Možná ale byli dostatečně prohlídkou unaveni, skláři, a nechali hru na jiných...

Obsah karbanických džbánů zdá se na první pohled stejnostejně nazlátý, pivem tak může být smíchovská desítka z košířské hospody U zeleného stromu, poslední zastávky uhlíře Uhlíře, může se ale tvářit i jako usmívající se dvanáctistupňovitý Radegast, vždyť i v naší Příčné ulici v hlavním městě republiky mají v jedné zahradě prosklený altán jako na Pustevnách.

Mnou zaměření hráči karet se odlišují i výši pivní hladiny ve džbánech. Předpokládám, že alkohol už v této chvíli v jejich krvi obsažený je víceméně u všech stejný, však sešli se ku hře s podobnými obsahy džbánů, se srovnatelnou mírou žízně... Marně se neříká, že žíznivý teprve touto mírou ocení chuť piva, naši hráči

se navíc znají a vědí, co se sluší, jaký kdo z nich má splávek, spalování a kde v jícnu záklopku. Bylo by hráčsky nekorektní, aby si jeden z nich přinesl o tři piva víc, jež by se mu vlastně ani do džbánu nevešla a přetekla by nejspíše na pult restaurace či do klína hráče. Nebo kdyby naopak druhý si odešel načepovat nová piva a kvůli takové malichernosti přerušil přípravu na hru. Nepředstavitelné by i bylo, kdyby třetí vůbec nepil nebo nechtěl pít z důvodu očekávané vítězící budoucnosti a držel si ze solidarity pouze prázdný džbán, čistou hlavu a potažmo tak dispozici k převaze v následné partii.

Pít podle mne musí všichni hráči, ať už hrají sami mezi sebou či si občas políčí na potentáty. V takovém případě je však potřeba předpokládanou, ba vlastně jistou prohru zapíjet už před zahájením samotné hry, jaksi se přichystávat na špatný konec partičky, party, párty s mocnými a dorazit se pár hlty ještě před okamžikem prozření, že to jinak nepůjde... Obratní a zkušenější karetní mistři totiž lépe než my vědí, jak prohrát, když se musí. Rovněž je jim nad karetní slunce jasnější umět hru zaonačit tak, aby domnělý vítěz si byl jistý, že vyhrál vlastní dovedností, ne že jej protihráč vyhrát nechal. Prohrát na úrovni se musí umět, je to vítězství ducha nad temnou mnohaletou nutností, výhra nad pasivní rezistencí... To by se dojistá mnohým líbilo! Jen sedět a myslit si, že mají karty v ruce a just s nimi nebudou hrát, protože by tím vlastně podporovali nějakou větší hru. Že jsou jejími nekňubujícími účastníky, jim uniká.

Depandance Lázeňského domu Šumava byla po dobu několika podvečerních hodin jen lehce temperovaná,

nedbale prosklená terasa trpěla zimou docela celá. To ovšem mým třem hráčům zjevně nevadí, jsou patrně otužilí a zvyklí na nepříznivé podmínky při hře. Pivní tekutina se usadila ve 2 píer obvodu každého ze džbánů a v nastalé pohodě je tak každá z nádob opět připravena zavlažovat vyprahlé rty hráčů, karetních gentlemanů. Ti, obklopeni mísami s chleby a podélně rozkrojenými bílými vekami plnými různorodých pomazánek, sýrů, rajských jablíček a zelených paprik, začali se sytit... Salámové obložení nepochopitelně chybělo. Tehdy byly k dostání především gothaje, imitace, pařížské, pražské a selské salámy. Kde jsou, chybí-li v občerstvení!? Že by hráčům nebyla lidová svačínová strava dost dobrá? A to nezmiňuji tři rohlíky a dvacet deka rybího salátu, patnáct budapešti, deset polského, věnec slovenského točeňáku, ostatní názvy se mi zrovinka nevybavují, ale vím, že jsem i já tyto krmě svačil, obědval, večerel a že jen ruské vejce po jednom srpnu nebylo už nikde a do dnes není v celé republice k dostání.

Výdobytek okupace skrze žrádlo. To se nám povedlo! Kuchaři a hospodští, kteří v té době mohli podle návštěvnosti upravovat jídelní lístky bez cenzury, navíc i bez jakékoliv hygienické normy, klidně rozemleli zbytkové maso z hovězích krků a prodávali je strávníkům jako nejčerstvější tatarský biftrek. Mletý biftrek chutná i ze šmelce po středověkých masakrech vytrvale. Ruské vejce nám stálo za to, že jsme si ho už nikdy nedali ani jako předkrm. Muromci!

Zpět k hráčům. Lidová svačina tedy na občerstvovacím bufetu chyběla. Ani bych ji ostatně tak nenazval, nepamatují si, chválabohu, všechny tehdejší pochout-

ky, snad jsem je i rád zapomněl, neumím už ani správně pojmenovat dobové indicie, vytratil se mi z mysli jejich kalný obsah... Ale hlavně díky jemu si přece někdy vzpomenu. Doufám, že přesněji, rád používám či posunuji slova jako výhybky či koleje k myšlenkám. Ne jako závory a červené semaforey v opuštěných nádražích.

Zpět k hráčům. Sehnali opravdu výběrové občerstvení, s malou i velkou oblohou, jak se tehdy správně říkalo, bývala to červená řepa, zelíčko, krouhaná mrkev, někdy i prdlatý hrášek, panečku! A už se jim po talířích rozvaluje teplá šunka, pečená masa krutí i kuří, tresčí játra v nejjemnějším olivovém oleji, beskydský špek na tři palce pro závěr hry či snad jako prémie pro vítěze? Objevila se i tence krájená balkánská, kdesi u stropu vysušená vepřová kýta, polehává si stranou na samostatném talíři se zlatým okrajem... Při poctivějším pohledu na občerstvovací stůl (v budoucnu švédský) se mi zazdalo, že všechno mastnější, vydatnější a masitější hráči již nejspíše snědli. Jak by taky ne, když jejich hra zřejmě trvá několik hodin, podle naštosovaných mís pod nohama stolů i několik dní, možná celý křížkový lázeňský pobyt. Já totiž jako pozorovatel přišel až už do jejich bůhví jak dlouho rozehrané hry. Stal jsem se falešným lázeňským hostem teprve nedávno.

Mezi námi: byl jsem vybrán, doporučen k hostování při léčení jiných. Ten úkol připadl na mě náhle a nečekaně, a já jsem se tak, dosti nechtěně, stál přímým svědkem hry, která v mnohém otřásla pevnými základy mého dosavadního přesvědčení.

Ti hráči, mistři, jen letmým mrknutím oka na mne pohlédli, ani to ale nebylo poznat, zachovávali trvale

kamenné a nepřístupné tváře, vlastně si mě nevšímalí vůbec či to nedávali najevo, a že byl jsem v tom altánu nebo zimní zahradě určitě i fyzicky cítit... Oni prostě na první mrknutí pochopili, že já karty hrát neumím, že mně se jejich hra sice zoufale líbí, ale jen líbí. Jak pleskají obrázky na stůl a po třech plescích je jeden hráč obrátí a z nepochopitelného pro mne důvodu si tenhle malý štůsek přihrne k hromadě kovových mincí a i papírových bankovek, pak luskne prsty a ze svého už krátkého se ovívacího karetního vějířku vytáhne kartu jako list mladého lopuchu a cosi při jejím plesknutí na stůl důrazně vzkřikne...!? Jindy ji zas, kupodivu, odhodí mlčky, jako by tušil, že karta je bezcenná, přitom skončí na hromádce před jiným hráčem jako cenná!?

Ti povaleči, flákači, chlapi tři líní uhodli, že já nebudu jedním z nich, nebudu šťastným karbaníkem, hráčem, kouzelníkem či lékařem hazardu propadlých duší, nikdy se mi nepoštěstí ponořit se až na dno tajemné hlubiny karetního umění, plného dvojsmyslných významů, ale i jednoduchých, ba přisprostlých úkonů.

Byl jsem pro ně vzduch! Koblih u cesty. Haléř, o který už se nehraje. Nemohli ovšem tušit, že jsem i kukátko v okně prochladlé zimní zahrady... Tichá dáma v dlouhé flitrované sukni, jež se odkudsi z temnějšího koutu terasy ověnčeného dužnatými, štavnatě zelenými listy tropických rostlin, terasy kupodivu dosti rozlehlé a členité, objevila docela nečekaně, mně neslyšně přisunula ke karetnímu stolku židli, ne, proutěné křesílko s bílým polštářem na sedáku, a já mlčky usedl a pozoroval koncert hbitých prstů a rukou strnulých či naopak jakoby znakovou řečí hovořících. Fascinovaly mě i ne-

hnuté, v tvářích hráčů zavěšené bivakující profesionální oči... Così ve vzduchu napnuté, doplněné občasným pohybem zasmrádajících mužských těl, jejich chvilkovým protažením či poposednutím, vytvářelo dojem, jako by hospodyně v sednici ukrojila chléb, po chvilce ho tence namazala máslem, osolila, zhltna a z hrnku pose-tého červenými květy jako pupínky pak vše, co ji přes den potkalo, zapila čerstvým kravským mlékem.

Vida, jako bych nevědomky pochopil alespoň základní prvky karetní hry, jejich hry... Spíše jsem se to jen domníval, ale musel jsem si přece konečně něco myslet! Byl jsem vybrán, abych jim rozkryl karty, ne pořád jen předpokládal, že se mi už úkol daří, že začínám nahléd- dat do systému pleskání karetních obrázků, pronikám konečně k důvodu tohoto rytmu, že... Ale pojednou!

Všichni rázem a v jednom okamžiku položili, posklá- dali své karty v různých kompozicích na hladký stůl, čertovské obrázky se rozesmály všechny jedním stej- ným úsměvem, hráči jako by převzali ty jejich papírové ksichty a hned začali přesunovat peníze a mince z jed- ných hromádek k jiným a hodně jich putovalo do stře- du stolu, vzduchem létaly i papírové bankovky, a zno- vu! A zase! A už ukopčily docela pěknou hromadu, i cizí neznámé peníze tam nějaké byly, těžko dostup- né... Odkud je hráči mohli vzít, mihlo se mi popletenou hlavou, ke všemu při této jakoby automatické činnosti, podobné dynamickému stereotypu mého ranního oblé- kání, když nejprve natáhnu trenýrky, pak ponožky, tíl- ko, zacvičím si, vyčurám se a tak dále, někdo to dělá ob- ráceně, jinak, ale tito hráči svoje zvyky ovládali všichni stejně, podle nějakých tajných stanov... K tomu plynně

hovořili naším mateřským jazykem, jež prokládali podivuhodnými obraty a termíny karetního jazyka, který tito mužové ochraňují jako oko (voko?) v hlavě, proto jednotlivá rčení vyslovují přesně, s náležitým akcentem a gradací. Plést se ve výrazech příslušných k určitým hrám se dojistá nevyplácí... Chtěl jsem si některé z výrazů zaznamenat, ale znám se příliš dobře, nenaučím se ani blízký slovanský jazyk, takže když se vše začalo komplikovat, dočista jsem zapomněl zapisovat, možná i psát... Vzápětí jsem dostal strach, z čehože usmolím zprávu.

Nicméně jsem už mnohé dokázal: vsákl jsem atmosféru, stal se součástí obrazu i pachu nevětraného sklepníku, začal jsem vnímat téměř nepostřehnutelné herní úkazy, jež jako by elektrickými či slunečními výboji občas lehce prskaly přímo nad hráčským stolem v nehnutě zavěšeném kouřovém mraku, oblačnosti z doutníků a cigaret... Ti tři muži samozřejmě nejen pili, ale i kouřili, a každý cosi odlišného. První napaloval jednu francouzskou gittanku od druhé, prostřední oklepával popel z tlustých kubánských doutníků, třetí pukal z dýmky, měl jich připraveno více, patrně si pro jeden večer vždy zvolil jednu určitou, ostatní spolu se sáčky tabáku a trojnožkou na čištění měl v etuji vybavené sametovými záhyby jak v pouzdře na soubojové pistole... Všechny neužité i vydechnuté kouře, vonné, smrduté, šedé i namodralé se nad hlavami hráčů spojovaly, slévaly se jako myšlenky, proplétaly se s hovorem pod nimi, a místo aby rozkrývaly nápady a taktické záměry hráčů, vytvořily neproniknutelný mračný závoj, volně se přelévající jako líné moře po ránu, a tak nebylo po

mne k pochopení, co si který hráč právě myslí a proč říká něco jiného, než nač myslí...

V šeru doupěte jsem se rozhlédal dosti pomalu a obtízně – štípal mě kouř a pálily oči – takže podivuhodně v rohu jsem uviděl až opožděně.

Snad vyvrhnuté útroby jakéhosi skladu filmových rekvizit? Ne! Velmi skutečná uskupení věcí! Hromady věcí zánovních i očividně cenných!

Visely tu pečlivě vykartáčované, jistě prvorepublikové obleky a svrchníky, pod nimiž vykukovaly nablýskané lakýrky, v rohu, opřena o jistě už starožitný Thonetův věšák, stála puška a tvořila zátiší spolu s voliérkou pro vzácné ptactvo, jež měla pootevřená dvířka a způli byla pozakryta kožešinovým boa ze sibiřské lišky. Docela od podlahy se, poskládány v uzavřeném šiku, usmívaly sametem potažené kazety, jistě se šperky, vždyť ta nejvrchnější byla otevřena, dotýkala se mušky ručnice Sellier Bellet a sršela jiskrnou krásou, hned vedle stály diplomatky jak ministrů zahraničních věcí cizích zemí, na zemi ležela mramorová těžítka a zasychal vyteklý černý inkoust Mont Blanc... Kdesi na skobě musel být vyvěšen seznam všech těch neobvyklých, jistě kdysi drahých, ale dnes už spíše nepotřebných věcí, vystavených a připravených snad k aukci, přímému výprodeji nebo záhrnu do majetku n. p. Šperky Praha, n. p. Kůže Trutnov, případně k zašantročení nějakým jiným obvyklým způsobem... Že by ale právě hrou v karty mě docela mášlo.

Já se zprvu domníval, že je mi dopřáno vidět nevyužitý nebo nadbytečný mobiliář lázeňské oddechovny, možná úschovnu zapomenutých cenností, jež se neve-

šly do hlavního lázeňského domu a bylo nasnadě je vměstnat do depandance... Anebo vybavení zimního salonku pro letní rostliny mohl navrhnout kdosi výstřední, kreativní? Třeba jeden z hráčů...? Možná ten s brýlíčkami, jež mu oči zmenšovaly tak, jako by místo nich měl dvě pichlavé trnky, a ke všemu na něm nehezkému byl neobyčejně zhubenělý, takže i trnky byly nedorostlé, přitom zralé a dobře vidoucí... Nebo celý lázeňský dům mohl kdysi patřit hráči vpravo, silnému, sedícímu rozkročmo, se šlemi až obřími, zaťatými přes spařené břicho, jemuž drobné kapičky potu stékaly po zátylku z faldíku na fald, krystalizovaly v drobné démantky soli, ale vždy se ještě před touhle změnou přehouply přes další zvrásnělou koženou překážku a jako rosa na ranním skle, kdy ještě vzduch je čirý a voňavý, se dlouho zhupovaly, až některé docestovaly k límci košile, v níž se slaná, z dávné konfiskace uplakaná voda ztrácela a usazovala do popelínu, vždyť pod kůži už to zpět nejde, a vznikal tam solný důl silný na tři prsty jak valašský špek... Mobiliář interiéru mohl být i v dávném vlastnictví prostředního hráče s knírkem úzkým jak mžiknutí víčkem, jinak člověka zcela nevýrazného...

Proč jsem se tak nemotorně zapletl do dávno neplatných vlastnických vztahů?! Jednou provždy už je to Lázeňský dům Šumava, hráči jsou obyčejní lázeňští hosté, kteří se v podivuhodné československé secesní depandanci docela náhodně setkali ku společnému trávení zaslouženému odpočinku. Tak...! Ale proč, kurva, právě tihle tři lázeňští šviháci hrají svoji hru tak dobře!? Jak se to s kartami naučili, kde získali dovednosti, praxi, kdo jim všemohžné hazardní figle nalil do makovic?!

Já se pojednou začal měnit a pociťoval jsem, že ne ku svému prospěchu. Skoro jsem už věděl, že náhled do života v depandanci mě povede kamsi, kam nechci a nikdy nesmím, a to jsem ještě netušil, že nejsprávnější výraz pro kamsi je scestí. Jako bych konečně (trvalo to!) začal chápat, proč hráči, každý z nich jednotlivě, mají poblíž svého místa, na dosah vlastně, soubor svých věcí, výstavku majetků bývalých či nedávno nabytých. Jednoduše si svá záda jistili movitostmi! Zadní projekci si je promítají nejen do své mysli, ale i jako nabídku, vklad do společné hry. Ti druzí to vidí, jsou si totiž vlastnictvím majetku podobní. Sedí společně na projekci jednoho filmu, v jedné řadě, za jednotné vstupné.

A teď! Jeden z hráčů, ten silný, právě mu došly peníze, přesunul se k odlehlé věcné hromadě, ne, jen se volně zaklonil z dosahu svého karetního teritoria a na stůl položil pušku, ručnici Sellier Belot i s dvěma krabičkami patron, a byla to krásná, ušlechtilá dvouhlavňová lovecká zbraň, předválečná zbrojářská práce, nakonec připojil i kožešinové boa, aby flintě nebylo samotné zima. Je již patrně vdovcem, tento ze tří hráčů první prohrávající a mlčky nabízející své věci, dost možná památeční relikvie ze života rodiny... A druzí dva si je hned se zájmem prohlížejí. Obrýlený sáhl na boa, lehce projmul prořídrou a v srstních konečcích vetchnou kožešinu a dostal patrně malou elektrickou ranku, však očka mu za obroučkami blikla, jako když vylétne stará porculánová pojistka opravená příčně přes hrubý závit jen svazkem měděných drátků... Poté oba neznatelně pokývli hlavami a uchystávali se k další hře. Ještě však nabídnuté věci přemístili do jiných, předběžně už

svých seskupení, vždyť všichni tři měli své majetky s sebou pohotově, aby je mohli vložit do hry, tak jako se do ní sami pokládali celí, propadlí karbanu, hazardu a povalečskému životu.

Mně se vymýval mozek, stále jsem se ještě snažil připomínat si hesla z příručky o škodlivosti horečnaté lásky k čertovským obrázkům, která ničí charaktery, posudky, manželství a ani zbla nepřispívá ke zvyšování našeho společného úsilí v cosi nového, zítřejšího, plného červánků a radostného hrdelního zpěvu... Současně jsem toho tlustého hráče začal více a více litovat. Hned po příští hře se znovu zanořil do své hromady, hromádky jen vlastně už, majetek se mu očividně zmenšoval, čítal všehovšudy pár svazků knih v kožené vazbě, futrál s houslemi a dámskou kabelku z amazonského krokodýla... Odkudsi přinesl, jaksi navrhl, zčernalý stříbrný podnosový táč a samozřejmě v krátké příští hře, kdy se karty ani nedostaly do oběhu a hráči je hned po rozdání položili, jako by byly nakažené prohrou, tlouštíček táč prohrál a k tomu i kompletní sadu stříbrných vídeňských příborů pro dvanáct osob v odřeném plochem pouzdru, jež nebylo u nohy stolu ve stínu vidět, ale patřilo k podnosu, to obtlouštíček nepopřel a prohru promptně a s elegancí profesionálního hráče vydal. Trochu se na olýsalé hlavě, spíše v zátylku, začínal potit, ale stále si v téhle jistě smutné hře zachovával noblesu, ba jistou virtuozitu v chování i vystupování... Teď pozašel kamsi do zcela temného koutu zimní zahrady, verandy či altánu. Pro něho už je zjevně nepodstatné, kde se tato hra odehrává, hraje... Do blikotavého světla osvěcujícího čtverec karetního stolu přichází ale

brzy zpět, pomalu a důstojně, posmutnělý obličej už zachytil první paprsek žlutého třaslavého světla vyčerpaného vlákna žárovky Philips, doutník hráčí cestou vyhasl a visí mu přilepen mezi pojednou vyschlými popraskanými rty, a teď! Muž, najednou ztemnělý, pochřadlý, naplněný zbytkem energie svého těla, přináší jako svátost, jak děti když si nesou svoji první zmrzlinu v oplatkovém kornoutu a strachy, aby ji nepřeklopily, bojí se i jít a našlapují špičkami okopaných botek jen tak zlehka dovnitř, a právě tak, ne zcela jistě, tento smutný hráč na podnose, na malém překližkovém tabličku, přináší, a ještě jej trochu naposledy ofukuje od sedlého prachu, věrný papundeklový model domu, jeho domu, výstavné vily, pěkné, se zahradou a vzrostlými stromy, s číslem popisným na sloupku plotu, předválečné dvoupatrové vily z hlavního města republiky. Ten dům stojí v ulici V Přírodě a je opatřen č. p. 38 a jeho pán, hráč a majitel, posmutnělý, ale důstojný v této chvíli, pokládá tuhle krásnou vilu na oltář hry, na oslavu velkolepé podívané jako při olympijských hrách... Bez mrknutí vkládá do banku poslední svůj majetek, patrně, už má připravené pero Mont Blanc se zlatým hrotem, aby dotvrdil svoji vsázku do hry sepsáním potřebného dokumentu, písemným potvrzením, dokladem pravosti a platným převodním notářským zápisem s připojeným osvědčením o vlastnickém právu, opatřeným kolkem z příslušného katastru nemovitostí... Veliké karetní hry nesnášejí polovičatost a nepřesnost, ať se jedná o výhry či opačné výsledky, a zmíněné majetnické právo se jaksi nevratně přeměňuje, a to v kardinální neprospěch původního zapsaného majitele nemovitosti a přilehlého pozemku.

Takové jsou karty a výsledky her s nimi.

Před mnoha lety, v době, kdy jsem ještě tajně doufal, že mohu pravidla karbanu pochopit v úplné jejich mnohostrannosti sám, svojí vlastní hlavou, kdy jsem ještě netušil, že lepší je stát se kibicem – nebo lépe nezúčastněným kontrolorem chování hráčů při hře – mne dostal do pazour kádrový pracovník našeho podniku sdrh. Josef Ječnáněk, pozdější vedoucí kádrového odboru, v závěru kariéry provozovatel stánku s buřty na jedné malé plovárně. S vehemencí jemu vlastní se snažil naučit mě pravidla, průběh a počítání výsledků hry zvané cvik... Po první vyučovací hodině obtížného cvikčení jsem měl mozek semletý jako v Drdově pohádkové mlýnici a soudruh Ječnáněk si z náborové schůzky odnášel 241 původně mých Kčs. Loučil se s potměšlou kancelářskou slovy: „Příště to bude lepší, soudruhu.“

Já nevěděl tehdy, blbec, zda pro něho, či pro mne. Ale už jsem ji raději nezkusil, tuhle jejich hru. Lákali mě často a řada z nástupců s. Ječnánka, s nímž se karbaníci rozloučili kvůli jedné významné prohře koncem jednoho srpna, mě přidržovala u hráčských stolků téměř násilím a připomínala mně, jaký jsem hlupec, až mě přece jen přemluvila k jisté spoluúčasti... Ale to už jsem snad popsal, jak jsem to podepsal, nebo jsem to už odvolal? Ta moje paměť...! Při objímání stromu mě jednou napadlo: „Paměť má právě tak krátké nohy jako starší sestra pravdy. (Není to teta?)“

Jedna ze vzpomenuých mě teď donutila ke vzpomínce... Když jsem býval ještě docela mladý a silný a věřil jsem, že život je nevázaná a nezávazná hra, přemlouvava-

ly mě k hrátkám i ženy odbornice, ženy, s nimiž jsem podle jejich zamanutí měl prožít partičku karet, vyvinuvši se v románek. Z jednoho takového příběhu bych se při této příležitosti chtěl vyzpovídat, neboť má tehdejší mladická panická situace byla přinejmenším obdobně vypjatá, napínavá a ve svém vyvrcholení podobně dojemně tragická jako hra o dům toho obtouštělého hráče... O kousíčku románku, jehož začátku jsem se nechtěně zúčastnil, bych rád rozehráł, utratil či prohrál pár slov.

Prostě ho musím připomenout v této chvíli, teď hned!

V jednom panelákovém domě pohraniční vísky republiky se sešly, ne náhodně, tři ženy důstojníků čsl. lidové armády, statné, nepříliš chytré. Jedna z nich, našťestí či žel, nejošklivější, schůzku předběžně domluvila kvůli chuti na mě... Prý abych se na velice zajímavou hru v karty mezi podplukovnické a kapitální ženy přišel nezávazně podívat, přiučít se, zakibicovat si, že ony se takhle pravidelně scházejí a zdokonalují ve hře, protože jejich manželé, profesionální vojáci z povolání, bývají večer často mimo vlastní dům, a tedy si s nimi nehrají. Jeden z nich byl zcela nenáhodně můj velitel, můj důstojník, měl jenom mě, jediného vojína zákl. sl., jako na dva roky vyfasovanou hračku a já ho měl rád a byl mu věrný. Často mně umožňoval výlety do hlavního města republiky, spal v těch mých divokých nocích místo mne ve vojenské knihovně, na jeho, vlastně mém, ne, na našem společném vojenském gauči, který přes den byl určen pro důstojnické návštěvy v kulturním vojenském klubu, a večer jsem já na téhle zaprdělé a zakouřené sicpolštáře natáhl prostěradlo a spal jsem v nich, načerno, v naší, jeho, vlastně spo-

lečné kulturní kanceláři. Když mě tedy občas pustil z hračkárny, natáhl se pod velbloudí deky sám, a tak jednou, muselo se to zřejmě udát, přes moji vojenskou přísahu a věrnost jsem navštívil onen připomenutý ka-retní večírek. Přiznám se, že kypěl jsem poněkud vzru-šením z tušení možného pokusu o vnor do neznámého otvoru kapitánské ženky kouskem dvacetiletého chlap-ce, pohraničního vojáka...

Dvě ženštiny odešly ze hry záhy a nejošklivější zůsta-la. Byl to její byt, její vášeň, její hra na čertovské a pří-šerné budoucí obrázky. Povídalo se o ní, a nevyvracela to, že stihla znásilnit vojína na korbě nákladního auta větřies po cestě stopem z kasáren do přilehlého měs-tečka u hranic naší republiky, vzdáleného čtyři kilo-metry od kasáren, a to si vojenskou nákladní drncnu stopla na autobusové zastávce u bytovek důstojníků, která je o půl kilometru blíže k městečku, a tedy dále od kasáren.

Taková to byla žena a já s ní zůstal opožděn, opuštěn, osaměn vlastně, všichni důstojníci v okolních bytech se už vrátili z obhlídek útvaru a praštili s sebou zaslouže-nou únavou, jen můj velitel spal v naší společné poste-li ve společné kanceláři v kasárnách a oba jsme s jeho ženou věděli, že se nevrátí, protože nechce... A já dostal ukrutný strach jako malé dítě, které má jít do temného sklepa pro brikety, jež jednak neunese a jednak se stra-chy z čertovských zjevení pokaká, strach mě ovládl do-cela celého i s cimprlískem, ušima, brňavým malíčkem levé ruky, a při nevlídném počasí či mlze pravidelně se ozývají výronem krve v nártu pravé nohy... I proto jsem se všemožným negramotným žvatláním – na vojně

se tehdy všichni uměli dorozumět směskou slovan-
ských a indoevropských jazyků – snažil oddalovat
předpokládané hrůzné budoucí okamžiky zplenění mé
pohlavní nepřipravenosti. Nepřipouštěl jsem si, že to,
co se mi nepodařilo završit se spolužačkami A. A., A.
B., B. C., B. M., Z. G., E. S. a dalšími z nižších tříd gym-
názia docela úplně, že plánovaný nádherný zážitek,
osudový, téměř už zapomenutý, vždyť měl patřit do no-
ci po maturitním flámu, prožiji až po letech s lampa-
sáckou kurvou. A že přihodí se mi tak cosi podobného,
jako když onen silný slábnoucí muž prohraje svůj dům
v karetní hře... V samém závěru vzpomínací chvíle na
hebká prsa A. A., A. B., B. C., vlhké voňavé klínky
B. M., Z. G. a v poslední chvíli na překvapivé přetoče-
ní celého těla E. S. (před už téměř uznatelnou ztrátou
panictví) mně důstojnická ženština počala na podezře-
le zprohýbaném gauči, pokrytém erární dekou, vyklá-
dat karty.

A hned: že prý se mi bude ve vojenském životě dařit,
že určitě získám postavení odpovídající mým předpo-
kladům, tedy hodnost svobodníka, a že mám dar na ces-
tě. Při vykládání plochých karet se mě dotýkala těmi
nejploššími prsy trčícími zpod silonové blůzky, vlastně
jen anténkami rádiovek bez hlav, a já stále jen seděl na
protilehlé jediné kuchyňské židli, patrně židli mého
důstojníka uchystané k občasnému obědu, a pohrával si
v rukách s balíčkem karet zapomenutých tam odešlými
ženštinami, uhranut jejich svíráním se a možným roze-
víráním do podivuhodného oblouku ve tvaru pochvy,
jakési děravé karetní peněženky, průchodné, volně strá-
dající, ale i střádající, neuchovávající však drobné min-

ce... Až jsem se zastyděl nad hanbatými obrázky, jež mne napadly, viděl jsem je zblizoučka i s jemnými chloupky na cinknutých kartách a nad prolomeným jejich obloukem, kamže až bylo by možno dohlédnout. Svírání čertovských obrázků mne zatím stále ještě uchraňovalo od nejhoršího. Velikost, teplota, symbolika, ale hlavně síla, jež je v kartách skryta a v balíčcích slušných karet uzavřena, mě příjemně šimrala v prstech i myslí... Tehdy bych nejraději pořád jen hrál a hrál, trumfoval a přebíjel, snímal, míchal a rozdával...

Ale ženská už ležela na kanapátku, vyřazeném dvojici z první řady televizní klubovny jedné z pěšáckých rot příhraniční stráže, padla naň před chvíličkou, a jen v županu a bez pásku. Já stiskával balíček žulíků, co směji se jak v cirkusové křeči, drtil a ohýbal jsem balíček možná i sudetských karet a více a více jsem věděl, že hanba mne už pravděpodobně nemůže minout, není pro mne úniku či východiska. V celé kopřivově zelené enklávě budu buď pomluven, nebo ztrhán, prohrán zcela, díky očekávané mizině vyřazen ze všech způsobů hry, v nejhorším se budu muset rozhodnout k nemožnému a hrát jako o život... Ale ne teď! Ještě ne! Jsou i jiné cesty, musí být! Všechny přece nemohou končit u jediných papundeklových dveří do pekla... Ještě si, paní náčelníková, vyložím karty, zkusím sehrát partii sám proti sobě, a když prohraju, děj se tedy pak co děj!

Žena poodešla, harašila v kuchyni s odprýskanými dlaždičkami nad mycím pultem, hudrovala a krchala do dřezu a nakonec přinesla na malý stolek před maďarským televizorem Užgorod květovaný talíř téměř zakrytý tučným vepřovým masem z čínské konzervy Lai

Čchin a objatý vějířem špeku. Můj důstojník byl z moravského Hulína, dostával od staré maminky pravidelně balíky, hulínský bok byl prorostlý, voňavý, vyzýval k naplnění a postupnému vyprazdňování přebytečné síly... Snědl jsem ho vleže na břiše a po chvilce se mi pod tíhou namáhavých myšlenek odešlých k žaludku začaly zavírat oči, klížít víčka. Balíček z vyložených a spěšně z otomanu sklizených karet mi vypadl z levé ruky a rozstříkl se na proslapaném linoleu jako nevím co, byl jsem už zcela bez představivosti, dojídal jsem k uspokojivé sytosti, bez myšlenek na karetní čertoviny, byl jsem dostatečně naplněn, koneckonců jsem spucoval talíř se zbytkem slaniny, vždyť nic jiného chutného k požívání v ten večer v místě nebylo.

Pojednou zazvonil zvonek jak v chrámové lodi mého dávného pracovního chrámu, a nemusel, mladý praporčík si vzápětí vstupní dveře šikovně otevřel vlastním klíčem... A byl, onen zelenkavý důstojníček, chvála pánu armádnímu bohu, jedním z několika milých mojích, tedy mého náčelníka lampasácké manželky milencem... A já, jemuž právě rozsypaný balíček karet zajistil to nejpevnější alibi, suše jsem jako hráč pokeru či lázeňské křížkové řekl: „Děkuji paní Mlynaříková. Že jsme to ale spolu se hráli, že...?! Jen mě, vy šibalko, pro příště nesmíte nechat tak okatě vyhrát!“ Praporčík Studený se ihned posadil za stůl, kam jinam než na židli mého důstojníka, do předchvíle na moji židli, pustil se do původně mého (nebo našeho?) talíře s další slaninou a okurkami, a dopřál-li mu vojenský bůh i jiných chutí, jistě vše snědl.

Ale to já už neviděl, obezřetně jsem opouštěl zelený

heraklitový byt, hráčské douře, řemínky nedopnutých vojenských bot mi venku pleskaly o lýtka naboso – a byl jsem vítěz, jen trochu poražený vítěz... Dnes bych zřejmě za neprožitou zkušenost nebyl tolik šťastný, vždyť mohl jsem ji bez velikých smyšlenek kamarádům vojákům ve zbrani popsat, přinejmenším k učenlivému prospěchu trvale dorůstajících paniců, ale, žel, už neexistují ani modely těch dávných neobvyklých vojenských ženštin, které samy, snad i bezděčně, plníce rodinné bojové povinnosti, rozehrávaly milostné hrátky, a to vše v pevné víře, aby byl na západní hranici republiky zachován světový mír a spokojené mrdání starších s mladšími, zkušenějších s blbšími, nevěrných s nezkušenými...

Nyní jsem zpět v lázeňské depandanci, to jen na okamžik jsem se vesnil do dávné, snad ani ne mojí panické historie, v níž bylo více smutku než veselí, více hloupých kotrmelců než zážitků k zapamatování.

Ale! Dodnes bych dokázal popsat oblečení paní Mlynaříkové, vzpomněl bych i na barvy kostek žravé vojenské deky na otomanu, doteď cítím, počítám a vidím krhavě lesklavé srpečky slaniny, akurátně navinulé okurčičky, samozřejmě i oschlé ruličky gothajského salámu, zvadlou důstojnickou oblohu, již jsem té noci sežral skoro dva talíře... Dokážu si představit i vlhké genitálie spolumajitelky důstojnického Mlynaříkovice bytu, a ne proto, že bych na ně tak dalece vzpomínal, ale protože toho hloupého večera, trvajících všeho všudy pár hodin, se stalo cosi, co mě poznamenalo navždy.

Vybíhal jsem z docela už ztemnělého důstojnického ubikačního domu a byl jsem přece jen chlapík kypící mládím. Kdo by nezalitoval nezasouvání mašinky do

nádražní haly? Tyčení semaforu na volno? Přehození výhybky na jinou kolej? Neuskutečnění perforace jízdenky po zatáhnutí za brzdu...? Při troše sebezapření mohlo k takové jízdě dojít, měl bych ji za sebou, dokázal bych konečně na rotě o šoustání pravdivě vyprávět... Ale tyto úvahy byly jen kratičkým kmihem, vždyť já, účastník nezdařeného pokusu, odcházel jsem z vykřičeného zeleného domu šťasten i nadržen, takže trvale rozpolcen v pocitech duchovních i fyzických.

Řádně jsem se rozeběhl – a naskočil si na napjatou prádelní šňůru k sušení důstojnického spodního prádla a roztrhl si hubu v obou koutcích až k uším. Zprvu jsem se poblouzněný štěstím smál jako prvorodička, ale brzy poté, zalit krví, netuše, že mám ksicht přeříznutý až tak doširoka, jsem se začal křenit, dusit a omdlávat. Takto mě, už téměř mrtvého, bezkrevného a nejen v obličejí bílého vojáka základní služby, věrného svému důstojníku i v překonávání všemožných překážek, zachytili na vojenské bráně... Po chvíli jsem byl přenesen v dece plné muněk ohanbí na ošetřovnu, kde shodou všerůzných náhod a vyměnitelných okolností sloužil službu bratislavský gynekolog Dušan Fáborik, který mně roztrhaná ústa sešil k sobě tak nějak po svém, takže od jeho zákroku se pořád směju... Dušo několik chvil po operaci utrousil ke svému asistentovi, desátníku Matouškovi, traktoristovi z Pržna: „Potrhanu piču od nadmerného ftáka som viděl o študiách v Blave naloženú ve formalíně, ale na roztrhnutú držku plnú filciek som musel procestovat sedemsto kilometrov až na česko – německú hranicu. Na taký pohled som čekal skoro do civilu, veď to mam za pár! Do piči! To musela byť piča!“

Ale teď už se dva pánové, zúčastnění na dnešní karetní partii, protahují nad hracím stolkem, rozhýbávají zcepenělé klouby i šlachy a rozchoďují se, aby si mohli ze všech stran a důkladně obhlédnout lepenkový dům prohrávajícího kolegy a bez ohledu na jeho postranní smutné pohledy už procházejí jednotlivými pokoji... Pro jistotu si navlékli nastrkovací papuče jako na zámcích při obhlídkách, a zřejmě aby si nepoškrábali vlastní budoucí parkety, proklouzávají se salonky a ložnicemi, jako by jim dům již patřil, ale současně jsou v něm díky návštěvním galoším stále ještě hosty. Teď otevírají mosaznými kličkami malinkatá okna a smějí se, když patent se v některém zadrhne, a vůbec jako by neviděli, že jsou to jen na papundeklu přilepená zrcátka, barvičkami roztbulkovaná do patřičných stran... Onen karetní švihák s knírkem teď jako by se chtěl vyklonit z francouzského okna do zahrady a pozorovat rudé růže, jež propínají se plotem, zdánlivě jako by jej ještě navíc uzavíraly, přitom jím prolézají jako zmije, kvetoucí zmije. Ale! Hráč zapomněl, že se jedná o model, a zakopl o papundeklový plot, prorazil ho špičkou boty a snad i narušil statiku celého domu, když doň takto neohrabaně našlápl, způsobil škodu, a navíc si nevšiml vzrostlé kvetoucí třešně na zahradě.

Pojednou jsem nebyl schopen pochopit či rozeznat, zda této smutné historie a všech jejích souvislostí jsem záměrným, nebo naopak jen náhodným svědkem, mám přece, sakra, jenom učinit zápis a předat ho dál, nebo si možný vývoj událostí jen zapamatovat a až později jej zaknihovat...? Cím jsem se to jen v průběhu hry stal? Z obyčejného tajného notářem, exekutorem, vyšetřova-

telem? Nebo jen nevzdělaným kibicem a pracovitým blbcem...? Mohl jsem se přece po vyučení stát prodavačem masa, zeleniny, masníkem, zelinářem, později možná i vedoucím malé prodejny! Kdo ví, čím vším jsem se mohl stát, kdybych se nezúčastnil hazardní životní hry, jež mě dovedla až sem.

Co teď se mnou, když zde se příběh chýlí ke konci?

Poslední kareršní hra se prosírá rychleji než všechny předchozí prohrané, ty totiž ještě obsahují takous naději ve vítězný zvrát, ale já už tušil její závěr, předjímal jsem jakous tragédii, nezvratné naplnění osudu člověka, jež by se neudálo, kdyby se o zbytky důstojnosti nemusely hrát bizarní a krkolomné hry, které si s důstojností jen zahrávají, nahrazují ji, až ji konečně z lidského slovníku jednou zcela vymažou... A jak jsem postupným prozíráním přicházel o svoji původní legitimitu, o postavení dohlížejícího, cítil jsem, že nesplním uložení pracovní úkol, že už to není práce pro mne, a začalo mě sebe být až líto, ano, bylo mně sebe líto! Složitý fenomén, přiznat si: být líto někoho, někomu, mně, mě! Cítit lítost nad někým, když lituji především sama sebe? Pojmenovat sebe cizím...? Nelze jednoduše popsat lítost, když se směšuje s výsměchem.

Ale i těch pánů, pro mne vlastně jen objektů, zjevně zkažených karbanických individuí, mně začlo být líto, a jak jsem pochopil, blížil se neodvratný konec představení, a hráči, jak se na ně poznenáhlu rozsvěcela světla z centrální kanceláře depandance, ztráceli svoji příkradměle temnou noblesu, jakousi snad i vzdáleně olympijskou myšlenku o důležitosti účasti, zchrtovatěli pojednou, těla se s nimi protáhla a zchlupatěla krát-

kými srstmi... Oči se jim vypouly jak divé zvěři, koulí jimi, panenkami šilhají, nesouhlasně hlavami kývají, až všem třem, jak jinak, zrudly tváře a prokvetla bělma. Nechtějí přiznat, že všechno projeli už před mnoha lety. Přesto o zdánlivě nenávratně ztracené hrají znovu a znovu... Divní lidé.

Soudím, že pořad jim asi hodně zbylo, nejsou oškubání úplně donaha, sami by to totiž nikdy nedopustili. Prohrají možná vše mezi sebou v lázních, ale po několika měsících si to do puntíku vrátí, vždyť jako každoročně získají nárok na novou rehabilitaci těla, ducha i života, stačí zažádat o křížkový lázeňský poukaz a napřesrok všechny zmenšující se zbylé majetky přivést do herny znovu s sebou... Příklad: prohraje ten hubený, jakoby jen v brejličkách oblečený? Získá po dalším roce brýle se zlatými obroučkami zpět? Nebo vítěz ztratí oči, ale neoslepne, neboť pořad má naději vyhrát v příští hře, další a další rok?

Chyba mé lávky. Zde se hraje čestně, nikdo z hráčů nešvindluje a štěstí pak je tu spravedlivé... Zvláště když všichni každoročně přináší nové a hlavně rovnocenné hodnoty... Jeden prohraje hájenku a za dva roky ji ve hře dostane zpět. Spoluhráči podestýlali a krmili, a on po čase získá jejich dospělé srnce. Některé strelí, ostatní nechá pro své životní prohry přátelům.

Pozoruji na sobě změny. Lítost mění se v dobročinnost, těžko se rozpomínám na pracovní úkoly, s nimiž jsem byl do hry delegován... Jsem nahý, oblečený pouze do blýskavých obrouček tlustého hráče? Nebo toho s knírkem? Či onoho s kšandami? Neměl už je mít, po zpětné výhře, ten opravdu krátkozraký?

Odejdu! Odejdu nejspíše do jiného domu, do jiné dependance v jiných lázních, ubytuji se už zítra ráno, co nejdříve to půjde, ano, zařídím si ještě dnes poukaz a dám výpověď z práce, jsem nemocný, unavený, upozorovaný, utahaný z věčného špiclování, jehož výsledky stále nevidím, vždyť co mohu na tyto tři blázny účelného prozradit? A i tyhle brejličky už nebudu potřebovat, lupičky měly silné jako dna jogurtových sklenic! Vydlouhnu je a obroučky uložím do pouzdra. Ne! Raději je nechám roztavit a u zlatníka (jsou vůbec ještě nějakí?) z nich zhotovit šperk, a při hře, o jejímž výsledku stále není rozhodnuto, ho dám do banku. Ano!? Ne...! Tajně ho vstrčím do kapsičky u vesty onoho tlustého upoceného pána, který tak získá naději vyhrát své prohrané majetky zpět... Jistě tušil, že má kdesi v rukávu saka skrytý poslední trumf, hodnotu jakousi, pojednou vzpomene i na zlaté šrouby v kyčli, kardiostimulátor pod hrudní kostí – a je z nejhoršího venku.

Já mu pomohl, a přitom měl jsem ho udat!

Jak hra dopadla, nevím... V okamžiku vlastního obrácení se jsem odešel a zachoval si aspoň mizivou naději, že rozhodující partie o slušnější život může i pro mne ještě dobře skončit a že tak všechny karty, které jsem za život popsal, poznamenal a pokazil, nebo je naopak zcela zničil pro další hru, jsou vlastně jen ubohými svědky prohraných cizích štěstí, a že moje účast v této hře končí...

Ale co bych vlastně až do důchodu dělal? Nepomátli jsem se z těch šmejdských obrázků?

Honem tužku, brejle a pěkně všechny nemakačenky znovu řádně rozpracovat...

Blažená duše

V kavárně Blažená duše sedával pravidelně trafikant na penzi Joun a musel mít svůj vlastní stoleček, protože pálil jedno havana za druhým... Nikdo s ním kvůli dýmu a tabákovému zápachu nevydržel sedět, vlastně ho neviděl, jen cítil, nevěděl tak, s kým v kavárně tráví čas, a to některým kavárenským nevoní. Podivuhodné na starém Jounovi bylo, že jako trafikant celý svůj produktivní život nevzal cigáro do huby. Jenom je prodával skrze malé trafikantské okýnko, jímž jako na promítacím plátně provinčního biografu, biásku, jak jsme tehdy říkali kinům (dnes multiplexům), nabízel všechny možné druhy cigaret, viržinek, krátkých, dlouhých, mentolových, silných, lehčích, později i s filtrem, ale i spořičů tabáku a čistidel dýmek, tedy všeho ke kouření. Jak doba šla, měnily se cigaretové blažené názvy, prostě jak se co v čase bánílo, více tlačilo na prsou, co se tížeji chrchlalo a tak dále... Joun sám nikdy nekouřil, jen doporučoval. Aroma, sílu, láci, oblíbenost, vůni, držení v ruce a tak. Mně vnutil v šestnácti letech albánské, velmi silné cigarety Badin'h, koupil jsem krabičku a se spolužáky Toužimským a Purkrábkem jsme, společně omámeni albánskou krajinou i chudobou v ní, napsali divadelní hru. Chybou doby bylo, že jsme se jako republika často rozkmotřovali se zahraničními přáteli, a tak cigarety Badin'h brzy po naší dramatické prvotině přestal Joun prodávat. Stát je přestal za jízdní kola vyměňovat, a tak jme už s Pur. a Tou. žádnou další hru nenapsali... Jak říkám. Joun nikdy nekouřil, a teprve když odešel do penze, jako by mu najednou

ono jím slibované opojení vonnými tyčinkami chybělo. Byl dlouhodobě navyklý na obklopení vším možným kuřivem, navíc v chatrné, stísněné a již tehdy na spadnutí boudičce u stanice tramvají č. 9 a 15... Odchodem do stáří snad začal pocítovat dluh vůči celoživotnímu sortimentu a mnoha mrtvým spoluobčanům, kteří – nevratně – coby stálí Jounovi zákazníci jednoho krásného letního dne, každý ovšem v jiný krásný den, na zastávku tramvají č. 9 a 15 nedorazili, a už nikdy tak k Andělu, na Harfu nebo do Spálené nedojeli. Snad i proto si staříčký a vetčný trafikant uvědomil podíl viny na takovém masakru a začal v šedesáti letech kouřit jako Dán.

V kavárně Blažená duše sedávala bývalá hokyně Bohd. Pařízková původem z Heřmanova Městce, kde měla na náměstí malý krámeček, a po smrti manžela, hokynáře z He. Mě., nechala vše stát, jak leželo, a přestěhovala se do hlavního města republiky... V lokále musela mít vlastní stoleček se zrcadlem. Příliš kavárenského sortimentu si neobjednávala, číšník se k ní raději ani často nepřiblížoval, hokyně voněla tolika parfémů, že až páchla. Stolek měla trvale plný mastí, šminek, kolínských vod a vonných trestí. A ne ledajakých! Postávaly tam chanely a diory, astridy, denimy a hobbé, a i tajemné fialkové, růžové a blivě modré, jakoby orientální, avšak dojista blízké provenience. Jakmile (jak milé!) vdova Pařízková uložila Pařízkovu urnu do rodinné hrobky v H. Městci, prodala vilu na okraji města, krám na náměstí i s bytem v prvním patře, nábytek, talíře, alpakové lopatky na drobký, péřové vějíře, divadelní kukry a všechny ostatní věci ze společného bydlení, přistěhovala se stárnout do hlavního města republiky.

Snad v prvních letech toho natěšeného pobytu, vždyť byla ještě docela mladá, ke všemu bohatá a vdova, možná by nějakého povaleče, šamstra či šviháka, třeba i návštěvníka kavárny Blažená duše, mohla ještě okouzlit. Ale jak jí let přibývalo, přestávala být chutná a začala být, jak jinak, nechutná až otravná. Projevilo se na ní mnohaleté hokynaření, ztvarohovatěla, zbachratěla, zkyprila se jakoby práškem Dra Oetkera, prostě vypadala čím dál víc jako odporná stará baba. Ale jak měla pořád ještě dost za krám, patro, nábytek, talíře, Pařízkovy sbírky nálepek, známek a tácků, začala vrážet peníze do kráslíci kosmetiky. Obličej strkala čím dál častěji do vonných, bylinných a orientálních lázní a emulzí. Žel, pleť, vizáž i celkový dojem jevily se čím dál odpudivěji. Jak na sebe patlala živé květy, ruskou voňavku s šeríkem, na další pokrytí pak kompletní číselnou řadu Chanelů a úplně navrch ještě slupku ze zázračných egyptských mastí, začala, postupně od tváří, ale dost možná už od zátylku, zapáchat jako zapařená čerstvě pohnojená louka, v níž pod nejzralejším kompostem se krčí a dusí pupence, květinky, stonky, lístečky... I hmyz by je možná obhospodařoval a sluníčko vysušovalo, ale vše dohromady je tu jaksi podivně chycené, rozkládající se, sublimující, smrduté...

A tak paní Pařízková sedávala jak stará bílá pleťová přišera u svého stolku povětšinou sama a páchla jako zkažená voda po odkvetlé kytce ve váze... Pozoruhodná ovšem na vdově byla křivka rudě namalovaných úst. Přirozeně červenou barvu masitých rtů zvýraznila temně karmínovou rtěnkou, což by mohlo být snad i půvabné, avšak dvojné vykrojení horního rtu do zsinalé

tváře přemalovala ostrými špicemi, které ne a ne dosáhnout, samozřejmě, jak jinak, přirozené barvy rtů, když navíc nové hroty sahalý skoro až k nosním dír-
kám, z nichž občas, navíc mimovolně, vd. Pařížkové ukapávala nekontrolovatelná kapička řídké rýmy, spíše kapičky řídké rýmy... Ale vždyť jí odtékalo z obou dírek téměř čůrkem!

V kavárně Blažená duše sedávali hosté povětšinou sami u svých mramorových stolků, a tak pan číšník Krása nemusel nosit vinné stříky a destiláty a kafička turky a poháry a dortové kousky a cukry navíc a ohřívátka na dvojku pod zrcadlo či na trojku střed, a proto pan vrchní Hübel mohl občas jen třeba koutkem utrousit „Sakra, kolego, ta polévka je přece pro advokáta Stýbla!“

A vědělo se, že pan advokát Stýblo sedává v kavárně Blažená duše povětšinou sám u stolečku docela v nejzazším rohu lokálu pod rozložitým fíkusem, který se nad advokátovým stolkem metaforicky košatí jako právo samo, a v jeho stínu, ale i ve stínu všech případů, které povětšinou Dr. Stýblo prohrál či dojista vbrzku i budoucnu prohraje, hrozí dužnatými listy, aby si případní klienti dali na doktůrka setsakramentský pozor. Snad i proto s ním nikdo nesesedává, nechce se stát judikátem, podle něhož by prohrávali své spory i jiní, zcela cizí advokáti z jiných měst, nemajíce nic společného s kavárnou Blažená duše. Každý vydýcháváme nějaký svůj otevřený spor, urážku, problém, chystanou či trvalou hádku, větev přes plot. A při usrkávání horké kávy, aby řeč u kavárenského stolku nestála, možná jen aby byla projevena družnost, nějaký ten svůj problémek, otázekku bolavou, svízel, pravdu či lež zlehka nadhodí-

me nad mramorové žilkování stolku, ona se chvilku povaluje po líném kouři, jehož podušku neustále přifukuje ze svého místa trafikant na penzi Joun, a v tom okamžiku přichází chvíle pro pana advokáta Stýbla, aby poradil, nabídl vizitku, napsal telefonní numero, případně ihned zastupoval, přel se u soudu a prohrával své, vlastně naše spory...

„Ale tohle pivečko s ohřívátkem, pane kolego, je po paní Krupičkovou, a ta přece sedává denně od půl páté do sedmé večer hned u prvního stolu vedle dveří, jako byste to nevěděl, nač dnes myslíte!?“

Vrchní Hübel se zlobí na číšníka Krásu, zmíněný osamocený stůl je totiž významný, každý, kdo vstoupí, je z denního světla zasažen záblesky briliantů paní Krupičkové, jiskřících jí z hrdla, uší i několika, vlastně většiny prstů. Ty nejcennější, mnohakarátové, osadili ještě před válkou ve Švýcarech hodináři do tehdy miniaturních dámských hodinek značky Doxa, a kdo blaženě vstoupí, hned by mohl i vidět, kdyby dobře viděl, kolik je hodin... Současně je omámen stříbrnou liškou s opravdickými liščími drápy na krátkých zvířecích nohách bez kostí. Kožešina bývá jen volně přehozena přes sedadlo caffè fotelu a směje se do lokálu. Paní Krupičková lišce dala křestní jméno, a je tak své majitelce vlastně jakoby psem.

I paní Krupičková sedává v kavárně Blažená duše převážně sama, je čtyřnásobná vdova, kam se na ni hraje hokynářka Pařízková, která to možná ani neví, stará se jen o své šminky, k východu z lokálu nevidí, a co se povídá mezi obsluhou neslyší... Čtyři muži paní Krupičkové zemřeli, tři na souchotě a jeden na syfilidu,

ten si ovšem nemoc do manželství přinesl, přitáhl, jak se říká, jenže, jak se také říká, marná sláva, kvůli tomu poslednímu se dneska už čtyřnásobná vdova Krupičková těžko chytne, a každý to, kromě jednovdovy Pařízkové v Blažené duši ví... Snad kdyby náhodou přišel nějaký nový host, rozhlédl se u dveří, vyhodnotil klady a minusy bohatství Krupičkové ležícího ladem, zacpal nos, nečichal smradu Pařízkové a Jouna a nevšiml si i dalších nepříjemných věcí v kavárně... Možná by se v takovém případě zviklal, ale spíše už určitě ne.

„Pane Kráso, je samo sebou, že ten sachr dort s vídeňskou šlehačkou a dvojitá káva s dupl koňakem patří panu Szabó!“

Oba pánové obsluhující mají dnes nepovedený, neblazejný den.

Pan Szabó sedává v kavárně Blažená duše pod hlavním mnohoramenným lustrem povětšinou sám, pan Szabó je krejčí, jak jinak, a říká se o něm, že je krejčí přímo z hlavního města spřátelené republiky... Jednou nějaký vtípálek napsal rudou fixou na všechny čtyři nápojové lístky, že se pan Szabó vyučoval určitý čas s dosti významným krejčím naší republiky, ten se ovšem v prvním ročníku nedostal dál, a už se tak nikdy s řádně doučeným Szabóem nesetkal. Pan Szabó u nás žije již drahně let, šije v jednom národním podniku mnohé hezké a od všech velikostí už řadu let stejné, jen různé veliké, dlouhé či nabranější šatstvo. Vše jmenované dělá bez zájmu, jen z pouhé rutiny a učednické paměti, možná zásluhou drilu nadřízeného krejčovského mistra... Pan Szabó trpí utkvělou představou, že stal se už v raném dětství šachovým virtuosem, i proto při svých

odpoledních směnách v oděvních závodech sedává v kavárně Blažená duše od časného rána – při ranních má samo sebou převrácenou šachovou, takže kavárenskou šichtu... Sedává u svého jasně nasvíceného stolku, ten ale není běžným kavárenským stolkem. Vedení RaJ Praha 5 jej objednalo individuálně právě pro pana Szabóa... Je to zakázková práce s intarzovanou šachovnicí vykládanou ebenem a břízou, po obvodu obloženou vzácným africkým dřevem – na chvíli se vynořivším a pak dlouze konzervovaným v líné deltě Nilu – na závěr opatřenou na obou hráčských stranách hodinovými strojků výrobce budíků n. p. Včas... Pan Szabó zde jako jeden z těchto strojků denně usedne minutu po otevírací hodině kavárny. Velmi rychlými pohyby rozestaví na šachovnicovém stolku slonovinové důležité a vznosné figury do zadní řady a pěší panáčky do přední a totéž opakuje s černými, jen si bleskurychle přeseďne do protilehlého křesílka a je připraven k partii. S věhlasným šachistou, mistrem, velmistrem, případně jen s nějakým novým příchozím hráčem, jenž mu sedne na vějičku. Kdyby byl Szabó ševcem, bylo by to jinačí, pevnější sednutí, ale je krejčím, hravým nešťastným krejčím, a nemá nač lákat.

Čas v lokále ukázal, že samotný šachový stolek a Szabóova chuť do hry jsou pro partii zoufale málo. Musel by do kavárny Blažená duše přijít, a třeba i náhodně, opravdický šachista, ale co by tu dělal, takový se většinou zúčastňuje zahraničních turnajů nebo píše do Lidové demokracie šachové sloupky, jak bílý dá třetím tahem mat, a všichni čtenáři Lido. demo., i pan Szabó, se za týden diví, celí jsou diví, jak to bylo jednoduché: dá-

mou z C4 na A6, pěšcem z B5 na F8, a ten třetí a poslední – matový komoněm – už je jasnej i pro voly.

Zpět k panu Szabóovi. Sedává u stolku pro dva, zdánlivě opuštěn, avšak v družné vnitřní debatě nad louskáním šachových okének, a co je s podivem, že ani pan číšník Krása, ani pan vrchní Hübel nevědí, zda tenhle Madar šach vůbec hrát umí, vždyť k němu nikdo k partiím nepřichází, začíná už být svojí nečinností podezřelý, kdo má poznat, zda ve své hlavě luští složité šachové partie, úkoly a nedělní novinové hlídky a zdali vůbec má nastudovány nepřeborné hromady šachové literatury, které se mu povalují pod nohama stolku. Rozhodně je u šachovnice nesmí mít, Bronštejn či Tal by mu mohli napovídat! Ovládá vůbec tento Szabó (či jak se ten člověk vlastně jmenuje) základní tahy pěšcem a koněm a dámský gambit a Nimcovičovu obranu a ví vůbec, jaký je rozdíl mezi malou a velkou rošádou, sakra!? Kdo má uvěřit, že rozumí všem těm nabubřelým šachistickým finesám, které se studují z odborného tisku a nedělá se při tom nic jiného, nic produktivního, vždyť příkladně soustružník za jednu směnu obrobí 65 vrtulek do tryskového motoru sovětského letadla, vrták vrtá bůhvíkolik dírek pro vruty do stovek dřevotřískových vchodových dveří ke kancelářím a bytům, ale šachista? Ten co...? Opravdický šachový virtuos bývá výhradně občanem Sovětského svazu, a přijde-li už do rozehrané partie, řekněme třeba se šedesáti pionýry, obejde je jednoho po druhém, táhne, táhne a téměř všechny partie vyhraje. Aby udělal aspoň jednomu pionýru radost, táhne s ním tak, že remízuje. Vždy dostatečně připraven vyhodnotí a velmi rychle pořeší složi-

tou situaci, kudy kam a jak z bryndy ven. Ne jako tento pan Szabó, vlastně trpěný host, cizinec, jenž po třech kávách a láhvi Tokaje poráženecky shrne slonovinové figurky do překližkové krabičky, přeloží šachovnicovou podložku, jíž si sám, z opatrnosti, přetáfloval intarzovanou šachovnici, dar ekonomického vedení Ráje Praha 5, a docela na roh vzácného darovaného stolu, na jeho úplný okraj položí minci za použití šachové, kulečnickové nebo jiné hry... Pak odchází, shrbený, z kavárny Blažená duše a s uherskou úklonou těsně před odchodem, zhasínaje vypínač svého karetního lustru, pozdraví všechny denní hosty, ale jen letmo, jako by nevnímal reálné obrázky a konkrétní zápachy z lidí, vůně z kuchyně, jako by právě řešil složitou úlohu nebo jej napadla geniální myšlenka odvrácení napadení, třeba krále, třeba pěšcem.

Hosté jsou v kavárně po většinu času zaneprázdněni, baví se se svojí samotou, ale asi málokdo by tušil, natož uvěřil, při takovémto pojetí a frekvenci zábavy, jak si pravidelní návštěvníci kavárny Blažená duše ve skutečnosti hoví, jak si za slunného odpoledne, ale i pošmourného jitra odpočinou, pobaví se sami se sebou, a jak vlastně až do dnešního dne jim tu bylo krásně, blaženě.

Žel, právě tento den bude pro stále návštěvníky Blažené duše osudný, zlomový. Právě v takovýchto dnech se stávají, spíše přiházíávají podivuhodné události, porvy všedního dění, třebaže život a osud jen mírně vychylující, jako příkladně vánek záclonu, severní pól střelku, lovcova ruka mušku. Ve sledu životních příhod bývá takový poryv či nepatrné pohnutí často rozhod-

jící, proměňuje totiž zaběhnuté a trvalé konstanty, věci se obracejí, jak se říká, naruby, nebo lícem dozadu, kdo ví...

Dnes je navíc den mimořádně chmurný, podzimní už, listy se trhají od větví jak odrostlé děti od rodin, a já, jako již celý týden, od chvíle, kdy jsem v zašouplé uličce pod náměstím našeho města objevil docela náhodou kavárnu Blažená duše a tehdy prvně jsem zašel do ztemnělé chodby před hlavním lokálem, jsem skutečně dnes (už posedmé) znovu vstoupil...

Lokál není na první pohled velký, jen podivuhodně rozlehlý. Kaširované antické sloupy jej dělí do několika malých apsid, v nichž se krčí kulaté, oválné či čtvercové stolečky povětšinou s jedním přilehlým, vlastně přisazeným křesílkem. Některé ionské sádrové ozdoby dávno spadly a vysvlékly v těch místech sloupy až do červené cihlové krve. Zvláštní pohled na takový sálek, mohla tu bývat dříve i tančírna, možná banka, všechno je dneska možné, kdyby se při nějaké vhodné příležitosti odstranily přepá(ká)žky... Ano, byla to banka, bohatá štuková výzdoba na stěnách jistě rámovala zdobné rámy originálních pláten, však na některých stěnách jsou dosud znatelné zaprášené obrysy sejmutých obrazů, v případě portrétů ovšem taková kontura připomíná spíše šedavá víka rakví portrétovaných... Chladivé přítomí vítalo jistě každého návštěvníka, v létě muselo být příjemně vlhké a osvěžující, teď v listopadu by to bylo jedno. Venku jako uvnitř.

Tedy už poněkolikáté (posedmé) v tomto týdnu jsem vstoupil a hned jsem si nemohl nevšimnout, jak u stolku, u něhož jsem již po šestkrát celý den vysedával a stal

se tak téměř pravidelným hostem, tedy u mého kosočtverečného stolku stojí jako svíce pan vrchní Hübel a na bělostném ubrusu s vyšitým monogramem BLA. DUŠE, hned vedle vázičky s umělou kopretinkou, upravuje ozdobnou ceduličku RESERVÉ s rozkošným secesním ornamentkem v rozích. Ledva mě uviděl, hned rukou pokyňuje, abych přistoupil, neostýchal se, ba až familiárně mi zřejmě chce naznačit, abych se nežinýroval... To se mírně našpulí usměvavé rty do strany a pozdvihnou se dlaně s roztaženými prsty a máchá se s nimi k obličejí, až vítr mezi prsty profukuje. Je to, jako když chcete pozdvihovat povadlá prsa své nové milé, ona je právě vypustila z podprsenky a vám se zdají už ne dosti pevná, přesto jim šarmantně chcete dodat alespoň náznak tvaru před patnácti lety...

Takhle se to dělá familiárně. Aby se vědělo.

Reservé je pochopitelně a exkluzivně jen pro mne, stávám se ode dneška touto zdáli čitelnou kartonovou stříškou s nápisem na rubu i líci pravidelným hostem, štamgastem v kavárně Blažená duše v hlavním městě republiky. Týdenní zkušební lhůtu jsem zvládl na výbornou, jsem přijat.

„Dobrý den,“ zašvelel s neskrývaným zahraničním akcentem vrchní číšník. „Pan kolega Krása vám co chvíli donese vaši mírně vychladlou vídeňskou kávu a, à propos! Jak jste si jistě všiml, je dávno po desáté, už smíme nalévat kořalku, dnes přicházíte mimořádně opožděn, to jste měl v dnešní líné době nějakou neodkladnou práci? A tak tedy, kvůli možné únavě, první destilát si přejete hned, nebo až po kávě... pane... pane, ehm...?“ A pan vrchní Hübel se pýří. „Jmenuji se

Vašátko, malíř manýrista. Prosím! Příklad už s titulem, pane vrchní!“ „Och mistře, mistránku, přinesu vám tedy, s prominutím, že jsem si dovolil nedovolit vás titulovat, první dvojité destilát ještě před vychladlou kávou,“ uklání se pan Hübel vcelku pohodlně hlavou až k pasu. (Páteř zřejmě odkládá s kabátem v šatně zaměstnanců kavárny při nástupu směny.) V duchu si ovšem opakuje učivo ze školy, jež mu již značně dlouhým pobytem v lokálech zvětralo, vyvanulo a vůbec...! Dávno zapomněl a třeba ani nevěděl, protože chyběl, že umělci manýristé jsou dojista méně než umělci realisté a že v žebříčku umělců už vůbec žádné místo nezastávají umělci abstrakcionisté... Realisté tak požívají výdobytků a zdrojů nejvíce, s manýristou by se dalo vydržet a jednou za čas s ním prochlastat výplatu vrchního z Ráje... Ale toho posledního nebytovat, nepozdravit! Nenabídnout mu stůl, stoleček, ani kosočtverečný, podle jakéhosi podivného slovníku kubistický. Vypoklonkovat ho ven, vždyť právě dnes je venku jako tady, horší by to bylo v létě, to bývají výstavy v plenéru, happeningy a všelijaké šaškárny a do kavárny vlezou všelijaké existence...

Ozval jsem se k zamyšlenému. „Dnes nikolivěk kofalku, žádné destiláty ani jiné pačoky! Ve chvílích inspirace netřeba om(n)amování, pane Hübl... Budu vám takto říkat. Po našem, ano..? Dnes pracuji, tedy tvořím. Dám si včerejší odleželou gulášovou polévku a rohlík. Později možná Sachrův dort a zelený čaj a snad stopku calvadosu a třeba i sedmičku tramínu červeného, pozdní sběr, nejlépe z viniční trati U trati ve Velkých Pavlovicích za hřbitovem, mám tam bratrance.“

A už jsem byl netrpělivý, takové vysvětlování je pro mne příliš dlouhé, občas trpím rozkročeností a následnou tvůrčí rozvleklostí, ale v téhle chvíli jsem byl mimořádně pohotový, děje se mi to vždy na nové štaci a připadám si, jako bych se stal dlouho očekávaným učitelem v zapadlé obecné škole.

Ruce mám v ramenních kloubech ohebné, vycvičené, a tak bez sejmutí ruksaku ze zad vytahuji z jeho pochev malířské náčiní, štětce, tuby s barvami a stále vlhkou paletu. Moje paleta je barevnicová nymfomanka, polyká barvy v nepředstavitelně směsných barevných kombinacích, kroutí se a natřásá pastozitou odstínů, aby mohla v nejneočekávanější okamžik sevřít zíně mého štětce a zakousnout se mi do podvěsku mozkového v chytře zachycené chvíli, v níž jedině tvořím. Tajemství nepřekonatelné manýry plyne jen z mé vlastní hlavy, a to natolik zapamatovatelně, až trvale, že se o této metodě tvorby začne brzy určitě psát i v odborném tisku... „Vyklouben z tématu, nabízí nár. um. Vašátko nový pohled na současnost,“ bude stát v Tvorbě a já, nako potěšen, budu se červenat jako můj bratranec Pýr, který nedávno podlehl vlastní sebevraždě brzy po vystoupení z poštovního vlaku Praha – Česká Třebová, když zvolil nejjednodušší železničářskou smrt a oběsil se na nespustěných šraňkách chráněného železničního přejezdu Česká Třebová – východ.

Zpět k mému poslání. Musím prozradit, že mě kosočtverečný tvar přiděleného kavárenského stolku vzrušoval, a ač již téměř stár, krevní oběh moje asociace ještě zcela nezatemňuje. Ba naopak! Jako by točil klikou promítacího přístroje Méopta, jenž přetáčí pohyb fil-

mové kamery Nadmíra 16 mm, s níž jsem pracoval v adolescentní době... Pornografie byla tehdy v plenkách, ale některé moje archivní historické filmové pásy, neshořely-li by v promítačce, staly by se dojista pedagogickým materiálem a učilo by se podle nich ledacos...

Hrnul jsem se k práci. Cedulka RESERVÉ spadla na zašlapanou podlahu kavárny. Letmo jsem si uvědomil, že tu jistě už dlouho nikdo neuklízěl. Uprostřed místnosti ležela převrácená, jistě pana Szabóa, levá maďarská bota s vysokou podešví, takovým se říkalo maďarky a časem byly vymýceny jednoduchým kohosi nápadem – ševcovská družstva je nesměla opravovat. V průvanu poletovaly salonem konfety z jakéhosi dávného bálu, pod stolem nevonné Krupičkové se rozpadal téměř úplný otisk šlápoty křuskou odvážného palestinského badatele z Golanských výšin, pod mým stolem ležela jakoby v zátiší se židlemi a stolkem vysypaná cukřenka s dosud nerozšlápnutými kostkami cukru, vedle ní stál o nohu stolu opřený zapomenutý smetáček s lopatkou z jakési svatby a rozbitá láhev od okurek z jistě dlouhého flámu, prasklá byla jen ale napůl, mezi střepy vykukovaly naschlé, chuděry, nakládačky, smutné. Do láhve nejspíše vskočil z pole A6 černý kůň pana Szabóa. Nepřekonal Popperovu lavici, vyběhl z dostihu, pohyboval se bez jezdce. Možná to byl Szabóův třetí kůň, trojská potvora, kdo se v těch všelijakých hrách má vyznat a ještě se zachovat, že...

V jednom z popsanych okamžiků kyselého vyzvěření jsem vyjmul z desek první kreslící karton.

Už jsem se do lokálu neotáčel, nebylo třeba vzbuzovat pozornost, rozptyloval mě jen pan Hůbl, který mně

neodbytně chtěl přinést na alpakovém, mdle třpytivším se tabélku šnaps a já mu vždy rázným pokynem levé ruky naznačil, aby mě neopíjel, ať si to zkusí jednou taky sám! Takže on brzy, bez slovního nakrucování, zcela ochotně, celý tumpachový, a to volím velmi mírný výraz – dechová zkouška by byla vyhazováním prachů za dosti drahý měřič servilnosti – přiznal hlavní důvod svého vnučování – totiž dlouhodobou, až chorobnou touhu nechat se portrétovat.

Měl dům, vystavěný z tringeltů, ozdobený barvotisky, chyběl mu pouze originál. Aspoň jeden! Stačilo by jen krátce navštívit šedivou vilku na okraji zahradního chatkového města našeho hlavního města... Samozřejmě, z umělcova pohledu nelze vyjmout kolegu Krásu, takže dvojportrét... Dělili se, chlapci, o tržbu v Ráji, usrkávali společně za blaženým barem mnou placenou kořalku, jednu z nejdražších, tím jsem si jistý. Pro manýr. tvorbu je takový pohled pouhá povrchní špínka, číšníci mívají své problémy, starosti, utahané svalové skupiny. Ovšem číšnice, kdyby tu pobývaly a pracovaly, to by bylo jiné, choval bych se ustrojeněji... Však některé mají svalstvo původně měkkých tělesných partií častými políčky natolik zpevněné, že bych i já snad...

A dost! Mně nepřísluší hodnotit bohatě strukturovaný život rajských služebnic, pinglů, posluhů a vrchních. V malých pokojíčkách za lokály restaurací, kaváren i hotelů proplakávají možná celé dlouhé noci, nenaplněné pocitem ze správně odvedené práce pro společnost, a často se, jaksí navíc a nechtěně, věnují z vrozeného rajského a blaženého žalu soukromým zálibám, dramatickým, loutkohereckým, směnářským

a i jiným, asi... Tohle já malovat nebudu. Nemám to zatím zapotřebí.

Malířský karton jsem opřel o vypůjčenou thonet židli a sám se zapřel o štamgastovský kundíkovitý stolek a zase, už poosmé (snad posedmé, ne?), jsem si za poklopem, uvnitř kalhot, nadělal dopředu. Pak, trochu rozkročmo, přesto vztyčeně, zpyšnělý a hrdý na neočekávané vnitřní pokálení, ne!, potěšení vlastním semenem, jsem přistoupil k separé trafikanta Jouna... Musel jsem zamáchat rukama jako zbabělý hasič, který si přes hořící přízemí netroufá s vlhkým pytlek přes hlavu do patra, odkud už padají prohořelé trámy stropů. Musel jsem lomit rukama, jako bych odháněl nepříjemné mouchy kadidelnice, až se mi podařilo poněkud tu Jounovu clonu, jako třeba Maginotovu linii, rozprostranit, na chvíli rozhrnout dým snad z válečné vřavy, a uviděl jsem, docela poprvé, do tváře pana trafikanta Jouna... Měl jen polovičku pravého ucha a na tváři jizvu velkou a zhojenou v jednotlivých podobancích jako včelí pláštěv... Jedno oko mu padalo tím samým způsobem, jako když někdo řekne tůdle, a já hned pochopil, proč vlastně starý Joun začal tak zuřivě kouřit. Pravda, v té souvislosti jsem si i vzpomněl, že trafikanti mívali ledasjaké šrámy a zranění z válek a bojů, proto se o nich i nehezky říkalo, že „koupil to a dostal trafikou“. Jenže tehdy byly trafiky právě k potřebám válečných invalidů uzpůsobené, měly jen malinká vydávací okýnka, a pokud měl trafikant obě ruce nebo alespoň dostatek prstů k vydávání novin, cigaretových krabiček a braní kovových mincí, stačilo to k prodeji, a nechtěl-li, nemusel nikdy nikomu ukázat svůj znetvořený obličej, hrdinný

obličej, za nějž se přidělovatelé trafik neupřímně styděli. I proto tito nešťastní trafikanti – hrdinové – pracovali v anonymitě, v temném skrytu své budky, kterou dostali do pronájmu za chrabrost... Což o to, mohli je, tehdejší přidělovatelé, nechat zavřít. Nebyli by na očích a nebudili obecné pohoršení. Jenže po prv. svět. vál. nebyla ještě společnost vyspělá, nevyznali se ještě, dědové naši chrabří.

Podobnými úvahami jsem neměl čas se zabývat, nedobrych zpráv bývaly i po druh. svět. vál. plné noviny, ty jsem si mohl všechny přečíst ze sborníků (v budoucnu na internetu) večer doma, po ukončení umělecké služby, a nemusel jsem se na tyhle případy koukat zblízka a zkoumat, zda jejich zranění jsou vskutku od šrapnelu, případně naopak, nebo z možné záškodnické činnosti proti republice.

Neměl jsem už ale vůbec žádný čas, stál jsem připravený s kartonem uchystaným k malbě a s již předkreslenou, lehce nahozenou skicou staříka po paměti, hubení staříci si bývají v přepadlém obličejí velmi podobní, dají se napasovat do předpokládané kresebné šablony, skici budoucího případu... Stojím už drahnou chvíli v rozpacích, mnu si prsty, to dělávám v rozčilení, oddroluji z nich žmolky z předešlých maleb, jež mně uvízly na prstech i na upracovaných dlaních, žmoulím tedy i dlaněmi a zbavuji se špíny ze svého posledního obrazu, až nakonec vyhrknu nakřáplým hlasem, který, jak jinak, mívám jen z rozčilení, vzruchu či pocitu odkudsi dotírající hanby: „Pane Joune, nevadilo by vám, kdybich vás vymaloval, jak kouříte?“... Trafikant (hledme: podst. jm. trafikant – fabrikant jsou

etymologicky podobná jako přísl. urč. místa blízko – daleko) zatáhl posledního šluka z dehtového cigaretového špačka a vyfoukl oblak dýmu, jenž znovu zahalil celý jeho znetvořený obličej. Jako by už za polostaženou záclonou jsem ještě stačil uslyšet kupodivu chrabře znějící staříkův hlas: „Služebník, pane mistr, ale dybych si moh’ dojit domů pro pravý havana, co mi posílá bratranec, štábní kapitán Prohaska z Wien, byl by obraz dokonalejší a moh’ byste pak s ním aj und i se mnou na nákou vopravdickou vejstavu.“ „Inu dobrá,“ souhlasil jsem, „takže morgen, pokud vám dojde zásilka od pana Prohazsky z Wien, nebo máte-li případně doma nějaké jeho echt rakušácké havana v zásobě, zítra po polednách stanete se modelem... A do večera vás dokončím.“

Už při těchto slovech jsem věděl, že to zítra takto nebude, že to vůbec už ani nějak podobně nebude, protože dnes se uskutečňuje moje hlavní, protože poslední návštěva kavárny Blažená duše. Víím to jistě, postačilo mně k následné tvorbě sedm dní, po kterých pozoruji v určitém prostředí lidi, věci, události. Nebe, peklo, ráj. Země, město, moře... Sleduji vybrané občany republiky a každého zvlášť si později v noci prohlížím při světle lampy se zeleným širmíkem, jež vyklápím do všemožných směrů a zdánlivě s ním dělám neškodné stíny... Ve skutečnosti skicuji vybrané figury a promítám si je na stěny svého bytu bez zbytečných pozadí, neboť chystám všem vybraným nové osudy, těším se, jak si koho narichtuju do světla, možná mu bude ze stropu zrovna na jeho místo kapat do vlasů kapka za kapkou, bude mít smůlu, že špatně sedí, že jsem ho nejspíše, možná nerad, nevhodně nechal posadit, sednout vlast-

ně... A už se těším, jak je všechny stihnu, neboť je mám, jako pana Jouna, předkreslené na malířských kartonech, aniž by sami cokoli tušili. Všichni jsou příliš zahleděni do svých životů, přestože by se po téměř zapomenutých zkušenostech možná měli trochu obávat, že by se jim mohlo přihodit cosi znovu nehezkého, nemilého, smutného, pravda...

U pana Jouna – je přestárlý – smím již prozradit chystanou kompozici i výtvarně ideový záměr. Nikdo už nikdy toho zapšklého a kyselého staříka neuvidí, obraz bude zahalen dýmem, zatažen kouřovou clonou, již zvládám mistrně, ba řekl bych, že možná lépe než mnohé zbytečné reálie. Inu, je to tak! Už nikdy se v interiéru tohoto lokálu, který jsem si vybral k produkci, neobjeví pan Joun, silný kuřák a invalida. Proč? Není vhodné v dnešní krásné a perspektivní době zobrazovat postižené. Vyvolávalo by to otázky a ještě bychom se, někteří, v popletených odpovědích zamotali.

„Mistříčku, zde máte tu objednanou polévku, dovolili jsme si ji naservírovat na jiný, právě uvolněný stoleček, tento váš je tvorbou přesycen, ale polévka je, ouha!, z kostky, tedy z povícero kostek, zůstaly nám jen takové ty malé, nebalené, ještě od llsy. Pomocnice u nádobí s nimi hrají kostky. Nebo drábky? Rozkošné, že...! Abyste mne ale správně pochopil, v naší kavárně se nevaří, z Ráje jsme nedostali povolení, razítko máme jenom na likéry, kávu, citronádu, v létě na zmrzlinové kopečky a dobrou pohodu. Na obědy chodí úředníci z blízkých nár. pod. i z našeho mateřského Ráje do restaurace Na závisti, příhodný název, že, vaří tam pan Jungmann, bývalý majitel, a když se tam stravují z Ráje,

tak si pište, že pan Jungmann vaří dobře. Kdyby ho ale nedrželi zkrátka, klohnul by blivajzy a utrejchy a mohl by jít konečně do důchodu, ale z Ráje mu ho nechtějí přiznat, protože většinu produktivního věku vařil pro sebe a má jen mizivý nárok, z něhož by ani nezaplatil byt v prvním patře nad restaurací... Ale! Vy asi nemůžete vědět, že tak dříve bývalo, že kdo provozoval v přízemí restaurant, v patře bydlel, a pokud v dalších etážích neměl hostinské pokoje, tak byty pronajímal, protože ten dům celý patřil jemu... Sakra, proč vám to vlastně povídám!?! Vždyť je to závadné!“

Pan Hůbl se jemně usmál a přisolil mi polévku, v níž plavalo pět polorozpuštěných bývalých kostiček, teď už polozmizelých bobků, velmi tmavohnědých bobků značky Ilsa, jež z polévky vykukovaly, jako by se do ní někdo vysral a stolice se jen velmi pomalu rozpouštěla... Poté pan vrchní ukázal na pýřícího se pana Krásu, jenž s nohama ledabyly křížem postává u toalet, přehlíží lokál a stydí se... A pan Hůbl se k té pohlednici líbezně usmívá. „To támhle pan Krása vám ji uvařil, a nemusel, ale když jste umělec a malíř navíc, že, mohl byste nás třeba za odměnu, až si na polévce pochutnáte, taky jaksi zvěčnit v procesu či jak se vaše práce nazývá, jak všechno děláte na ty svoje kartony, co bysme se my nadělali, kdybysme uměli dělat jako vy, i když támhle pan Krása dělá v pracovní době, co může, aby udělal hostu radost, zvláště takovému dělnému, jako jste vy, mistře, že ano.“

A i já jsem pojednou v rozpacích, protože jsem v zaujetí nad portrétem pana Jouna docela zapomněl na svoji objednávku, tušil jsem jen, že polévka, může-li být

vůbec jaká, neměla být s knedlíčky, spíše s dršťkami, snad s droby, kroupami a zelím, možná by to vůbec neměla být polévka, ale kořalka v hlubokém talíři, do níž bych si namácel kostičky chleba a současně jedl a se ožíral, jako jsem to viděl u Jánoše Báce z Trebišova, kuchaře nejedlíka, nižšího velitele vyvařovny motostřeleckého pluku v Boru u Tachova, pluku, jehož tisícihlavý šik mladých mužů z celé republiky měl v případě útoku NATO životnost 6 až 8 minut. Jánoši to řekli důstojníci při jakési varšavkosmluvní plukovní žranici jako prvním a on nato přestal přijímat potravu, začal pít, ale současně se tím v kořalce máčeným chlebem udržoval při životě... Mám pojednou plnou hlavu těchto vojenských vzpomínek a nemohu se ubránit té nejsmutnější: jednou nám důstojníci řekli, že se chystá změna v obranné strategii našeho nárazníkového pluku, vzpomínám si na některá jejich příhodná jména – plukovníci Spálenovský, Šípkovský, majoři Zeman, Čigaš (ten byl od PTP), poručík Veseselý, můj kulturní se jmenoval kpt. Mlynařík. Snad se neurazí, jsou-li ještě naživu či v nějakých funkcích, mají dodnes krásná jména, jedni válečnická, další mírová, zbylí konspirativní, zpravodajská. Bože, to byla krásná doba!

Tenkrát všichni tihle jmenovaní, i jiní, dávno zapomenutí důstojníci předstoupili před nastoupený pluk a nám, ohromeným, ten nejvyšší, tuším, že Spálenovský, řekl: „Sou druzí! Pravda je, že životnost našeho útvaru se počítá v minutách, pravda je, že německá revanšistická rota s americkými vojenskými žoldáky čítá šedesát mužů, má dvakrát více zbraní, sedí si v kapitalistických džípech s polstrovanými sedačkami a může

tu být i s polovinou černých a druhou polovinou bílých vojáků během půl hodiny. Ale my, sou druzí, postavíme rotu sice jen o patnácti lidech, nastartujeme mrazu odolné sovětské gazíky, ale budeme mít ještě jednu převahu, protože vlastníme, sou druzí, něco navíc, sou druzí. Na rozdíl od západních štváčů a jejich černých žoldněřů máme totiž až po krk bojové morálky, odhodlání, a my taky totiž víme, zač bojujeme, za totiž trvalý mír a spolupráci mezi národy!“ Tohle takhle hřímal plukovník Spálenovský na rozlehlém trávníku, kde se kromě nástupů hraje hlavně fotbal nebo se opalujeme, a docela nás ohromil... Že jsme totiž takhle v prdeli, nikdo jsme dosud, kromě Jánoše Báce, tak nafest o své rychlé smrti nevěděli, jen písaři ze štábu to tušili. Pak si vzal slovo major Šípkovský: „Súduhovia, my tým žoldákom ale vypálíme rybník! My totiž povoláme zálohy! Súduhy z tovární, úradů a polí, vaše starší bratky ve zbrani, a každá rota bude mať už 50 mužov, ktorí ovšem díky ích morálně bojovým vlastnostám, ako ich defiloval veliteľ plúku súduh Spálenovský...“ Ten se v tu chvíli zapýřil jako číšník Krása u pánské toalety a Šípkovský – Čaj jsme mu říkali, pokračoval: „A my, súduhovja, dosáhnem spravdivého vítězství nad NAŤO! Zajtra o šestej je bojový poplach a ještě hýnten večer povoláváme naše súduhy v zálohe! Rozchod!“

Po vyhlášení poplachu čekalo tisíc unavených vojáků zákl. sl. na příjezd záložních soudruhů, které tři dlouhé dny po dvojicích a malých skupinkách svázely traktory místního státního statku a major Šípkovský je osobně, vyčerpaný a nevyspalý, na bráně počítal. Po dalších čtyřiceti osmi hodinách nás znovu – i se spícími zálo-

žáky – vyhnali na plac a Šípkovský zahřímá: „Neprijeli síce všeci, ale společem sme osvědčili vynikajúcu bojovú morálku a osobně som na divíziu do Plzně dněs ráno telegrafoval, že sme bojový úkol splnili, útvar uchránili a predĺžili jeho životnosť o päť minút!“

Nato z jakési zadní řady nastoupeného pluku vyvrávorá najedený, napitý Lájoš Bács, veľmi klinkavým krokom pripochodoval k tribuncce obsazené velitelským sborem a vzkřikl, aby jeho hlas zachytil aspoň část zaplivaného důstojnického mikrofonu, jedinou větou: „Na takové vítězstvo vám serem, veď sme už dávno po smrti, možná by v zajatí přežilo tých pár nažratých záložníakov, ktorí prišli posledný deň!“ A pak se Lájoš rozběhl. Na to, jak byl najedený a napitý, všechny nás překvapil hbitostí a zmizel ve dveřích velitelské budovy. Po chvíli se z otevřených oken ozval výstřel... My, písari, jsme se později dozvěděli, jak to bylo uvnitř. Lájoš vytrhl svobodníkovi, který stál právě stráž u bojové zástavy pluku, pušku se slovy: „Vieš ty český kokot, že už si tři dny mrtvý vojak!?“ a střelil se do hlavy.

Jak padl na dlažbu chodby velitelské budovy, rozbila se mu v jedné kapse lahvička lavorovice, v druhé talířek, z něhož tehle kuchař nejedlík a vojenský hrdina, vlastně, trochu i jedl, když zapíjel smutek.

Udělal se mi teď taky docela smutno a i trapně z obocení. Přál jsem si, aby závěr mého vyprávění získal atmosféru, jakýsi šerosvit, kouřový nádech nechtěného, ale přesto museného... A ona mi přijde na upřímnou mysl tahle ideově nesprávná vzpomínka!

Omlouvám se raději všem, jsem tedy znovu zpět v kavárně Blažená duše, a jelikož tu mám rozdělanou práci

a nerad ji nechávám ladem, právě se chystám na sezení k sezení paní Pařízkové z Heřmanova Městce.

Můj stolek, jak ho posunuji přes celý lokál – nandal jsem na něj štokrle a o ně opřel malířský karton, raději bych šepsované plátno napnuté na rámu, ale vyfasoval jsem skromnější náčiní, nejsem dosud příliš zavedený manýrista – protivně vrže, až skřehotá po podlaze kavárny Blažená duše, a není mi to po chuti, vzbuzuji nemilou pozornost, vytrhuji hosty z úvah o jejich budoucnosti. Podlaha má protivné rýhy v dlažbě, zadrhují o nožky stolku a cukají s ním, a tak můj provizorní stojan vždy jen taktak že nespadne, dlouhé bílé cípy ubrusu se mi pletou pod nohy... Ještě abych o ně zakopl! Obtížně se prohrkávám lokálem k paní Krupičkové, ne, k paní Pařízkové, pletou se mi jména těch dam, obě měly za muže, po nichž si zvolily nová příjmení, zdrobněliny. Malé muže, kteří jistě ničeho nedosáhli, jinak by tu byli, ale zemřeli, jak je psáno již na počátku mé zprávy, a nezlobte se, zprávy a popisy mnou zpracovávaných událostí bývají někdy dlouhé, neboť zážitky a dojmy jsou natolik pestré, že si často nepamatují jejich začátky, ale vše napravím svým talentovaným realistickým štětcem v konci... Aha! Vzpomněl jsem si. Všichni čtyři malí mužové paní Krupičkové zemřeli na jakési banální nemoci, na jejich zdrobněliny, tři na dávný kašel, nepletu-li se, a čtvrtý na kavalírskou rýmu, netušil totiž, že existují i jiné zajímavé nemoci, při ledabylém léčení zhoubné, nejen ty z nezřízeného soustání... Opravdu mám na mysli jiné a závažné. Po létech zkoumání jaterního působení čechratky podvinuté je příkladně zapsáno jedním v republice slavným houbař-

ským virtuosem: Je to dobrá jedlá houba. Ve vydání Houbařova roku o třicet let později píše syn věhlasného: Je to dobrá jedlá houba, která slabším naturám může způsobit žaludeční a střevní obtíže, někdy i smrt...

Uprostřed lopotné cesty na mne padá stesk, zapomněl jsem totiž dnes doma, ráno, v nočním stolku potivý dřevěný kulík na prádlo značky Dvořák Prague, občas si jím stiskávám i nos, často mi zmodrá jako nenapravitelnému alkoholikovi. V tom tkví, spočívá jeho špás. Že totiž on, kulík, ucpe orgán a krev nechává proudit jinam, do nečuchacích míst, až tam, kam smysly a vjemy nedosahují, kudy se prostě lépe a snadněji krvácí a necítí se to. Ale tvořím, tedy jsem, a zvolil jsem si obtížnou a náročnou cestu, špacír k dotváření lidských osudů. Na základě popsaného charakteru dosavadní činnosti objektů doplňuji jejich osudy perem, uhlem, někdy i štětcem... Nemaje kulíku, budu muset, alespoň dočasně, osobní milieu paní Pařízkové snést, přežít dlouhodobé působení dámské čechraty podvinuté, která nejraději smrdí v kořenech, rozprostřená kolem nich širokou plizovanou sukni, připomínající budoucí řízek z hlavy holubinky vrhavky a spodničku podobané bedly jedlé... Aha! Takže poslední pan Krupička možná nezemřel na pohlavní nemoc, lékaři se mohli zmýlit, vždyť kdo pozná na mrtvém, že byl za života neduživý jako prašivá houba, již navíc snědl a dozil své, už tak dostatečně chatrné, zdraví?!

Hledme: patří tahle smrt k paní Pařízkové, nebo Krupičkové? Kdo se v mých seznamech bude moci historicky správně vyznat, když jiný je bude ve volných chvílích přemazávat, umazávat, přepisovat, budou

předmětem sporů a tragedií, a kdosi mi je třeba i částečně spálí? (A vůbec! Proč se se všema pořád tolik seru?! Proč je nenechám jen tak si smrdět?)

Zpět! A třeba ne, třeba to bude furt při starém, zase odbíhám, jako bych nevěděl, že fantazírování mi nepřísluší, navíc je škodlivé...

Fakta, fakta a zase fakta! Jen je umět přibarvit, přikrášlit štětcem s přistřiženým vlasem, bez metafor a jinotajů, prosím... Já se prostě nesmím nechat unést pachem paní Pařízkové, protože kdyby to náhodou byla vůně, mohla by mě zmást, zbavit ostražitosti a cti umělce, malíře lavíristy.

A je to tady! Přiznal jsem účast i v jiném ateliéru mého postgranulátového studia. Ale není to snad jedno? Manýrista, nebo lavírista...? Ateliér byl na patře a v ročníku krásný holky. A ještě: umělecké směry se přelévají jako kalná řeka, prostupují samy sebou, navzájem se ovlivňují, a tedy i já ve své tvorbě někdy zabřednu v manýře, a občas se musím, a nerad, přiznat, že i lavíruji, lépe řečeno lavírovávám na tenkém ledě, ale vzápětí kompozici zpevním a ukotvím předkreslenou a jednoznačně orientovanou konturou... Nesmím se nechat zatáhnout do tůní a vírů slepých smrdutých ramen řeky, již proplouvala za mlada paní Pařízková a možná i dnes ráda by mne, dychtivě a třeba i dovedně, uchopila a vlekla chvíli spolu divným proudem... Ale já jsem připraven, vždy připraven!, stolek mám pohotově jako tatínek Brouček kladívko a i se tak mile a katolicky tvářím, řka: „Dobrého dne, přeji, kmotříčko, pardon, milostivá paní Pařízková, jsem malíř naturalščík, jméno mé jest Vašátko a rád bych vás vymaloval, jak voníte...“

Milostivé paní Pař. se zapýřilo a zvlhlo celých dvacet kilogramů tváři, takže obou tváři na obou stranách od jedněch úst, vždyť tahle dáma nosí na každé líci jistě deset kilogramů krásy, tedy devět kilogramů masa a zbytek vonných mastí, krémů, past a vnitřků vrásek.

Je mi líto, zase musím odbočit, ale ona to není odbočka, jenom již zmíněný (možná vyškrtnutý) odkaz na výstavbu a organizaci textu. Aby měla zpráva hlavu a patu, musí se občas připomenout kauzální, metaforické a někdy dokonce i metafyzické souvislosti, jinak by obsahu nikdo z nadřízených nemusil porozumět.

Tedy: jako adolescent nasáklý Šrámkem, Verlainem a Haškem jsem se kdysi přimotal k jakési venkovské zabijačce. Kvůli dívce, jejíž tváře jsem líbal při kdejaké školní přestávce a i cestou ze školy – však voněly mandlemi, a snad i právě takovými, jaké jsem ucítil mnohem později v klínu úplně jiné dívky – ale začínal jsem stejně jako u té první z gymnázia. (Ona byla z gymnázia.) Na zabijačce jsem se nebavil, zato dal se do řeči s rozsochatým řezníkem, pil s ním pivo a rum, tahal řetězy, sypal smolu, pařil, zdvíhal trojnožku a míchal prejt. V určité, pro něho zřejmě velmi dobře zvolené chvíli mi řekl: „Zapamatuj si, mladej! Nejchutnější ze všeho, co tu vidíš, jsou líčka. Líčka jsou to nejlepší, co jsem kdy měl v hubě, mají dlouhé a jemné maso jako oboje ženské rty, vlastně jako všechny čtyry ženské rty. Však se taky jednou zakousneš a najdeš mezi nimi hořkou vůni, jaká jinde není!“ Opil mě tehdy ten řezník a já druhý den dávil nestrávené škvarky a nabobtnalá bílá kávová zrnka krup, tuk mi pěníl v koutcích úst, ale líčka, líčka jsem si ponechal, udržel v těle i v paměti,

a při celoživotní sklizni mandlí jsem se s neutuchajícím podivěním utvrzoval o pravdě dávných slov obyčejného cizího řezníka, jenž mne naučil vážit si vůně mandlí ukrytých v líčkách nejkrásnějších žen, v kulinářské specialitě, kterou ani na jídelníčku kavárny Blažená duše by nikoho nenapadlo nabízet, vždyť vlastně ani nebyl vytištěn, jíst se chodilo na Závist k Jungmannovi.

Paní Pařízková je zalita pýrem, stydí se jako vlčí máky v poli pšenice, určitě vlčí, jiné jsem v lánech nikdy nemaloval, sedí jaksi zkřehka, jako by měla tělo oddělené od nohou a ještě i hlavu od krku, naštěstí vše odporcované jí skrývá černý rolák a silonky se švem a bruselský široký černý pásek se stříbrnou přazkou, a teď si paní Pařízková, tedy její část, její možná vlastní ruce, povytáhly sukni, a já, ničeho se v téhle chvíli pevně nedržící, pohledem zaměřuji samostatné lýtko, jaktěživ jsem takto oddělené lýtko od sukně neměl možnost uvidět... Ale kdyby bylo jen oddělené, ono ke všemu připomíná konve na mléko, které, kutálející se ranní ulicí jako popelnice, po ránu budily dospělé, jako by je mlíkaři kouleli kostrbatými ulicemi do mlékáren a na zpáteční cestě hráli s prázdnými kutálenou, až se kočičí hlavy obracely v sloupy... A to vše, podobné rámusu u kolotočů, budilo mé rodiče ze sna a oni, rozčileni, zlobili se nejen na konve, ale i na mne, který jsem se nedostatkem mléka obvykle převrátil z břicha na záda, uměl jsem to dobře, však měl jsem být z dvojčat, a křičel jsem proto za dva, dožaduje se... Ohó, kde to jsem?

Lýtko paní Pařízkové voní na první závan sprejem Les do vašeho bytu, je nejen hned cítit, ale i vidět, malé chlupaté černé smrčky na holeních přelízla majitelka

určitě pšoukem z Lesa do vašeho bytu, a už nejsme v srpnové smřčině, ale v zelenkavém hájku s jedním lupenem mezi dvěma prastarými dubisky, a i já se zhluboka nadechuji a sním... I možná proto mě tato chvíle upamatovala na dnes už bezvýznamnou zprávu o události, již jsem se v rámci povinností zúčastnil.

To bylo tak. Jednou, znovu při jakési cizí zabijačce, padla na pobíhající prase roura od fukaru na seno, a protože to mohlo být i na mě a fukar, když ho vrátili na místo, mohl spadnout znovu, řekl jsem si: „Chlapče, takováhle zabijačka může bejt i tvůj konec, vždyť na konci podobných rour se prý odehrává opravdická tma, ze špitálů přinesli tuhle zprávu ti, kteří už tam nakoukli, ale ještě jim před koncem svitlo a přeonačili si fofrem rouru ve vodotrysk, do jeho přepadávající špice se totiž nikdo nevkouká, nezajímá ho, proč gejzír vyvržený vzhůru může zemřít... Najednou si zničehožnic padne, vlastně z vrcholu, ale! Asi ví, že dole dá nakrmit rybičkám, nato se párkrát oklepe a brzy je zase na špici vodotrysku, zrodil se umělý, honí vodu jen sem tam a je tolik vzdálený opravdickému vodypádu. Takovému, který se třeba v Punkvě ztrácí, jako by umřel...“ Nahlas jsem to ale vzkřikl docela jinak: „Chlape, tohle je konec, takhle nějak nejspíš končí život, ve vůni sena, buď rád, natáhneš brka v omamné droze vloni vykvetlé louky, v níž jsi dělal důlky, hledal hlízy a koulel oříšky a ona tě zmámila natolik, že jsi zblbl.“

...Vzal sis prášky na spaní, chtěl jsi spát, hlavou se ti honili předkové, jako na olympijských hrách kdyby závodili. A pojednou na tebe padaly plechy, a na nich usazené jedovaté výpary a vývzněty z dolů, hutí, fuj, po-

zinkované špinavé tabule pořád na tebe z nebe dorážely, snášely se jako bludná prostěradla, byly jen ledabyly zfalcované, heftnuté jak polibkem napůl, zasviněné a zmuchlané zmarem, jako když život se dusí pod obrovskými křídly třetihorních ptáků...

Zpátky ze snu...! Fukar se, jak jsem předpověděl, odtrhl i ze svého nového místa, strhl žlaby, a znovu všechno letělo vzduchem, už se mi nezdál bláznivý příběh, a já si znovu zahrozil: „Tohle musí bejt vopravdickej konec, chlapče! Dvakrát spadlý fukar zabije dojistá aspoň jednoho povaleného, a zemřeš ty, však ten první přežil, ale co mu to bylo platné, jsou z něho už jaternice, zemřeš podobně, jako zemřel tvůj prastrýc kopnutím svéhlavého kozla do spánkové kosti a následným výronem vši krve do mozku. Naštěstí jsi z dvojčat! Kdybys měl aspoň čas vzhlédnout, ale nemáš ho, tvůj čas se chytil křidel ptáků, a ti jsou vysoko, daleko... Plechy se blíží, dostaneš fukarem kopanec do hlavy a bude konec!“ Jenže! Trouba se s rachotem připomínajícím hlášení městského rozhlasu svolávajícího k bramborové brigádě zasekla těsně vedle mojí tehdy kučeravé hlavy, a ze mě se tak později při volbě povolání mohl stát jedině malíř, hned jsem totiž vyklopil: „Taková hrůza a takové i štěstí, a navíc současně v jednom místě, to musí někdo zaznamenávat, popsat, zakreslit. A někdo povoláný a prověřený, aby nezpřeházal plechy s událostmi.“

Od této příhody cestuji po republice a hledám smutné obrázky, z nichž užuž je cítit smrt, čímsi vyhasínajícím však ještě zbytkově vyzařuje a naplňuje moje budoucí zprávy temnými předtuchami a mé následné

obrazy prdelačkou, pozinkovaným plechem a vlčími máky.

I proto jsem tady, v kavárně Blažená duše.

Je jich v republice nepočítaně, proto i nás je hodně, ve všech posedávají lidé, kteří zemřeli na duchu, potichu se baví sami se sebou a žijí jinak, než by zde, neuzavření, ale sledování, mohli, kdyby směli, kdyby právě každý z nich něco neudělal, za co se v dnešní době musí trochu pykat, občas se holt utrží rána, zabolí klovnutí, sní zkažené jídlo...

Stojím už před paní Pařízkovou a posuzuji, jak velmi nevýhodné jméno si zvolila. Měla se alespoň v této kavárně prohlásit jinak... Mohla by se tak i více ukázat okolí a ne ve své nepředstavitelné otylosti jen odevzdaně sedět a nechávat kusy vlastního masa, navlečené do krajkových rukávů a krátkých podkotníkových silonek na zkoušení bot převalovat přes opěradla, trnože a desku stolku... Paní Pařízková má prostě všechno veliké, převeliké. Je s podivem, jak měřeno k malosti manžela posléze coby vdova zbytněla, a to se jí v dnešní době jistě nedaří extra dobře, vždyť Pařízek byl druhdy majitel... Vše, co má jeho po něm vdova jednotlivě na sobě, dalo by se vyvážit desítkami kilogramů, a snad proto se naučila tak úsporně se pohybovat a vhodnou volbou módních doplňků oddělit jednotlivé tělesné partie tak, aby vypadaly jakoby samostatné, a ve výsledném dojmu tak snižovaly celkovou hmotnost vdovího těla. Ukazováček paní Pař. bych příkladně odhadl na dvacet pět dekagramů, tedy čtvrt kila živé váhy, a letmo mi při přípravě tohohle hlášení kmihlo myslí, (že aby vůbec zpráva měla hlavu a patu, musím, občas,

sakra, i počítat!), tedy kmihlo mi, jak to, že paní Pařízková ještě neprovoněla svůj zbylý peněží a starožitný majetek celý?! Vždyť díky rozprostřené tělní ploše, která by v metrech čtverečních dojista vydala na několik sešitých prostěradel, možná i na vojenský stan, musela denně spotřebovávat obrovské množství krémů, vonných látek a léčivých mazacích extraktů, takže už by dávno měla mít přebráno!

Jak jsem přišel k odhadu rozloženosti obyčejné třeba ruky, trojitě brady či stehenních faldíků až k průměru s formátem rozloženého lajntuchu...? Kdysi jsem si u lakýrnického družstva Výmalba nechal spočítat návrh na natření starých a zpráchnivělých oken svého skromného bytu. Po několika měsících přišli tři z družstva, předseda, účetní a lakýrník, zaměřili těch několik oken a jejich prolisy, ústupky, výstupky, roztabulkování, špalety, těžké detaily u klik a další, určitě důležité nesmyslné položky rozložili do tak nepředstavitelných plošně metrických rozměrů, že já se nestačil divit. A k tomu! Vše znásobili pracovními úkony: demontáž, opalování, kytování, broušení, druhé kytování, druhé broušení, první nátěr, druhý nátěr, montáž, svačiny, a to všechno krát koruny československé za 1 m čtvereční... Z rámců oken vyšlo v plošném součtu několik sešitých prostěradel – a to je metoda, jakou dodnes používám, když si představuji cokoli trojrozměrného. V daném případě se jedná o několik milionů malých krupiček spoluvytvářejících objekt sledování. Krupička je povětšinou kuličkovitá, k výpočtu přistupuje Ludolfovo číslo (sakra, záměny se dotkly i mne, blížím se v záchvatu impresy k Pařízkové a vyobrazuji si ji v krupičkách Kru-

pičkové, ale nechám ji krupit, je to tak trefné...!), tedy k výpočtu přistupuje Ludolfovo číslo a jakési další související vzorce, při jejichž výkladu jsem dlouhodobě chyběl, ostatně jsem, jak dnes zjišťuji, chyběl vždy, když se ve škole probíralo něco důležitého a pro životní praxi potřebného, a naopak jsem se zúčastnil, když se semíraly věci povětšinou zcela bezvýznamné a nepodstatné... Kurva, copak to rodiče nemohli zařídit jinak? Musel jsem být tolik nemocný? A ke všemu ta chorobná skladba! Nemoci si vybíraly vstupy do mého těla tak, aby mne nejen oslabily zdravotně, ale aby mne i zblbly, omezily moje vzdělání a předurčily tak k profesi, kterou budu vykonávat sice zcela zdravý na těle, ale jelikož si nepamatuji ani na poslední učňovskou chřipku, jsem zřejmě poněkud chudší na duchu. Díra v hlavě zasáhla kousky mé paměti. Časté stonání muselo být zcela zjevně domluveno už s řediteli základních škol, výchovnými pracovníky učilišť, jistě i s náměstky národních podniků, kádrovými pracovníci a koneckonců možná i s mým dnešním krycím zaměstnavatelem, výrobním družstvem Nenova, odkud ovšem mám co nevidět přejít do reklamního podniku Merkura, v němž už jsem absolvováním (sic!) večerního kurzu, placeného bývalým zaměstnavatelem, získal vyšší kvalifikaci stvrzenou diplomem malíře lakýristy.

Podle zlatistých vlasů paní Pařízkové soudím, že k úpravě a podezřelému zpevňování jejich konečků používá nedostatkových prostředků firmy Schwarzkopf, Austria. Stojím znovu u té své podivné profesní roztěkanosti, už si totiž nevšímám jen předepsaných úkonů daných metodikou sledování, ale jsem zřejmě

zasažen více, řekl bych hlouběji, možná bych se měl
příště ucházet o místo ve zpravodajské službě, vždyť
představte si, co mně právě zatanulo na mysli...!?
Kdybych byl panem vrchním Hůblem, podával bych
v kavárně Blažená duše paní Pařízkové vždy jeden
a stále tentýž neumytý šálek na kávu... Cizí otisky ru-
dých rtěnek na okrajích kávových servisů bývají to
nejsmutnější a nejnechutnější, co člověk může ke kávě
dostat. Chechtají se na vás znásobená ústa jako červené
třešničky obsypávající strom, červavé, naklované, lep-
kavé, fuj! Stará písnička!

„Nemohu se smířit s otisky vašich rudých rtů na ká-
vovém šálku,“ sdělil jsem rázně paní Pařízkové. „Jste
buržoazního původu a barvením huby mě záměrně
chcete mást, abych vás považoval za jinou, za naši. Ale
kdežpak, takové já znám, nepřejinačí se, ať by se šmin-
kovaly a převoňovaly bůhvíjak. Nebudu vás malovat,
Pařízková! Na uchystaný karton raději vrhnu několik
planých máků do předkresleného pšeničného pole...
Takový až k horizontu se rozprostírající lán má totiž ná-
boj, skrývá pučící růst, vlčí máky jako by jej zdánlivě
planěly, ale ve skutečnosti, kdyby se neurodilo, prodá-
me, vyvezeme odhodlané obrazy rudých máků, vlastně
rudé obrazy odhodlaných máků, prostě vyvezeme v rám-
ci ervéhapé vše od nás dobré a cenné a dostaneme pše-
nici a cukrovou třtinu! Aha!? Soudím, že ne pro veš-
kerou plánovanou spotřebu, ale Sověti nám k tomu
dodají, pravda, se zpožděním, za naši starou zpráchni-
vělou rudu dvě stě tisíc, dvě stě tisíc! jízdních kol s dy-
namem a víceúčelovou lampou! Sovětské přehazovač-
ky jsou dosud pro naše kopce příliš těžké a jsou vybaveny

na rozdíl od výrobků rokycanského n. p. Poražený jistě chytře, z nějakého určitého důvodu zatím jen dvěma kolečky, ale vše se v příští pětiletce zlepší a soudruzi v rokycanském Poraženém budou konečně moci přejít na jinou, produktivnější výrobu, jak to v posledních dvaceti letech už udělala řada našich neproduktivních podniků. Ještě že díky dobré obchodní bilanci s některými pokrokovými zeměmi velmi dobře prosperuje kupříkladu strakonické Čepko, tradiční výrobce pokrývek, turbanů a nenápadného maskování... Jestli jste mě ale nespletla, osobo! Nerad bych čepice soudruhů, ušanky kolchozníků, fezy máharádžů a radiovky našich traktoristů umístil do výroby pozinkovaného plechu! Uctívá poklona, čest práci, paní Krupičková nebo Pařízková, vždyť je to skoro jedno, která jste, jsem rád, že jste se takto dohodly, moje zpráva bude nevybíravá, a pama-tujte, kdybychom se někdy v budoucnu náhodou setkali, byl jsem vstřícný, ochotný, uchystal jsem skici, ale vy jste je nechtěla, protože se vám duše vecpala do těla a mluvit o tom nemělo smysl, nikdo by mně neuvěřil, jak byla velká... Jen já, možná, ale to přece nemůžu napsat do zprávy z návštěvy, z níž se těžko vystupuje či odchází, protože bych takovým manévrem popřel samu podstatu své vlastní existence a důležitosti, o jejímž významu se vám ani nesní... Ale nemyslete si, nejste jen štěrkem u cesty, i vy jste stavebním kamením, z něhož se spolu s jinými směskami zakládají pilíře výstavby naší lidově demokratické republiky.“

Jak jsem to silně, až nehorázně paní Pařízkové takto, docela naze, řekl, souběžně se mi v jakémsi druhém mozkovém kotvišti rodilo cosi, čemu bych nerad říkal

alibi, ale asi tomu tak bude. Co kdybychom se totiž v budoucnu s Pařízkovou opravdu náhodou setkali? Za nějakých nových a dnes pro mne nepředstavitelných, snad i jakýchsi revolučních okolností bych s uvedenou argumentací (třeba se budu divit) nevystačil. Proto druhý plán, zandour, řekl bych.

Nikdo netuší, že zatímco se zlehka, pomalu a tiše pohybují po lokále kavárny Blažená duše, hlavou mi mnohem rychleji procházejí podivuhodné cizí problémy, drží se za ruce s mými nejčernějšími myšlenkami a zachvacují mne jako nemoc bez horečky, bílého jazyka či zanícených mandlí... Přitom současně osvěžují podivným úsilím celé mé tělo i mysl! Mám pojednou kdesi uvnitř prsou, na malém šepsovaném plátně, vypnutém proslulým rámařem a paspartistou Přemkem Rybkou z Emauz, obraz, téměř dokončenou podobiznu mladé a krásné vdovice Pařízkové... Sedí v remízce mezi malinkatými políčky, já stojím nad ní, do očí nás oba pálí okry přezrálých pšeničných a žitných klasů, hned vedle osadil sedlák Pýr své pole samými vlčími máky, skicnul jsem je jen tak lehce v prvním plánu kompozice a v pozadí, za horizontem, se tyčí věž kostela v Heřmanově Městci a ostatní špice nebo hromosvody měšťanských domů z náměstí a morový sloup, je-li tam ještě či vůbec, prostě je to hned za polem, před docela modrou oblohou, já nikdy v tom městě nebyl, ale jakási vnitřní síla mě přiměla jeho architekturu nastínit, odhadnout i její stavebně – historickou podobu a možný další urbanistický vývoj... Při nejbližší příležitosti si tam zajedu vlakem, vede-li tam vůbec dráha, a na místě studii dotáhnu.

Ale jak teď procházím obrazem, pronikám posečeným a přeskakují meze, zdá se mi povrch zachyceného pohledu, veškerá půda předního i druhého kompozičního plánu jakási lepkavá, mazlavá, dokonce prosakuje až do rubu Rybkova šepsovaného plátna, a konečně jsem si všiml: v pásu kukuřičného políčka, lemujícího prašnou cestu k Heřmanově Městci, se vpravo, téměř za obzorem užuž ztrácí baňatý hovnocuc našeho mateřského JZD. A byl to on, který – než odejel – nejspíše udělal radost vlčím mákům, aby ještě více červenaly či co...

Zřejmě i kvůli barvě – mám ji na všech průkazkách – jsem se brzy vzpamatoval z úletu, z výpadku ze své role, a znovu jsem k madam Pařízkové zahovořil, jako bych na ni nebyl před chvílí tak sprostě otevřený. „Ano, děkuji vám vřele, milostivá paní, rád bych přijal mně velmi milé pozvání na čaj k vám domů, avšak ne. Nemohu vám ani, jak žádáte, posloužit svým telefonním číslem, nemám pevného čísla, jsem přelétavý umělec, volný pták, nejsem dokonce snad ani občanem tohoto města republiky, zde pouze dotvářím osudy, tady u vás, ve vši té vaší pl(a)né kráse, jako bych se loukou zjara procházel, děkuji vám, děkuji... A znovu opakuji. Možná se v životě potkáme za jiných, lepších okolností, v lepších časech, řekl bych, asi, nejspíš ale ne...“

A už se chystám odhrkat malířský stojan dále, pod rozložitý fikus, rozkošatující se po celé prosklené jižní apsidě, ostatní výklenky jsou jen štukové, temné a zaprášené, a jak jinak, samozřejmě zakouřené a v některých místech fialově nahnědlé prosakujícím vlhkem ze zvětralé letní, už mnoho let neužívané terasy, zatéká do

ní a na dvou zvláště úrodných místech se již uchytily mladé břízky a mají se k světu. Pod jejich kořeny je malba lokálu odvlhlá, slizká a obnažená až k nazelenalým cihlám. Ale to už jsem řekl, možná trochu jinak, ale věci a náhledy se mění každým okamžikem, a zvláště zateká-li, odpadávaní zdiva jeví se malomocným.

„Pletete si louku s lůnem ženy, mistře manýristo,“ zvolává za mnou něžně paní Pařízková. „Lůno voní jako rybka pod šupinkami u spodních ploutviček a tlamičku má vždy pohotově otevřenou v očekávání háčku...!“ A aby se mi snad ještě více zalíbila, pokrývá se paní Pař. šeríkovými pšouky direkt ze dvou flakonů firmy Aspoň Praha, Vyjádření touhy. Jenomže: při každé vyslovené souhlásce cvaknou paní Pařízk. falešné polozlaté zuby od dentisty Jágra, dříve Prague, nyní přechodně bydlištěm v nejmenovaném kárném ústavu na východě republiky. Inu, kdo s čím zachází, tím se i z Prague ztrácí, pravda, nejspíše do nehostinnějších oblastí republiky... Milostivé paní Přzkv. docvakávají zuby jako malé perličky dosti dlouho, však i bobří horní jedničky by se v takové mase masa docela ztratily. Jistě, proti olbřímím rozměrům ostatních partií pí Pař. připadají její poloumělé zoubky titěrné, snad jako malý soukromý mlýn na malém potoce postavený malým manželem... Já, hotov, konečně nemám důvodu zabývat se dalším osudem cizí vdovy, zvláště když je již zcela vymalována, a dokonce dvakrát! Podezřele i obezřetně. Je zachycena, pro daný účel náležitě výtvarně zaevidována. Ale dalo to práce, moc práce, některé Pařízkové krupičky jsou těžké jak balvany.

Můj skromný umělecký počín, tvůrčí vnes, ať posou-

dí povolání nadřizení a v budoucnu možná, jednou, po odtajnění, i historikové, vlastně historie, do níž nemůže jen tak vstoupit kdejaký křen... Uvidíme, vlastně já už ne, uvidíte, řekl bych, že dotvářel jsem jen to, co bylo již uhněteno samotnými lidmi, autory svých osudů. Je to jako s pekaři, kteří včas nepochopili, že se jim těsto zdrčne, a i když ne, někdo jim do něho plivne – pokud ne oni sami – nebo olízne měchačku, a tak okusit opravdickej poctivej českéj chleba bude ještě nějaký čas trvat.

Posouvám se k onomu nezvykle velikému fíkusu, který jako by tu rostl ještě před stavbou kavárny Blažená duše, vlastně se chystám, už trochu zapařen a smradlav, do hlavního stínu lokálu. Bystřím, unaven z obtížného portrétování předešlé partie... Ve stínu košatého, podivuhodně se v těchto krušných podmínkách dařícího téměř už stromu, jehož nejhodnější vegetační prostor je docela v jiných klimatických oblastech, a ne ve středu naší republiky, se koukám správně orientovat, případně v nouzi nahlédnout do příručky... Aha, už to mám. Dialektické podobenství: černofialový Angolan vystuduje v hlavním městě naší republiky medicínu, málem unikne zabití na hlavním nádraží, a pak, doma, v černofialové Africe, se pouhým přeletem boeingem stane zachráncem a léčitelem tisíců podobně černofialových Angolanů, přestože umí všechno své záchranné umění původně jen česky, černouškům je taky česky předává, a to je krásné, ojedinělé, vzácné. Ani jeden černofialový capart neumí naším jazykem říct máma a je vlastně česky zachráněn. Bože, to opravdu stojí za zaznamenání...! A zrovna tak onen vševědoucí fíkus v kavárně

Blažená duše! Doted' dělal nádhernou práci, vnášel teplo do vymrzlých, nevytápěných apsid lokálu a smál se svými jakoby fackovacími listy do očí všech, kteří mu nedůvěřovali už od vysazení. A že jich bylo! Odbočka: nápad dostat facku dužnatým fikusovým listem není vůbec špatný, vlastně ano, lépe je ji ale dát čímkoli a dodat: „Nechte ten strom žít, přestože podle vás sem zas tak moc nepatří, dělá tu ale dobře, daří se mu, naučil se rozlistňovat v našich nepříznivých podmínkách, nechtějte ho nahradit osikou nebo jilmem. Klasický střeoevropský strom od jiného průměrný Čech stejně nerozpozná, a přesto je jakoby jeho. Fíkusu si váží jako cizího, proto mu pojednou, zničehožnic, začne omývat veliké mastné listy, jež jako by chtěly plakat, pokud je nikdo zlovolný ve špičce neulomí a strom nezačne následně chřadnout. Přitom mohl by oplátkou i léčit, jako by tu léta studoval, když už ho, malého, kdosi k nám zasadil s důvěrou, že se vyrovnáme i s jinými, nejenom našimi stromy. Nemohli bychom mu tedy jistou šarlatánskou praxí dovolit, možná zkusit i něco za něco...?”

A jsem tu opět, nacházím se v hlavním stínu lokálu kavárna Blažená duše, v občasném pableskování polokřišťálového lustru svítícího jen několika, třemi z dvanácti, zčernalými mignonkami, tuším tenounké stříbrné obroučky brejliček pana advokáta Stýbla, a už mu čtu myšlenky: „Hej, nevzdělanče! Přibližování se k právu je nebezpečné! Měl byste vědět, že ve světle zákonných norem lidovědemokratické republiky je naše pojetí práva a spravedlnosti z odvrácené strany zeměkoule zločinné. Takže kdokoliv odtamtud, který se chce s naší jurisdikcí, platnou pod Řípem, Beskydem a Tatrou utkat,

stává se potenciálním zločincem, nechtěným, nežádoucím, plodné vzkvétání naší vlasti otravujícím živlem...”

Dočetl jsem ve chvíli, když omšelý advokát povytáhl bledé obočí a k hlasité řeči užil jen pravý koutek. „Mohu vás zastupovat, pokud se zde dostanete do jakéhokoliv sporu, mistře Vašátko. Jmenuji se Stýblo... Není to povedené? Nevolá samo neutrum našich jmen po oboustranně výhodném spolčení?“

V tomhle okamžiku se mi rozmazal po těle balzám zapomnění na jakékoli hloupé otázky. Sametovým hlasem II. cenové skupiny na mě totiž též volá číšník Krása. „Mistříčku, zde máte svůj Sachrův dort, položil jsem ho na alpakový oválný talířek se secesní vlnou, tamhle, pod pokračující mramorovou římsu krbu... Nemůžete vědět, že musel jsem proň naproti, ke Kaizrům, my tento druh desertů neráčíme vést, naši stálí hosté ho neobjednávají, a vidíte, u Kaizrů jich mají plný prosklený chladicí pult!“ Svoji vznosnou a uctivou řeč pan Krása dokladuje máchotem paží (to už známe), a i se přikrčil, když předváděl výšku chladicího proskleného Kaizrovic pultíku, teď dokonce ukazuje bílým špičatým prstem na častými plískanicemi ušourané okno kavárny s okrouhlým, kdysi zlatavým nápisem Káva, čaj, sušenky... A považme: venku chodí lidé pod paraplaty a ani nejsou vidět! Tolik jsou okna zmazaná, jen černé deštníky mají sílu je prosvítit, prokouknout jimi.

...Můj pohled sleduje pevně zabodnutý páně Krásův prst do venkovní nepohody, a já, po chvíli nevysvětlitelného neklidu, napnutý v tětivě Krásova luku, připadám si pojednou jako vytřepaný motýl, co narážel sám sebou do kavářenského auslágu možná více než čtyři

hodiny, přitom jednalo se určitě jen o malinkou chvíli, a když se větrací část sama, na chvíli, než stačil přispěchat pan vrchní, otevřela průvanem, už jsem nemohl vyletět, tak jsem byl unavený a umlácený... Venku i uvnitř lokálu bylo možno spatřit jen barvy podzimu. Kdosi mne jimi bušil do těla, až zpřerážel všechny jemné kapiláry a výztuže mých kdysi motýlích křídel, přestože i je kdosi zkonstruoval ke svobodnému létání...

To jsou ty moje občasné vidiny, při nichž jako by nějaká vnitřní síla mne vysmékala z povinnosti malby, z úkolů, které tu mám uloženy ku sledování. Naštěstí však vnitřní hlas, jenž mě k takovým úvahám čas od času provokuje, náhle ztratí na významu, když změní se situace, kdosi hlasitě zakašle, praskne žárovka... Taktéž teď: pan Krása (nebo Kaizr?) stáhl svůj prst a vše je při starém, mohu se opět nerušeně věnovat svému poslání, přesto se trochu nutím a tak raději ještě chvíli pozoruji deštivé dění za oknem.

Je to zvláštní pohled ven, do volné ulice...

Můj malý důležitý svět je ale zde. Tady neprší, lidé si nemusí stírat volně padající deštivé kapky z tváří jako automobilovým stěračem, mohou jen plakat, v lepším případě se v již tušených obavách k pláči chystat či pobrekávat předem.

Ach, pozapomněl jsem na Sachrův dort, Wien, vlastně Kaisrův, Prague, zapomněl jsem i na číšníka Krásu, Pingschöna, který sice spustil prst z ukazování kamsi ven, ale zůstal v rozletu stát, padat či troskotat, přesto kvače, v sokolském postoji, v akci jako dávný sletový model. Oh, mein Gott! „Můžete si poodejít, pane Krása.“ (Uložil jsem si do zadní hlavy, že jméno Krása je

zvučnější nesklonné). „Můžete si drobet odstoupit, děkuji, jsem spokojen s vaší obsluhou, nechejte ale, pokud zatopíte v krbu, lassen Sie bitte, laskavě kousek Sachrova dortu, ten zákusek od Kaisrů, na krbí římse oschnout, nemám momentálně chut...“

Vím velice dobře, proč jsem takto účinně zahartusil, proč jsem nepoužil správně diakritické znaménko, mé myšlenky se chvilinku klestily jinými cestami, vzpomněl jsem na loňskou dovolenou na Rujáně... Ale teď už zase posunuji tu svoji káru, malířský stolek, opatřil jsem přední nožky dřevěnými kolečky z jakési dětské stavebnice, a v koutě už tuším další model, objekt, za chvíli bude můj, črtám si jej po paměti, jak se do ní obtiskl během několika předešlých kavárenských návštěv... Na okamžik mně vytanula myšlenka, že ti lidé zde, figurky, na mne působí jako razítka – kouknou na mě a už je mám obtisknuté v záznamníku. Proč se ale vůbec obtěžují jejich konturami, z jakého pitomého důvodu užívám štětce, proč mě zajímá, co snídají, pijí-li raději kávu nebo bylinkové čaje, co mi je vůbec do nich, když si stejně myslí, co chtějí, a do mé mysli se jen štemplují svými vyděšenými ksichty, tučnými bradami a někteří i vzpurnými pohledy...?! Profesionální deformace malíře manýristy, realisty, minimalisty, tajného policisty? Ne, pouhý důvod k větší obezřetnosti, motiv k procvičování kalenosti zraku, který musí nejen odolat pohledu protivníka, ale i ho zničit, a kdyby to mělo bolet hluboko za stopkami očí, raději je zavřít.

Pro změnu: Dra Stýbla pojmu jako studii panáka v zátiší. Figuru už jsem dlouho nedělal, vzdal jsem se jí po mnoha obtížných cvičeních, kdy kostru jsem ještě do-

cela zvládal i s ohnutím páteře, dvakrát esovitě prohnuté, docela jsem občas i trefil horní končetiny natahované k pozdravu, kynutí, kývnutí, k potřasu po levici, po pravici... Ale i ono častější a nepochopitelné vychýlení těl, osudů, aj věcí, od vstupu vojsk jednoznačně pomýlených, bez známek klasické ergometrie, jsem dokázal zachytit a do spisů zaznamenat, ale, přiznám se, neumím dobře ruce a nohy, nedokážu odhadnout, kam půjdou, kde pokradou, kolik prstů dohromady mají. Slovem: umím zaznamenat člověka jen po krk, lokty a kotníky. U paní Pařízkové jsem měl výhodu, že sama o sobě byla dělená, ale tady, v koutku Dra Stýbla, jsem si předkreslil figuru, dávno mám podobného skrčka nacvičeného, v následné chvíli jsem ale ucítil, že s tak jednoduše posazenou postavou v zátiší nemusím pochodit, ale, jak se říká, uvidíme, řekl nevidomý.

Bude to těžký případ, už z prvního pohledu soudím (všimněme si, jak trefně uplatňuji juristické výrazivo), že pan Stýblo si přeseďl, sedí na stoličce docela jinak než v minulých pěti dnech stání, ba dokonce si myslím, že mně i senátu to udělal naschvál... Zvažoval jsem původně kompozici obrazu jakoby předznamenanou vizí neznámého vlámského výtvarného umělce, který k postřeleným bažantům a dosud nevyleštěným stříbrným pohárům položil vlastní soubojovou bambitku, z níž se po nedávné střelbě ještě kouří. Pistole probleskuje z šerosvitu jako brejličky pana dra Stýbla, oboje jsou nesporně krásné kousky zbrojírské i optické práce. Obraz tak sjednocuje útočné zbraně soukromé advokátní kanceláře, již Dr. St. před lety podomácku provozoval a kanal v ní nikým nepovolenou advokátní praxi.

Znamenám: obroučky i záušky svých právnických brýlí jistě pan doktor Stýblo po léta používal. Jak si totiž brýličky věčně posunuje nahoru ke kořenu nosu, docela těsně nad uzounce vystříhaný nazrzlý knírek, jak je pak strhne a mává jimi jako nabitým revolverem, rozmáchlými gesty se dožaduje slyšení, oponuje, spílá, obhajuje, koná svoji práci, přitom je krátkozraký, mžourá a nemůže ani dohlédnout k rozhodujícím posedům všech slovučných soudců, porotců a přísedících, tak vlastně tedy, mávaje obroučkami, nic nevidí a hněvá se. Ke všemu je hluchý. Ke všemu.

A tak všechny poroty mu nejsou od začátků různých procesů zcela nakloněny, a ať je v právu či ne, obhajuje či žaluje, ať v životě zkouší cokoli, ve své profesi prohrává, dokonce je často jmenovitě zapsán jako původce odstrašujících tuzemských judikátů... Přes to vše je trvale a drze šťasten v očekávání rozhodujícího a následně slavného procesu, který musí přece jednou přijít, musí se s ním on, Stýblo, potkat, v nejhorším případě mu ho někdo v procesní nouzi nabídne... A třeba se dočká právě zde, v tomhle podivuhodně nasládlém, tmavě hnědočerveném koutku kavárny Blažená duše, kde netrpělivě už drahně let poposedává, očekáváje svůj slavný spor. Možná si myslí, že ho před stáním, aby nemusel sedět, vymalují, a on se tu ve vhodný čas sám zavěsí na zeď, věšení měl svého času rád... Mylně se ovšem domnívá, že jen on ví, že nebyl vždy pouhým advokátem a že před lety bojoval na druhé straně barikády, již se říká prokuratura.

„Pomohu vám prosadit vaše umění do života lepší společnosti, pane malíři,“ vypšouklo Stýblovi za brej-

ličkami a nazrzlý knírek sebou zaškubal. Jako by zaskřípalo ve staré skříni, již nedovírají dveře a trvale se rozkrápují sem tam, jako by horní ret s knírkem obcoval se spodním, zakrývajícím žluté, z dásní vyšvertané parodontózní zuby jedna dvě tři vpravo a jedna až tři vlevo, všechny dole. „Pomohu vám s uměleckým výrazivem, zdá se mi, že jste s ním ve sporu, potulujete se lokálem odněkud jinam a zpět, přesunujete bezcílne svůj podivný vozík s barvami, štětci a kartony, ale tvorbu nabízíte jen zdánlivě. Přitom je na vás od pohledu zřejmé, že jste kdosi zcela jiný, z odlišného těsta, pšoukavého vnitřními kvasnicemi. Já, milý pane, jsem právník s advokátní i soudní praxí, dnes, pravda, již na penzi, ale vězte, obhajoval jsem všelijaké zločince, mnohé ex offa, i vás bych vzal, takoví jako vy nemají naději se z kabátu vysvléknout, ale vy se mi něčím líbíte, nejenom proto, že byste nám všem tady klidně zpřelámal nejraději ruce a hnáty, vy byste je nám zase díky jakémusi dosud mně nepochopitelnému poslání zase zvracel zpátky, ano, zvracel, slyšíte dobře, polamoval byste je a rovnal, jako byste se těšil, že nám pomáháte. Ale tak to určitě nebude, že...! Abyste se s těmito téměř zločineckými úmysly mohl stát malířem v lepší společnosti, budete potřebovat poradce, ochránce, přítele, kolegu. Pravda, později dojista obhájce, a to všechno vám nabízím v jednom kornoutu, v jedné složce. Tuším, že jednou se takové komplexní službě bude říkat produkt, já vám tedy nabízím sebe sama, celého, komplexního, získáváte mne celého se vším všudy jako produkt, jinak i závazek, jak se komu líbí terminologie... Ale ano, příteli, už jste se mně podepsal! Svým nezúčastněným

mlčením, vždyť to je z hlediska současného právního vědomí tichý souhlas, tichá účast, vědomá účast, vědomá spolupráce, že... Získáváte z téhle smlouvičky určité nezanedbatelné výhody, ukázněnou pasivní rezistenci z vás brzičko vyrostou pupeny, hnedle pak výhonky aktivního růstu, obdržíte zdarma právní doprovod, ochranu své přirozenosti, k tomu nárok na honorář, odměnu, ne malou, pokud uchopíme spolu právo po našem a vy je vezmete za své, pane... Nu? Chytnete je, tak říkajíc, za pačesy!?”

Tohle všechno vyskřípalo z Dra Stýbla, jako by zkoušel artikulovat skrze vyrezlý zámeček skříňových dveří, z něhož místo klíče trčí skoba se zbytky malty a drátem omotaným okolo sebe sama. Oběšená skoba, otevírající duše knírákatých nosičů vody. Jako bych tohle skřehotání kdesi kdysi slyšel, jako bych určitá sousloví a návrhy měl i já zasunuty v paměti, jen jsem nebyl schopen je v té chvíli rozšifrovat, kde a kdy a kdo mně je do hlavy vbušil... Začal jsem se znovu cítit nemocný, určitě mám zase horečku a nechutenství, ano, nechutenství, to je ta správná diagnóza, je mi zle ze mě samotného a ke všemu ještě potkám kohosi podobného, který se, neznaje mě, chce na mně nažrat a ještě se zahojit pro budoucnost. Zavést mě do seznamů! Zavázat vázaného?

Zjemnil jsem výraz, nemocní lidé mluví pomalu a ztěžka, dávají tak najevo, že jim není dobře, a snaží se do poslední chvíle nezemřít. „Přišel jsem vymalovat vaše zátiší, doktore, vy se mi hodíte právě tak akorát do krásného romantického zátiší, jež mám již dlouho na mysli, a nemohu se zbavit dojmu, že i vy byste se rád oprostil od některých svých křivých rozsudků a při-

mhouřených, často až zavřených očí nad falešnými svědectvími a vynucenými přiznáními... Hergot! Proto jsem tady a byl bych rád, abyste to kapíroval!“ Můj hlas postupně zesiloval, stal jsem se ve chvílce útočným a vědomě zlým, ale veskrze spravedlivým, vždyť nabízel jsem zparchantělému právníkovi, který kolaboroval se vším, co mu kdy nabídlo papírovou bankovku, zajímavý obchod. Polohlasem, mnohem mírnějším a udobřujícím, jsem dodal: „Vy na sebe nic neřeknete, a já, co vím, položím jako vlámský umělec na stolek se zátiším. Z křivého svědectví vytvořím broskve, z vykonstruovaného doživotního rozsudku ocas bažantího kohoutka, z nespravedlivě poděleného majetku vykouzím číše a lahvinku dávného červeného vína, a tak dále, a tak podobně...“

Zrychleně jsem se otočil do lokálu, zda jsem nebyl náhodou slyšet, bylo by nemilé ztratit identitu a navíc prozradit Stýbla... Chvála, hosté se zaobírají svými osudy a obsluha dělá, že dělá, usínaje, opřena oběma rukama o bar, inu bar, jen takový pultík, k němuž nikdo nechodí, však máme všichni své stolky a ví se to tu.

„Pane Hůble, nemohl byste laskavě spustit hudební skříň a vybrat k produkci libovolnou swingovou skladbu, šlágr z třicátých či čtyřicátých let, nemohl byste to nějak zařídit, gramofonem, radiem, ústy, prosím!“

„Milerádi vám něco pustíme, mistře, vlastníme bohatý swingový archiv, i neswingový, pravda, já ani pan Krása se tolik nevyznáme v oněch starých dobrých hudebních stylech, jež zmiňujete... Ale už tu něco nahmatávám, máme tu, kupříkladně, staršího, raného, řekl bych po vašem, jaksi malířsky, že, máme zde dosud ne-

hraného raného Count Basieho. Hej! Pane Kráso, pusťte nám všem pospolu a hlavně našemu mistrovi tu desku, jedinou, co zbyla v lokále po onom bláznivém bubeníkovi, který mlátil do všeho a vším, však víte, jak se to odehrálo... Cinkalo mu v hlavě a odvezli ho na Luhy, vlastně na Bory.“ Vrchní se hluboce předklonil, převážil barový pultík a ze zadního šteláře se vykutálely desky 45 ot. v papírových obalech. Šeptá vzrušeně: „Krása! Pusťte cokoliv! Pokud bude vinyl opotřebený, zahrajte třeba na hubu, je hodně umělců i číšníků, kteří místo nástrojů používají ústa, a bude-li lokálem znít objednaná hudba, domaluje mistr, jak mně slíbil, panoramatický obraz naší kavárny, přetaví své týdenní dojmy, jak říká, v novum, oživí a ztělesní interiéry poprsími a genitáliemi, všechny tyhle naše smutné staré stěny oživnou panoptikálními alegoriemi, jež my sami si nedokážeme srozumitelně vyložit, ale to není vůbec podstatné, pochopte, on bude, možná i jen zdánlivě, mazat štětky a přitom nás na věčnost zachytí při obsluze jednotlivých hostů, pojedná nás jako rozhodující aktéry v kavárně Blažená duše... To my jsme přece hlavními nositeli životního občerstvení, my jsme rozhodujícími traviči radostí, přenašeči bolestí, milými směnárníky, baviči nabízejícími ukojení horním rtem s lechtivým knírkem či sprostou nadávkou nebo i neviditelně ukáplou slinkou z jedovatého koutku...!“

Pojednou mně hlas pana Hůbla připadl nakřáplý, jako kdyby těžké dubové dveře vídeňského šifonéru vřaly jen pouhou jemnou změnou atmosférického tlaku v neoprávněně zadržném, násilím zabraném, zkonfiskovaném, ukradeném, neprávem zadržném (všechny

úkony dle judikátů Dra Stýbla) veřejném prostoru. Ale možná je to tím, že původní majitel Blažené duše měl kruté bolesti kloubů, a než zemřel, vtělil své trápení do rámu ložnicové skříně, utrpění si tam zůstalo tiše bolet jak v artrotických dubových kořenech a občas, nejspíše při změně počasí, se potřebuje přece jen protáhnout a hodně nahlas vrzne celou kredencí. Jisté je, že masivní dveře starého jídelního bufetu jsou skouslé v levém pantu hodně fest, nechce se jim otevírat útroby do světa a ve výroční den úmrtí posledního majitele pana Antonína Křapky, obch. rady v. v., jsou velmi hlučné a až straší.

Ale mně už neustálým zdržováním a odkládáním řádně naplánované práce proniká do těla podivné brnění jakoby od tisíců malých mravenčivých faraonků, ztrácím mnohaletou pátrací a dohlédací jistotu, jako by se blížil nějaký rok, nový, ale určitě nezačínající prvního ledna, není to rok, ale jakési přesné datum, kdy se mi zhroutí svět a já budu muset s našetřenými penězi začít úplně nový život, v jiné branži, v jiných sférách, a co-pak vím, kam mě pošlou a zdali se nebudu muset rozhodnout dokonce docela sám, struktury se rozpadnou, archivy zapečetí... Doufám, že nepříznáme, že by kdy vůbec existovaly, některé, chválabohu, vezmou plameny, a já najednou budu docela sám, kůl v cizí nepřátelské ohradě, budu se musit po několika desetiletích naučit, do prdele!, dělat něco úplně nového... A to na mně nechtějte! Takové životní změně se bude jednou říkat rekvalifikace, přesněji přeonačení, nehezky převlékárna, a bude to jako stát se z traktoristy nukleárním fyzikem, z malíře manýristy překladatelem, z tajného pří-

slušníka veřejným kulem. V kolektivním chápání práce a jejího výběrového polidšťování to bývalo možné, jenže já to sám nesvedu... Navíc bývalo, jak jsem řekl.

Rozechvěný, prchám do stínu Stýblova kouta, Stýblovo koutu? Jako bych se vracel do páté třídy a zase psal špatně diktáty. Ale tohle si pamatuju! Říkalo se přece: Tady je Stýblovo, Vaňkovo, Kulíkovo. Tohle je moje, a ne tvoje, natož všech... Pletu už všechno. Je čas se vzpamatovat.

„Doktůrku, já netoužím po ochraně své přirozenosti, ostatně dávno jsem ji ztratil, jsem jen dělný, prachobyčejný řadový malíř manýrista Vašátko, řídím se příkazy, jež v dobré vůli plním, a za vaše portréty tak vůbec nemám a ani necítím zodpovědnost. Můžete si totiž za všechno blbý v životě sami, jste jiní, a proto vhodní k portrétování, k zachycování. Z primárního principu vaší druhové vybočenosti mě tak nutíte k práci, a ta bývala pro mne dříve jen vedlejším nutným zlem. Já si totiž vlastní přirozenost ochraňuji pohlavní askezí a volnou malířskou tvorbou... Zaměřil jsem ji historicky i pokrokově. Ve volných chvílích, žel, mám jich poskrovnu, maluji interiéry nejen dávných hladomoren a kobek, ale i současných vězeňských cel. Kromě toho jako koníčka studuji gramatismus, ne gramotismus, to byste si špatně vykládal, nejsem hňup, dokážu náhodou dost dobře posoudit ony jemné rozdíly v tvrdém či měkkém y-i, nuance výslovnosti při výsleších, mám totiž nabiflovaná pravidla českého jazyka(u)! Jsem gramotný – kdysi jsem dostal od sovětských soudruhů téměř pravé kožené desky, v nichž byl vložen významný list na významném papíru a pod zlatým nápisem

Gramota (v azbuce) stálo, pravda, sice trochu naležato, pár řádků drobného textu latinkou, a ten popisoval moje zásluhy za dobře vykonané portréty. Já se zprvu domníval, než jsem nahlédl do slovníku, že jsem konečně obdržel jakési dosud přehlížené dodatečné vysvědčení, však to z osmé třídy devítiletky nebylo právě výstavní, žel, bylo poslední řádné. Překvapení se nekonalo, vyššího vzdělání jsem vědomě nedosáhl a encyklopedickým vhledem jsem se dozvěděl, že gramota značí v překladech diplom.“

Odmlčel jsem se, očekávaje v pauze alespoň nějakou chabou reakci. Zaslechl jsem jen šum projíždějících tramvajových souprav z ulice, nebo že by to byl zvuk radostně tlaskající vody v plastické nádržce toaletního WC? Kde by se tady, v lokále, vzal? Podobný šum vyvolává i náhlý střevní katar. Ale zde, teď a proč?

„Vyspravil jsem poněkud vaše ctěné jméno, Dre Stýble... Nemylte se v oslove(á)ní, nemýlím se. Usadil jsem vás pro budoucnost a její očekávané mýlky do archivního stojanu vedeného jako Stýble... Co tomu říkáte, Stýblo!? Budete mít možnost jednou vyhrát svůj hlavní spor...! Očistíte se! Jak prosté! Kvůli záměně jediného písmenka! He?! To je dobré! Samotného by mě nenapadlo, co všechno vymyslíme... Ale co my!? To vy sami, čistíte se... Mezi námi, Stýble: jako objekta vás v seznamech vedeme i pod indiánským jménem Utíkal bos po strništi a nevykrvácel... To abyste to neměl zase tak jednoduché!“

Nenechám ho vydechnout, hajzla. Nevím proč, ale na chvíli jsem vyměkl a dal mu naději. Možná jsem udělal dobře, zná mne jménem a i podle ksichtu... Bože, ta příprava na budoucnost mi ale dává kapky!

„Zvláštní, že. Nedivíte se, doktůrku, jací křehcí jsme pod slupkou? Nejste hloupý, vím, že víte své. My si zdrojů a objektů s právním vzděláním velmi vážíme, počítáme s jejich vytěžením, a řekl bych, pokud vás jako úplného blbce či ignoranta nezavřeme, můžete jiskřit jak nejčistší uranová ruda v raketách vynášejících sovětské družice a lunochody a jednou i prvního československého kosmonauta, soudruha ééééé.“

Lokálem se tiše line obehnaná vinylová deska Count Basieho a do džezového rytmu, jemuž ostatně vůbec nerozumím, si lehce podupávám. Slova džez, pozoun a saxík jsem se musel naučit ze slovníčku, bicí už jsem znal, vždyť portrétoval jsem některé hudebníky z orchestru Gustava Broma. Po čase se mi tyhle znalosti hodily u vedoucích sekcí orchestru, a koneckonců i samotného Karla Krautgartnera.

Kde jsou tito lidé, jejichž jména už dnes nic, pravůbec nic neznamenají, mají cenu jen mé stopy, vnoření se do jejich životů a hudebních stylů? To já jsem v jejich portrétech upozornil, že kromě často se socialistickým zřízením neslučitelných činů hrají možná i dobrou hudbu, ale producírují se při ní, upozorňují na sebe, a Krautgartner se pořád, a hodně židovsky žulí, jako by se nám všem vysmíval, a když už i on musí tušit, že to rozpoznáme, rychle si nasadí k hubě to dlouhé rovné s klapkami a vydechne si.

Začínám, jaksi téměř automaticky, potahovat a poklepávat štětce devítkou s krátkým lavírovacím chlupem a hned ho naplno, až po prsty, máčím do neředěné hoblí šedi. Neskicuji, touhle lopatou bych nemohl konturovat, tahy natolik silného a plochého štětce by se da-

ly maximálně použít pro postižení nálady v mé volné tvorbě, ale jen v té současnější, pro hladomorné kobky užívám především karmín krvavý, čern uhelnou, oblíbil jsem si i zeleň olivovou, vhodnou na tamní mimořádně staré plísně a trvalou vlhkost.

Dr. Stýblo se v mezičase bez odporu vzdal debaty k tématům, jež jsem do jeho přítmi vyslal, odmítl hosenou rukavici příliš rychle, brzy, zbaběle či mazaně, kdo ví, u těchhle právníků je všechno možné nemožné. Však se říká, že advokáti se živí především dlouhými a nikdy nekončícími procesy, že si je i dědí po otcích se slovy: „Opovaž se, synu, ukončit proces rodiny Mansfeldů, je naším trvalým příjmem už v třetí generaci, a dá Bůh, že i můj vnuk v něm bude pokračovat ku prospěchu dalších potomků.“

Znamenám si: dr. Stýblo skončil svoji při, kterou nikdy neformuloval, nikdo by jej totiž nevyslyšel, ale jako by i to očekával. Zkušenosti z rychlého odchodu ze slávy, z advokacie, soudnictví, prokurátorství a na samém konci kariéry podnikového právníkování mu zjevně nechybějí. A tak s jakousi komickou noblesou zvládá odchod z šerosvitových zátiší s bažanty, koroptvemi a tetřívky obklopenými poháry nakyslého vína a připoloženými bambítkami. Vše už dnes – na vynuceném odpočinku – pozoruje skrze sklíčka jogurtových brejliček, jejichž dna skryjí kdejaké přiblití, přesto jimi dosud stačí vyhlížet jako dvouhlavňovým otvorem triedru od firmy Kosch, optika a dalekohledy, Prague.

Odtahuji svůj skřehotavý stůl s kartony a skicami budoucích obrazů a záznamů hlouběji do místnosti, znovu si připomínám, že se možná právě nacházím

na bývalém tanečním parketu, ale k odmítnutým partiím mám daleko, jako by se všude jen prdelily gardedámy, tančících bylo velmi málo a těžko se hledali... Zdali tu nakonec nebyl lokál obráceného tanečního gardu, kdy jedna dcera vyzvala k pokusu o tanec po řadě všechny své tety, pratety, maminku, babičky a i staré slečny ze vzdálenějších příbuzenských kolen, ano, tak to mohlo být, vždyť ani ode mne se nikdo ze zdejších hostů nechce nechat vypodobnit... Jako by očekávali vhrn kroužku výtvarné výchovy z Lidové školy umění! A že si je mladí perspektivní vymalují, jak chtějí a umějí, a lépe než jak bych to dokázal já...

Nelituji, že jsem se dal na kobky, věznice a mučírny zcela bez lidí, jen s nástroji a inventářem, figuru jsem stejně nikdy řádně neuměl, ale to v této chvíli není proč připomínat, protože se blížím ke caffè fotelu paní Krupičkové, vdovy po třech syfiliticích a jednom zdravotním, možná to bylo obráceně, nemohu si všechno pamatovat a ne v každé nemocnici mě nechají nahlédnout do zdravotní dokumentace zemřelých.

„Přeskočil jste ve své objednávce rohlík s máslem a džemem!“ křičí za mými zády vítězoslavně pan vrchní Hübl, aby mě vylekal, upozornil na hladovění, možná jen tak ze špásu pozlobil. Co taky může nějakej Hübebe (zapíšu ho raději takto), bývalý jídlonosič, víc než chodit za zády hosta a skuhrat, a to tak, že mu skřípají hlasivky jako suché větve o starý impotentní strom, zachovaný jen kvůli věhlasu, že na něm možná někdy visela lucerna. „Ach, ano, ano! Zapomněl jsem, jaksí, při své zodpovědné práci, poněkud, na některé své závazné objednávky, pane, pane, Behuele, promiňte, přehla-

sované ó mi dělá problémy, nebudu moci proto v budoucnu kandidovat do parlamentu, a že bych rád!“

Kdesi v pozadí vědomí o výčtu svých povinností uvědomil jsem si konec pracovní doby a překročené přesčasové hodiny, které jsem už ani v minulém měsíci nestačil nahlásit, a dost možná je nebudu moci uplatnit ani v celém kvartálu, protože na ně podle námi všemi manýristy před časem schváleného předpisu ztratím kvůli hlubšímu utajení nárok... Zajímavé, poučné. Udělám něco navíc, ku prospěchu věci, a souběžně ztratím právo i na prachmizivou odměnu za to, že jsem posunul historii portrétování nepřátel naší republiky o kousek dál, a zatímco objekti se budou moci v klidu v kavárnách, tančírnách a pivnicích, podobných té dnešní, vskutku blažené, opíjet, tančit, trdlovat a i jinak se politicky ukájet, já budu potrestán.

Čím dál víc trpím, přesto můj vžitý dynamický stereotyp diktuje končetinovým údům připravit karton, lépe raději tři kartony pro paní Krupičkovou, jež si v této pro mě docela náročné chvíli nalévá z láhve rumu Hobbé do sklenice, ale ne – do figury fauna s dutou hlavou místo hrdla! Nahnědlá tekutina se vlévá do postavy a zaplňuje postupně faunovy nohy, kolena, játra, přes pískové pytle ledvin stoupá až k rysce označující delirium tremensové nebezpečí... Vzápětí sklínka sody, nabídnutá panem Huebùhelem, všechno napravuje a ředí, rozmělnuje, a zdraví orgánů je pro tentokrát uchráněno.

„Dejte mi ten rohlík sem, pane Huebuhlemuhle, do této zdánlivě ještě nevyduté kapsy, já si ho pak z ní sním, děkuji.“

Po této mé sarkastické poznámce číšník i se svým již

nechutně dlouhým jménem nadurděně odchází. Podívejme ho, filutu, kdyby chtěl, měl by zaplaceno, mohl, kdyby se nebál, zaskřípat zuby a ty jako magnety by namísto z odkudsi vysypaných hřebíků a šroubků všech délek, velikostí a stoupajících závitů witworth siločarami přitáhly všechny moje drobné mince z peněženky i se zdobeným uzávěrem, klipsem a dávným klíčem od cizího sklepa. A jak vrchní odchází, teď, už po popsání souvislostí, károvaná utěrka na předloktí se mu chvěje jako kohoutovi hřebínek, snad pohlavním vzrušením, rozčilením, finanční nedostatečností, možná, asi, kdo může vědět, čím doopravdy...

„Pinglovi lépe nahlédni dřív do šrajtofle než do duše, pak ho získáš ke spolupráci na to tata,“ vštěpoval mně do hlavy RsDr. Zdeno Uhlár už v maturitním prázdninovém kurzu. Koncem srpna jsem tak za správně zodpovězenou kumulovanou otázkou z češtiny a matematiky dostal výbornou. Ostatní zrychlené maturitní otázky si už nepamatuji, byly bleskově položené, bleskově zodpovězené, a hnedle vzápětí jsem vyplňoval přihlášku na zkrácenou VŠP do Vokovic, to je pro nevědomé něco jako ČVUT, UK, UMPRUM, FAMU a podobné vzdělávací ústavy dohromady, v konečném významu vydatnější a mnohem, mnohem důležitější. Posměváčci, jako jsou třeba tudy existence z kavárny Blažená duše, naší škole perojativně (nebo pejorativně? Kdo si to má pamatovat, je to psané, mělo by to být od pero), říkali vokovická Sorbonna, a posměšně posunkovali... Ach, vzdělání! Studoval bych déle, kdyby to bylo ještě dnes možné. S plným platem, internátně, s placenými sobotami a nedělemi u rodičů v Heřmanově Městci,

volnou jízdenkou, a kdybych nebydlel tak nešťastně, mohl jsem si domů i létat, vždyť bylo to tak snadné!“

„Pozoruji vás již týden, paní Krupičková, a chtěl bych nechtě nevidím vás jako vhodný model pro portrét. Nato-lik výjimečně ojedinelé vdově bych určitě doporučil plastiku, že ano, vlastně tedy, přesněji řečeno, bustu, a k ní, nejlépe bronzové, zvolil jsem už najisto, jen pro vás, obzvláště klidné a krásné prostředí Olšanských hřbitovů, konkrétně romantické zákoutí v řadě IV, hřbitov 12, hned za hrobkou velkostatkáře a mistra ve střelbě lukem Kouřimského doprava, kousiček od trouchnivějící lavičky ke hřbitovní zdi k Žižkovu, hrob č. 36. Je to ten poslední před provalenou zdí do Olšanské ulice a jste doma! Zde se, milá paní vdovo Krupičková, nachází vaše budoucí místo, zde spočinete, obrazně řečeno, pod drnem... Na chvílku budu vzletný a poněkud metaforický, ano...? Tak třeba v Krkonoších máme Trojdomí, pro uspořádání Čechů a Slováků v jednu určitě rozdělujícím se státě kdosi navrhne dvoj domek, u Staré Boleslavi existuje kromě jiného památného místa motorest U Tří kamenů, noblesní pánské toalety by se mohly jmenovat U Čtyř mušlí, a tak dále, a tak dále... Příklady pro slavnostní pojmenování místa k usazení vaší busty do plenéru by se našlo sdostatek, ale jak jistě netušíte, já tohle prostředí, kameny v něm položené, javory vzrostlé, havrany krákorající od října přes Dušičky až do března dalšího roku mám nastudované, znám to tam jako své boty, vždyť je to vlastně exteriér od těch mých katakomb a mučírén, že... Při troše rozumu – nejen choutek k zalévání mrtvých hrobů hliníkovými konvičkami – by se tam slabé a tenké stařenky mohly spíše

obávat úderu zobenem skrze klobouk do hlavy namísto do hroudy promrzlé hlíny, ale to není váš případ, paní Krupičková (já je měl přejmenovat, baby, furt se mi ple-tou), nicméně dopřávejte si, je na vás hezký pohled, budete se v tom tichém místě – jako obelisk, ježž jsem nazval ‚Vdova nad Čtyřhrobím svých manželů, vdova krasavice, vdova bohyně, vdova zázrak‘ – obzvlášť monumentálně vyjímát a samozřejmě i tvářit... Dovolte, rád bych vám ještě před hnětením busty navrhl ke schválení i texty, vlastně mramorová slova, zlatá slova, jež mramor unese, přitesán. Tedy: Vincenc Krupička, nájemce domu a prezident berní kanceláře, zemřel uštván věřiteli. František Krupička, ředitel školy v. v. a klavírní virtuos, skončil při serenádě, již zkomponoval k oslavě zahájení školního roku. Karel Krupička, berní úředník a filatelista, natáhl brka při tělesném výkonu. Vilibald Krupička, hoteliér a majitel varieté Růže, neprocítl po vržení nože při záskoku za figuranta. A dovolíte-li, paní vdovo, všem jsem jim, jaksi samozřejmě, propůjčil vaše jméno, a pod každým jejich titulkem budete jmenována vy, Anděla Jarmila Boleslava Květoslava Krupičková, manželka a vdova, samo sebou u každého do zlata vyvedeného chotě budete figurovat jen příslušným přiléhavým křestním jménem, jak vás jednotliví manželé důvěrně oslovovali do poslední chvíle, než jste je docela uštvala, utrápila, uhádala, uchlastala, každého samozřejmě individuálně, podle jeho chuti, vloh, talentu či zlovyků... Ne, ne, opravdu jsem se vás nechtěl dotknout, ti chlapíci prostě zemřeli, tento svět s nimi skoncoval, všichni vaši manželé totiž byli malí, vlastnili jen malé orgány, játerka, plíčky, varlátka, mo-

zeček. Je mi to líto, měla jste se víc rozhlížet kolem sebe a občas si stoupnout, nejen se s nimi válet.“ Nadechl jsem se. „A teď konc to nejhlavnější, Krupičková! U hrobky budete stát v mramoru, možná i za trest, poradíme se ještě, ale slyšíte dobře? Stát v mramoru!? To je něco jako být viděna i po vlastní smrti! Jako obrozenkyně. Hrdinka. (VIP osoba!) Navíc budete nakroucena zády do uličky oddílu IV/6, hned za zatáčkou a všem kolemjdoucím uchystáte přípitek rumem Hobbé na zdraví. Připijete všem, i nám...! Důvěrně řečeno, milá paní Krup., byl bych rád, kdybyste se ožrala jako Dánka, jako támhle starej Joun, a já s vámi, možná bych pak porušil pohlavní askezi a stal se vaším novým nádejným manželem... Uvedené pozemky hrobů by, nezaplacený, propadly hřbitovní správě, několikánásobné Hrobí by tak bylo zapomenuto, zemřelo by vlastně, a pochováno, dalo by pokoj, a ani já už bych nemohl donekonečna přidávat ke jménu pana Hůbla, a ještě kamsi doprostřed, další souhlásky jen proto, že jsem zmaten životem a neumím za pádným slovem udělat tečku, když školili mě vykřičníkem.“

V té chvíli se paní Anděla Krup. ke mně láskyplně otočila a prosí: „A nemohl byste tam, mistře, při vaší dobrotě a talentu zanechat v mramoru ještě dvě tři volné řádky pro případnou neočekávanou životní ještě náhodu?“

A já už ani nedoslýchám tu větu, ono andělské přání nevinné vdovy, vždyť, vzato koneckonců, každá vdova při dalším sňatku se stává znovu pannou, chová se jistě cudně a nevinně, oba novomanželé zavírají oči, aby neviděli do minulosti, nic si raději neříkají, třesouce se v očekávání novických, ale v podstatě starých pohlav-

ních zážitků, však bezesporu při každé novovdovské noci jsou všichni staří Krupičkové zcela zapomenuti a vdova Kr. je pannou. Ale to je krásné! Za to přeče stoji znovu a znovu vdově!

Raději tedy nedoslýchám prosbu paní Pařízkové až do samého vyvrcholení, a už skicuji na veliký slepený balicí papír hrobku, blaženou hrobku čtyř mužů a dvou tří rezervních, poslední útočiště všech dosud zjištěných a i v budoucnu ještě možných manželů vd. And. Krup. a smolím se v duši, právě v této chvíli bych moc a moc chtěl být opravdickým umělcem, nejen pouhým malířem manýristou... Dokázat alespoň jednou taHy svého štětce zobrazit veškeré skryté utrpení dnes již zblážených mužů, co zhusta zanechali na tomto zbylém světě své vdovy, jejichž šťastné výrazy se po smrti jmenovaných ani nemohou malovat z en face, ale jen kradmo, vždyť z černých skříní i za právě zavřenými víčky pokukují nespravedlivě zemřelí nebožtíci na čerstvá vdovská lýtka, hýždě, prsy, na nové ozdobné klobouky s jehlicemi, péry a stonky starých květin, jež vdovy nosí pro potěšení svého smutku, a i jako návnadu pro všechny budoucí potenciály.

Možná bych to opravdu chtěl, ale neumím se na lidi dívat jinak než po svém.

Jsem již téměř s prací hotov, není to obraz ani zpráva, je to architektonická skica kobky, ale! Nemám čas se dlouhodoběji zabývat vlastními koníčky, jde tak pouze o hrubý náčrt hrobky. Její komora, síňka, je konkávní expozicí konvexní skutečnosti spodní díry. Tohle jsem se nenaučil na vok. Sorbonně, ale přečetl to v jakési knize o architektuře. Ale že to pasuje! A jak to akorátně

sedí i na moje Čtyřhrobí! Možná obráceně, ale detaily nemohu ve spěchu řešit, natož ověřovat. Kdo by se s nimi v dnešní době zdržoval!

Jak říkám, jsem s prací téměř hotov, zbývá jen napsat zprávu, ale cosí mě, pojednou, tlačí pod žebry, vpravo, v krajině už dávno napáleného žlučníku, až jsem, v úleku, upustil paletu na zem, a jak jinak, dopadlo to s ní jako s chlebem, jenže: chleba máte mazaný převážně jednodruhovým tukem, případně pomazánkou v jediné konzistenci, na paletě ale mícháte množství barev, připravujete valéry, tóny, odstíny, a když vám tohle podloží, podhoubí budoucího vlastně obrazu, padne, otočí se najust na držku, je to horší, daleko horší než s obyč. krajícem chleba. Na paletě tuhnou a sesychají se odstíny, k zemi se tak pojednou lepí vše ještě před chvilkou živé, jiskřivé, vlahé, k dokonání blaha stačilo jen přikápnout terpentýnu a lehce ťuknout štětcem. Jenomže je to najednou vše obráceně, paleta čučí ze země zády, doce-la nahá, překližkově pokroucená jako bolavý hrudník bez nátělníku.

Tlak pod žebrem zesílil. Musel jsem se sehnout, zdánlivě za přetáčející se, jak jinak než nešťastně, paletou – jednou rozkvetlou loukou, jindy tlejícím hnojem – a obrátiv svůj zoufalý pohled zpět, vzhůru, civěl jsem zpřima a zblízka do bílé tváře nehezkého číšníka Krásy! To on mě dloubal pod hrudníkem stříbrným tácečkem, utěrka mu z předloktí visela, oběšená, a pingl koutkem zasliněných úst povídá: „Zde je váš účet, pane... pane Vastrátko.“ Nato hned sklopil zrak a pozpátku odchází kamsi zpět. Nezachytil tak už moji zlost, již jsem v očích soustředil tak intenzivně, že bych se ani při své

smrti nedokázal rozplakat. Objem mého vzteku nad padající a už teď barvami obrácenou ke špinavému lino-
leu nezadržitelně se blížící paletou, malířskou, mojí,
byl totiž silný... Právě takovou silou se přilepila tahle
vzácná malířská předklička k podlaze kavárny Blažená
duše, na níž padla jak chleba čerstvě namazaný máslem
a navrch ještě povidly.

Rozladěn, posouvám svůj malířský stojan, stoleček
potulný, tímhle lokálem postrkovaný za neustálou prací,
rozezlen a rozhněván, sunu se s ním pod světlo za-
prášených a částečně již osleplých svíčkových žárovek
kdysi křišťálově jasného lustru, hlavního lustru kavár-
ny Blažená duše, hauptlustru, pod nímž sedává pan
Szabó, krejčí a šachový virtuos. A jak mě v kurzu nau-
čili, i ve chvílích nejhlubší deprese a rozladěnosti z ne-
dařící se práce zvesela a hlasitě volám na útlého, téměř
za rozehranou partií šachu neviditelného pana Szabóa:

„Vás já vymaluji jako šachového krále v nejnovějším
obleku, žádné hlášky, že král je nahý, nevyslyším, ane-
bo ještě lépe: vyberte si figuru, kterou máte nejraději,
s níž vyhráváte nejvíce svých partií, zdoláváte s ní nej-
smělejší ze svých vyzývatelů, figuru, která vaše hry roz-
hoduje nejčastěji, vyzná se v úskocích a úhybech, do-
káže napadnout zezadu, přitom se kouká docela jiným
směrem, jako by tam měla někde ukrytý hrad, chalupu,
čekanou nebo stáj, a zničehonic kopne třeba levou
zadní nebo se vrátí o krok zpět a je zle... Ale taková je
vaše hra, a takovou my neumíme! My hrajeme přímo-
čaře, s tahem na slabiny a citlivá místa. Nepříznáváme
obchvaty a úskoky, proč taky! Přes dvě políčka a šre-
kom do strany? Kdo by se to učil, leda nějakéj blbej va-

lach, kterej stejně skončí u řezníka, my koně nebudem potřebovat, my ani takový, jako jste vy, nebudem potřebovat, máme vás dost v nás, kteří jste přešli k nám, a nestačili jsme všechny ještě docela zachytit, odkalit, popsat a označit. A teď... Ne, lepší než teď je koneckonců! Koneckonců je moje zamilovaná filozofická preambule, naučili mě ji v kurzu, když nikdo nevěděl kudy kam a zbyla jedna jediná možnost: z každého hnoje vede žlábek, díky němu smradlavé časem uschne, suché nesmrdí, a tak se musí časem zase namočit a tomu se říká Koneckonců.“

Šachista se příkrčil, možná se chystá táhnout.

„Vymaluji váš výraz strachu, mistře Szabó, v okamžiku, v němž se bojíte, že dostanete mat koněm nebo pěšcem, příkladně mnou, já jsem velmi obávaný pěšec manýrista, chodím již po šachovnicích řadu let... Takových, jako jste vy, jsem porazil nepočítaně, ani o mně nevěděli, beru jen vítězství, jsem pobědník, ale tomu vy nemůžete rozumět, jste příliš zanořen do své předem prohrané hry. Já dokážu zobrazit vaše velmistrovské soustředění, vaše usilovné myšlenky poskládané jako polštáře hodně dopředu, ke všemu cikcak... Kdo se v takových tazích má vyznat než já!? Zaznamenám chvění vašich brv, krvení v ohanbí, hodnoty U a I a R elektrických vodičů zatavených nafest v bříškách vašich šikovných prstů, jimiž byste mohl, kdybyste si už dávno dal říci, posunovat vývoj každé jednotlivé šachové partie ve svůj prospěch... Už teď ale vidím krvavé bojiště poseté postavičkami vašich vyhladovělých lehlých paňáčků ze slonoviny, pozoruji vaše střelce napadené mými koňmi a moje střelce ženoucí vaše koně na jatka... Bude

to nelítostný boj, bitva, vojáci a jenerálové ztratí prýmy i epolety, ale naskicnu to jen uhlem, na olej by nevyšel čas, ta hra bude, ani netušíte, totiž docela krátká.“

Krejčí mně nejspíš neporozuměl. Zjevně nechápe můj velkorysý projekt, onu stylizaci velmistra (zdali!) vektanou do osudu zahraničního dělníka v rámci školení o hře, již se povalečí a někteří krejčící během zahálčivého života naučili, takže zvládli běžné šachové partičky začátečnicků i středně pokročilých snadněji než pracující a teď si štvavě troufají.

Ano, on, Szabó, nerozumí, nechce patrně! Ostatně je Maďar, kterému, když sám nechce, nerozumíme především my... Ale! Nepatrným pokynutím hlavou, a zjevně docela bezelstně, mne zve k šachové hře o mistra lokálu Blažená duše, k rozhodující partii o život, o blaženost, a že mohu začít bílymi... Neobjednává mě snad k první frakové zkoušce?

Nemohu pojednou přisednout, jsem konsternován Szabóovým pohledem. Je ostrý jako krejčovské nůžky, pichlavý, podivuhodně rozhodný, vzhledem k dané situaci i nezvykle odhodlaný. Jsem též poněkud zaskočen až fyzicky přítomnou jistotou, s níž by v případě hry nade mnou bezpochyby zvítězil, vždyť, koneckonců, musím přiznat, je zřejmě stále ještě mistrem šachové hry. A tak raději, rovněž úklonem hlavy, vlastně jejím zavržením, odmítám výzvu a spěšně tvořím obraz, ne, jen črtu uhlem, ale ouha! Místo původního záměru ze mě samovolně a mimoděčně vychází zcela jiná kompozice!

Pan Szabó v tvídových pumpkách s nažehlenými puky, s vycpanými rameny pečlivě stříženého saka, s rúží v klopě a s elegantním motýlkem upjatým pod špiča-

tým ohryzkiem pohublého krku stojí – ne, on snad dokonce pózuje! – ve výloze vlastního krejčovského salonu Schneider und Szabó, Wien... Naparuje se v jistě nejkrásnějším obleku doslova jako opravdový král, nenuceně předvádí mistrovskou práci své dílny, salonu, oděvní továrny, již nejspíše v minulosti vlastnil a řídil. Hlavu má ostře řezanou jako král z drahocenně řezbované sady šachové hry. Ale i všechny ostatní figuríny v té vídeňské výloze jen jakoby mimochodem předvádějí nejskvělejší obleky, róby a toalety a k tomu všemu – do prdele! – současně svírají šachovnice s rozehranými partiemi, a u pravé botky má každá postava tohoto podivuhodného alegorického obrazu ceduličku s popisnou vývoje partie a předpokládaného řešení koncovky, tudíž se v patřičném předklonu dozvídáme, která z postav a když nabídne remízu a v kolikátém následujícím tahu pak protivníkovi tvrdohlavému králi dá mat, a je zde i uvedeno, že to němlich tak udělal Capablanca Larsenovi, Tal Fischerovi, Fischer Talovi, Korčnoj Filipovi a tak dále, tenkrát, někdy, asi, určitě... A pan Szabó drží ve tváři královský, ale i smutný výraz, králové v šachové hře nemohou být nikdy veselí, musí být připraveni spíše k pohaně, většinou prohrávají pádem ze svého uštvaného čtverce, a pokud zůstanou stát a my zapíšeme, že zvítězili, nikdo si jich téměř ani nevšimne, radují se koňové, střelci a blbci z prvních linií, neboť oni jsou v absolutní většině těmi, kteří udeřili ze zálohy, často překvapivě, někdy však až zruďně zákeřně a mazaně... Přesto všechna čest i těm vzadu, kteří je dokázali tak chytře do závěrečného útoku navést. Řeknu to i jinak: kteří do prachbídých a omezených vlast-

ností pěšáků dokázali vštípit pravidla složitá, někdy až špionážní konspirace a z toho všeho umotat pavučinu, jak nejvhodněji, nejrychleji a nejnemilosrdněji zabít krále. Jen díky jim (nám) dokázali tuhle pohanu králi provést ubozí námezdní pěšci vpředu či vzadu, a třeba jen tím, že zůstali stát jako tupci na svých místech... Podivná je tahle hra a stará jak lidstvo samo. A komplikovaná, na naší Sorbonně bylo mocmálo dobrých hráčů, a že nás tam, chytrých a talentovaných, bylo!

Mocmálo je jako koneckonců. Hovno bez zadku, vítr bez vrtule, mat bez krále.

Ano, komplikovaná je to hra. Výraz krále pana Szabóa není ani pláčem, ani smíchem, je to, koneckonců, mocmálo, jen jakési koukání do blaha, do prázdna, avšak pozor! Šachové figury nejsou ve své většině hloupé. Spíše naopak. Jenže Szabó zatím neví, zda vyhrál, či prohrál, nechápe, je-li ve vlastním auslágu vystaven za dobré, či špatné tahy. V rozehrané partii neodhadne, zda vítězství šachová lze porovnávat s vítězstvími životními a opačně. Zda osamocenosť blažených figurín není podobná, ne-li totožná se samotou blažených hostů, kteří vsedě, u svých osamocených stolků, šmudlají si v lokálech omšelých kaváren hry a baví se po celou věčnost jen se svými problémy a neštěstími. Netuší, že jejich životy jsou, koneckonců, dnes už zcela zbytečné, jsou mocmálem a nikoho – kromě jich samých – nezajímají.

Ale to je omyl! Naštěstí pro nás jejich zásadní omyl!

Je třeba je dorazit! Jinak by se mohlo totiž stát, a máme s tím s dostatek bojových zkušeností, že z jejich nevinné neškodné blaženosti a nezávazného, přestože invidi, sakra, indivilu, do prdele, prostě z jejich jedinečné,

ale koneckonců sounáležitě osamělosti by mohla vzniknout pospolitost, a z následné blaženosti pak, nedej bože, radost.

A od ní je už jen krůček k problémům.

„Vašátko! Prosíme platit! Platit!!“

Pan vrchní Hůbel si na mě právě otevřel hůbu jak dvířka od staré kredence, která mají na mittelfochu rezatými napínačky přitknutý do rozpíchaného prkna starý umaštěný balicí papír s plastickým vzorkem. Rezolutně mě dostrkuje ke dveřím lokálu, a ten je kupodivu najednou vzdušný a světlý! V doširoka rozevřených dvoukřídlých oknech poletují bílé záclony. Ano! Jsem si docela jist! Býval tu taneční sál s bleděmodrými štukovými andělskými ksichtičky nad každým stolkem, s prdelkami napřeskáčku, a já, podívme se, tančím, pomalu a ladně se tanečním krokem, který jsem se nikdy neučil, vznáším na špičkách lakovaných manýristických bot, přesto stále ještě cítím, jak mi kdosi v černém fraku přistrkuje účtenku k očím, jako by mi je chtěl vytlačit z důlků!

„Gulášová polévka! Rohlík! Sachrovy dva dorty! Nájemné gramofonu! Poplatek za použití šachové sady! Daň z veřejné prudukce! Urážky jídlonosiče! Celková útrata činí, kptn. Vašátko, 120 korun československých, a k této částce si s přispěním razítka Ráje 05 připočítáváme couvert ve výši 5 Kčs. Prosím! No tak, prosím...! A seberte si laskavě všechny vaše serepetičky, srandičky, štokrlátka, kartony, štětce, stužky, metály, placky, diplomy a odlepte z parket našeho salonu tu pomalovanou ohyzdnou oválnou překližku s podivnou souloživou dírkou a poroučejte se...! Poklona! Nu tak! Dobrý den!“

Poslední slova jsem už slyšel jen ze strašné, strašné dálky... Nikdy nezaplátím svůj účet. Nikdy se nedozvím, co se stalo s mojí obsáhlou zprávou z kavárny Blažená duše.

Padaly plechy z fukaru, tunel rozevřel díru.

Puklo mi srdce, zemřel jsem.

Nikdy už si nezodpovím, zda se mi ta mimořádná událost přihodila uprostřed dobře rozdělané práce, nebo zda-li jsem si, koneckonců, tuhle lapálii přece jen, asi, trochu nezasloužil...

Z dochované pozůstalosti po mjr. Juliu Vašítkovi:

Seznamy MV: nebude uveden.

Záznam velícího důst.: vynikající utajení, dopor. užít i v jiných oborech.

Vyznamenání: zasloužilý umělec in memoriam.

Učňovský zápisník J. V. – učební obor rezník uzenář:
Roztřídění masa jateč. dobytka. Hovězí.

I. třída, II. třída, III. třída: 16. Žebro nízké. 17. Hrudí.
18. Pupek. 19. Veverka. 20. Oponka. 21. Oháňka. IV. třída: 22. Krk. 23. Klišky. 24. Podkrčí. 25. Líčko. V. třída: Vedlejší části: Ledvinky. Mozek. Jazyk. Játra. Slezina. Srdce. Brzlík. Dršťky. Lůj. Vemínko. Býkoviny. Tlama. Nohy. Plíce. VI. třída: Žaludek. Páteř. Pata. VII třída: Rukověť funkcionáře. Podíl práce na tvorbě charakteru.
VIII. třída: J. V. nedokončil.

Zpravodaje, instrukce a svodky M V:
roč. 1950–1963, 1964–1967, 1969–1989.
Ostatní: Slovník spisovné češtiny.

Zápis z knihy přání a stížností kavárny Blažená duše, zapsaný vrch. číšníkem A. Hüblem:

Co učiníme při úmrtí hosta?

Smrt si nikdy nevybírání a nezastaví se ani před hotelem nebo restaurací a nemilosrdně zasáhne. V tomto případě nutno jednati velice opatrně a nepůsobiti mnoho hluku. Zjistíme-li, že host již nejeví vůbec známek života, jest třeba oznámiti celou věc policii, která vyšle nejprve svého lékaře (sic!) a ten pravidelně nařídí soudní pitvu.

Třebaže se mnoho o této věci nebude mluvíti, přesto jsou lidé, kteří se záští budou kolportovati různé zprávy, které by podniku nemohly být prospěšny. Tu nutno se zajistiti a požádati o pitevní nález, který každému mluvkovi uzavře ústa a k dobré pověsti podniku vždy prospěje.

Pramen: Všestranný rádce pro živnost hostinskou, nakladatelský dům Rudolf Fiala, Praha – Vokovice.

O posláni měst

Když přemýšlím o vlivném posláni měst, městysů a obcí na proměny lidských osudů, přijde mi vždy jako první na mysl, že vše začíná od hlav, avšak ne od jejich vnitřků, obsahů, ale od pouhých vnějších známek, záznamů hlav jen s plešemi, lupy, bradavicemi, jizvami a pačesy. Tedy s pouhopouhými kebulemi. Někde je nechali volně zarůstat, jinde místní orgány doporučily, nebo dokonce nařídily příslušné hlavy zpracovat, srovnat je do šiku, aby nevyčuhovaly či nebyly plné vši. Vlasatá hlava bývá střapatá, nepokojná, nemytá, všelijak kudrnatá. Zato holá palice je ukázněná, uniformovaná, zdá se dutá, prozrazuje jizvy, citlivá místa a snadno se zraňuje.

V jednom městyse republiky nechávali dlouho vlasy hlavám jen volně splývat. To sice nebylo normální, ale mělo to svůj důvod. Místního holiče zavřeli, před válkou a i během ní totiž onduloval nejen české paničky. Oficínu zplundrovali, a než se začalo vyšetřovat, kdo ukradl šampony a pláště a ručníky froté a žiletky a vůně, lazebnictví pro jistotu vyhořelo. Nůžky a britvy zčernaly, zkroutily se žárem, kostěné hřebeny se za příšerného zápachu, který místní náměstíčko dlouho neopustil, vytavily a spekly v odporne krátké hrudky. Některý čas v městyse holič neexistoval, nestříhalo se, vlasy dětem padaly v loknách až hluboko za prázdniny, a teprve s pozdním podzimem, před listopadovým lampionovým průvodem, sem poslali z okresního města republiky úderku dobrovolníků, ovšem pouze krátce zaškolených. Nevyučení holiči se vrhli na městys a jeho

vlasaté jako kobylinky, náletníci, drancíři, Turci. Během několika dnů proměnili stovky lidí, počet prokouknutých hlav dosáhl více než tisíc kusů, a samozřejmě, a oni to věděli, při své neomalené práci pozměnili řadu osudů.

I já vím z vyprávění obyvatel toho smutného místa přinejmenším o jednom. A bylo jich určitě víc, nikdo postižený nezůstane se svým trápením sám, stačí, když se zpola svěří, další se hned přihlásí jako postiženější, a podle srdceryvného vyprávění možná i je, a tak domino začíná padat, přeměna se znásobuje, narůstá v obci, městyse, městě, ve státě, a tak dále, žádné radostné vyhlídky, žádné uvěření, že jak se máte, máme se dobře, ne, všichni se mají špatně, a to už od onoho prvního člověka, který to na sebe prozradil a sdělil někomu blízkému, který ho samozřejmě zná a sám si položí tutéž směšnou otázku: „Ty že se máš špatně? To já se teda mám hůř!“ A řetězec, pyramida a podobné hry začínají, a dá se na nich parádně zchudnout, stačí sdělit někomu blízkému: „To jsem dopad“, vid“, a už se veze další vlna a přírodní katastrofy jsou proti takové zkáze hovno.

Z vyprávění o postříhaných lidech v městyse Heř. Měst. vím o tom prvním. Lojzík Kalábů se jmenoval, a mohl bych i k jeho rodičům ledacos přitrousit, však z našeho městyse pocházíme všichni a i já jsem bydlel s Kalábovými v jedné ulici, možná domě, bytě, nevím už... Ulička vede vedle kalné, často se rozvodňující říčky, nejsem tomu rád, ale nedá se to změnit. Kalábovic chalupa bývá zatopená vždy jako první, podobně, jako byl Lojzík první na řadě s hlavou. O staré Kalábovy už

ted' ale – jak říkám – nejde, jejich od nepaměti vždy prvotní nespokojenost a častou vyplavenost měl zaznamenat kronikář jejich doby, ta je, chválabohu, pryč, a co provedla a s lidmi proti lidem napáchala, my už nenaopravíme. Musí se postarat historie, zdali.

Lojzíkovi K. bylo tehdy panických šestnáct a půl roku a miloval neobyčejně čarokrásnou učednici z drogerie materialisty pana Hackla. Dívčinu, která jediná v našem městyse voněla květinovými mastmi a jako na papyrusech odmotávajících se jí z těla byla nadýchána mámivými vůněmi, a jen ona věděla, směla vědět, že tyhle všechny vonné vánky a větrné smršti vyvolávající u čičačů monumentální přírodní scenerie, obrazy bouří, panoramata velehor a šíře oceánů, vyrábí a míchá, ke všemu docela jednoduše až primitivně, starý schlíplý drogista Hackl v laboratoriu za magacínem a na své mladé učednici je prubíruje, a v takové chvíli se udává, a téměř pravidelně, zázrak.

Namáhaná učednice, řikejme jí pracovně Ester, je půvabná a krasavice a sama o sobě všemi dostupnými vonnými kreacemi světa natolik voňavá, že prosté příměsi vanilky, heřmánku, oregána či květu jasmínu, levandule, byť třeba s rulíkem zlomocným smíchané, činí z Esterky ojedinělou výkladnici kosmetického salonu... Absorpcí Hacklových trestí do hedvábné pokožky, zlatavých chloupků, drobných pih, vrozených vad pokožky a i mateřských znamének velikosti lískového až vlašského ořechu získala mladičká učednice brzy vizáž a glanc profesionální předvaděčky, jejíž vnitřní voňavé světlo vyzařuje vně natolik, že by před Hacklovou drogerií mohly – ne, měly! – už tenkrát stát nejprotře-

lejší zástupci Diorů, Chanelů, Sabatiniových, Bossů a ostatních, kteří fantaskní vůně vyhledávají po celém světě. Čmouchají a vyhodnocují smrady i zápachy na kdejakém bretaňském statku, arabském dvorku, v brazilském sirobinci, propoceném tenisovém triku, a kdo ví, kde všude ještě. Určitě při téhle práci vědí, že opravdu dobrá vůně je adekvátním kontrem kvalitního smradu. Ano, kdo chce vonět, musí nejprve poznat, jak páchne.

Adélka, učednice starého pana Hackla, tak se ona rozkošná dívka správně jmenovala, uměla nazpaměť všechny tuzexové kosmetické značky i jména výrobců mýdel, šamponů, léčivých pleťových směsí, masek a speciálních mastiček i pro nejvyšší špičky stárnoucích korajících rtů... Na odvrácené straně svého výučního listu zvládala louhy, ředidla, čistidla WC mís, a pýříc se, vydala a správně ofrankovala i diskrétní pánské zboží.

Hlavně ale uměla abecedně a i podle významu bezchybně vyjmenovat všechny bylinné ingredience, které materialista Hackl požíval či používal při míchání bylinných vlasových přípravků, kadeřivých šňapsů i zpevňovadel vlasového podloží, jež pomáhaly vyrůst porostům všech křehkostí, mastností, pevností a výživností, vždyť sám pan Hckl. byl vlasy mimořádně obdařený... Plešatý nebude psát traktáty o získávání ztracených chmýrek, postupném nabývání vlnovitosti, lesklosti vlasu, případně i o adolescentním zarůstání citlivých partií mladými jemnými chloupky. A kdyby přece, nic neprodá! Baže.

Právě tak impotent nebude psát o nabývání, topoření a ejakulaci. Potřeba dobře se učesat bývá podobně silná

jako si vhodně zasouložit. V našem městyse se ona druhá potřeba udržuje stále v popředí zájmu občanů. Zato první vymizela, pozapomnělo se na ni po vyhoření vypáleného lazebnictví. Časem ale došlo i na jiné potřeby a živnosti, zdánlivě spokojené a prosperující. A ani nemusely lehnout popelem, směly se vybrabčit jinak... Materialista Hackl v dobách, kdy se mu ještě dařilo, rád vyfukoval z baňaté dýmky dým a větral do ulice své dehtové plíce. Jednou řekl do Čsl. rozhlasu zcela náhodně a bez valného rozmyslu větu (už je v encyklopediích): „Každý vlas potřebuje berličku, teprve potom je hlava zdráva.“

Praktikantka Adélka dokázala téměř poslepu, jen se zavázanýma očima šátkem pana Hackla, pojmenovat podle tvaru lahvičky či dózy veškeré přípravky podporující růst vlasů a vlásků nebo naopak zarážející výskyt protivných chloupků na nevhodných místech. Uměla pouhým hmatem rozpoznat lahvičky medikamentů zametzujících či alespoň omezujících rozšiřování pleší, strupovitosti, mateřských znamínek, ale i množení vší a lupů vlasových. V nejzazších útrobach drogistického krámu se postupně vzdělávala a zdokonalovala ve studiu chorob vlasů i hlav samotných. Zvláště ji zajímalo, proč některým hlavám se nedostává onoho základního a současně zdobného, totiž moudrosti, a pan materialista Hackl jí ve všem jejím hledání vydatně a všestranně pomáhal a neváhal přispěchat i s praktickými příklady, jež Adélku zpočátku příjemně lechtaly, později ji plnily příjemným teplem a nakonec zjištěním, že vědění nevstupuje do ženy pouze hlavou.

V oněch dvou či pěti dnech, pro městys a vlasy jeho

obyvatel významných, dnes už pamětných, se důsledkem (zásluhou?) jediné vyhlášky postříhaly hlavy všem, kteří na hlavě cosi měli... Brigádníční holiči se nedívali dovnitř, to nebyl jejich úkol, šlo o cosi docela jiného. Dokonce možná dnes, s odstupem času a i názoru, bych si dovolil tehdejší akci pojmenovat, ale proč bych to dělal, když velitel a současně tajemník holičů parafrázoval slavnou větu pana Hackla:

„Teprve prázdná hlava je zdráva.“

Pátého dne nájezdu lazebníků padl konečně na městys první nestříhavý večer. Pan Hackl právě zatahoval žaluzii už družstevního krámku, Adélka smetala před obchodem první napadané listopadové listí – šéf na ni mrkal, aby se honem šla uchystat do skladu vůní ku hře na slepou bábu – když v té chvíli se ke krámu přišoural Lojzík Kalábů, a snad to ani nebyl Lojzík, to jen jakási vyholená kebule svítila do soumraku jako pouliční lampa, a i uši byly pojednou větší, plachtivější a růžově průsvitnější než jindy, nebyly překryty milosrdnými vlasy, ke všemu se zvětšil i nos, vystoupily lícní kosti, z lepkavých víček se vykrucovaly bulvy kdysi tak pomněnkových očí, jako by už jen taktak na špagátčích visely. Prostě: z Lojzíka se zčistajasna stala loutka vesnického chasníka do pimprlového divadla. Mladý Kaláb už nebyl truhlářským učněm, jehož si odmala každý pochvaloval, jak umí krásně vyřezávat z lipového dřeva všelijaké věci na památku a do vitrín a ku hraní, zatímco ostatní kluci střílejí z praku a ohmatávají spolužačky od solar plexu výše... Lojzík měl pojednou v té tmě, již zpola prosvětlovala luna v úplňku, ale částečně i jeho vlastní vyholená lebka, hlavu jako přízrak. I ruce by-

ly nasvícené jako dřevěné lopaty dlabané valašským chacharem, kudla rybička a laciné dlátko by jim pojednou neslušely, nezapadly by do pazour, přesto takto nešťastně poznamenaný Lojzík zvolal: „Adélko, lásko moje nejvoňavější, dej mi něco na hlavu!“

Adélka byla ještě mláda, ale v odvrácené šíji se jí už uchystávala příprava na oblíbený páně Hacklův pokus s rozprostřováním tepla komínkem do celého těla, snad i byla díky své budoucnosti nesoustředěná, spíše jí možná záleželo na tom, co bude především pryč z její hlavy, ne co zůstane v jejím vnitřku, za fasádou, řekl by vždy spěchající pan Hackl. Protáhla se tedy tehdy ještě oslizlým materialistou nedovřenou roletou dovnitřku magacínu, proběhla krámkem, posrážela některé nedůležité reklamní flakony, dózy, plátky a krable, a ve chvíli se vrací...! Cestou zavoněla celou širokou ulicí až po budoucí světelnou křižovatku s magistrálou. Tvář měla záhadnou, rty do běla stisknuté: „Tumáš, Lojzo, tumáš na hlavu!“

Byl to krém nějaký, možná jen laciná kyselá politura, snad i vzhledem k okolnostem leštidlo, ale to není podstatné. Jisté je, že ti dva se od té chvíle už nikdy nepotkali, nesešli, dočasné změny hlavy jednoho a klína druhého docela pozměnily jejich osudy, a přitom stačilo jen málo: kdyby do městysu s uzavřeným holičstvím nevtrhla holicí brigáda z okresního města, Lojzík Kal. by měl navždy normální hlavu, a možná, kdoví, v ten den, kdy starý Hackl prvně lákal Adélku do kvelbu, by jeho krásná učednice zatáhla roletu krámku navždy a zvenku a položila si Lojzíkovu hlavu do svého všemi vůněmi nadechnutého klína.

Potkal jsem po nějakém čase na náměstí jednoho okresního města republiky utahanou dívku s lesknoucíma se očima, pod čapkou jí splihle visely přemaštěné žlutavé vlasy, pod krkem se dělily jakoby v urologické pramínky, za potřhanou sukni vanul laciný parfém. Nad podobnými vždy pan Hackl znamenával: „Poznání hranice mezi vůní a smradem je základním problémem života každého materialisty. Kde končí ideály, začíná smrad.“

Ano. Adélka se stala první pokusnou poběhlicí okresního města, sešla na těle i v duši, přitom byl pro ni, možná, připraven osud zcela jiný, kdyby se tenkrát po holičských dnech přihodilo cosi jinak, mohla si vzít za muže příkladně Lojzika Kalábů, pozdějšího řezbáře a restaurátora dřevěných uměleckých hlav a rukou a i celých kostelních postav... Stačilo mít jen hlavu na svém místě a uniknout poblázněným holičům. Nebo uzavřít mladistvý klín před lákavými materialistickými experimenty s vůněmi, které odvanou, jako by je kdosi neznámý cizí zatáhl s roletou stejně dávno už uzavřeného krámků.

A přece: jak svět na malém městyse, a nejen tam, je zvláštní:

Po dalších letech bylo často vídat v úzké uličce, vedoucí od náměstí k rozvaleným městským hradbám, spěchajícího opraváře hlav Loj. Kalába, jak vstupuje do malého krámků, už bez vývěsního štítu a všemi mastmi voňavé firmy, a kdybychom měli vhodné návštěvní kukátko, uviděli bychom, jak uvnitř docela vesele rukama rozkládají a o čemsi mudrují tři muži: propuštěný holič Pernica, rehabilitovaný pracující důchodce materialista Hackl a dychtivý, učenlivý a tvárný řezbář Kaláb.

Hovoří tu spolu o starých časech, o nových preparátech pana Hackla, o předválečných nůžkách pana Pernici, a to vše chystají pro zcela novou éru zachování některých, napouštění vybraných a moření přebytečných dřevěných hlav, které podobným kutilům nikdy nedají pokoj, protože svým neustálým a nekonečným dorůstáním jsou k celkové úpravě a náležitému ošetření určeny... „Ach, Adélko! Věřím, že tvoje práce činí alespoň někomu blaho!“

Oslovil mě onehdy v hlavním městě republiky pán v tvrdém klobouku: „Vy jste Pulík z Vysočan, že!“ a objal mě, až ze mě vytlačil pšouk. „Jsem Hrdlička z Králova Městce a vracím se domů, ve 13.05 mně z hlavního nádraží jede vlak!“ Pokusil jsem se ihned vymanit z objetí i zápachu hnisu ze zanícených krčních mandlí toho obtížného člověka. „Pulíku, Pulíku! Kolik let jsme se to neviděli? Osm, třináct...? Musíš vyprávět, co všechno se ti v životě přihodilo! A co Janda, tvoje sestra, pořád tento...? Ale, no tak, brala život na lehkou váhu a dopadla na zadek, sklouzla, říkalo se tehdy, ale to víš, ujede noha a neštěstí je na světě, žejo, Pulíku!“ A postrčil mě a prohlížel si mě z akorátního povzdálí a chytil mě za boky jako při výuce čardáše, mírně se mnou pohupoval zleva doprava a zase k poloprofilu a konečně si mě přitáhl až k podobanému ksichtu a usmál se doširoka černou hubou, z níž vyblikla odkudsi z vpravo nahoře osamocená stříbrná čtyřka, jako by bleskla fleš... A taky že ano, ten člověk si mě poměřoval jako portrétní fotograf a dole si přitom cvakal okovanými botkami, jako by stepoval, a snad opravdu ze mě chtěl zhotovit panoramatickou podobenku. (Jednou se takovému záběru, na kte-

rý bude možné koukat jen ze zaplaceného křesla, a navíc speciálně zaplacenými brejlemi, bude říkat 3 D snímek.) Otrava si mě natáčel jako prostorový poutač do biografu, který je promítán kolem dokola, je to svět kolem nás, vidí jej ale takto komplexně, zatím, jen někteří lepší, zvolení k tanci dokolečka kolem, točí se s nimi náš svět, a tak zpívejme, pějme píseň dokola! Když se správně natočíme, uvidíme na mžik svůj portrét i zezadu...

To že by ten člověk domýšlel? Až tak?

„Jsem odjaktěživa Hrdlička z Králova Městce a dejte mi pokoj, ujíždí mi vlak!“

„Ale Pulíku, kamaráde, přece bys sám sebe nezapíral, vzpomeň si, upamatuj se přece, co jsme se spolu navyváděli, a co navíc Janda se mnou, tento, a kdepa ona teď pracuje a copa asi teď dělá, co myslíš!?“

„Jsem Hrdlička... A vy budete ze západu, že?“ Otáčel jsem se vši svojí silou, abych se zbavil nepříjemného a zdoluhavého už uchopení za límec kabátu, klopu saka, knoflík puloveru a šev nátělníku, přitom jsem se vlastně, nechě, předváděl tomu podivnému člověku ze všech svých stran... Přece jen se mi po chvíli podařilo se vysmeknout a rázně jsem se vytrhl ze sevření jeho pazour, v nichž za drápy choval dojistá infekci z obdobného otravování kolemjdoucích a kdovíjakých náhodných cestujících hlavním městem republiky. A už ta obava byla i vidět: za nehty měl skoro živé srpečky špíny! Rukama pevně svíral na pevném vydutém bříše aktovku. Jak jsem se mu úkosem natáčel, aby si mě vskutku a opravdicky, bez příkras a fint celého prohlédl, mohl najisto zjistit, že se zcela zásadně mylí nejen

ve městech, odkudž oba pocházíme a v kterých jsme se tudíž nikdy nemohli setkat, a že se proto nemůžeme jen tak náhodně potkat ani v hlavním městě republiky, natož se poplácávat jen proto, že jsme dávnými známými, jimiž nejsme... A jak mu jen uspokojivě vysvětlit, že jsem měl před nešťastným setkáním někam namířeno, každý máme své jisté důvody, povinnosti, pohnutky a úkoly, kamsi stále jdeme a vyřizujeme věci, potřebujeme je naléhavě projednat na úřadech města, vše je tak důležité a míváme tolik neznámých lidí, ach! Během chvatu nám ani nepřijde na mysl, že i oni mají své, jiné, jinak proměněné důvody, pohnutky, povinnosti...

Najednou zaskřehotalo stvrzení oné zmýlené mýlky: „Pulíku, my musíme zajít na skleničku! Podívej se na mě, Puldo, já docela i chápu, že se mnou nechceš mluvit, že se ke mně nechceš znát, máme spolu nějaké nevyřízené účty, uznávám, dneska, po těch letech, můžeš mít na mě i vzteka, ale no tak, Puldo, kamaráde, zajdem na panáka a všechno srovnáme, neboj!“ A restaurace byla na dohled a právě otvírali.

„Jsem Hrd...“

„Nech už konečně těch keců, Puldo, a promiň mi dávej hřích, ty můj jedinej vopravdickej kamaráde, koukni, no tak se, kurva, koukni! Vyhrál jsem právě ve Stazce dvacet táců, dvacet táců! A těch deset je tvejch, Puldo, Pulíku, příteli...! Myslel jsem, že si koupím zahrádku, jako jsem tehdá chtěl s tvojí sestrou koupit ten třešňovej sad s jednou hrušní, no, nevyšlo to, život mívá, já měnil, prachy jsem tehdá probendil, Jandu ztratil, no, však to znáš, Puldo, tak už přece pojd', zajdem na tu dvoudecku, anebo ne, raději eště ne. Tady, koukni!“

Díval jsem se, jak nehty se mu míhají jako holkám ve spořitelně, když počítají papírové bankovky. Bezchybně odpočítával stokoruny, jež obratně, po desítkách, vytahoval z ploché, kožené, jen trochu doted nadité, vyduté tašky. Snad proto ji stále pevně svíral na břiše, kouzelník, cizí člověk, výherce ve Stazce.

„Tady máš svejch deset táců, už nezlob a řekni, že jseš Pulík!“

„To víš, že... že jsem... Pulík! Kdo bych byl, žejo! Kamaráde, to si piš, že jsem tě taky poznal, hned na první kouknutí... Ale mám fofr, spěchám na vlak, něco jsem potřeboval vyřídit, znáš to taky, žejo. Zajdem, to víš, že někdy zajdem na paňáka...! Jo, ptal ses na Jandu, všechno je furt při starým, pořád je taková, jakou jsi ji znal, ženský klíny se nemění, buď chtěj šukat, nebo sedět stažený, co bych ti povídal, kamaráde, a já už se na tebe fakt nezlobím, ale teď už fakt musím...“

Odcházel jsem pozpátku k pokladnám hlavního nádraží hlavního města republiky a nechal toho cizího chlapa v kostkované kšiltovce jak z anglické detektivky svírat vyprázdňenou aktovku, zimou se mezi oběma kůžemi třásla jako utahaná pošva, a rychle jsem pospíchal dozadu, jak nejrychleji a bez pádu jsem dokázal... To jsem se naučil v ten večer! Spěchat dozadu! Zajímavé! Některé dovednosti se dostavují hned, nad jinými se při učení zdvihá žaludek. Hlavně abych s tím podivným kolemjdoucím, známým neznámým, už nikdy nemusel na skleničku, abych už s ním nikdy nemusel vůbec na nic, na nic! Koneckonců, o čem bych si s ním povídal, když se neznáme...

A vida, jak záměna měst, případně náhodná setkání

městských kdysi třeba i sousedů, neznajících se vzájemně, ale pocházejících ze společného shluku ulic, obchodů a kostelů, jak taková záměna, třeba právě v tomto náhodně vybraném případě, jednoho z účastníků, a zrovinka mě, kupříkladu obohatila, změnila můj osud nejen v jednotlivém dni, ale i upravila konání ve dnech dalších, v týdnech dokonce i.

Jsem skromný a spořivý, často jsem pak později, obhacen zmíněným setkáním, procházel hlavními městem republiky a dychtivě potkával všechny známé a neznámé kolemjdoucí doufaje, že mě někdo z nich zase pozná a rozdělí se se mnou o svůj šťastný den. Po čase, ale již poněkud pozměněn svým osudem, tedy vlastně opět v údobí, v němž jsem se znovu chystal upadat do svých starých známých chudých kolejí, použil jsem zbylou půlku Pulíkovy částky, spravedlivě rozdělenou polovicí naší společné výhry ve Stazce, tedy už jen její pouhou čtvrtinu (z něčeho jsem musel, sakra, žít!), ke druhé částce, tentokrát mojí, již dříve nastřádané a výhodně uložené hotovosti na VVK, tedy na výherní vkladní knížce, na níž se dalo k původně uložené částce vyhrát i 200 % navíc. Marně jsem čekal, že ke dni 30. 6. 1975 – jednomu ze dvou slosovacích dnů běžného roku – mě potká štěstí. Nesetkalo se se mnou dosud a ani v dalších slosovacích dnech až do roku 1978. Rozčilen jsem tehdy VVK zrušil, už se mi nedostávalo peněz. A jak jsem je pojednou, uspořené, spravedlivě dostal a viděl je ve vlastních dlaních nerozměněné, hned jsem přemýšlel o výhodné koupi... V úhrnu dlouhého čekání na opulentní finanční operaci jsem konečně měl možnost použít polovinu, tedy po výdajích mi-

nulého období už jen zbylou čtvrtinu Pulíkovy, vlastně naší kolektivní výhry. K ní jsem přiložil vlastní úspory, a dosáhl tak celkové výše částky, již požadoval starý Sekanina, ten, který bydlel v Městci Královém v bývalém hostinci Na Závratí, za parcelu, zpustošenou, bývalou zahradní restaurační, přínáležející k hospodě Na Závratí, ale neprávem. I proto několik let trvalo, než mně ji úřady přikleply, a teďkon tu sedím v jitroceli, vedle ve foliovníku se mi červenají rajská jablíčka, a jedno z nich mně připomnělo – v téhle chvíli odpočinku na už mojí vlastní parcele – starého dobrého známého, Pepu Kulíka.

Představte si zbylá neočesaná podobná rajská, představte si je, mí zvolení čtenáři! Vzpomínka se chvílemi stydí... Pulík není Kulík.

Jednoho krásného letního dne, původně mělo pršet i svítit slunce – byl to takový ten den, který se zcela vymekl všem meteorologickým předpovědím a přáním většiny národa – si přítel Kulík udělal radost a vyrazil do Vodňan... Vymkl se z kloubů Kulík i ten den, o němž tehdy napsal jeden literárně zasloužilý do týdeníku Tvorba, domnívaje se, že se zařadí do rozhýbaného, rozviklaného už tehdy pohybu našeho malého světa v malém hlavním městě, možná i jiných městech naší malé republiky, udělá svých pár nedomrlých dřepů a rozchodí ztuhlost jako jeden z prvních malých, a zůstane tak bezbolestně vpředu celé doby.

Ach, ta jména! Jak se mi pletou! Pulík, Kulík, Černík, Malík, Sekanina, Sos... Který z nich si to ve Vodňanech nechal vytrhnout stoličku? Kulík, samozřejmě, to jen malá výhybka mě vystrašila a nechala zastavit na ne-

chráněném přejezdu. Kulík, totiž Pepan, jak jsme mu rádi při sezeních ve spřízněných zahradních restauracích říkali, si dojel do Vodňan nechat vytrhnout osmičku vpravo nahoře, moudrý zub. Zub, který dělá starosti především hlavě, jinde nezlobí... Kdyby básníkovi Bělníkovi nebo Sosovi vyrostly tehdá osmičky vlevo i vpravo, pojmenovali by asi článek ve staré Tvorbě docela jinak. Zřejmě z postižení jinými neduhy napsali, že je bolí jejich vlastní vymknuté klouby, a to jim v té krátké chvíli pomohlo... Opravdové bolesti jiných zůstaly nevymknuty.

Hloupého hesla se Pepan Kulík chytil jako záchranné šňůry, koupil билет na vlak s přestupem na osobní zrychlený možná až do Linz a dojel do Vodňan. Pravda, v jeho rozhodování mohl hrát roli i fakt, že nechtěl v hlavním městě republiky řvát hesla. Měl škraloup, vlastně několik... Podobné, řídkší a tenčí, ale taky na zvracení, jsme musely pod knutou učitelek z jídelny ZŠ usrkávat z vystydlého kakaa, aby se nám udělalo méně zle, než kdybychom držely hladovku, všechny my děti školou povinné. Kdybychom totiž tučné škraloupy nepožřely, mohlo se nám dařit mnohem více zle. Lidu už se podařilo odvrátit smrtelně nebezpečné působení mandelinky bramborové (viděl jsem ji škodit v týdeníku v LIDU), jež ohrožovalo nejenom nás, ale celou naši širou republiku, a i další ještě větší územní celky, které jsme si vůbec neuměly a nedokázaly představit, ale bojovat za ně jsme společně s našimi nebojácnými učiteli neváhaly. Další škraloupy jsme nepotřebovaly, tak jsme je, dáváce, polykaly. (Stále jde o děti, kdyby šlo náhodou o gramatiku.)

Kulík bydlel v hlavním městě v činžovním domě se zubním ambulatoriem v přízemí a nechtěl, aby ostatní spoluobčané z domu slyšeli jeho srdceryvný řev, způsobený strachem z kratičkého vpichu injekční stříkačky umrtvující očekávanou bolest. On prostě nechtěl dopustit, aby kolembydlíci, přestože anonymní a docela neznámí nájemníci, slyšeli jeho nářek vyvolaný nepříliš bolestivým zákrokem, a tak se rozhodl odjet i se svojí nesnesitelnou bolestí do jiného města. Proč právě do Vodňan, zřejmě věděl jen on... Vzal nás tehdy s sebou ještě s přítelkyní, abychom mu pomohli přežít ojedinělý a podivuhodný zubařský výkon, a tak jsme se činili. Předem jsme telefonicky objednali Kulíkovu návštěvu, bylo to v sobotu dopoledne v létě, před vodňanským OÚNZ kvetly lípy, bzučely v nich natěšené vosy a schylovalo se ke krásnému dni. (Určitě jste si všimli: vosy, včely, kaštiny a lípy mám rád a používám je, když se mi nechce obkraslovat krásný den.) Do schodů jsme rozbořlavého Kulíka podpírali z obou stran, já z té těžší, s napuchlou tváří. Po chvíli čekání v opuštěné čekárně s plakáty vyjevujícími všechny možné zubní kazy, obnažené krčky, váčky a zanícené kořeny jsme začali, zneklidnělí, nervozně posedávat. Z vybledlých poutačů na zubní pasty Thymolin, Kalodont, Stoma a Perlička se na nás smály děti a posmívali dospělí. Ale byla to jen usměvavá chvílka, ani jsme nestačili si všechny obrázky prohlédnout a brzy jsme už Kulíka předali silné pohotovostní lékařce a ještě jsme z právě uzavírané ordinace zaslechli přítelovo prosebné: „Paní doktor, paní doktor...! Já si nepřeji umrtvující injekci, já nesnáším popichování, vemte mi to z hlavy všechno rovnou, bez

okolků! Konejte s mým zubem právě tak, jak stát činí s celou touhle zemí!“

Přestože jsme byli na Kulíkovo ojedinělé odvážné přání připraveni, nechtěli jsme být s přítelkyní svědky úkonu a následků, a tak nejprve docela pomalu jsme pozpátku vycouvávali z čekárny, pak rychleji už z chodby, v průvanu poletovaly odtržené plakáty s bolavými zuby, jen ty na pasty zůstaly kupodivu viset... Schodištěm jsme pozadu klesali, jako bychom v úctě couvali před válcem barokní varhanní fugy, a ještě jsme také zaslechli, a hodně nahlas to bylo a rozlehlo se následně celým městem: „Ale pane Kulíku, to vás bude, neuspálé, strašně bolet a občané Vodňan se právě chystají užít si odpoledního šlofíka, a tak musíme honem!“

A muselo to bolet strašně, ojediněle silně, však už jsme raději popředu a úprkem pádili ze schodů. Venku, na ospalém prostranství před OÚNZ, jsme ani nestačili vydechnout a už se ta pološílená Kulíkova hardrocková skladba na nás valila, prostoupila tehdy opravovanou budovu odevšad, řinčelo lešení, padaly střešní tašky, drnčela okna, ve finále se přidaly píšťaly, které po léta shromáždňoval pro vhodnou chvíli Kul. ve svém hrd., už to nebyla hudba, ale randál, který v jednom trylku se přelomil a zbyl jen Kulíkův příšerný, přerývaný a dlouhotrvající řev, sólo. Slyšeli jsme je stále, doléhalo ozvěnou, jako by se odráželo od jednou v budoucnu tu na blízku vystavěných elektrárenských věží.

Když jsme doběhli až ke kostelu, a ten je ve Vodňanech od zubního ambulatoria hodně daleko, sedli jsme si na staré kamenné schody. Kostelník zavíral právě dveře a kdosi uvnitř zkoušel, co dokáže s chrámovými

varhanami – hrál ale tiše, tichounce, mačkal jen pár kláves jako adolescentní postmaturitní kozičky, byl to známý, jednoduchý a nádherně melodický motiv lidové písně, žádná fuga či oratorium, a bylo nám tam s dospělejší kamarádkou krásně, až jsme se ve vsí tichosti dopustili vzájemné samohany... Však i Kulíkův ryk přestal, zatichl, ukřičen okolní přírodou a jejím chtíčem, neukožitelným, plačícím, vyčerpávajícím a tolik vlastně vzdáleným, protože vytrženým odněkud z břicha země...

Později, netrvalo to dlouho, přišel přítel P. K. do našeho ticha a užívání si odpoledního klidu tohoto malého města na jihu republiky, vystoupil ze slunného náměstí do přítmí největšího městského lokálu, v němž jsme se s kamarádkou ze všeobecné i naší dvojhany zotavovali, a zářil, byl očividně spokojen, nad očima mu vykvetla hluboká vráska, ale hned ji zapojil do výrazu celého obličejce, který, byť zpuchlý, zarudlý a v koutku úst s viditelnými kapénkami zaschlé krve, byl celkově optimistický a šťastný. Mával zkrvavenou stoličkou se třemi zhnisanými váčky na zahnutých koncích kořenů a jakoby sádrouvou půlkou huby vysoukával souvětí:

„Pětku vpravo nahoře, možná, že to je už ale čtyřka, si nechám vytrhnout zase tu, v Vodňanech.“ Vskutku řekl v Vodňanech, plandal mu totiž horní ret jako křečkovi dolní. „Tady se bolest tak nějak lépe snáší, je to malé město, všichni si vidí do kuchyně, utrpení bolí lidštěji, nikdo je tady tak zas moc nesleduje, stačí mu koukat do cizí kuchyně, tam bývá vždycky veselo. Šmírováním tak zapomíná na vlastní bolest.“

Po letech jsem projížděl znenadání znovu tímto městem, bylo v mnoha směrech poopravené, stály zde na-

místo některých polorozpadlých stavení obchody Samoty a Vosy, v jedné postranní uličce se ale krčil stále stejný krámeček. Nutka, nutička, nucený výsek s masem částečně závadným... Tak jako zuby některé, když se opotřebují a jsou už nepoužitelné, zapadnou, odstraněny z výlohy, vsypány do igelitového pytlíku i s krvavým kořínkem. Přesto by se ještě chtěly zapojovat do usměvu, rády by kousaly, avšak vytrženy jsou příliš samostatné a už docela opuštěné... Kdyby v hlavě patřily jinam, možná by se jako kulhavé slepice ještě rády popelily na dvorku a pospávaly spolu s ostatními v kurníku a přes den koukaly, jak bezzubí zobají společně zrní...

Stojím tedy tehdy v Vodňanech na náměstí, hned za kostelem se jezdí k Bavorovu, kochám se tichými vzpomínkami, některé i křičí... Poblíž tu muselo před časem bývat zubní laboratorium, ale teď?

Novou dopravní tepnou, směřující ke krajskému městu republiky a protínající neznatelnou křivkou vodňanské náměstí, běží, no, neběží, jen se belhavě kupředu pohybuje obstarožná žena, lomí rukama a ztenklým, unaveným již hlasem hýká do náměstí: „Já tu nezvostanu, puđu k dceři do Tejna, tohle už já trpět nebudu, od mala sem byla chabrus na uši, v dětství mi je mnohokrát propichovali, a jak říkám, puđu k dceři do Tejna, třeba tam jednou postavěj elektrárnu a teprve její proud mně bude konečně tak bzučet v celý hlavě, že už s tím mým všivákem nebudu muset bejt a budu mět v lebce jiný věci!“

Za osobou šel kolébavým krokem, jako by seděl na varhanním měchu, pan farář. Nemohl jsem zachytit jeho těkavý pohled a zjistit, proč žena tak hořekuje.

Chtěl jsem tohle náměstí co nejdříve opustit, pletli se mi lidé i směry (tepna do krajského města republiky byla docela jinde, v budoucím obchvatu), startoval jsem již automobil, ale najednou vidím, jak z boční uličky, ano, z té, co v ní je nucený obchůdek, blíží se mužský, starší, asi v mém věku, spodní čelist se jeví pokleslá už na dálku, zbytek obličeje je potažený jakoby velbloudí dekou s krátkou srstí – chlapík je neholen – a hledme! Je to můj starý známý, kamarád z mládí, Kulík, Pepan Kulík! U pasu se mu klinká igelitová taška s odřeným sítotiskovým nápisem Kuře z Vodňan – Kohout do vaší rodiny, a teď se mu kdesi v polypropylenovém nepodařeném sváru, možná se to stalo i častým opotřebením, taštička se protrhla a do nenažraných hlav kočičích kostek padl téměř celý, patrně po léta shromažďovaný a pečlivě oddělovaný chrup... Stoličky zprava, zleva, shora, špičáky, řezáky, obě jedničky, pravá vypadala ještě zdravě jako kaplička na Řípu, zato levá házela zrcátka drobně vylomenou sklovinou, snad po pádu z traktoru... A teď! Kulík všechny své zuby nechal po tom zářivém atomovém záblesku padnout, zapadnout do škvír mezi kočičími hlavami, skřípnout kamennou obrubou litinového kanálu, a zahlédnuv mě totiž, volá přes celé náměstí – farářovi v té chvíli, snad závanem větru či možná silou Kulíkova hlasu složeného jakoby naschvál z několika varhanních píšťal, pozdvihl se šos černého pláště a odhalil mu podvazky – a přes to vše volá ten můj dávný kamarád:

„Přestěhoval jsem se do tohoto města nafurt, příteli, doba a život se tu snášejí lehčeji, nebolí tolik jako v hlavním městě republiky, jsem zde spokojen a je tu

navíc i hezky! Jak jsem říkal, když jsem tenkrát naříkal!“

Potěšil mě Kulík, kamarád, na něhož jsem já zapomněl a on na mě ne. Na vrcholcích všech sykavých souhlásek měl ale posazený podivný, nepříjemný háček. Neměnil bych s ním... Motor z města Žiguli konečně napotřetí chytl a já cestou přemýšlel, jak mně bylo znovu pregnantně a koneckonců i dialekticky dokázáno, jak různé polohy měst změnil některé naše hlavy nejenom zvenčí či zevnitř, ale ojinačí i vše ostatní, co v hlavách má či může být ukryto, i tedy zkaženost zubů, křik z bolesti, když se zanícenému nechce ven ani v neočekávaném městě republiky... Usínající po sobotním obědě to snesou, zaspí, bolest a křik jiných spolykají a stráví lehčeji, jsou prostší než ti v hlavním městě republiky a šmírují se v menším.

Podivuhodná jsou v tomto směru posláním měst, podivné jsou už i ty nejprvnější proměny a výměny všeho, čím do takové chvíle dosud ona vybraná města žila. Uděje se zde příkladně něco malého, lokálního, jen mezi dvěma domy a uličkou do náměstí, do roka stojí vedle kostela obchodák, a vše v místě už je pojednou a navždy jinak, nese na bedrech nové starosti, neplánované, nečekané změny osudů a časté lamentování zúčastněných: „Proč jsem nezůstal doma, dyť mi tam bylo dobře! Musel jsem se táhnout až sem? Do takový prdele...? A kdybych a čím bych a jak bych, a co všechno jiného mě mohlo potkat, kdybych nepoznamenán tímto zchátralým a neopravovaným městem jakýmsi, touto větší obcí na konci světa, se třeba docela obyčejně odtud, od vás bydlících a pro mě zbytných, přestěhoval jinam?!“

Já bych tak mohl kupříkladně žít v městečku, kam rád jsem jezdíval na letní pobývání. Bylo tam vždy klidno a závětrno, kašny chladily rozpálená odpoledne, letní byty se větraly od svátečních obědů s houbami na kyselou a brusinkami na trpko a borůvkami v koláčích na sladko, a mne toto tiché prázdninové městečko, krásné a tajuplné jak dětská hra, určitě krátkodobě poznamenalo a mohlo se mne, kdyby se čehosi v jeho osudu zachtělo, zbavit, usmyslet si třeba cosi a ukončit můj mladý život, nechat mi vdechnout bacil černého kašle, a nikdy bych je znovu, v příštím létě, nenavštívil... Nemohl bych si už vše zde prožité připomínat a zamýšlet se, jak se přece jen městečko i se mnou změnilo, a zpodivnilo tak mé další osudy. Nemohl bych vyprávět příběhy, které jen taktak že nezakončily moje prázdninové pobyty, tak jako když pták letec se odpoutá od hejna a je ztracen navždy, předurčen k pádu, nedostihnutí cíle, slábne a ztrácí naději, že se úspěšně zúčastní tahu za teplem, za dočasnou změnou místa a osudu... Napadá mne při tomto příoměru, že všeho změnitelného je příliš mnoho a že každý je vlastně přeplněn možnými nečekanými a neplánovanými proměnami. Ano, většina je celkem uspokojivě vysvětlena obecnými definicemi příslušných věd, ale přesto, vlastně koneckonců, zákonitost není totožná s překvapivostí zdánlivě nemožného, proto i podivuhodné změny plného života, přesahující až v samý pokraj definitivní smrti a opačně, mohou značit jen průběh určité škály nahodilostí, vyvěrajících z jedné strany jako radost, zrození, život, ale souběžně plodících z druhé strany pád, úraz, nemoc... Na protilehlých březích je mezi metami začátku a jeho

konce vše propojeno tenkou nitkou osudu. To až poslední štace se nazývá tak, jak se dozvíme, až už nebudeme vědět. Smrt to nebude, to jen živí si ji takhle pojmenovali.

Je toho moc, co se dá splést, co život přináší, a dává tak smrti ochutnat.

Jako tenkrát. V onom zmíněném letním místě jsem jednou o prázdninách vskočil do rybníka, předváděje se před dívčinou jakousi, jak jsem z našeho města vyžralý a srovnatelný s místními. Až pozdě jsem si vzpomněl, že teprve koncem minulých prázdnin jsem se naučil sotva dvě tři tempa a jak jsem si tenkrát oddechl, když špičkami studených nohou jsem se jakž takž dotkl bahnitého dna... Mohl jsem po tom neuváženém skoku zemřít, utonout. Ale jak jsem se přes zimu proměnil, byl jsem si jistý, že umím plavat, že dokážu oné dnes už docela zapomenuté a možná i dávno mrtvé dívčině, jaký jsem, tenkrát, dobrý plavec... Zachránili mě místní protivní výrostci na poslední chvíli, bylo mi devět a hanba. Sáhl jsem si na jiné dno a od té doby jsem si to černé lepkavé bahno kdesi v sobě uvědomoval, a když se příští rok pořádala velká prázdninová válka mezi místními i letňáky, už jsem se nezúčastnil. Neuměl jsem si udělat prak, najít vhodnou vidličku, a tak nové gummy z hlavního města mně byly nanic...

V dětství bývají změny ještě vratné. Ale ne všechny.

V jediném okamžiku, v jednom městě na jiném konci republiky, kam jezdil na prázdniny můj kamarád Zbyněk Kudrna, spolužák z dětství, v onom okamžiku ujel Kudrnovi vlak. Osobní vlak domů z prázdninového pobytu. Cestou k autobusovému nádraží, při ná-

hradní, už neplánované, a tedy nahodilé cestě, byl spolužák poražen kropicím vozem, co v parnu města šířil lesní vůni... Kudrna chvíli před oním osudovým setkáním se kratičce zastavil u zmrzlinového stánku, kde samozřejmě neměli jeho zamilovanou pistáciovou. Ta totiž, povedená, barvou připomíná zralý hnís a pohledem do naplněného papírového kelímku zprvu i napadne, zda v kopečku nemžiká kaliště lužního lesa, orientální koření či Kulíkův neléčený zánět okostice... Nevím, tohle se v Kudrnově hlavě určitě neodehrávalo, měl svoje myšlenky, lítost z ujetého vlaku, strach o nejbližší chvíle v autobusu, pokud pojede, a kvůli těmto svým okamžitým starostem poodešel pár kroků od stánku, a neměl to dělat. Určitě měl i dětskou zlost z nepochopení, proč pistáciový kopeček zmrzliny není nikde v hranicích republiky k sehnání. Zbynda ji měl vysněnou z náhodně nalezeného letáku, nabídky italských zmrzlin Domu pochutin v hlavním městě republiky, kde byl zaměstnán jeho tatínek jako vedoucí úseku lahůdek. Kdyby těch pár úroků stranou neudělal, mohl by můj spolužák Kudrna být dodnes živ a zdravý a žil by ve svém městě, kam mohl dojet ujetým vlakem v 15.30, nebo náhradním autobusovým spojením v 16.53 s dvojím přeseďáním... A konečně, on vůbec v tom všivém městě s usedající lesní pistáciovou vůní nemusel být, jel tam vlastně omylem o týden později, než měl... Jednou jedinkrát se rodiče rozhodli jej poslat do míst jeho oblíbených prázdninových pobytů ne s babičkou a bratrance, nýbrž s pionýrským táborem, jemuž sexuálních radovánek natěšení svazáčtí vedoucí spletli datum odjezdu, a na první srpnový turnus tak odjeli na-

držení mládežníci a jen několik dětí, ostatní dovezli rodiče nebo přijely, nasazené do vlaků, samy. Jenže tábor se z určitých důvodů nekonal, vlastně skončil dříve, než bylo plánováno, a tak Zbyněk Kudrna po týdnu dorazil již zcela zbytečně. Navštívil tetičku, ale bratrance, kteří měli být doma, museli odjet na jiný pio. tábor, k hlavnímu městu republiky. Odtud se vybírala delegace na setkání dětí s představiteli strany a vlády, v těch dnech ovšem probíhalo na Kubě jednání rady RVHP a tam představitelé museli odletět přednostně... Vybrané děti v pio. stejnokrojích musely trčet v táboře. Nastaly deště a ze zatopených stanů museli být někteří vybraní pionýři hasiči a vojáky evakuováni do náhradních prostorů, kde nastydli a několik dní museli čekat na setkání s navrativšími se představiteli z Havany. (Sloveso muset bylo v té době frekventovanější než smět.)

Život sám píše všechny ty podivuhodné záměny a kreslí z nich pitoreskní obrázky, jež později předávají pionýři svým představitelům, neboť je namalovali ve svém osobním volně na pio. táboře.

Zpět ke Zbyndřovi. Přijel do města omylem jiných, přijel pozdě kvůli selhání jiných, vybral si nedosažitelný zmrzlinový kornoutek, naplnil osud poslání města, jež mu zhatilo, zcela náhodně, zbytečně a nevratně, jeho mladý život. Kropicí vůz, který šířil v onom dávném parnu pistáciovou vůni lesa, jej zmrzačil a odsoudil k pobytu v léčebně. Ne! V ústavu dlouhodobě nevléčitelných, ztracených, odklizených vozy s jinými nástavci než kropicími docela až na druhý konec republiky. Odtud se už žádné děti nikdy, v žádném případě, ani podivuhodnou náhodou, k setkání s představiteli nevy-

bíraly. Říkalo se tomu, vzpomínám-li si dobře nějakou jazykovou přesmyčkou: „Jsi-li mrzák, nemáš naděj’, s jednou nohou nežij raděj!’“ Slovensky to znělo zpěvavěji, už jsem pozapomněl přesný slovosled a druhotný význam. Možná: „Debilko, zabudáš, že jsi zmetok od Košíc až po Áš!’“

V jedné jihočeské vísce a v jejím okolí plném potulných, pravda, v zimě zimujících cirkusových umělců stalo se, kromě jiných událostí, důležitých zase pro jiné cirkusové umělce přezimující v jiných vsích, tedy přihodilo se, že jsem s přáteli byl pozván do hostince proslaveného předlouhou otevírací dobou. Taková by nikde jinde ani nemohla být povolena, ale zmrzlí a věčně nasytění cirkusoví umělci si ji prosadili jako klouzavou otevírací zavírací dobu: s kokrhajícími kohouty se z hostince vytráceli nejprve první, původně noční hosté, neboť to nebyl Rájský ani Jednořádkový hostinec, ale soukromé stavení, sednice v chalupě hostinských, kteří přes den ve velkém nakoupili cigarety, lahvové pivo, rum a tatranky a jak dojeli, zašprajcovali dveře, aby se průvanem nezavíraly a netloukly o futra. A bylo otevřeno a první odpolední hosté se mohli nalívat...

Ale i takový podivuhodný soukromý hostinec, provozovaný dvěma čilými důchodci, kteří nelenili obstarat si každý den padesát strakonických, dvacet prachatických a třicet protivínských desítek, dvě láhve rumu, zelenou, výčepní lihovinu a všechno to s postupně ožralými sousedy vypít večer u televize, měl jednoho krásného dne zavírací den. A právě v tento den (mnohem později nebo dříve nazývaný sanitární) jsme vstoupili doširoka rozevřenými a i zaklesnutými dveřmi, ja-

ko by bylo normálně otevřeno. Hostinský Votava s bratrem Votavou nás ani nevítal, znali jsme se z časté otevírací doby, přesto byl na první pohled i s bratrem Votavou plný, vlastně byli oba plni podivuhodného prázdna, smutku jakéhosi, jaký jsme zde dosud nezažili. Bývalo tu veselo, vždyť přece v okolí, ale i v některých chalupách přímo na návsi zimovali světští.

Jejda! Světští! Krásný a výstižný výraz! Významní členové národa, vlastenci, kteří natolik poznali svět, že se tím honosí, putování světem smějí nosit i v přívěsku ke jménu, avšak zimují raději doma, ne v teplých krajích jako stěhovaví ptáci, ale po vsích, po našich vsích... Docela obráceně to mají čápi, husy a volavky. Jako by tyhle komunity před sebou utíkaly na opačné konce světa... Holt doma je doma a venku je venku.

Jsou ptáci a opeřenci, kteří včas nestačili odletět, zmeškali společný tah. Jsou i jiní, kulhající či v křídlech ochablí, neschopní vydat se na cestu do světa. Někteří se možná jen bojí budoucí pandemie přelétavé chřipky, a tak pro jistotu zimují na rodné hroudě. Plnými doušky a většinou již prázdnými sanicemi čerpají z domoviny, plní se strdím a mlékem a chlapi si občas dají v hostinci po zavírací době kořalku... Asi by ale bylo nejlépe, kdyby každou zimu napadlo tolik sněhu, že by jejich maringotky zůstaly v teplých krajích a zimující teplující světští by si tam někde pojídali staré čápy, vylétané volavky a ochutnávali letem ztuhlé kachny. I s chřipkou, z níž by se snadno vykurýrovali aspirinem a horkým rumem.

Hostinští nás tenkrát velmi rozpačitě, až smutně pozvali dál. Rozhodli se totiž před několika dny ze dne na

den změnit hospodu, taneční sál i kuchyni, vše vylepšit, vyšperkovat a otevřít náruč nejen světským.

A pozvali si k tomu malíře...

Zvláště starší Votava byl zaplněný smutkem jako suchý záchod, zavedl nás sice rovnou do lokálu, výčep byl ještě zakryt potřísněnými balicími papíry a pološhnilými vikslajvantovými ubrusy, ale jak chtěl načít uvítací větu, sklopil hlavu a šel raději umývat půllitry, což bylo s podivem, protože jinak vždy, a především na skle, šetřil vodou.

A bylo co pomývat. Vyhlášený šumavský malíř hostinských interiérů se po dva dny u Votavů opíjel natoлик, že nestihl vymalovat celý hostinec a předčasně ujel. Měl prý sjednanou rozsáhlou zakázku pro výletní restaurant Ráje kdesi blíže krajskému městu republiky, a tak se na nicotnou zakázku Votavů prachšprostě před jejím koncem vykašlal. Ale ona tahle objednávka nebyla zase tak malá. Chalupa bratří Votavů totiž byla bývalá škola, ne nějaká jednotřídka, ale jednopatrová budova s pěti učebnami, kuchyní a tělocvičnou. Bratři hostinští, původním povoláním zedníci, dům po léta přestavovali a brzy bylo zjevné, že hostinec obci sluší více než škola. Zvláště když přezimující děti světských do školy chodily nerady a zbylou půlku vsi koupili luftáci z hlavního města republiky. Ž návsi je totiž krásně vidět celý hlavní oltář šumavské scenerie, Boubín, šumavský prales, projíždí tudy předseda vlády Štrougal, vesnice má pojízdnou prodejnu a hostinec, nač teda školu, že jo.

Celí tumpachoví jsme stáli uprostřed lokálu, i malé a chabé zvuky se zde rozléhaly nezvykle hlučně, snad

to bylo krajinou, která se měla rozprostírat po všech volných zdech, a Votava, ještě než poodešel k výlevce, máchl beznadějně rukou a vzdychl:

„Taková to mohla bejt krása! Votočíš se ke zdi a máš kousíček do Vodňan, jdeš se vyčůrat, a už padáš vedle prasečáku po silniče k Bavorovu, když se ti nechce čekat na pivo, vezmeš to přes pole k Netolicům, a von tuhle nádheru, prasák jeden malířskej, nechal vpůli vopuštěnou, von se na nás dočista vysral a k tomu vypil všechno tejdenní pití. A eště si včera vzal zálohu. Celejch pět stovek!“

Rozhlíželi jsme se po tom jihočeském věčně zaduměném, omamně vonícím a tiše hovořícím okolí. Panoramaticky, jako v pokřivenosti objektivu rybího oka jsme viděli, co všechno je v té krásné pošumavské hospodské krajině nedodělané, snad i pobořené či nevystavěné... Ze stěn na nás civěly výjevy jako z nepovedených alegorických prvomájových vozů, nad stolem stálých hostů Čoudy, Běleckého, Slámy, Krahulíka a bezejmenných traktoristů se tyčil Boubín, šumavský prales, a hned pod ním v podivuhodně zkráceném perspektivním pohledu byla jen lehce načrtnuta hráz rybníka Svěrače, kořeny právě zasazených dubů a borovic ji nestačily ještě zpevnit, ale rybník už byl napuštěný... Vedle zásuvky na elektrický proud pila srna z lesní studánky, sekáči z blízkého pole na ni měli koukat, ale neměli dosud hlavy, jen v pozdvihnutých rukách drželi nebezpečně napřážené kosy, a po vozové cestě jel povoz, vlastně jen žebříňák bez koní... V povzdálí u lesa stály vedle sebe, docela jakoby připravené do atlasu pana Smotlachy, všechny možné houby, nebyly dosud

ale vybarvené a mohlo by dojít k jejich otravné záměně, kdyby se domalovaly jinak, jedovatě třeba. Pletly se a byly otravné i jedlé, hořké a i dosud v kořání ukryté, a některé neopatrnou houbařovou botou rozšlápnuté natolik, že by se stejně na hostinskou školní zeď neumístily a staly se tak protivné jako hosté, jež nejde vyhodit ani s ránem, jako lidé, kteří se k sobě nemají, nenacházejíce mezi sebou láskyplnost... A na návsí stály chalupy místních obyvatel, luftáků i cirkusových potulnějších umělců, tyčily se ale bez štítů a komínů, měly sice krovy s májkami, popisná čísla, zahrádky a ke květu připravené stromy, domky zdály se ale rozestavěné jako ve filmových ateliérech, proto některé otevřené do sednic a síní, černých kuchyní, chlívků, ale i sklípků dovedně zabudovaných pod podlahami na upytlačenou zvěřinu. Ve škole byly v páté třídě už lavice a v ředitelně harmonium. Kaštiny a lípy na návsi měly načrtnuty jen holé kmeny. K hostinci, možná ještě ke škole – neznáme přesný letopočet, který se malíř šumavských scenerií a panoramat chystal uchvátit – k této jediné jednopatrové budově ve vsi přicházely, některé se očividně loudaly či uvízly v hnoji nebo marastu, nohy v dřevácích či holínkách. Na kulackých bylo bláto umně vymalováno, dokonce v barvách vyvedeno, tam se k detailu malíř kupodivu dostal, ale skončil pod koleny, k celým lidem již štětcem nedosáhl, nedopracoval se jim k hlavám... Zanechal tu nejen nohy dávných školáků, učitele, faráře, ale i šlápoty a boty docela současné, dojičské, traktoristické, přicházely sem škrpně i naleštěné holínky odpočívajících cirkusových umělců, před chvílí přijel předseda družstva na čezetě, opřel

ji o strakonický stojan a nohy mu zůstaly stát zabořeny v močůvce zbylé po kulaku Brázdovi.

Je to kauzální determinace nebo vrstevnatě a pečlivě doplňovaný hnůj, dosud nepřevedený do učebnic základních škol, či se dotýkáme umění nehotového růstu společnosti, která, násilně zakotvena a notně ubahněna a po letech pokusně, jako napůl vykloubena, netrpělivě očekává, že ze šlápot, už tak zapáchajících, k tomu navíc i viditelně zkrvavených, vyroste cosi nového?

Ach, bože, vždyť to byl jen opilý a nezodpovědný malíř kšeftař. Kam na něho s dotazy o krásách vlasti.

Vzpomínám si, že po dvou třech hodinách strážně, posedávání a pocházení v rozlehlém hostinci, kde nebylo nic dohotoveno, ale jen načnuto nebo rozpracováno, jsme konečně všichni nějak podvědomě očekávali, kdy se do boty treťí noha, do krávy býk, do jedné z posledních koroptví střela, do ministra zemědělství šestsettrojka, do režimu konečně to, čemu v Rusku říkají perestrojka, po česku přestrojení. Proč ale, když se jen mění výrazivo? Aha!? Perestrojka je rekonstrukce, demolice s následnou výstavbou na rozvalených ruinách bez odklizení trosek, přestavba bez likvidace shnilých komponentů, které v základech stále působí jako katalyzátory, hnojivo, deodoranty...

Změna Jandina začátku od píky, hejbání nábytkem, aby se neřeklo, Kulíkova vyrvaná huba, zatření šedivých rámečků po mouchami podělaných rámech bývalých prezidentů a tajemníků republiky.

Slovem – přestrojení.

Nóbl byty na Královských Vinohradech v hlavním městě republiky na to měly samostatné šatny.

Také v téhle vsi se jednalo o proměnu, přestrojení hostince ve školu a opačně. Stačilo objednat malíře, přejinačit zastaralé, zapšklé, přeláknout prohnilé a nadechnout se do libého kraje...! Nebýt toho všivého umělce, kde už jsme mohli s dechem být! Jenže on! Zanechal nás v polovičatém prostředí, navíc jiném, než na jaké jsme byli zvyklí, přestavěl záchody z pánských na dámské, a to nejen výměnou mís a mušlí, ale pouhým přemalováním dosud nedohotovených sexuálních symbolů, takže já, příkladně, nevěděl, zda při vyprazdňování zírám do oka podivuhodného škvířícího se, rozvírajícího se tvaru s čárkou, usměvavého občas, pravda, nebo zda se jen kymácím a držím proud vlastního uvolnění proti černé asfaltové zdi, dole se žluklým žlábkem, několika kostkami chloru a nahoře s informací, že Servít je furt ještě vůl... Přitom jsme chodili čurat, jak vždy jsme byli zvyklí a vlastně i naučení zdvihnout se, zavrávat tam a zase zpátky, uvolnit se, odpočinout si cestou a uchystat si myšlenky k dalšímu klábosení... Stávali jsme se těmito uvědomujícími se cestami ale zadumanými, pojednou jsme byli rozesmuteni smutkem bratří hostinských, potažmo i celé vsi, a snad proto jsme se, jiného vysvětlení nenalézám, najednou – beze slova jakékoli výzvy – chopili malovátek, uhlů, kyblíčků, lahviček a štětek, štětců chlupatých, plochých i vlasových... Malíř lajdák Šumavan zde zanechal svůj aranžérský malštok, i ten se nám hodil, právě jako dřevěné trojúhelníky, kružidla, pravidla, jichž bylo potřeba jenom se držet a obtahovat jejich nesmyslné a nedodržitelně nepřesné křivky, obrazce a další... „Pomůžeme škole,“ zvolali jsme unisono, vesele, ale přerývané, pro-

tože ne všichni jsme o hostinci věděli vše. „Prosit!“ řval Sláma, Zdražil a Bělecký.

My pracovitější a již v uměleckém zápalu zběhlejší jsme horečně začali vymalovávat a domalovávat na zdech školy hostince vše nedokončené, dosud prázdné, dychtivě čekající na tah štětce, tuhy nebo jen zmáčeného prstu. Objevovali jsme oblohu, mráčky beránky, slunce lechtající dráždivými paprsky kozičky vazaček snopů, stáhli jsme z nebe měsíc a hvězdy, aby je uviděli i krátkozrací... Hodně hvězd jsme tehdy namalovali, noc ovládla jasná srpnová obloha, a my při častém čurání, raději na dvoře, jsme se hluboce zakláněli a celí otevření zírali vzhůru na chvosty perseid, a ihned jsme své dojmy a upomínky přenašeli, ještě zlaté a stříbrné, do stěn lokálu, chodeb i tříd, do celé budovy jsme dodávali z letní oblohy dosud chybějící barvy, vše bylo pojednou daleko krásnější než od malíře Šumavana, srnkám jsme vybarvili hněd' a bělobu nad oči, houbám červeň a okr na hlavy i pod klobouky, psům nohy, klubíčkám ježků čerstvě padaná jablka... Já nechodil často ven, držel jsem měchýř, dařilo se mi trefit figuru na hrázi sedícího vodníka, vedle něho pospíchala děvečka do bálu a vstupovala vlastně do bývalé školy, ale už to byl hostinec, Zvotavovna, jak se široko daleko tomuhle nočnímu podniku s právě dokončovaným novým interiérem říkalo...

Po roce se však přihodily smutné události, hostinští zemřeli, odešli jeden za druhým během čtrnácti dnů, mladší zchřádl po starším, coby kamenem hodil... Staříčci chodívají za sebou, to se asi patří, i když se (kamenem) nehodí.

Dnes je hostinec přestavěn, ale ani ne zase tak moc, naše výzdoba zůstala téměř netknuta, hodila se pro nový účel. Jen škoda, že jsme dílo nedokončili. Z hostince se na čas stala týdenní školka, dováželi sem děti z Vodňan, Bavorova i Netolic, zařízení mělo dvě oddělení, v přízemí pracovala menší děcka, radovala se z našich obrázků a pořádaly se zde vlastivědné besídky. V patře, kde býval ještě nedávno sál, byly umístěny starší, odrostlejší děti. Na sál jsme se chystali napřesrok a napřesrok se právě stalo to s mladším Votavou.

Zemřel v jednom z blízkých městeček na pouti, seklo to s ním ve sváteční den celého širokého okolí, povalilo ho horko, když pomáhal opékat vuřty nad dřevěným uhlím, nikdo si jej moc nevšimal, málem mu v jednu chvíli plamenem chytla kostkovaná řeznická jupka, tak byl rozpálený... Napekl si dopředu, v tom vedru, shonu a spěchu chtěl vyhovět strávníkům, měl dobře dvacet velikých vuřtů do ruda vypečených forotou, a jako by si jen tak klidně seděl za roštem, drahnou chvílí se zdál jen sehnutý a příkládající dřevěné uhlí... Kolem bylo živo, překřikovali se tu prodavači pivních kelímků, kek-sů, zmrzlin, kandovaného ovoce a batistových podprsenek, a do všeho toho hluku řvaly tlampače komediantů, cirkusových umělců a vyvolávaček ojedinělých světských atrakcí, které úspěšně v blízké vsi dopřezimovaly a teď, oprášené a s vypranými a vyprahlými živůtky a naleštěnými oživlými hady, bavily pracující z okolí. Vedle Votavova roštu s vuřty stál narychlo postavený pavilon cizokrajného zvířectva, kolem se rozlézal zápach cizokrajných výtrusů vězněných zvířat, a i to jistě Votavovi mladšímu nepřispělo ke zdraví... Dlouho se-

děl, vlastně zpola již ležel, posunoval se podél rozpálené mřížky roštu, a musel by se setsakramentsky spálit, kdyby ještě žil. Opřen o rozžhavené železo, které mu páliło kůži a vůkol rozprostíralo odér podobný orientální vůni z vedlejšího pavilonu, zmrtněl, změněn osudem své obce, přeměňované, přestrojované z rozmaru představitelů přílehlého městečka, neboť jejich vůlí bylo rozhodnuto, že původně obecní škola, na čas soukromá Zvotavovna, patřila odjaktěživa státu a potažmo školské vědě a že tomu zase tak bude, a i když nejsou větší děti, budou se dovážet menší, nač hospoda, že jo, vždyť pod vsí už začali stavět motorest. A hotovo, přestrojeno, i předseda vlády se přijede podívat, vždyť je odsud, že jo... Votavovi ml. to chlápce z okresu řekli o pouti, tehdy, když brigádnicky se zavázal opékat vuřty. Jen tak na půl huby a napůl buřta mu sdělili, že jeho, námi vymalovaný hostinec bude zrušen, a to brzy. Hostinský se dlouze zamyslel, odložil kovanou obračečku vuřtů a zahleděl se směrem ke vsi. Řekl bych, že v tom horku se mu znovu v mysli rozzářil pohled na naše tehdejší dílo, jež jsme snad vloni, nebylo to dlouho, dokončovali, barvy byly stále ještě živé a teplé, určitě si krásně vzpomněl, jak zmalovali jsme tu starou, ale opravenou školu a udělali z ní pořádněj venkovskej hostinec, do budoucna jistě výletní, snad i zájezdní, však tehdy se oba Votavové objali a líbali se po vlhkých uplakaných tvářích a hulákali: „Chlápce, vy jste povýšili dílo toho zmrda předchůdce ve skutečné umělecké šumavské dílo, máte tu po celý rok pivo a kořalku zdarma a totéž platí pro příští rok, až uděláte taneční sál a pokojíky pro hosty, které přes zimu přistavíme nad povalem!“

I my dobře věděli, že vnesli jsme do té školy přírodu a nadějný budoucí turistický život (boom se tomu jednou bude říkat), a nebylo nám třeba herbářů, atlasů hub a učebnic rybolovu, pytláctví a lesnictví, vše jsme znali od pána boha, byla zde poctivě sklížena úroda, mlýn mlel, pila řezala, vesnice vzkvétala. Do věčných kulis restauračních večerů jsme vnesli touhu nejen chlastat, ale i se přitom dívat po jihočeské krajině, zhluboka vdechovat vůně trav a léčivek, opíjet se krásou noční oblohy, a z přírody tak prostě vůbec neodcházet, sedět na mezi a občas si drcnout židlí nebo jí majznout nějakého místního po hlavě a dostat ji dvojnásobnou přírodní silou zpátky... Hostinský Votava ml. tehdy plakal ze samé radosti, obcházel kolem zdí a hledil svůj les, kostel, pole a kravičky, láskyplně namáčel prsty do vysychajících kyblíčků s barvami, dodělával ťupky na muchomůrkách, stíny pod plujícím kachnami, tu oťel stékající barvu z příliš rudých rtů žnečky, tu dotočil pivko, nalil ruměček, příkrásnil ruměneček – a bylo barevno, bylo krásno a i samotný hostinský připomínal spokojenou slunečnici, však dokončoval, docela už vlastně zbytečně, naši hotovou práci, prováděl uměleckou retuš, generálku před premiérou, příkrášloval život, jak v hostincích je třeba si od lecjakých skutečností odpočinout, odlehčit se, začmárat ošklivé. Společná radost se v dalších dnech přenesla i do malé příkrčené vísky, ležící ve stínu Boubína, šumavského vrchu...

Po roce pak došlo k té nešťastné pouti, při níž hostinský Votava ml. odešel na věčnost, snad úpalem, možná upálen, jistojistě nešťastný, a možná i proto se mu to stalo. Zemřel s poutovými obrázky na rtech a s žádostmi

o povolení registrace zájezdního hostince v kapse. A že by ho pronajal, případně i jakoby daroval městu, když bude to přestrojování, a že on by chtěl dělat vedoucího a jeho bratr, za čtrnáct dní zemřelý, kuchaře. A že vnitřní opravy a malby jsou v jejich režii... Později došlo k volbám a ze žádosti bratrů Votavů sešlo jednomyslným schválením předání objektu do vlastnictví obce, ke všemu se zčistajasna objevilo cosi nepovedeného, snad neúplného, v dávných zápisech v pozemkových knihách, a tak bylo raději hned rozhodnuto, že z bývalé školy a nedávného hostince se zbuduje útulek, jesle a školka pro děti zaměstnanců MNV, JZD a STS.

Dnes už naše výzdoba děti netěší. Jednoho pošmourného dne přijeli pracovníci malířského družstva Šumavan z krajského města republiky a vše přemalovali.

Je ale nevysslovně krásné a trvalé, že děti mají pod nově nabílenými zdmi útulku navždycky ukryté všechny naše vzkazy a výjevy z nádherné šumavské přírody... Vedle původní el. zásuvky pořád pije ze studánky srnka, je zima, bílo, všude zasněženo, tamhle sedí na hrázi vodník a je to sněhulák, a i z muchomůrek červených jsou vidět jen bílé đubky na kloboucích, a že se jich letos vyhu(hou)bi(by)lo...! Všechno tam tak pořád je, přetrvává změny a staletými zdmi vydechuje barevné klikyháky naší fantazie i rovné šedivé čáry dočasně nařízených osudů měst, městysů, obcí.

I lidí, asi.

Po létech jsem postával na malém hřbitůvku s přáteli Zadražilem, mladým Běleckým a nejmladším Slámou, Vašíkem, už Václavem vlastně, a jeden z nás, vlastně taky předčasně zemřelý, Vaškův táta Václav, výtvarný

umělec, sochař a pytlák, jenž nevěděl, co má v životě raději, zda hospodu či domov, až život za něho rozhodl sám a nabídl mu brzké a nečekané setkání s přítelkyní smrtí, která takové roz(h)řešení vykonává ráda a bez varování, tak tedy Václav ještě stačil vytesat do pískovcového kamene, který uvalil kdosi silný ze vsi jako náhrobek na hrob našich přátel restaurátérů Votavů, text: „Ty, kdož's v náš hostinec přicházel, bavil ses vším. Byl jsem ti učebnou i hernou.“ V tichosti jsme postáli, polkli každý svoji slzu a odešli ze stínu Boubína i z malého hřbitůvku navždy. Když za námi zkřížená vrátka krchůvku se skřípotem zapadla, mihlo se mi hlavou, proč děti Vaška Slámy tatínkův popel volně vsypaly z mostku před Bavorovem do Zlatého potoka, když mohl zůstat tady na hřbitově, pod pískovcovým valounem, v hrobce hostince, v němž strávil snad více času než oba Votavové, kteří museli za mlada občas dělat i řemeslo, zatímco Vašík, Vašek, kamarád sochař, sprádal v jejich učebně a herně umělecké plány, které mu zpřetrhala potvora smrt, podivuhodná a nečekaná změna života.

Smutný výlet nekončí.

Po nějakém čase jsem získal možnost pronajmout si v nedaleké vsi domek jednoho z cirkusových umělců, jenž měl v obci zakázaný pobyt. Bylo to v době, kdy někteří necirkusoví umělci měli zapovězený pobyt ve všech městech, městysech a obcích celé republiky. Zajímavá disproporce zákazů, zač a kde všude. Tehdy jsme byli informováni, že podobné zákazy se vyhláší hlavně pro větší města republiky, a to ještě nenapravitelným zločincům, zavilým nepřátelům a recidivistům,

ale kupodivu, i v takové malé vsi, jako byla ta budoucí částečně moje, v osadě s několika chalupami, s předzahrádkami vystrčenými k Boubínu, šumavskému vrchu, dokázal kdosi tajemný zajistit, vyhlásit a uskutečnit zákaz vybranému cirkusovému umělci a možná i jiným. Anebo třeba těm ne. Někteří museli za hranice republiky. Ano, tak bylo...

Já si pronajal světských bývalý domek v čase, kdy z oken mu vyrůstaly kopřivy, krásné byly jako pelargonie jinde, stropem bylo vidět na přelétající tryskáče, v noci se dal pozorovat Velký vůz a šlo vytažovat z kapsy vzpomínky na dávné hostinské večery...

Časem jsem uvedl domeček do pořádku jako Votavoví školu, podařilo se mi ho opravit podle svých možností. Je krásné a objevné přestavovat (v bud. revitalizovat) starou chalupu, nemít peníze, psát nevydatelné, pasovat upravené nové zpátky ke starému původnímu, a tak postavil – opravil jsem chalupu, jak bývala asi kdysi dávno, podobně mohla vypadat před mým narozením i před narozením cirkusového umělce, zmíněného, vypovězeného ze vsi. I zahrádku jako mlat jsem zúrodnil, a už nám rozkvétaly pelargonie v okně... Jenom s jedním kamenem, velikým a těžkým jako pomník, jsem nemohl pohnout a dostal ode mne za úkol stát se nosníkem, překladem nad okýnkem do ulice, jímž jsem chtěl vidět na náves a dále, na bývalou hospodu, a ještě dále, až ke hřbitůvku na kopci, který patřil dvěma vsím dohromady... A chtěl jsem doslechnout, jak děti zpívají mezi listy kaštanů a lip a jak mně ze všeho toho okouzlení bude zase vznikat v hlavě tříšť barev a hvězd a tónů, jež všechno nepodivuhodně proměňuje, jak jinak,

v podivuhodné... (Jako bych to kdesi od kohosi mnohem moudřejšího už slyšel, ne, ano, četl!)

Ze snění mě musel silou vytrhnout Miloušek, můj přítel z odnaproti, z bývalého statku, dnes břizolitové obludy. Miloušek byl chlap jako skála, celé dny rozléval močůvku po okolních polích, a i když se po práci dvakrát vykoupal a vyrejžákoval, pořád byla kolem něho cítit zhnojená zem. Tehdy přišel, montérky vykasané pod kolena, dva knoflíčky z blůzy vytržené i s látkou, holínky jen tak seříznuté do galoší, už byl skoro doma, ale žena mu řekla, že jsem se po něm ptal, byla sice drobná, stále jakoby ustrašená, měla kulačí oči, to po ní byl Miloušův statek, ale všechno vždy uměla včas a přesně vyřídit.

„Tak co zase máš, ty jeden sovětskej! Prej nemůžeš s něčím hnout!?“ Miloušek měl vadu řeči, nebo to možná i tak chtěl říct, zavánějící hrdina, a spletl si světské přezimující umělce s jinými. (Co se vrátit k odstavci o světských a vsunout tam tuhle přesmyčku...? Ne, raději vzpomínejme jinými směry.)

Dál už se Milouš neptal a opleskl mě hnojenou klopou montérkové blůzy. „Zašlápni mi paty!“ heknul, a balvan seděl po Milouškově krátkém, v okolí vlastně nesmrdutém a jen slyšitelném prdu úplně a přesně na svém novém místě uprdelený, a to direkt nad budoucím okýnkem do vsi... Vzduchem zavonělo z čerstvě vyhnojených polí, Miloušek se mohl klidně při výkonu i zdělat a nedalo by se to poznat, stejně se šel znovu vykoupat. Já měl radost z usedlého kamene, přes ulici jsem souseda už nesledoval, ani jsem nechtěl...

Všechno pro mě nepřekonatelné bylo najednou pryč,

zpod díry po kamenu jsem mohl vydlobovat žížaly a vyškřabat štěrk, změna polohy kamene docela změnila povahu zahrádky, ve chvíli jsem měl možnost opřít se do budoucího okna a hledět do vsi, nebát se, že na mě spadne zdivo zpod povalu nad průjezdem, ze štítu stavení, prostě najednou jsem při pozorování svého světa měl nad sebou pevnou ochranu, a to se nedá už víc popsat...

Jen si to vezměme znovu a popořádku.

Chodíte prostorem a překáží vám tam kámen. Možná ho budete jednou potřebovat, bude se hodit. Kam s ním? Vytvoříte pro něj místo. Důstojné, později významné. Aha! Zatím překáží. Uděláte pro něj aspoň okno. Aby se z okna dalo koukat. Koupíte cement, vystavíte kolem budoucí vyhlídky zídku. Okno ale musí být vyšší, ještě vyšší, potřebujete dohlédnout ke kostelu, ke škole, na hřbitov, na motorest, zdali už má otevřeno. A najednou jste vysoko. Moc. Tak vysoko, že nedosáhnete... Nechtějte tam uložit kamenný překlád. Ani jako schod, berličku.

V některých venkovských dosud pláče svědomí a tak pomáhají alespoň luftákům. I když v kdejákových blbostech... Chtěl jsem okno, mám ho. Mám kámen, i když nevím, zda není jedním ze dvou, jež tehdy vykulili z lomu pro Votavu st. a netušili, že do čtrnácti dnů zemře i Votava ml. (nebude to obráceně?) a tak ho v lomu nechali, potřebovali zatím jen jeden, a mně ho pak někdy, Miloušek, můj hnojný soused, v dobré víře dovezl, že prý kdyby se mi na něco hodil, třeba nad okno. Votava st. (ml.?) dostal kámen natěžko, jako při rybolovu, zatímco mladšího (staršího?) jeho starého brácha jen pod-

hráblí. Kamaráda Slámu rozpustila jeho rodina ve Zlatém potoce, každoročně se rozvodňujícím. Ve vodě je rozpuštěnému rybáři a pytlákovi určitě dobře, nejspíš to tak i sám chtěl, bůhví, kam už se ale doplavil... Mně by se víc líbilo, kdybych se o jeho pomník opíral, vzal ho kolem ramen a koukal přes něj do vsi a dál, když jsou dobré podmínky k zírání na Boubín a i do budoucnosti.

Měl jsem tenkrát okno a už jsem je chtěl omítat. Na poštu v Bavorově pro mě ale jednou v pátek přišel rekomando dopis, umaštěný a pomačkaný, s chybami už v adrese. Na první pohled tak bylo poznat, že je od starého cirkusového, t. č. kdesi přezimujícího umělce. Stálo v něm, že jemu, světškému, řádně v dopise jmenovanému a před několika dny rehabilitovanému, skončila doba zákazu pobytu... Jednoho následujícího dne, bylo to hned v sobotu dopoledne, jsem skládal stará palubková prkna, páčil z nich hřeby, a to velmi opatrně, abych mohl obnovit dávnou podlahu, hřebíky byly do prken vtlučeny šikmo a právě tak šikmo se musely vyklepávat, jinak štípaly pera, a vznikla by tak škoda celému prknu a dvojnásobná, protože jsem si dával pozor už při předchozí demoliční práci v hlavním městě republiky, když vytrhaná podlahová prkna z jedné Rájské neprosperující restaurace jsem dostal za práci a odvoz materiálu ke spálení, po vytrhání, zdarma.... Ještě jsem ani dopis pořádně nedočel a už na náves přijel autobus, bouchla dvířka, ale nebyl to zájezd za výhledem na panorama Boubínu, jak si všichni, i Miloušek, mysleli. Do vsi dorazilo veškeré příbuzenstvo donedávna vyhoštěného cirkusového umělce, jemuž byl prominut

trest, a směl se tedy vrátit do rodné obce. Těch lidí s pichlavýma očima, v kalhotách a sukních s květovanými ozdobami a lampasy, v černých kloboucích s havraním pírkiem a v šátcích z kytek jakoby právě odložených na čerstvý hrob bylo aspoň třicet, a to nepočítám houf dětí, piščíků a pobíhajících spolu s psisky, někteří byli kudrnatí a černí, jiní přecházeli do petrolejové modři, chodili pozpátku a všelijak se cvičeně chovali, psili a opičili, a všichni se, nejen ti psi, najednou, jakoby na povel řídicího učitele jakési dávné školy, usadili na náves, přímo proti mému pronajatému domku, proti mému již zasklenému okýnku, co já z něho každý podvečer pozoroval tehdy zářijovou podzimní náves, a jak si všichni sedli, tak i oni pozorovali, ovšem zlovestněji a nebezpečněji než já, ne náves, ale můj, vlastně jejich už zase dům, a: „Už aby byl pryč!“ řekl hodně nahlas nejtlustší ze skupiny, stařešina rodu, možná mluvčí.

Na chvílku jsem je ztratil z vyhlídky, vsí projížděl Míloušek z hovnocucem a ani nezastavil, aby se zeptal své útlé ženy, co je nového.

A tak jsem musel z tohoto kraje navždy odejít. Nikdy se sem nevrátím, sliboval jsem si! Obavy, co by ti světší mně mohli udělat, kdyby se společně rozhněvali, byly silnější než odvaha vzepřít se. Souhlasil jsem s jejich vstupem, přestože jsem byl na ně i na svět strašně rozezlený... Vše jsem naložil na vypůjčený malý nákladáček, ale co to pletu, byla to dvanáctsettrojka se žlutou holubicí na boku, pracoval jsem tehdy u pošty, a ve dvou jízdách jsem odstěhoval malované truhly, skříně, postel, věčně vlhké peřiny s probíjejícím elektrickým

vyhřívátkem „Domácí přítel“, naložil jsem vše, co jsem chalupě ze svého půjčil, odpojil dráty na záři el. žárovek, naposledy se vyčural do žlábků na zahrádce, který se natolikrát točil a prosmékal dvorkem, že člověk ještě stačil dostihnout pramének v okamžiku, kdy se začal vsakovat do půdy, a odejel jsem z obce, která změnila sice můj osud, ale obohatila mě i o poznání, že určité příběhy se odehrávají jaksi navždy a bez odvolání a jiné, hnusnější, tu žijí s námi pořád a my musíme s nimi čekat, než nás věčnost vysvobodí.

Možná kvůli tomu jsem tam zapomněl i to zdánlivě nekonečné srpnové nebe se zlatými a rudými hvězdami.

Odjel jsem včas, vlastně chvíličku předtím, než sám bych začal pronikat do půdy, vrůstat do ní, rodit se z ní coby šumavský pokrm do každé dobré kuchařské knížky, a nezměněn, chytřejší a rád nestal jsem se cirkusovým, přihlížejším nebo přezimujícím umělcem, nepřenačilo mě poslání této vesničky, malé obce v podhůří Šumavy, která snad, natolik malá, nebo že jsem byl jen dočasně ubytovaný luftákem, na mě krom toho pošramoceného srpnového nebe nijak existenčně nezapůsobila, a tak ji snad mohu i doložit jako doklad o výjimce, která potvrzuje pravidlo o poslání měst, městysů a obcí, jež ale najde na mapě jen ten, který chce.

Doufám, že staří přezimující se nenaučili číst. Ale ti mladší by přece jen už umět mohli.

Ve středu

Dneska jsem ráno v obchodě s potravinami potkal starého dávného známého, pomocného skladníka. Ano, bývali jsme, a domnívám se, že i dosud jsme, moc se přece nezměnilo, stále kolegové, jacísi podivuhodní soudruzi... Před mnoha lety, ale není to zase až tak dávno, jsme společně pracovali. Ve skladu kůží, v rozlehlé přízemní budově pokrývající dvůr jednoho zanedbaného žižkovského činžáku, kde kvůli ní nezbylo místo ani na klepadlo koberců, zato všude vůkol to vonělo mladými nedospělými vydělanými telaty, už bez masa.

Jméno toho člověka jsem už zapomněl, zato podobu bych dokázal téměř vymodelovat: červené žilky mu protkávaly tváře tak jemně, jako by byl krví v obličejí tetován, podobnou drobnokresbu jsem jako kluk viděl na studentských portrétech Jana Zrzavého v Mánesu tehdy, když měl velikou a slavnou a jedinou dodnes (2006) výstavu, uši mu prosvítaly proti polosvětlu (nebo pološeru?) jako egyptské papyrasy, z blankytných očí však zírala únava, rozeseta v pavučinkách vrásek, jež nad očima už nebyly žilnaté, ale vryté do kůže jakoby tužkou č. 3 až 4, vhodnou k rýsování obzvláště jemných technických výkresů... Po ránu kašlal tenhle člověk, nekouřil, ale vychrchlával krátkými suchými štěky, jimiž přerušoval své vyprávění, vše, co se mu událo včera po skončení pracovní doby. V pondělí tak míval až téměř astmatický záchvat, přes volné dny toho na něho bylo totiž moc, jednou jsem měl i docela strach, že chytil dusivý kašel a že bych mu měl objednat vyhlídkové letadlo a vzít ho nad město, takhle po válce léčili napa-

dené černým kašlem. Nikdy jsem nevěřil, že by se choré děti v aeru jen tak mírnichts dírnichts přestaly dávit, podezíral jsem organizátory těchto letů, že nemocným prostě nenadálou vyhlídkou zacpali hubu, sice bez dlaně, marodi se překvapením nemohli nadechnout a místo kašláni se dívali...

Tento můj známý, jinak rozvážný a rozumbrada, dojížděl do práce až odkudsi z Radotína, pracoval v žižkovském skladu kůží za osm stovek, to si mohl už něco podobného najít poblíž malého domku u cementárny, domečku, který si za život v různých skladech republiky vystavěl z naspořené asi, ale stejně mi bylo divné, kde na to vzal. A kdy dělal, když ve volný čas dělal to, o čem mně pak vyprávěl celý den v práci, a někdy to ani vše nestihl dokončit, tolik toho měl na srdci a zažitého, a museli jsme být kvůli jeho řečnění často přesčas. Ale k tomu se dostanu.

Nevzpomínám si na jeho jméno, budu tedy tomu svému starému známému říkat Kůže. Pan Kůže nebyl původně skladníkem, však coby taky, nepamatuji, že by kdy takový učňovský obor byl ministerstvem školství vypsán. Skladníkem se prostě člověk stal proto, že na tuhle funkci nebylo třeba vzdělání. Nebo naopak. Takhle nějak zmotaně se rozvíjel vztah mezi skladníkem Kůží a mnou. Já se u Kůžeho vlastně jen zaučoval. Jejda! To musí být krásné, mít takové jméno! On byl nesklonný a přitom tolik ohebný! Mohl bych teď říct: mezi mnou a Kůžetem, já se u Kůže jen učil a tak dále. Ale vždyť já přece vím, že Kůž a Kůžák je maskulinum, ale je hezké si s některými jeho kousky pohrát... Bože! Jsem heterosexuál, to jen slova mě vzrušují k nepřičetnosti.

Pan Kůže měl být pro moje první nemotorné skladnické dny zaučovatelem, tak na dva tři týdny, než mne přesunou v družstvu do výroby, než budu připraven přejít z příjemně vytopeného pomocného skladu doplňků ovládaného právě panem Kůže k opravdickým kůžím a koženkám... Tam prý už půjde o hodně. Naučit se je skladovat, odměřovat, nosit, přenesené štučky ukládat do hlavního skladu, podepisovat dodací listy z ŘUMPA, přeskupovat role materiálu připomínající kobercové roury do pokojů významných dam, ale i opatrně donášet k řezání v saintpapíru zabalené teletiny a koziny k obzvláště významným kabelkám.

(Jednou se takovým podržtaškám bude říkat VIP, o několik měsíců později si v Pařížské ulici pronajme krám s kabelami, později i blízký most, jakýsi pan Vutton, bude tu blbá nálada a nastane změna hodnot, protože tehdy v budoucnu už nikdo nepozná, jestli na kabelce má kůži nebo náhražku, ostatně ani v novinách se to nedočte, jenom že odněkud někam uteklo pár Vietnamců, v obchodech nechali všechno ležet, a ať si to kolemjdoucí vezmou třeba zadarmo a do vlastních tašek.)

Pan Kůže, aby mohl vyprávět o všem, co včera nebo v neděli prožil, musel stále pracovat, anebo, a to mu šlo lépe, předstírat. Představitelé družstva o něm na nástěnkách hlásali, jaký že je činorodý, věrný a vzorný pracovník. Jenomže představitelé s ním nedělali ve skladu a znali ho jen z fotografie na nástěnce. I proto mě snad k němu přidělili k zaučení... Byl jsem tehdy mladý a hezký mládenec. Vždycky jsem v životě dostával cosi za trest nebo za něco trest. Vyšlo to nastejno, jak jsem se konečně přesvědčil i v tohle podivuhodném skladu.

Od Kůžeho jsem se postupně dozvídal všechny taje skladnického umění, až jsem téměř pochopil zvláštní neřád ve vysokých a členitých regálech obtížených množstvím papundeklových a dřevěných krabiček, většinou označených štítky s popiskami. Z Kůžeteho zasvěcených přednášek jsem se dozvěděl o významu skladových karet, do nichž musí být vepsán každý, byť sebemenší pohyb z obsahu krabiček vycházející ven, případně zpátky, což se ovšem často nestává, protože v každém skladu se krade. I o tom mě Kůž poučil, možná hned zprvu, říkal, že v prvním semestru. Sklady jsou prý proto, aby byly trvale a systematicky vykrádány těmi samými lidmi, kteří se o pořádek v nich mají starat, tedy skladníky, ale ne už jejich pomocníky. To by vznikl ve skladech ještě větší nepořádek, než jaký je na hranici snesitelnosti pro poctivé a bezpečné vykrádání, skladničení.

Po dvou dnech přednášek jsem pochopil, že jsem se dostal do zařízení, kde v podstatě není co ukrást. Proto nešťastný Kůže tak těžko hledal pomocníka, všichni se totiž ucházeli o místa v úplně jiných skladech. Nejlepší to prý bylo odjakživa u instalatérů, kladečů podlahových krytin, ve stavebninách a určitě i jinde, ale tak dalece jsem se zase o skladnictví nezajímal, protože jsem jednak zamýšlel stát se někým důstojnějším a jednak ještě před pár měsíci by mě ani nenapadlo, že se budu zaučovat u pana Kůžeho, a to ještě v jednoměsíční zkušební lhůtě. (To kdybych se neosvědčil nebo na mě prdlo víc než při vstupním kádrování.)

Představte si regály s papundeklovými krabičkami, které jsou plné různorodého materiálu. Náhdera! Stačí

zapomenout zapsat výdej do karty a už je v jejich obsahu zmiňovaný bordel, počty nesedí a je třeba všechno přepočítat a zapsat skutečný a správný stav. Ale to skoro nikdy nelze! Stačí totiž, když se jediná maličká krabička vysype – a může se počítat znovu...

Já zapisoval všechny výdeje zpočátku docela poctivě. Byl jsem zkušebně zaměstnán ve skladu pomocného materiálu pro výrobu kabelek, brašen, peněženek, drobného koženého a koženkového sortimentu a připadal jsem si chvílemi jako prubířský kámen poměřující zbylé hodnoty společnosti lopotně dospívající k nařízenému klidu... Nějak se té nečinné činnosti říkalo, ale zapomněl jsem... V krabičkách byly, tedy měly být, nýtky, patentky, protinýtky, protipatentky, háčky, očka, ouška chromová, niklová, zlatá, eska a panty, pantíky, pantíčky, zipsy, zámky, zámečky, zrcátka, ozdobné kovové lištičky, růžky a obdélníčky pro zasunutí vizitky či zrcadélka. V neoznačených obalech byly věci nepojmenovatelné, tudíž ještě nepotřebnější.

Takto jsem dopadl jen proto, že jsem se z něčeho nepotřebného a neužitečného odhlásil, vlastně jsem se neodhlásil, hodil jsem jim průkaz jen tak na zaprášený kancelářský stůl s dopisem, že na ně seru... Jako by jim to nestačilo, po čase mě ještě vyloučili. Dodnes nechápu, jak mohli vyloučit někoho, kdo u nich byl jednak krátce a jednak jim vrátil legitimaci s poměrně slušným průvodním dopisem. Jako bych se ale tím furiantským aktem už začal zaučovat v budoucí skladnické profesi. Provedl jsem řádnou vratku vyfasované legitimace a příslušný skladník ji měl správně v kartě odepsat, dát do krabice a uložit do regálu. A ne! Oni si za rok sedli,

ustavili inventarizační komisi a začali přepočítávat vrácené knížky jako já zámečky ve skladu kůží a ještě si znovu, pro ujištění názoru, řekli: Rozdělíme je, roztrídíme podle pravidel. Ta si ovšem kdesi stanovili jen mezi sebou. A už dřív. Některým knížky vrátili, protože ti uznali, že se pomýlili a jistě se napraví, jiné jen vyškrtli z karet, ti pak mohli jakžtakž existovat, směli pracovat v určených zaměstnáních, jako by na seznamech nikdy nebyli, ale byli. Je to zajímavý termín být vyškrtnut, není na tom zdánlivě nic špatného, že... No a pak byli ti vyloučení, ti jako by neměli už nikde nikdy být, ale skladové karty jim zůstaly, ba naopak, sloužily pro jakousi evidenci a dopisovalo se do nich. Panečku! V takových skladech muselo být leho! Vykřádat si osudy lidí rovnou z jejich karet! Pohrávat si s jejich partnerskými vztahy, dětmi, rodiči, hrát si s nimi hry, jaké mě jako skladníka ani nenapadnou, přijdu-li do práce naladěn nebo se mi jen tak chce se zabavit, protože se mi vysypala krabička s nejtky.

Ale raději zpět k panu Kůžeti. Vedle našeho podskladu byla taková hala, halička, zmiňoval jsem již, že v kabelkářském družstvu byl jaksi funkčně nad námi sklad kůží a koženek, kam jsme ovšem s panem Kůžetem nesměli. Neměli jsme dostatečnou důvěru, tedy hlavně já. Pracoval tam soudruh Nejtek, soudruh z kategorie jen tak, možná zatím, lehce vyškrtnutých. Povrchově pomýlený jako špatně namíchaná sádra, připravoval se na prověrky, aby ho vzali zpátky do jakéhosi ústavu teorie a práva, neboť se pomýlil jen dočasně a teď makal v koženkářském družstvu, navíc v důležitějším skladu než my s Kůžem, aby měl větší předpoklady se odmýlit.

Moc nepracoval, jen ráno, k tomu se dostanu, pořád se jen učil, studoval usnesení, bifloval příručky, četl ty největší noviny a občas nám s Kůžem přišel udělat přednášku. Pan Kůž měl ale jednu vlastnost, zmíním se včas, již ho důkladně odradil, takže Nejtek si vedle přednášel sám, pozorovali jsme ho prosklenými lítacími dveřmi, jak chodí s příručkou (taškou?) kolem naftových kamen s dlouhou rourou přes půl skladu a učí se. Roura visela více než půl cesty nad ním a podezřele se pronášela.

Takhle nějak uplynul první týden mého zaučování, a to neříkám zdaleka všechno, protože ze skladu se nesmí vynášet.

Příští pondělí, když jsem v šest ráno přišel téměř ještě spící do skladu, seděl pan Kůž už za svým malým stolečkem, nebyl to ani kancelářský stůl, ani manipulační na práci ve skladech. V tom našem byly dva jen takové malé, až legrační stolečky s deskou tak akorát pro jednu krabičku s vysypanými fločky. Můj vedoucí skladnický pomocník, vlastně šéf, už za tím svým zřejmě dost dlouho seděl v modrém, čerstvě vypraném plášti, jiné se ve skladech nepoužívají, jen modré, těkává očka v pavučinové tváři mu svítila odlesky rozsypaných zámečků k novému typu kabelek Diana, usrkával už vychladlý čaj z vlastnoručně nasbíraných bylin podél remízek v okolí radotínských cementáren a zářil. Byl docela vyměněný, dočista jiný než v pátek po skončení pracovní doby. „Nemá narozeniny?“ napadlo mě. Neměl. „Jen pojdte dál, mladý příteli, už se vás nemůžu dočkat. Honem se převlečte, sedněte za svůj stolek, a do práce!“ „Já ale nepřišel pozdě,“ bránil jsem se cha-

bě. „Však já vás nehubuju, jen se vás nemůžu dočkat! Vysypte si už konečně na stoleček něco k počítání a hezky se posaďte. V minulém týdnu jste se zapracoval, poznal jste teď už náš společný sklad a v nejbližších dnech přijdete na to, že je tady skoro prd na práci, ale to platí pro úterý až čtvrtek, pondělí je konečným neděle, pátek hrdlem soboty a v těchto dnech je tu krásně.“

Zatímco si Kůže nad svým prvním ranním počítáním takhle snil, já si uvařil veliký hrnek kafe, obsypal ho nýtky a zámečky, jako by to byl horký vulkanický čadící kráter zasazený v hromadě lesklého kovového šrotu pro trpaslíky. „Jste připravený, mladý příteli?“ „Jo, jo, pane šéfe, jen přibrousím tužku a pohledám správnou kartu k zámečkům A32b6/70. Nedáte si sušenku?“ „Hergot, mladej, sedni si na prdel a nezdržuj mě, nemůžu to už vydržet...“

Pan Kůže byl něčeho až docela přeplněný a po chvílce, když jsem konečně ušel a začal přepočítávat zámečky a odhalovat modré kytky na kafáči, započal Kůže chrlit to své jako sopka... A bylo co poslouchat. Pan Kůže si totiž s urputnou pravidelností v pátek večer sedl v Radotíně k televizi a díval se na ni poctivě a téměř bez přestání celou sobotu i neděli, v jediné volné chvílce si vyžehlil modrý plášť a zase si sedl a koukal – a takhle vydržel až do hymny. Pro mladší čtenáře: koukat do hymny značilo sledovat vysílání až do úplného závěru televizního programu, ten končil před půlnocí, pak zazněla hymna, zatřepotala se vlajka, v televizoru prsklo, obrazovka zčernala a šuměla jako vzdálené moře, jako by kdosi milostivý přitkl k uchu spícího pana Kůžete velikou barevnou lasturu mořské škeble.

Celé pondělí, až do konce pracovní doby, mně pan Kůže vyprávěl program jediného kanálu Čsl. televize, a to minutu po minutě, hodinu po hodině, pořád po pořadu, od pátku v podvečer až do nedělního kdedomovamého. Některé reportáže, okénka, hlasatele či přestávky, pravda, jen tak přeběhl, musel se naučit kritické zkratce, musel zjednodušovat, abychom za pondělní pracovní dobu stihli celý víkendový program. (Docela jsem zapomněl, jestli se tehdy smělo používat slovo víkend, možná to ještě byly jen volné dny.) Nejhorší bylo, že když už jsem si navykl poslouchat monotonní komentáře ke zpravodajským, naučným i dětským pořadům a nepletl se tak v počítání brašnářských kroužků, které se zničehožnic objevily mezi zámečky a vůbec tam neměly co dělat, pojednou pan Kůž třeba nahlas a velmi dojatě zvolal: „A co jste říkal Klosovi!? Ten jim to zase nandal! Ten na ně vyžrál, co? Panečku, takovej špion se nemůže narodit jinde než v ENDÉER! Dyť u nás by ho vobjevil i starej Mařha z radotínský hospody U nádraží!“ A já v té chvíli nevěděl, jak to Kůže myslí, jestli tak, či onak, spletl jsem počítání a mohl začít znovu. Po hodině zase zařval: „Víděl jste ten předfilm před sobotní estrádou v devátenáct padesát!? Já bych takovýho myslivce, kterej zastřelí na honu předsedu družstva, já bych ho, jánevímco!? Ale když pustili ty kořata v tom košíčku, že jo, jak ty se kočkovaly! Víte, já mám tyhle přestávky rád, voni tam daj titulek Přestávka – a mezitím se jim někde narodí tři kořátka a – voni jim daj klubíčko – a vony si s ním hrajou, no, víte, mladej kolego Hříchu...“ Teď musím zastavit a dodatečně se na pana Kůžeteho rozzlobit. On mně neustále pletl jména,

při tom prvním televizním pondělku obzvláště. Já byl střídavě Hřích, Pýr, Pulík, Horký, Kadlec, Hagenbart, Pán, Bělník, ostatní už si nepamatuju, ale dočetl bych se. Skladník Kůže, možná Kožený, Koženka, teď nějak i sám nevím, si prostě nedokázal správně zapamatovat moje jméno, snad zaučoval více skladnických tovaryšů, byl stářím a změnami režimu ve skladu popletený, vytrhoval mě ale trvale a neurvale z práce, a já konečně začal chápat, že to ani není tak práce, jako spíše jiný druh školení, než které se vedle bifloval náš skladnický pomýlený kolega Nejtek, protože tohle byla neskutečná a nikde a nikým nepředpokladatelná sranda. „Takovou estrádu, jaká byla v sobotu, jsem jaktěživo neviděl, vy můj mladej skladnickej eléve! A víte proč? Protože ten Dvořák s tou Bohdalkou to všem zase tak nandali, že se museli až škrábat v prdeli, a taky jim to hned ten balet Československé televize potvrdil. Takovýhle baletky by nesebrali ani policajti v Perlovce a ty šmajdající kluky jakbysmet. Ale kde je maj brát, když prej všichni tihle umělci, nebo aspoň většina z nich, chartujou.“ (Jednou se bude říkat správněji: chatujou.)

Já se v té době na televizní obrazovku nedíval. A ani jsem nemusel. Do branže mne přivedl pan Kůže. Za týden byl rád, že mně, zcela bezbrannému, mohl vyprávět úplné děje zhlédnutých filmů, hustil do mě dokumentární pořady o bahenních pracích na Chomutovsku při odkalování jedovatých sirných jímek až po poslední titulek před hymnou. Já byl Kůžeho nejlepší zaučovaný, protože všichni ostatní normalizovaní lidé sledovali televizní obrazovky, všichni se mu dokázali vzepřít, když mu stroze řekli: „Jo, jo, tohle jsem možná viděl,

nepamatuju se, chystal jsem si večeri, bolel mě žlučník, přišla nám návštěva a nedokoukal jsem to.“ Takové výmluvy byly pro Kůžeteho nedostatečné, on potřeboval pořad prožít od hlasatelky k hlasatelce, jako by si s mezi ně vloženou reportáží zasouložil a pak se před nově nastoupivší Jaroslavou Panýrkovou zastyděl, protože si začal s Hedou Čechovou. A měl to popletené, protože už v televizi v té době tyhle dvě dámy nebyly, ale byly tam jiné, možná hezčí, tvárnější, hmatatelnější mezi programy.

Konečně tedy Kůže našel mě, dříve se nemohl rozprávět, jak by chtěl a i si přál. Já ho trpělivě poslouchal, vždyť šlo mně o místo ve skladu, šlo mně o místo, moje maminka mi za mlada vždy říkala, když jsem přinesl ze školy špatnou známku: „To chceš chodit s bandaskou?“ Mně to tenkrát nic neříkalo, byli jsme bohatí a s bandaskou jsem chodil pro mlíko kvůli vzrušení z proletářské činnosti, již mně naordinovali rodiče, abych viděl, jak se chodí s bandaskou. Nespojil jsem si tehdy, že maminka myslí bandasku s gulášovou nebo dršťkovou polívkou, kterou jsem si už teď obrazně nosil do družstva rukavičkářů a kabelkářů, jenom mně ta hrůza změny stavu zatím nedocházela... Jenže já tyhle polívky nikdy nejedl, a kdybych si je měl najednou nosit přece jen k obědu, jako bych přišel o svoje původní postavení, zařazení mezi lidmi. Že jsem je ztratil už samotným příchodem do tohoto skladu, jsem netušil...

Ale že se kritickými statěmi pana Kůžete k produkci Čsl. televize zase vracím, odkud jsem vzešel, jsem brzy začal pociťovat na vlastní kůži. Vždyť byl jsem dočasně umístěným skladníkem v kůžích. Věděl jsem, že až při-

jde pondělní ráno, budu muset zase počítat vysypané floky a zámečky, obrázkový program včera o půlnoci skončil, a já až do pátku, kdy vyjdou v novinách programy na volné dny, budu muset dělat, a hodně, pátek bývá bolavý a otravný, však pátek je žlučníkem soboty, a pan Kůže bude z programových anoncí předjímat, co bude v první volný den za estrádu, jaká bude v neděli pohádka, o čem nás poučí cestopisné reportáže z Albánie a Bulharska, co zas vymyslí Vladimír Dvořák za fóry a jaké novinky zazpívají zpěváci. O všem tomhle prognostickém bude Ků. vyprávět dopředu, rozmadějený, v očekávání šťastný, v pondělí pak ze všeho otrávený, rozladěný a vztekle kritický i ke mně, cože jsem si vzal na sebe a nač otažitého jako mladý a blbý pořad zbytečně myslím a neposlouchám jeho rozbory.

Tři plné týdny jsem takto pracoval, počítal zdířky k tkanicovým dírkám, koukal jsem lítačkami na vedlejšího pilného skladníka srolovaných kůží a falešných koženek soudruha Nejtky, který už už se stával odmýleným a měl přejít na své původní místo do ústavu státu a práva, tedy vrátit se i se svým bývalým místem do strany. Se skladovou kartou očištěnou od chvilkového zapomnění na českou duši kvůlivá povaze. Opravdická česká duše snad ani neexistuje, ale k ní příslušející povaha, nátura, charakter mají mnohé podkarty, pododělení, skladové hospodářství je metodicky zpracováno a vykonáváno do puntíku...

Vyposlouchával jsem Kůžeteho zahraniční komentáře a dramata a operní árie, jen nedělní chvilky poezie neměl pan Kůž rád, v těch chvílích před osmou večerní si vždy narychlo žehlil plášť, aby byl na pondělní šichtu

v ažůru, a v týdnu pak ve zkráceném vyprávění o programech všedních i svátečních dnů vynechával pondělky a jejich slovenské hry, nerozuměl jim, kdysi na Slovensku zažil patrně něco nepěkného, ale nikdy jsem se nedozvěděl co. Nemohl přijít na jméno Husákovi a Bílákovi, asi mu něco nepěkného též udělali.

Po třech týdnech služby u Kůžeho jsem byl přeřazen za lítací dveře do vedlejšího skladu. Nikdo tam pojednou nedocházel, Nejtek jednoho krásného odmyšleného dne zmizel, roura nad naftovými kamny podklesla, protože pomýlený filozof při studiu hodně chodil, dupal a topil, a to vše nebylo pro provizorní vyhřívání skladu kůží to nejlepší a nejšťastnější. Nejtkovi to ale už, nyní jako budoucímu uklízeči v ústavu právních nedějin, bylo jedno, dostal se zpátky, kam chtěl a toužil, a léta se bude jistě snažit odmyšlit víc než ti, co se nikdy nepomýlili, ale to neznamená, že v takovém úřadu budou mít vystaráno navždy.

Pan Kůže z mého přeřazení na lepší – Nejtkovo – zesmutněl. Skoro plakal, když jsem odcházel, vlastně jen přecházel z místnosti do vedlejší, spojené lítacími dveřmi, ale tam byl už opravdický sklad! Nejen hromady krabiček s kovovými a hliníkovými pantíky, hřebíčky a sponkami, tak často vysypávanými, že se mnohdy spojily, a my, skladníci, je vztekle sesypávali přes ploché víko krabice do jedné veliké, v níž byly i zátky od piva a špunty od vína a celofány od cucavých bonbonů, tam byl konečně ten opravdický sklad, v němž bylo všechno, protože tohle všechno by nikdo nikdy nekradl, nepočítal, neevidoval, neseškrtaval v kartách, tam byl život nás dvou skladnických povalečů, kteří jsme nad

vysypanými šroubky vyhodnocovali svět a naše vyhlídky do něho, a vždy jsme se pak dohodli raději veškerý bordel sesypat přes víko do krabice, z níž jednou věcí a smutky a nářky ze ztraceného času nad modrým obdélníkem obrazovky vyvřou do našich životů jako sopky.

V nově nabytém skladu jsem pozapomněl na Radotín i vedlejší regály se zámečky a neměl ani pomyšlení při vlastním smutku z perspektivy mého nečekaného postupu vžít se ještě do bolesti kolegy od vedle, přítele, který konečně někomu mohl rozevřít své srdce a během jediného týdne mu říct vše o svém životě, který se odehrával na tehdejší televizní obrazovce, ničeho jiného a zajímavějšího ten člověk od života už neočekával... Ani mu už nikdo z učedníků, neměl je totiž, nemohl ublížit, a musel se tak osaměle dívat i na pondělní slovenské hry, musel poslouchat chvilky poezie, chvilky, jež opravdovou poezii zracely a dávaly z jejich jemných a bolavých útroh. Ten pořad byl pravidelný, ale pan Kůž mi o něm nedokázal vyprávět. Jak by mohl, když jen znělka mu, a i nám, utkvěla v paměti, myslí, však beze slov, bez poezie...

Přesto si můj dávný přítel, skladník, zapamatoval i televizní pořady k nekoukání a vepsal si je do kůže, hluboce, jako tetování, jež nelze ani po létech odstranit... Bylo by ale neuvěřitelně snadné říci, že je to jen pouhý podpis doby, v níž jsme žili bez vnitřků, každý jen ve své kůži. Jo, a že jsme tím ještě něčemu pomáhali.

Kdosi z vedení družstva mě velmi narychlo zaučil do práce s kožkami a koženkami, spadl jsem do pořádné práce rovnýma nohama, každý štůček vepřoviny měl na přítknutém štítku napsaný údaj s přesnou výměrou

v dm čtverečních, a já se za pochodu, jak se tehdy říkalo, pokoušel pochopit rozlišnosti kůží, brzy jsem se naučil znát křestními jmény i všechny tehdejší vyráběné koženky, které často vypadaly jako kůže, ale nesmělo se na ně pohlédnout zblízka nebo z rubové strany... Mohl jsem z nich udělat všem svým budoucím milenkám kabelky, tolik bylo druhů koženek, a jak byly lehké, přelétavé a povětrné! Dnes si ze všech těch náhražek pamatuji jediný název, NAPATEX. Hloupé jméno, naničovatý materiál, hrubý, drsný jako smirkový papír. Z něho bych nenechal udělat své jediné milé ani obálek na zrcátko, moje milá si zaslouží kůži, sama je taková kožně voňavá, přírodně kožně, taky nesedává ve skladu s věčně hořícími naftovými kamny pod rourou... A taky dosud neví, že já už jsem čtvrtý týden jiný než dřív. Že pracuji ve skladu kůží a kůžím začínám rozumět, a že když si odpočatými prsty nějakou kůži hnětu, hned ji oceňuji, hladím a vyhodnocuji, cože z ní jednou bude, dokud nepřijdou kraječi.

A je to tady!

V životě jsem netušil, že skladníci a kraječi kůží vstávají ze svých postelí tak brzo, kdy tramvaje, taxíky a jiné povozy jezdí ještě podle nočního řádu. A že já po přestupu z první rozespalé tramvaje do soupravy vezoucí mě na Žižkov, do skladu šroubků, oušek a řetízků, do skladu kůží, kožek a napatexů, budu muset občas nastupovat i do taxíků, jezdit v nich dokonce v hluboké noční tmě a někdy raději předstírat, že se vracím z flámu, zábavy či milování... A že proto jsem jedním z těch ranních hrdinů, o nichž vedle ve skládku pan Kůže, když o nich nedávno vysílali na Silvestra re-

portáž, vzkřikl: „To jsou ti blbci, co se nikdy nevyspěj, a navíc se kvůli tomu, že po práci furt chrápou, nedozvědí, že o nich Reflektor mladých natočil pořad!“

Kraječi kůží, vlastně rozvětvené rodiny kraječů, pracovaly v tomhle družstvu tři. Servácovi, Obrusníkovi a Knězů. Každá rodina měla ve vedlejší budově dílnu. Hlavní budovu otevíral vrátný Okrajník ve čtyři hodiny ráno. V tu dobu už tam stáli frontu zástupci všech kraječských rodin. Stáli, kouřili či jen zimomřivě přešlapovali. Hlavy rodin poslaly své vyslance i ke mně do vedlejšího, zřejmě později přistavěného skladu. Ten ovšem neotevíral Okrajník, měl jsem já, ale až v šest ráno, po příchodu do práce.

Kraječské rodiny se nenáviděly. Nejen kvůli podílům v družstvu, z nichž, s podivem, měl největší Okrajník. Ten se však nesnesl s Obrusníkem, Servác s Knězů, a všichni dohromady už vůbec ne. Celý život tak spolu mluvili sotva na půl kraječské huby. A teď si začali vybijet vztek na mně. Když jsem nebyl ráno po čtvrté u dveří svého skladu, vyhrožovali, že zařídí, abych přišel i o tohle podle nich velmi výhodné a zajímavé místo, že si už neškrtnu, možná se i uřekli, že si nezakrojím, nic ze skladu nevynesu, že mě prostě vyloučí i z družstva, a dvojitý vyloučený už se opravdu nechytí.

Zajímavé. Tehdy probíhalo jakési, a několikáté, mistrovství světa v krasobruslení, přenosy trvaly dlouho do noci, po hymně jsem se už pomalu oblékal a šel čekat na noční tramvaj, aby mně neujel přestup, a při těch přenosech sportovní reportér Mikyska vždy zářil nad barevnými flitry oblečků krasobruslařek. Vyprávěl bar-

vitě, a to hlavně proto, že my jsme totiž, skoro jediní v celé Evropě, sledovali ty tance jen na černobílých obrazovkách, ale on nám piruety, skluzy, skoky a Divínovy měsíce tak dokázal přiblížit, že jsme vše, celé přenosy, uvědoměle viděli barevně. A často tam tančili i naši, jen kolega Kůže se nedíval, protože naši byli většinou z Bratislavy. Já ale každé podobné mistrovství sledoval a přišlo mi neslušné, že dvojitý vyloučený se nechytí, když za podobných okolností náš krasobruslař skočí trojitého rittbergera nebo lutze a ještě za to dostane krásné známky za projev.

Jednoho krásného dne se vrátil soudruh Nejtek, pláčící. Nevzali ho zpět do ústavu státu a práva ani uklízet, i když se nadvakrát otočil a udělal piruetu a krokovou variaci. Přišel ráno, až hodně po šesté, to už byly první kůže dávno přiděleny... Na další výdej tu ještě před odchodem do škol čekaly odrostlé děti kraječů. Zatímco jiné děti z normálních rodin se proháněly brzy ráno na hokejovém či tenisovém tréninku, aby v budoucnu uživily celou rodinu, tak tihle pubertální haranti Servácovi, Obrusníkovi a Knězů drže přešlapovali před zavřenými dveřmi mého skladu a žvýkali. Mladičká Obrusníková už by se snad i lísala, Knězů si věčně opakoval násobilku a pubertální Servác byl vůl, takže se nedohodli. Domluvili se ale na půl kraječské huby prostřednictvím rodičů, abych byl ve skladu kůží dřív než oni, abych vstával časněji, než vůbec dokážu, prostě abych jim byl ke službě a ruce včas, protože kolik oni nakrájejí stříhů pro kabelky, tolik si družstvo vydělá, potažmo i tedy já, a tak je potřeba krájet, krájet a krájet...! Od rána do noci tak vykrajovali placaté obrázky a smrdutá lepoprela

z prasečích kůží, smolili se a potili ve svých kožených místnostech, až docela zapomněli na dřívější řád věcí. Ty se u kabelkářů až do éry patolízalského Nejtka měly trochu jinak... Kraječi vstávali o hodně dříve než skladníci odvzdýcky, kůže měli nahamouněné ještě z předešlého večera, kdy zase chtěli, aby skladníci pracovali přinejmenším tak dlouho jako kraječi, a aby jim večer ještě vydali kozinky a teletinky a prasečinky, které si kraječi pak rozprostřeli na zítřek a nikomu to neřekli.

Všichni ostatní kraječi to samozřejmě věděli, vždyť to nedělali jinak.

Jenže dočasným odchodem soudruha Nejtka, který kraječům dříve ve všem vyhovoval a podporoval tak jejich žravost a hamiznost, se zaběhnutý režim naboural, večer kraječům nikdo nic nedonesl a ráno v šest dostávali teprve první várku... A to ne! To nebylo po jejich, vždyť oni tu byli páni dělníci, oni byli podílníci v družstvu na tašky, přidrždila, všichni měli plné a vlastnoručně vykrájené a vlysy opatřené kožené šrajtofle a chaty a domky a chryslery, a to všechno za to, že celý život krájeli knejpem kůží a koženku, dratví do ní dělali podle předkrájených papundeklů, deklíčků z um. hm. dírký, a mě to v jednu chvíli dožralo.

Takovejhle život mě měl čekat? Žít jen pro kraječe, kteří si naporoučeli, abych pracoval od setmění do setmění (vlastně od slunka do slunka), někteří měli už špatné oči, a tak při žárovce či zářivce nekrájeli, takže abych prý venku počkal a čekal, až mně vrátí vykrájené zbytky, a že až je jejich děti, které za nimi do práce po škole přijdou, vykrájejí, já je jen převezmu a spočítám v cm čtv. zbytky... A pak hned zase poběžím (jako vůl)

pro nové seštůčkové tele, pro novou krávu na plocho, pro nového vepře, vlastně jen krupon z něho, a oni si mezitím nabrousí šídla, dratve a knejpy, podívají se k vedlejší rodině kraječů, kolik že mají nakrájeno Kněžů nebo Servácovi (a dostanou záchvat závisti), a že pak si budu moci odpočinout.

Na druhý den ráno přicházím do krájrny, je pár minut po šesté, a už jsem zavalen včerejšími zbytky kůží, nohy se mi podlamují vahou nově vydávaných. Kněžů mně ve své kraječské horlivosti málem odřízl prst, Servác téměř odkrojil od ruky hodinky. Vrhají se na moje kůže už cestou, já ještě všechny ani nestačil vyskladnit, nevynesl je a nepoložil na jejich prokrájené stoly, jejichž desky byly před léty určité z fošen širokých jako půl dubu. Dnes jsou vyhloubeny do lavorů, že by se v nich dalo dobře sedět při vymývání hemoroidů až i z hlavy, nemocný by se ale propadl tenkou dřevěnou slupkou, která po letitém krájení zbyla, protože neměla díru na hlavu... Schody se uchodí, mnohé se časem obrousí, odřeže, odmodlí, v posledních dnech kalendářního roku Lucie upije mnohé noci metylalkoholový ocas, přesto na zbylé bude pořád smutný pohled.

Takže jednou, bylo to v pondělí nebo ve středu – měl už jsem časový rozdíl mezi dnem a nocí protažený jako po letu na Nový Zéland s přestupem na Aljašce – jsem se naštvál... Bylo ráno, v rádiu zrovinka pípalo 8 hodin 30 min. Cítil jsem se báječně a promítal si na šikmém stropě mansardy film o kraječích cizích kůží... Jak přešpalují před jakýmsi skladem, pajsry na kohosi mají připraveny, jen co přijde, a aby ho řádně nadzvedli, možná i vypáčili z místa, i nože mají, zavíráky schova-

né v peněženkách, aby toho, na něhož čekají, řízli do jeho vlastní kůže. Jenže onen kdosi jim už dnes pod kudlu dojistá nepřijde... Ležím si totiž v posteli, jsem na kraječe mé duše dožranej, ale pomalu, jak se slastně válim, mě vztek přechází... Vždyť je, chválabohu, už nikdy neuvídím! Už nikdy, nikdy! Nejtka, Kůžeho, Serváce, Kněžů, všechny, i noži vyzbrojené jejich adolescenty, kteří se dědičně na kůže chystají.

A tak jsem se rozmyslel, že už nebudu skladníkem kůží. Že nebudu skladníkem ničeho. A i proto jsem jim to tehdy ve středu zatelefonoval. Řekl jsem vlastními slovy do mluvítka sluchátka: „Dneska nepřijdu.“ Následovala pauzička. „A zítra taky ne! Nikdy už nepřijdu, protože jsem se rozmyslel. Protože je středa, krásnej den, já se převaluju v posteli, prdíky mi utíkaj spodním levým rohem zpod duchny z okna ven, a tuším, že vy kraječi byste mě v téhle poloze vleže, kdy se válim jako odpočaté a vyspalé prase, nejraději vzteky rozkrájeli. A třeba se poserte...! Zrovinka dnes, v tuhle středu, mně, vážení, končí jednoměsíční zkušební pracovní lhůta s vámi. Spánembohem, soudruzi kraječi! Probouzím se do budoucnosti!“

A otočil jsem se na bok a spal až do deseti.

Potom jsem dva roky chodil kvůli místu.

Po letech, kdy už jsem jako aranžér a výstavář směl i do míst, kam by mě při vědomí orgánů nikdy nepustili, jsem jednou mohl s jakýmsi exponátem, maketou telekomunikačního optického kabelu připomínajícího časovanou bombu, projít městským sklepením KSC, suterénem t. zv. Husákova ticha.

Ocitl jsem se v hlavním skladu trezorů městského vý-

boru KSČ... Hřensko, Tatry, Roháče, Trosky, Karlštejn, Slovenský ráj? Prdlajs...! Tady se skrývaly ty opravdické pamětihodnosti a krásy naší vlasti...! Šel jsem sto metrů temnou chodbou a ze všech stran mě zdravily nebo šmírovaly nádherné historické nedobytné pokladny a trezory. Uzavřené ve vlastním kriminále, za někoho mlčící, jinému hrozící.

Podivuhodná tvář komunismu.

Vydýchávám, trezory řídnou. Někde tady za posledním rohem ke světlu bych čekal soudruha Nejtka.

Ne... Už má uklizeno.

A teď!

Jedna nádherná vídeňská neporušená a nikdy neudělaná kasa se přede mnou zničehonic sama otevřela, a já z ní vypadl jak dlouhý tak široký. Měl jsem jedinou chybu. Byl jsem v lejtrech. Hned jsem pochopil, proč jsem nemohl to, co jsem v životě chtěl. Nechal jsem papíry poletovat chodbou a věřil jsem, že najdu ty správné dveře do hlavního skladu.

Pak (jsem) spojil drátky.

Podivuhodná přání

Josef Pezold měl krásnou urostlou postavu. Všichni z ulice, uličníci, si ho vždy se zalíbením prohlíželi, míval na nárožích i nalepené plakáty a fotografie...

„Jó, vy se mě ptáte na Pepíka Pezoldovic?“ ušklíbla se v pokladně panoptika voskových figurín biletářka Prokšová. Bydlela v čísle 5 v naší ulici, a tak jsem ji trochu znal. „Tak Pepíka tu eště nemáme, toho né, tohle oddělení máme zatím plný, ale v kóji svaloušů byste narazil na podobnou fikuru. Stojí tam, už je trochu žlutěj, Bořivoj Andrásků, profesionální model, ležérní zápasník a věčnej soupeř vzpěrače Čumpelíka. Čumpelíka nemůžete znát, už je po smrti. To tenkrát byla šlamastika, když na něj padla metráková činka! Lehla a nikdo mu ji z jeho nalitejch prsou nedokázal sundat. Jó, Čumpelda! Ten míval mňamňavý prsíčka! Ty by se odlejšvaly do parafínu, ty byly tvárný, ach jó...! U nás v muzeu by mu činku na noc sundávali, jináč by se mu teplem zalila do těla a zastavila se až vo páteř, ale to by musel bejt Čumpelík voskovej, že jo!? A že to byl silák, když tak těžkou nálož vůbec zdvihnul, i když smrtelně, že jo... Takový už se dneska neroděj, že ne... Ani dva špeditéři od Holanů, a to byla náká firma, mu ten krám s prsou nesňali, a tak nám tady Čumpelík dodejchával a slábnul celý tři dny. Jo, jo! Némlich na tomhle fleku, direkt před kasou. Dělal tu za pár šlupek reklamní stařáž... Jedinej, kdo mu mohl helpnout, byl, jak vám povídám, legendární řeckořímskej zápasník Bořivoj Andrássek, Bóřa, ten ale byl už tři tejdny uzavřenej v ateliéru nákýho realistickýho mazala, akademika, dvacet dnů

mu stál zpocenej v montérkách a tváril se, jak malíř chtěl. Byl předloha pro vobraz, kterej měl znázorňovat, jak se všichni jednou budeme mít... Mezi náma: z parafínu by to bylo hezcí! Mít v kóji vedle sebe pionýrku, horníka, selku, v rozkroku křtitelní lojovku, na klopě placuku, kapsy plný hrobovejch plápoláček, no né? To by byl diváckej sukces, lidi by se jen hrnuli... Jenže Bóřa, spářenej pod rozpálenou střechem akademie, nemoh' vo neštěstí, kterej potkalo jeho zápasnickýho soka Čumpelíka, nic vědít... Silní se přátelí, to jen slabí se boje a houfujou proti silnějším, víme, mladej? A tak nebožtíka aspoň dones' pozdějc na hřbitov, a kdyby se nestyděl, vzal by Čumpeldovu rakev jen tak volně pod křídlo, vydal se hřbitovní álejí k určenýmu místu a funus by ukončil upuštěním rakve do vyhloubený jámy... Jo, tak by to asi udělal, šák Čumpelík byl mrtvej, neměl už ani svý příjmení, byl jako voskovéj panák bez jména, fikura přichystaná k poslední úpravě. My takový máme ve skladě, a když je poptávka po nějakým novým jméně, tak hned tu první, která je po ruce, voblíkneme, přilepíme jí vlasy, fousy, vyškrábnem vrásky, vtlačíme voči a k noze postavíme cedulku, že jo... Ale Čumpelík to měl za sebou, tak co se dalo dělat, funus byl rychlej, umírání dlouhý, tak to chodí. Proto máme tohle muzeum, aby byl čas se zastavit, spočinout, postát u jednotlivějch kóji a říct si tak nák do sebe, do vlastní fikury, že jo, jak to s náma chodí a že ty fikuríny z vosku se maj vlastně líp, protože seděj nebo stoje, jenom je třeba z nich někdy votřít prach... Jó, helejte, mladej, koupíte si bilet na naše poslední představení? Začínáme za pár minut!"

Všechny příběhy se chystají ke konečnému odehrání,

sebevětší smutek pozůstalých nepohne pomníkem v zoufalé snaze odešlé, ukončené vrátit. Je ticho, jen vrány sedají a zase přelétají v mohutných korunách hřbitovních stromů, převažují je do stran a zlomyslně z nich zahlížíjí do jam pro mrtvé. Žluté zobany používají jako piktogramy životních směrů a proměňují je, jak jinak, ve směřování k smrti. K tomu bezohledně pozorují jimi řízený hřbitovní život. Jakoby z oken svých činžáků, pod jimiž se dosud cosi děje.

...Když domovník Josef Pezold shraboval chodník a zbavoval ho sněhu – tenkrát to bylo jeho každodenní zimní povinností – svaly se mu rozehrávaly pod košilí, jak znovu a znovu roztlačoval škrabku na sníh, jako by se rozebíhal k významnému atletickému závodu. Pokaždé hrknul sněhem k obrubníku chodníku – vylučoval hlavně špinavý sníh – pak si otřel čelo, snad na znamení, že je konec výkonu, a nebyl, sněhu bylo pořád hodně, neubýval... Někdy se Pezold v práci zastavil, zvrátil hlavu a zahleděl se do vyšších pater okolních domů, ve všech oknech byly vystaveny dámy a paní, ale i uličníci, výboři, povaleči, neděláci a nemocní v neschopnosti a všichni pozorovali to krásně urostlé tělo, tu práci domovníka Pezolda, to uklízení zbytečného a nepohodlného sněhu... Jako by zdravý chlap se potil nad zdravou ženskou, takové měli všichni nahoře, i ti ukrytí za záclonami, pocity.

Takhle se dříve čistily chodníky.

U obrubníků se vršily hromady sněhu a jakoby každým Pezoldovým přihrábnutím se nadechovaly k neuvěřitelnému vzednutí síly, jež se kupila v naší špinavé ulici, městě a zemi do té doby jen zbůhdarma. Časem se

ale před Pezoldem začal objevovat asfalt černý jako vyprahlá barva lávy, ve městě tálo. Hromady sněhu nějakou dobu ještě odolávaly, chlubily se silou a bělostí, ale pak se pokrčily, zešedly a ztratily se, odpluly kanály.

Když Pezold vyčistil svoji vyměřenou část chodníku (zleva hrabal Vokrouhlík, zprava Hermach), fotografovala jej okna pozorovatelů. V ulici k tomu panovalo nepřehodné ticho... Padat tak nějaký nový sníh, když starý už není a nového je dočasu!

Pezold, vědom si svého úspěchu, nebo snad aby přihlížející i trochu naštvál, přidal jako koncertní mistr další kousek. Přeběhl na chodník, který dosud nikdo neuhrabal – všechny domy neměly ještě svého Pezolda – a přidal o své vůli kus cizího prostoru, vyloučil novou malou hromádku sněhu a znovu, teď už docela teatrálně, otřel pot. Pak založil ruce v bok, povystrčil pravou nohu, zaklonil hlavu a dlouze a vyzývavě pózoval pro vyšší patra okolních domů. Koutkem oka sledoval, zda ho dobře vidí všichni ti skrytí režiséři, dramaturgové a umělečtí fotografové, dobře uschovaní za záclonami a závěsy nadlouho zavřených zimních oken.

(Sledování sledujících je kvadratická rovnice o několika vzájemných známých.)

Odklizení přebytečného sněhu se Pezoldovi tak zalíbilo, že ho několikrát v posledních letech, dokud ještě byl sníh, pohrabal z celé naší ulice i čtvrti... Stal se pluhem, frézou, kombajnem, byl pracujícím, zúčastňoval se dění, a zhmotnil tak cíle hybatelů žaluziemi a spouštěčů fotografických uzávěrek.

Kdyby tomu mohlo být jinak a urostlý domovník by skutečně zbytnostnil tajné představy a sny dam a paní

ze sousedních domů! Kdyby ony, vytržené od jiných souvislostí, shlížely místo do naší krátce vysněžené ulice raději na Pezolda a pozorovaly hru jeho svalů a šlach...! Kdyby díky tomu upadaly do snění a sytily se mámivými tužbami, nemusela by je skutečnost zmiňovaných souvislostí tak bolet. Zchladily by svůj žár jak malí sněhuláci, které jednou domovník vykutálel z mrazáku a postavil je před každý dům... Nemohlo tomu být jinak. Vždyť byla dlouhá a třeskatá zima jako v Rusku a svět venku se dal pozorovat jen ze zavřených oken.

Stará Prokšová z čísla 5 v naší ulici často vzpomínala na Pezoldova dědečka Viktora a při vzpomínání mhouřila oči jako kočka před ptákem: „Jó, Viki, ten měl fiku ru vo hodně krásnější a výraznější než tenhle jeho dnešní vnuk...!“ (Jak víme, měla tahle panoptikální babice zkažený charakter i slovník. Dnešní mohlo být leda tak počasí, ceny, nálada. Ne děti. Dnešní děti jsou docela jiné.)

A tehdejší (podle Prokšové) dědeček, Viki, prý když zemřel a ztratil tak příjmení, ne ovšem čest, nezanechal svému synovi Vilémovi, tatínkovi Josefa, nic, docela nic, pranic. (V budoucnu se tomu bude říkat právě tak jako tenkrát. Pranic bylo a je pouhý dobový básnický ústřelek, prd od jednoho slova.) A tak pranic bylo v trezoru ve zdi, pranic bylo ve štelářích, pranic bylo všude, kde něco mělo být, v nábytku, pod hrušněmi, v komínech, peřinách, kapsách, pod prkny v podlaze, prostě všude tam, kde se zanechává, schovává, ukrývá potomkům, aby se jim dařilo. Přece se říká: „Kam ten dědek dával celý život peníze, do hrobu si je těžko vzal!“ Ale

v tomhle případě, ať si kdo chce co chce říkal, starej Viky Vilémovi nic neschoval, nenashromáždil pranic, co stálo by za dědictví, co stálo by za hledání, zůstavil mu jen příjmení, které se právě proto, že je nelze s sebou do hrobu vzít, tesá na pomník.

Pezoldovi odložili po dědečkovi Vikovi smutek až po dlouhém čase, zalíbilo se jim v černém, nebyla veselá doba, šťastnější se jevilo držet raději smutek než se spustit s veselící se cháskou.

Ale přišel čas udělat v domě nový pořádek a Pezoldovi začali od kuchyně. V kuchyni pobýval dědeček Viki k stáru nejčastěji. Ne že by vařil, ale udělal si z ní šatník a ložnici. A tak do skříňky na nádobí vyšťůskoval staré prádlo, po zdech, kde dříve měla, dnes už dávno bez příjmení, babička Růžena bábovky, beránky a keramické kapry, měděné pánve, sádelňáky a zdrátované mísy, rozvěsil Viky saka, vesty a promaštěné čepice, na opuštěné skoby navěšel flanelové košile, spodky a nátečlníky, a tak mu všechny jeho svršky najednou zavoněly dávnými pokrmy a bábovkami a životem... Věděl prý, říkala Prokšová, že mu stačilo vyjít do ulice vyhlížet metaře, a kolemjdoucí pro mléko či noviny docela jistě rozpoznávali vůni jeho svetrů a vest, neznajíce přitom jejich dávné zdroje... V podivuhodné Vikiho kuchyni (v budoucnu se podobné bude říkat garsoniéra s k. k.) stály kořenky na mátu, majorán a skořici obvěšené motýlky z plesů a pentlemi ze sokolských šibřinek, na lustru i stěnách viseli oběšenci obleků, malých, nadměrečných, těch, které, přestože koupěny výhodně, nebyly nikdy nošeny, ale mohly se jednou jistotně hodit... Zatím jen nasávaly vůni dršťkových polévek, du-

šených plíček, zadělávaných mozečků a skořicí sypných jablkových závinů. V rohu místnosti trůnil fortelný kuchyňský stůl, vyrobený fy A. Kubasek, Wien někdy v roce 1868 nebo 9. Stůl měl řadu výhod: široké šuple s porcelánovou koulí, masivní dýhovanou trnož a pod trnoží foch. Ve fochu, poměrně vysokém, dvojpodlažním, měl děd Viki uloženo dvacet párů pečlivě vygrémovaných, naviksovanych a nablejskaných černých botek, polobotek i vyšších (nadbotek), které za posledních dvacet, třicet, čtyřicet let prochodil, a všechny je, uchozené, ušlé, dal pečlivě vyspravit a pak už je nikdy znovu nenazul. Ne že by nechtěl, ale protože to nešlo. Všechny páry měly ševcovským lepem přilípnuté cedulky s opravenkou: pata, lepení, podrážka, kramflek, podkůvka, vložka, tkanice, spodní dírka, vrchní háček, jazyk. A v každé botce byla jako v kampeličce uložena tisícovka, v těch starších i dvě či tři, hezky pěkně z patřičného počtu stokorun stočené do ruličky, přepásané gumičkou do vlasů, pentličkou, provázkem, jak co bylo kdy po ruce a aby to drželo tvar pugétku, silné tužky, kytičky peněz vyrostlých z trnože skrže starou botu, které Pezoldovým nespadly do klína, ale přišly po svých, po dědečkových.

Odmyslím-li všechny diváky, šmíráky či opravdické fyzly z naší ulice V Přírodě, kteří s neskrývaným zado-stiučiněním, ale i záští a zlobou shlíželi na Josefa Pezolda v jeho pracovitých okamžicích, kdy hrabal velkánskou škrabkou sních, napadá mě, zrovna jako je, že takhle nějak by mladý Pezold mohl hrabat i peníze, snadno a s vrozenou mírou elegance, kdy svaly jen napomáhají přihrnovat to, co jejich šťastným majitelům

tak nějak samo, mimoděk, ale ve skutečnosti po pracovitých dědečcích, přichází a nemělo by.

Jenže nám všem dlouho nedocházelo, že Josef Pezold zdědil úplný hovno. Dědil v čase, kdy se pranic už mohlo nazvat pravým jménem. A tak po těch krásných ruličkách, kremrolích a papírových přepásánkách hřbetů zbylo opravdu jen (en)ono, a řádné. Taťka Vilém Pezold všem trubičkám stačil vyfouknout bublinky, jenom si vždycky prázdnou, už bez příjmení, pentličku, provázek, gumičku nechal na památku a uvázel ji na svazek klíčů...

A jednou, byl už stár, chystal se jako každodenně odemknout či zamknout dveře svého podivuhodného domu Pezoldů, a usilovně myslel na tuhle svoji poslední či první každodenní práci již od křížení naší ulice V Přírodě s ulicí Osvoboditelů. Možná si klíče připravoval v kuchyni, ještě než šel na procházku vonět dávným kořením po tátovi (dědovi), a horečně vyhledával v ohromném svazku klíčů ověšeného pestrobarevnými fáborky a užmoulanými šňůrkami poslední možnost vyjít ven... K rozmanitému trasu rukou mu otvírače od domovních dveří, zámků a skříní všelijak a v různých výškách o sebe cinkaly a zvonily cinky klinky binky linky, čang bang, wang a dětem z ulice vždy připadaly jako svazek čarodějných klíčů, jež tehdy hovořily jen čínsky, i možná proto byly opentleny nejstrašidelnějšími pověstmi a báchorkami a také nudličkami v jarní polévce.

Dost možná to bylo jen pranic, jež, zaschlé, slepilo cesty a výhledy a nedalo se ani koukat z oken. Lepší bylo se uzamknout sám do sebe a nikam nechodit.

Zemřel tehdy na zahradě pan Vili Pezold, snopek klí-

čů držel pevně v ruce, pohřební listopad se lámal v půli a na už nehybnou postavu, od níž v té chvíli odcházel příjmení, se nafoukávalo listí... Na vyžloutlém polomrtvém trávníku před erární lavičkou nájemníků se kupila hromada padajících listů k budoucímu spálení. Takhle Viliho Pezolda našli sousedé, kteří nad ním pak dlouho a významně cinkali klíči: cinká cank cink cank, bimbá bum, konečně jim spadl trůn... A podivuhodné bylo, že starému pánovi nemohli ty jeho drahé, vzácné a bohaté klíče vyklesnout z pravice, tak pevně je držel, tak pevně, že pana Pezolda museli vzít celého, jak byl pokřivený a ztuhlý, padalo z něho listí, sousedé i náhodní kolemjdoucí museli tak s postavou nebožtíka jakoby jít, podpírat ji, a vlastně jím samým, jeho mrtvou a kýmsi vedenou rukou, otevřeli mu všichni ti najednou bližní dveře do jeho vlastního domu. Až později kohosi obětavého napadlo, že zlatou šňůrku od svazku klíčů, tu šňůrku, která ostatní pentle a fáborky a gumičky spojovala a procházela otevřenými hlavičkami všech klíčů, že tuhle přebytečnou, zlatou jakoby žilku odstříhnou nebožtíkovi od ztuhlé ruky, aby celý neuspořádaný chumel (v budoucnu svazek) Pezoldových klíčů mohl volně, tiše, skoro tiše padnout na zem či kam, dostat se do správných rukou, a udělat už jen takové klinování jakoby a zvonit vzdalujícími se klíči, vlastně už šperháký, cinky cink cank, bimbá bum...

Pepimu Pezoldovi, jak se mu dneska říká, poslali tehdy na vojenské cvičení telegram. Přijel a zařídil svému otci poslední věci, prožil s ním totiž podivuhodné dětství, ale to je jiná historie, o ní jinde, jindy, až přijde čas k odpouštění hříchů...

V posledních letech okukují našeho společného souseda v ulici V Přírodě Pepina, Pepiho, Josefa Pezolda, a nejraději by ho i šacovaly, už jenom stárnoucí nevesty, paní a paničky a čekají, kdy konečně najde dědictví po svém otci, který přece musel zase po svém otci někde najít pěkný prachy. Vyložené v otevřených oknech vyhlížejí, kdy si Josef konečně začne žít jako někteří jiní původní boháči, kdy už si koupí automobil, vynese do ulice zteřelý nábytek z domu, který mu teď celý jakoby zase patří, a kdy se konečně začne pan Josef hezky oblékat a třeba si i vezme nějakou nevěstu či dámu z vyšších pater svého domu a získá tak možná i slušnější byt, než který ve svém domě zdědil po otci, dnes konečně správně ohodnocený jako garsonka s k. k. IV. k. v 1. sut., v ul. V Přírodě, v hl. městě republiky...

Čekají všichni v okolí a Pepi to asi i ví, jenže tváří se jakoby nic, pranic, dělá se jen tak, aby se možná i zvykově ukázal, aby pohrál bývalými svaly, když je třeba v ulici před domem něco shrábnout, ale brzy se stáhne do svého suterénu, jako by se mu nahoru z nějakého důvodu do nových náručí nechtělo, a tak je ho v poslední době vidět málokdy. Brzy ráno odchází do práce, do úřadu, o jehož poslání nikdo z nejbližšího okolí nic neví, je to prý jen úřad, možná meteorologický, z něho si nosí potajmu množství různobarevných, hodně pestrých papírů A4 a cosi s nimi pořád doma vymýšlí a kutí. Zlí lidé z naší ulice V Přírodě se o panu Pezoldovi vyjadřují hanlivě, kdosi začal Josífkovi dokonce říkat Rosnička Pezold. Brzy přestal, vždyť tyhle žabky budou brzy celebritami s popularitou a všemi možnými styky!

Až jednou. Zdálo se, že se nám pan Josef Pezold, už

(ještě?) tak mladý, pomátl, snad i docela zbláznil... Přicházel tehdy, již v podvečer, ze zaměstnání, v náručí balancoval s ohromnou papundeklovou krabicí popsanou rudými japonskými nápisy přeloženými do angličtiny, jež se v tomto podivuhodném případě vůbec nelišily od naší mateřštiny, byly tedy čitelné nám všem, vyklánějícím se i v docela nejvyšších patrech z doširoka otevřených oken. Úplně dole v naší ulici se tak procházela rudá písmena TOSHIBA a my si chvíli mysleli, že přichází nějaké nové heslo...

Restituent Pezold zašel s krabicí do suterénu, my hořejší jsme dostali před časem ještě jako privatizační dar od OPBH výtah, dolů k bývalým domovníkovým ale nejezdil, přesto se pan domácí brzy vrátil, jako by dolů šel, bylo nám to divné, do sklepa přece vedly točité a kostrbaté schody... A zase vám měl tu japonskou krabici, vynesl ji, jako by s ní chtěl zpět do úřadu, ale v té chvíli se mezi domy v ulici V Přírodě strhl víchr, vlítl sem takový poryv větru, že panu domácímu Josefu Pezoldovi, našemu nezapomenutelnému hrablu Pepimu, sebral víko od jistě jeho vlastní krabice Toshiba – kdo z nás nájemníků by si podobnou mohl dovolit, nekrademe! – a pak se stalo něco, na co my, všichni přihlížející, jsme dodnes nezapomněli.

Celá ulice V Přírodě se zbarvila tisíci pestrobarevných papírků, nebylo v tom okamžiku vidět domy, stromy, město, zemi... Staří hybatelé scén a fotografové archivních záběrů kamsi zmizeli. Snad představují kulisy, vyvolávají filmy. Dočasně se rozmístili jinam. Dočasně je v naší ulici oblíbené slovo. Dala by se připomenout další, ale vzpomeňme si raději každý sám za sebe...

I skrze tu barevnou tříšť se pojednou v horních patrech objevily všechny staré známé dychtivé pavlačnice, kukandy, drbny, domovní důvěrnice a uličnice. A ty ženské jako jedna jediná obryně čmouchaly, podobně jako jejich neviditelní mužští, odkud a jaký že to vane vítr za okny, a nevidí-li přece jen ještě náhodou Josífka, jak hrabe ten svůj, vlastně jejich poctivě napadáný sníh a vylučuje ho z ulice, z města, ze země. Do přistaveného kontejneru, vlastně už docela zbytečně... V noci stejně přišla obleva, sníh roztál, z kontejneru škvírami vytekl zpět do ulice jako kalná sračka a vzal s sebou do kanálu i ostatní špínu a sajrajt...

Diváci v té chvíli, v níž naší ulicí a městem poletovaly krásné a barevné Pezoldovy papírky, nepřipravení, nevěděli co. Spustila jedna z televizních stanic mihotavé víření namísto filmu pro pamětníky? Přijela pouť? Probíhá karneval? Rej odložených masek? Vznítilo se voskové panoptikum? Vrátil se devátý květen nad Seminářskou zahradu? Namaloval Kňužík kapsu plnou drogy? Proдалa bývalá herečka tisíce barevných sklíček do tunelu? Ne... To jen pan Josef Pezold si ze svého praničeho vykouzlil barevnou pohádku, sen, obraz. Podivuhodný, jaký jinaký, že jo...

Zneuznaný a dříve i později pomatený kunsthistorik Vilímek z č. 7 v ulici V Přírodě vyběhl před Pezoldův, vlastně už znovu náš družstevní dům a volal pisklavým hláskem, neškolenou fistulí, jako by řval na nějakém stadionu, náměstí, schůzi: „Seurat přijel, Seurat přijel k nám do ulice! Já věděl, že je tu co malovat! Že je co tvořit, když jste zkurvili i to, co jsme my už nestačili!“

A na druhé straně ulice, na protilehlém chodníku, ti-

še stál Pepíček Pezoldů a plakal, meteorologické vyta-
hané předpovědní ruce mu poklesly podél těla, japo-
nskou krabicí odfoukl vítr kamsi opodál, a jak pan Josef
plakal, v slzách mu blýskala celá jeho krátká barevná
spoušť, a jak se pomalu naše ulice V Přírodě uklidňo-
vala, i vítr dokonal své dílo, odfoukl zbylé a přebytečné
rudé hvězdy a fangle, ukončil i nezapomenutelný maš-
karní, abiturientský, požárnický, zahradnický, lovecký,
baráčnícký a stranický ples, ples prázdných barevných
papírů a canců.

Pepi si pak sedl už vlastně na náš společný obrubník
chodníku, a seděl nehnutě dlouho do noci jako model,
jako tenkrát dávno silák Čumpelík. Nebo Andrásek? Ne-
bo Josefův dědeček? A není to jedno...? Po válce je kaž-
dý generálem, ale po plese jen šaškem, maturantem, ze-
linářem, myslivcem, domkářem, předsedou, tajemní-
kem spolku.

Šmíráci si otačené lokty podložili polštářky a plivali
z oken do ulice, šmírandy vzdychaly na Pepiho, i by po
něm snad slintaly, ale Josef Pezold jako by tohle nevě-
děl a neviděl, přitom musil ty pohledy i sliny cítit, vní-
mat je, jistě ho mrazilo, pánilo, svrbělo... Odolal, vždyť
stejnak ze všech pohledů a tichých křiků zurčela jen
zloba těch, kteří mu záviděli bohatství, jež tak lehkó-
myslně vypustil z krabice do větru.

Je to podivné, podivuhodné. Dodnes jsme v naší uli-
ci V Přírodě nerozluštili, co to bylo za papírky, tehdy,
a jakou měly cenu. A proč Pepi zesmutněl a jako by
se dodnes z té události nevzpamatoval.

Pozoroval jsem ho jednou, později, jak zasněný, vytr-
žen od jakéhosi životního provázku, pozoruje nebe, hla-

vu zvrácenu do zad. Tiše volá do povětří, jako by tam pořád ještě poletoval jeho drak. A přestože celé to jeho potrhane větrné štěstí neštěstí je beznadějně zamotané v telegrafních drátech, Pepinovy prsty tancují, jako by slavnostně odemykaly víko klavíru a chystaly se hrát k začátku jakéhosi představení...

Kdysi dávno silná postava dělá na nebi stín a Josef P. si šeptá slovíčka podivuhodných zaklínadel, jež pomáhají ve zlých chvílích vypouštět fangličky rozstříhaných snů z šedivé hladiny přehradních nádrží našich životů...

Dědečkových bot mně tenkrát bylo líto. Tkanice se mi zamotávaly mezi prsty, když jsem všechny ty křusky, lakýrky i bačkory postupně odnášel. Některé mě černými špičkami nakopávaly do nosu, do zadku, do života.

Děda měl každou nohu jinou. Celý život. Pravou větší než levou, levou obráceně. Nešlo v nich chodit, přestože jsem to hodně zkoušel. Nakonec jsem si na dvě památeční zavěsil klíče a dál už to nevím.

Bot a mých zkušebních šlápot byla tehdy plná popelnice.

Obsah

Podivuhodné záměny	5
Hráči karet	52
Blažená duše	81
O poslání měst	151
Ve středu	195
Podivuhodná přání	216

Ivan Kopecký

Čas fízlů

GRAFICKY UPRAVIL A OBÁLKU NAVRHL PAVEL HRACH.
V ROCE 2008 VYDAL KOPECKÝ IVAN – HAFAN LIBRI,
POD LIPKAMI 11, 150 00 PRAHA 5,
E-MAIL HAFAN.AGENCY@EMAIL.CZ,
JAKO SVOU 4. PUBLIKACI.
VYTISKLA TISKÁRNA GLOS SEMILY.